

FRANZ GRILLPARZER

Σ Α Π Φ Ω

Δράμα εις πράξεις πέντε

Μετάφρασις μετὰ συντόμου βιογραφίας
της ποιητρίας

ΥΠΟ

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΔΑΥΪΔ



Hoch an den Sternen hat sie ihren Namen
mit diamantnen Lettern angeschrieben,
und mit den Sternen nur wird er verlöche
(Grillparzer)

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ "ΚΟΣΜΟΣ", ΣΤΟΑ ΠΑΙΠΟΥ 6 - 10

ΑΘΗΝΑΙ

1926



BK1

G 88 1,2

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ



826000039898



FRANZ GRILLPARZER

Σ Α Π Φ Ω

Δράμα εις πράξεις πέντε

Μετάφρασις μετὰ συντόμου βιογραφίας
της ποιητρίας

ΥΠΟ

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΔΑΥΪΔ



Hoch an den Sternen hat sie ihren Namen
mit diamantnen Lettern angeschrieben,
und mit den Sternen nur wird er verlöchen!
(Grillparzer)

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ "ΚΟΣΜΟΣ", ΣΤΟΑ ΠΑΪΠΟΥ 6 - 10

ΑΘΗΝΑΙ

1926



Handwritten notes in Greek script, including the name 'Γκριλλπαρζερ' and other illegible characters.

BKI
G 88.1

Αριθ. ερω. 141.391

FRANZ GRILLPARZER

Σ Α Π Φ Ω

Δράμα εις πράξεις πέντε

Μετάφρασις μετὰ συντόμου βιογραφίας
της ποιητρίας

ΥΠΟ

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΔΑΥΪΔ



Hoch an den Sternen hat sie ihren Namen
mit diamantnen Lettern angeschrieben,
und mit den Sternen nur wird er verlöchen!
(Grillparzer)



ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΣΑΠΦΟΥΣ

Ότε οί Έλληνες έτέλουν διά τεσσαρακοστήν δευτέραν φοράν τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνάς των (612 π. Χ.) ἐγεννήθη ἐπὶ τῆς νήσου Λέσβου ἡ Σαπφώ, ἡ ἔξοχος ἐκείνη γυνή, ἥτις διὰ τῆς ποιήσεως της ἀπέκτησε τὴν ἀθανασίαν. Σύμπασα ἡ ἀρχαιότης ὁμοφώνως ἐξυμνεῖ τὸ ποιητικὸν τάλαντον τῆς Σαπφούς. Γνωστὸν εἶνε τὸ περὶ τοῦ Σόλωνος λεγόμενον, ὅτι γέρον καὶ ἐτοιμοθάνατος ὢν ἠύχθη νὰ μὴ ἀποθάνῃ πρὶν ἐκμάθῃ ἕσμά τι τῆς Σαπφούς· τινὲς κατέταξαν αὐτὴν μεταξὺ τῶν Μουσῶν

*έννέα τὰς Μούσας φασὶν τινες· ὡς ὀλιγῶρος·
ἠνίδε καὶ Σαπφῶ Λεσβόθεν ἡ δεκάτη.*

Ὁ Στράβων καλεῖ αὐτὴν «θαυμαστὸν τι χρῆμα», ὁ Λουκιανὸς «μελιχρὸν αὔχημα Λεσβίων»· τέλος ὁ Πλούταρχος, ὁ Ὁράτιος καὶ ἄλλοι ὑπῆρξαν θαυμασταὶ καὶ ἐγκωμιασταὶ αὐτῆς.

Ἄλλ' ἂν καὶ ἡ ἀρχαιότης σύσσωμος ἐκτιμᾷ τὴν ὑπέροχον ἀξίαν τῆς Λεσβίας ποιητρίας, περὶ τοῦ βίου αὐτῆς κατέλιπεν ἡμῖν πενιχρὸς καὶ καὶ ἀσαφεῖς εἰδήσεις. Ἡ πατρὶς αὐτῆς δὲν εἶνε ἀκριβῶς γνωστή, διότι κατὰ τινὰς μὲν ἐγεννήθη ἐν Ἐρεσῶ τῆς Λέσβου κατ' ἄλλους δὲ ἐν Μυτιλήνῃ· ὁμοίως τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς της διαφοροτρόπως ἀναφέρε-



ται, ἀλλ' ὅμως τὸ πιθανώτερον εἶνε, ὅτι ἐκαλεῖτο Σκαμανδρώνυμος, ἢ δὲ μήτηρ αὐτῆς ὠνομάζετο Κλείς· τὸ αὐτὸ ὄνομα ἔφερε καὶ θυγάτριόν τι τῆς Σαπροῦς, τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι αὕτη ὑπερηγάπα· ἀδελφοὺς εἶχε τρεῖς, τὸν Εὐρύγιον, τὸν Λάριγον καὶ τὸν Χάραξαν. Τούτων ὁ μὲν πρῶτος δὲν εἶνε ἄλλως γνωστός· τὸν δεύτερον ἀπηθανάτισεν ἡ Σαμφὼ ἐν τῇ ποιήσει της διὰ τὴν σωματικὴν ὠραιότητα καὶ χάριν αὐτοῦ, ἔνεκα τῶν ὁποίων διωρίσθη καὶ οἰνοχόος ἐν τῷ Πρυτανείῳ τῆς Μυτιλήνης· ὁ δὲ τρίτος εἶνε γνωστός ἐκ τοῦ ἔρωτος αὐτοῦ πρὸς τὴν ἑταίραν Ροδῶπιν ἐν Αἰγύπτῳ, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος, (Π. 135), ὅστις συγχρόνως προσθέτει, ὅτι ἡ Σαμφὼ δριμέως ἐπέπληξε τὸν ἀδελφόν της διὰ τὴν διαγωγὴν του ταύτην «Χάραξος δὲ ὡς λυσάμενος Ροδῶπιν ἐπενόστησεν εἰς Μυτιλήνην, ἐν μέλει Σαμφὼ πολλὰ κατεκερτόμησέ μιν». Τὴν μαρτυρίαν ταύτην τοῦ πατρὸς τῆς ἱστορίας, ἣτις, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, ἔχει μεγίστην ἀξίαν διὰ τὴν ποιήτριαν, ἐπιβεβαιοῖ πληρέστατα ἐν ἐκ τῶν ἐσχάτως ἀνακαλυφθέντων ποιημάτων τῆς Σαπροῦς.

Ἡ Σαμφὼ ἔνεκα τῶν πολιτικῶν ταραχῶν ἐν Λέσβῳ ὑπέστη τὴν τύχην τοῦ ὁμοτέχνου καὶ συμπολίτου αὐτῆς Ἀλκαίου. Ἐν ἡλικίᾳ δηλ. 20 ἐτῶν ἐξωρίσθη ἐκ τῆς νήσου καὶ μετέβη εἰς Σικελίαν ἐνθα διέμεινεν, ἕως οὔτου ἐπετράπη καὶ πάλιν εἰς τοὺς ἐξοριστοὺς ἢ ἐπάνοδος. Ἐκεῖ φαίνεται ὅτι καὶ ἐνυμφεύθη· τὸ ὄνομα τοῦ συζύγου αὐτῆς ἀναφέρει ὁ Σουΐδας· ὠνομάζετο Κερκύλας καὶ κατήγετο ἐκ τῆς νήσου Ἄνδρου· φαίνεται δέ, ὅτι ἦτο ἀνὴρ ἄσημος οὐδεμίαν ιδέαν ἔχων περὶ τῆς ποιητικῆς ἰδιοφυΐας τῆς συζύγου του καὶ ὅτι ἀπέθανε πρόωρος. Μετὰ τὴν ἐκ Σικελίας ἐπάνοδον αὐτῆς ἡ Σαπ-



φώ, συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς Αἰολικῆς φυλῆς, κατέστησε τὸν οἶκον αὐτῆς ἐν Μυτιλήνῃ σχολεῖον ποιήσεως, μουσικῆς καὶ χοροῦ, πολλαὶ δὲ νεάνιδες ἐκ διαφόρων μερῶν προσήρχοντο, ἵνα διδαχθῶσι τὰ μαθήματα ταῦτα τῆς ἐλευθερίου ἀγωγῆς. Ταύτας μόνον τὰς πενιχρὰς εἰδήσεις ἔχομεν περὶ τοῦ βίου τῆς ἐξόχου ποιητρίας. Πότε καὶ ποῦ ἀπέθανεν εἶνε ἄγνωστον, διότι τα περὶ τοῦ ἔρωτος αὐτῆς πρὸς τὸν Φάωνα καὶ τὰ περὶ τοῦ τραγικοῦ αὐτῆς θανάτου λεγόμενα ἀνήκουσιν, ὡς θὰ ἴδωμεν, εἰς τὴν μυθολογίαν μᾶλλον ἢ εἰς τὴν ἱστορίαν.

Ἐλάχιστα δυστιχῶς εἶνε καὶ τὰ περισωθέντα ἀποσπάσματα τῶν ποιημάτων τῆς Σαπφοῦς· ἀλλ' ὅμως καὶ ἐκ τῶν ἐλαχίστων τούτων εἶνε δυνατὸν νὰ κατανοήσῃ τις τὸ ὕψος, τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν χάριν τῆς ποιήσεως ἐκείνης, ἥτις δικαίως διηγείρε τὸν θαυμασμὸν καὶ ἐνθουσιασμὸν συμπάσης τῆς ἀρχαιότητος. Τὰ ἀποσπάσματα ταῦτα τῶν ποιημάτων τῆς Σαπφοῦς ὁμοιάζουσι μὲ μαρμάρινα συντριμμάτα, τὰ ὅποια καίπερ διεσκορπισμένα τῆδε κάκεισε μαρτυροῦσιν, ὅτι ἀνήκόν ποτε εἰς οἰκοδόμημα ἐκτάκτου μεγαλείου καὶ κάλλους. Θὰ προσπαθῆσω νὰ συναρμολογήσω τινὰ τῶν συντριμμάτων τούτων, ἵνα παράσχω, ἔστω καὶ ἀμυδρὰν τινα εἰκόνα τοῦ μεγαλοπρεποῦς τούτου πνευματικοῦ Παρθενῶνος, τοῦ ὁποίου ἀρχιτέκτων ὑπῆρξε ἡ Λεσβία ποιήτρια.

Ὁ κύριος χαρακτῆρ τῆς ποιήσεως τῆς Σαπφοῦς εἶνε ἐρωτικός. Ἔρως σφοδρός, φλογερός, ἀκαταμάχητος πρὸς πᾶν τὸ ὡραῖον, ἀλλ' ἰδίως πρὸς τὸ κάλλος τοῦ σώματος καὶ τὸ κάλλος τῆς φύσεως δονεὶ ἰσχυρῶς τὰς ἴνας τῆς εὐαισθήτου καρδίας τῆς Σαπ-



φοῦς, οἱ δὲ παλμοὶ οὗτοι αὐτῆς ἐκχέονται καὶ ἀποκρυσταλλοῦνται εἰς στοίχους γλυκεῖς, ἀρμονικούς, θαυμασίους· «ὁ ἔρως, ὁ λυσιμελής (λέγει ἔν τινι ἀποσπάσματι), τὸ γλυκύπικρον, ἀμήχανον ἔρπετόν, δονεῖ πάλιν τὴν καρδίαν μου»

*Ἔρως δηῦτέ μ' ὁ λυσιμελής δόνει
γλυκύπικρον ἀμάχανον ἔρπετον.*

ἄλλοτε παρομοιάζει τὸν ἔρωτα, ὅστις ταράττει τὴν καρδίαν της, μὲ τὸν ἄνεμον, ὅστις λάβρος ἐπερχόμενος κλονίζει τὰς ὑψικόμους τῶν ὀρέων δρυς

*Ἔρως ὡς ἄνεμος κατ' ὄρος δρυσὶν ἐμπεσὼν
φρένας ἀμματέραις ἐτίναξεν.*

Τὸ σφοδρὸν τοῦτο πάθος προσπαθεῖ, ὡς φαίνεται, ἐνίοτε νὰ καταβάλῃ· ἡ ψυχὴ της ἀπορεῖ, τανταντεύεται :

οὐκ οἶδ' ὅτι θέω· δύο μοι τὰ νοήματα

ἀλλὰ τὸ πάθος πάλιν ὑπερισχύει, τὴν παρασύρει· αὐτὴ δὲ ἀκολουθεῖ ὡς τρέχει μικρὰ κόρη κατόπιν τῆς μητρὸς της :

ὡς δὲ πάις πεδὰ ματέρα πεπετερόγωμαι

Ὅταν δὲ τέλος αἰσθάνεται ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν πόθον τῆς καρδίας της, στρέφεται μετὰ παιδικῆς ἀφελείας ἀλλὰ καὶ ἀπαραμίλλου χάριτος πρὸς τὴν θεὰν τοῦ ἔρωτος καὶ ἐπικαλεῖται αὐτὴν πρὸς βοήθειαν. Ἡ ἐπίκλησις πρὸς τὴν Ἀφροδίτην, τὸ θαυμάσιον τοῦτο ἀριστούργημα τῆς Σαπφοῦς, ὅπερ εὐτυχῶς διεσώθη ἀκέραιον, εἶνε προσευχὴ ἐρωτικὴ, προσευχή, ἣτις πηγάζει ἐκ τοῦ βάθους καρδίας τετραμένης καὶ αἵμασσοῦσης ἐκ



τῶν βελῶν τοῦ ἔρωτος. Δὲν εἶνε δυνατὸν δυστυχῶς νὰ ἀποδώσῃ τις διὰ παραφράσεως ὀλόκληρον τὴν χάριν τοῦ ἀριστουργήματος τούτου· θὰ περιορισθῶ λοιπὸν εἰς τὸ νὰ δηλώσω μόνον ἀτέχνως πως ἐνταῦθα τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ. Ἡ Σαπφὼ παρακαλεῖ ἐν πρώτοις τὴν Ἀφροδίτην, τὴν κόρην τοῦ Διός, τὴν ὁποίαν ἀποκαλεῖ ποικιλόθρονον καὶ ἀθάνατον ἀλλὰ καὶ δολοπλόκον, νὰ μὴ καταπιέξῃ τὴν καρδίαν αὐτῆς δι' ἀνιῶν καὶ θλίψεων· ὑπενθυμίζει ἔπειτα αὐτὴν, ὅτι καὶ ἄλλοτε ὁμοίως ὑπὸ τοῦ ἔρωτος κατατροχομένη ἐπεκαλέσθη τὴν συνδρομὴν της, ἐκείνη δὲ προθύμως ἔσπευσεν εἰς τὴν φωνὴν της· καὶ περιγράφει μετὰ παιδικῆς ἀφελείας καὶ χάριτος τὴν προηγουμένην ἐκείνην περίπτωσιν. Ἡ Ἀφροδίτη ἤκουσε τότε τὴν φωνὴν της καὶ παρευθὺς κατέλιπε τὸν δόμον τοῦ πατρὸς της, ἀφ' οὗ ἔξευξεν ὑπὸ τὸ χρυσοῦν ἄρμα της τοὺς ὠραίους στρουθούς, οἵτινες κινουῦντες συχνὰ τὰς πτέρυγὰς των ἔφερον αὐτὴν ταχέως διὰ μέσου τοῦ αἰθέρος εἰς τὴν γῆν· ἔστη τότε ἡ θεὰ ἀπέναντι τῆς ποιητρίας καὶ μὲ μεϊδίαμα οὐράνιον ἐπὶ τῆς ἀθανάτου μορφῆς της ἠρώτησεν αὐτὴν «τί ἔπαθες πάλιν; διατί μὲ προσκαλεῖς; τί ζητεῖ ἡ μαινομένη καρδιά σου; τίς σε ἀδικεῖ, ὦ Σαπφοῖ; ἐὰν τίς σε ἀποφεύγῃ ταχέως θά σε ζητήσῃ, ἐὰν δὲν δέχεται τὰ δῶρά σου, αὐτὸς θά σοι προσφέρῃ· ἐὰν δὲν σε φιλῇ, ταχέως θά σε φιλήσῃ καὶ ἄκουσαν μάλιστα». Ταῦτα λοιπὸν ἀναπολοῦσα ἡ Σαπφὼ ἀναφωνεῖ τέλος. «ἐλθὲ καὶ τώρα, παρακαλῶ, ὦ θεά! ἀπάλλαξόν με τῶν λυπηρῶν φροντίδων· ἐκτέλεσον ὅ,τι ποθεῖ ἡ καρδία μου· ἔσο πάλιν σύμμαχός μου».

✠ Εἰς τὴν τόσον θερμὴν ταύτην ἐπίκλησιν, εἰς τὴν εἰλικρινῆ ταύτην ἐξομολόγησιν καὶ προσευχὴν ἦτο



αδύνατον βεβαίως νὰ κωφεύσῃ ἡ θεὰ τοῦ ἔρωτος. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ἐνεστάλαξε βάλσαμον ἀνακουφίσεως εἰς τὴν τετρωμένην καρδίαν τῆς ποιητρίας καὶ ἐνέβαλεν εἰς αὐτὴν καρτερίαν καὶ ἐλπίδα· τοῦτο τοῦλάχιστον ὑποδηλοῦται ἐξ ἄλλου τινὸς ποιήματος τῆς Σαπφῶς, τὸ ὁποῖον ὡσαύτως διεσώθη καὶ ἐν τῷ ὁποίῳ αὕτη μετὰ θάρρους ἀνοίγει τὴν καρδίαν της εἰς τὸ πρόσωπον τὸ ὁποῖον ἀγαπᾷ. Τὸ περιεχόμενον τοῦ ποιήματος τούτου, τὸ ὁποῖον ὁ Λογγῖνος ὡς παράδειγμα ἀναφέρει ἐν τῷ περὶ ὕψους ἔργῳ του, ἔχει ὡς ἀκολουθῶς: «Μοὶ φαίνεται (λέγει ἡ Σαπφῶ) ὅτι εἶνε ἴσος μὲ τοὺς θεοὺς ἐκεῖνος, ὅστις ἀκούει τὴν γλυκεῖαν φωνὴν σου καὶ βλέπει τὸ ποιεητὸν μειδιάματά σου· ὅταν σὲ βλέπω οὕτω, ἡ καρδιά μου ταράττεται, ἡ φωνή μου διακόπτεται, παραλύει ἡ γλῶσσά μου, πῦρ λεπτὸν διατρέχει τὸ σῶμά μου, οἱ ὀφθαλμοί μου καλύπτονται ὑπὸ νεφέλης, τὰ ὠτά μου βομβοῦσι, ἰδρῶς με περιλούει, τρόμος με καταλαμβάνει, καθίσταμαι ὄχροτέρα τοῦ χόρτου, σχεδὸν νεκρά».

Ποῖον εἶνε τὸ πρόσωπον τοῦτο, πρὸς τὸ ὁποῖον ἡ Σαπφῶ ἐκφράζει τοσοῦτον φλογερὸν πάθος, δὲν εἶνε δυνατὸν βεβαίως νὰ ὀρισθῇ· ἀλλ' ἔκ τινων ἀποσπασμάτων φαίνεται, ὅτι αὕτη ἰδιάζουσαν συμπάθειαν καὶ ἀγάπην ἔτρεφε πρὸς τινὰ τῶν μαθητριῶν της, ἣτις ὠνομάζετο Ἄτιθις· ἐν τινὶ ἐξ αὐτῶν λέγει:

ἠράμαν μὲν ἐγὼ σέθεν, Ἄτιθι, πάλαι ποτά·

ἀλλαχοῦ μετὰ ζηλοτυπίας παραπονεῖται, ὅτι ἡ Ἄτιθις αὐτὴν μὲν ἀποστρέφεται, ἀποβλέπει δὲ πρὸς τὴν Ἄνδρομέδαν.



*Ἄτιθι, σοὶ δ' ἐμέθεν μὲν ἀπήχθετο
φροντισθην, ἐπι δ' Ἀνδρομέδαν πότη -
ἐμέθεν δ' ἔχεισθα λάθαν*

ἀλλαγῶ ἐκφράζει τὴν λύπην της, διότι ἀγαπᾷ ἄλ-
λον τινὰ μᾶλλον αὐτῆς·

*ἢ τιν' ἄλλον
(μᾶλλον) ἀνθρώπων ἐμέθεν φίλησθα.*

Εἶνε ἄρα γε δεδικαιολογημένη ἡ ζηλοτυπία αὐτῆ
τῆς Σαπφοῦς ἢ προσωρινὸς μόνον χωρισμὸς ἀπὸ
τοῦ προσφιλοῦς προσώπου ἐνέπνευσεν εἰς αὐτὴν
τοὺς ἀκολούθους πλήρεις συγκινητικῆς μελαγχο-
λίας στίχους;

*Δέδυκε μὲν ἂ σελάννα
καὶ Πληϊάδες, μέσαι δὲ
νόκτες, παρὰ δ' ἔρχεται ὥρα,
ἐγὼ δὲ μόνα καθεύδω.*

Ἡ Ἄτιθις, τὴν ὁποῖαν ἐκ παιδικῆς ἡλικίας φαί-
νεται ὅτι ἠγάπα ἢ Σαπφῶ, ὅτε ἀκόμη, λέγει, ἦτο
μικρὰ καὶ ἄχαρις:

μικρὰ μὲν πάις ἔμμεν ἐφαίνεο κἄχαρις

ἐχωρίσθη ὀριστικῶς βραδύτερον ἀπ' αὐτῆς μετα-
βᾶσα εἰς Λυδίαν, ἐνθα ὑπερέβαλε κατὰ τὸ κάλλος
τὰς ἐκεῖ γυναῖκας, ὡς ὑπερβάλλει ἡ Σελήνη τοὺς
τοὺς ἀστέρας, ὅταν ἀνατέλλῃ ἐκ τῆς θαλάσσης·
τοῦτο γίνεται φανερόν ἐκ τινος τῶν κατὰ τὰ τελευ-
ταῖα ταῦτα ἔτη ἀνευρεθέντων ποιημάτων τῆς ποι-
ητρίας. Ἐκτὸς δὲ τῆς Ἄτιθιδος ἀναφέρονται καὶ ἄλ-
λαι νεάνιδες, τὰς ὁποίας ἐπίσης ἠγάπα ἢ Σαπφῶ. ἐν
ἑτέρῳ τινὶ ἀποσπάσματι ὑποσχέται εἰς αὐτὰς ὅτι
θὰ εἶνε πάντοτε πιστή:

*ταῖς κάλαις θυμῖν νόημα τ' ὤμων
οὐ διάμειπτον.*



Γὰς νεάνιδας ταύτας ἔνθους καὶ μουσόληπτος διδάσκαλος ἢ Σαπφῶ καθωδήγει εἰς τὴν λατρείαν τοῦ καλοῦ. Ποίησις, μουσική, χορός, ἐνθουσιασμός ὑπὲρ παντὸς ὠραίου, ἀπόλαυσις τοῦ βίου, εὐθυμία καὶ χαρὰ ἐβασίλευον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς, ἀπηγορεύετο δὲ ἡ μελαγχολία καὶ ὁ θρήνος

*Ἄλλ' οὐ γὰρ θέμις ἐν μοισοπόλῳ οἰκία
θρήνον ἔμμεναι. οὐκ ἄμμι πρόπει τάδε*

ὁ εὐθυμος δὲ καὶ παιδρὸς οὗτος χαρακτηρ τῆς Σαπφούς ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ χαρακτηρὸς ἐν γένει τῆς Διολικῆς φυλῆς εἰς τὴν ὁποίαν καὶ αὕτη ἀνήκε.

Ὁ σφοδρὸς οὗτος ἔρωσ τῆς Σαπφούς πρὸς τὰς φίλας καὶ μαθητριάς της ἦτο βεβαίως ἄδολος καὶ ἀγνός, ἀλλ' ἠδύνατο εὐκόλως νὰ παρεξηγηθῇ καὶ δυστυχῶς παρεξηγήθη. Ἐν ἐποχῇ, καθ' ἣν δὲν ἠδύναντο ἢ δὲν ἠθέλον νὰ κατανοήσωσι τὸν ἀληθῆ χαρακτήρα τῆς ποιήσεως αὐτῆς, διέβλεπον ἐν ταῖς τρυφεραῖς σχέσεσι τῆς ποιητρίας πρὸς τὰς φίλας αὐτῆς οὐχὶ τὸν ἐνθουσιασμόν καὶ τὸν λατρείαν πρὸς τὸ ἰδεῶδες κάλλος καὶ τὸν θείον ἔρωτα, τὰ ὁποῖα καὶ αὐτὸς ὁ Σωκράτης ἐπεζήτη καὶ ἐθαύμαζε παρὰ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἀλλὰ τὴν κλίσιν καὶ τὴν ροπὴν αὐτῆς μόνον πρὸς τὸ κάλλος τὸ αἰσθητὸν, τὸ σωματικόν, ἄνευ τοῦ ὁποίου βεβαίως δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ὑπάρξη ἀληθῆς ἔρωσ· τούτου ἕνεκα ἀπέδοσαν εἰς τὴν ποιητρίαν ἀγενεῖς καὶ ποταπὰς ὀρέξεις καὶ ὀρμὰς καὶ ποικιλοτρόπως διέσυραν τὸ ὄνομα αὐτῆς.

Ἡ Σαπφῶ ὑπῆρξε θῦμα τῶν κωμικῶν ποιητῶν ὡς καὶ ὁ Σωκράτης· ἀλλ' ἐν ᾧ τοῦτον ἐξήγγισαν πάλιν ἐνώπιον τῆς συνειδήσεως τῶν μεταγενεστέρων οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Ξενοφῶν καὶ Πλάτων, ἐν τοῖς ἀθανάτοις ἔργοις τῶν ὁποίων ἀκτινοβολεῖ ἡ ἀληθῆς



καὶ πραγματικὴ εἰκὼν τοῦ μεγάλου φιλοσόφου, ἡ Σαπφῶ ἔμεινε ὑπὸ τὸ βάρος τῆς συκοφαντίας καὶ τῶν σκωμμάτων, τὰ ὅποια ἐξετόξευσε κατ' αὐτῆς ἡ ἀχαλίνωτος καὶ ἀκόλαστος κωμωδία. Ἐν τῇ μέσῃ καὶ νέα κωμωδία ἔξ ἔργα φέρουσι τὸν τίτλον «Σαπφῶ» καὶ δύο τὸν τίτλον «Φάων». Τὸ περιεχόμενον αὐτῶν καὶ ἄλλων ἴσως ἀπολεσθέντων δὲν εἶνε γνωστόν, διότι ἐκτὸς τῶν τίτλων καὶ ἐλαχίστων ἀποσπασμάτων οὐδὲν ἕτερον περιεσώθη· ἀλλ' οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχει ὅτι διεκωμωδεῖτο ἐν αὐτοῖς ἡ Λεσβία ποιήτρια διὰ τὸν ἐρωτικὸν αὐτῆς ἐν θουσιασμὸν καὶ παρωδεῖτο ὁ θρυλούμενος αὐτῆς ἔρως πρὸς τὸν Φάωνα. Ἐντεῦθεν προῆλθεν ἡ δυσφημία τῆς Σαπφοῦς κατὰ τοὺς Ῥωμαϊκοὺς χρόνους, ὅτε τὰ ἦθη, ὡς γνωστόν, εἶχον ἔτι μᾶλλον διαφθορῆν. Ὁ γραμματικὸς Δίδυμος κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Κικέρωνος ἐπραγματεύθη σπουδάζων τὸ ζήτημα, ἂν ἡ Σαπφῶ ἦτο ἑταίρα, ὃ Ὀράτιος ὑπαινίσσεται τὸ ἀρρενωπὸν αὐτῆς ἦθος (Epist. I 19, 28), ὃ Ὀβίδιος ἀποκαλεῖ αὐτὴν λάγνον καὶ οὐδὲν ἄλλο διδάξασαν ἢ γυναικείους ἔρωτας: *Lesbia quid docuit Sappho, nisi amare puellas!* (Trist. II 365)· ἐκ τῆς φράσεως δὲ ταύτης τοῦ Ὀβιδίου προέκυψεν ἴσως καὶ ἡ ἐναντίον πασῶν τῶν Λεσβίδων γυναικῶν ἐκφραζομένη μομφὴ παρὰ τῷ Λουκιανῷ (Διαλ. ἑταιρ. 5, ἔρωτ. 8).

Ἄλλ' ἐν ᾗ αἱ συκοφαντίαι αὗται κατὰ τοὺς Ῥωμαϊκοὺς χρόνους ἦσαν γενικαὶ καὶ ἀόριστοι, ἔτι μᾶλλον ὠρισμένα καὶ συγκεκριμένα διευτυπώθησαν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἀναγεννήσεως ὑπὸ τῶν νεωτέρων. Πρῶτος ὁ Domitius Calderinus (1477) διαφθείρας χωρίον τι τοῦ Ὀρατίου (carm. II 13, 24-25) καὶ οὕτω παρερμηνεύσας αὐτὸ ἀπέδωκε τὰς



σχέσεις τῆς Σαπφοῦς πρὸς τὰς μαθητρίας της εἰς ἐλατήρια χυδαῖα, εἰς ὁρμὰς ἀσελγείας· τὸ παράδειγμα δὲ αὐτοῦ ἐμιμήθησαν ὁ Britannius (1510), οἱ ἐρμηνευταὶ τοῦ Ὀρατίου Lambinns, Torrentius, Ciquius καὶ ἄλλοι. Ἐντεῦθεν ἐγεννήθη κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους τὸ πολύκροτον ζήτημα τῆς Σαπφοῦς καὶ ἐλέχθησαν τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα περὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῆς, ὥστε τινὲς πρὸς ὑπεράσπισίν της παρεδέχθησαν ὅτι ὑπῆρξε καὶ δευτέρα Σαπφώ, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος κατηγορίαι. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους ἡ Λεσβία ποιήτρια εὔρεν εὐτυχῶς κατὰ τὸ 1815 ἐνθερμον συνήγορον καὶ ὑπερασπιστὴν τὸν Γερμανὸν φιλόλογον Welcker, ὅστις διὰ τῆς ἐξόχου αὐτοῦ μελέτης Sappho von einem herrschenden Vorurtheil befreit «ἡ Σαπφὼ ἀπό τινος ἐπικρατοῦσης προκαταλήψεως ἀπαλλαγεῖσα», ἀτήλλαξε πραγματικῶς αὐτὴν τῶν ἀδίκων καὶ ἀβασίμων μομφῶν.

Τὰ σπουδαιότερα ἐπιχειρήματα τὰ ὁποῖα συνηγοροῦσι πράγματικῶς ὑπὲρ τῆς ἀθωότητος τῆς Σαπφοῦς εἶνε τὰ ἐπόμενα.

1) Ἐὰν ἡ Σαπφὼ ἦτο ἀσελγής, ἐπιρρεπὴς εἰς σαρκικὰς ἡδονὰς καὶ ἔρωτας ἀθεμίτους, διατὶ οὐδὲν περὶ τούτων ἐγνώριζεν ἡ κλασσικὴ ἀρχαιότης, ἀλλ' ἐκφράζει λατρείαν μόνον καὶ θαυμασμὸν πρὸς αὐτήν;

2) Ἐὰν αἱ σχέσεις τῆς ποιητρίας πρὸς τὰς μαθητρίας της ἦσαν τοιαῦται, οἷας θέλουσι νὰ παραστήσωσιν αὐτὰς οἱ νεώτεροι, πῶς ἐξηγεῖται ἡ ἀφοσίωσις καὶ ἐκτίμησις αὐτῶν πρὸς τὴν ἑξοχὸν διδάσκαλόν των;

3) Ὁ ποιητὴς Ἀλκαῖος ἐδελεάσθη, ὡς φαίνεται, ἐκ τῶν θελγέτρων τῆς Σαπφοῦς καὶ ἐπεξήτη-



σέ ποτε τὸν ἔρωτά της διὰ τῶν ἐπομένων Ἰοπλό-
καμε, ἀγνή, μελιχόμειδε Σαπφοῖ, θέλω νά σοι
εἶπω τι ἀλλά με κωλύει ἡ αἰδώς

*Ἰόπλοκ' ἀγνη μελιχόμειδε Σάπφοι
θέλω τι εἰπεῖν, ἀλλά με κωλύει αἰδώς*

ἡ δὲ ποιήτρια ἀπεκρίθη εἰς αὐτὸν ὅτι, ἐὰν ἐκεῖνο,
τὸ ὁποῖον ἤθελε νά εἶπη, δὲν ἦτο κακόν, δὲν θὰ
ἐκωλύετο ὑπὸ τῆς αἰδοῦς. Ἦτό ποτε δυνατὸν ὁ αὐ-
στηρὸς τὰ ἦθη Ἀλκαῖος νά ἐπιζητήσῃ τὸν ἔρωτα
τῆς Σαπφοῦς καὶ νά ὀνομάσῃ αὐτὴν ἀγνήν, ἐὰν
ἦτο τοιαύτη ὁποῖαν παριστῶσιν οἱ νεώτεροι, καὶ θὰ
ἔδιδέ ποτε αὕτη τοιαύτην σεμνοπρεπῆ ἀπάντησιν εἰς
αὐτόν ;

4) Κατὰ τὴν ἀξιόπιστον μαρτυρίαν τοῦ Ἡροδό-
του, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, ἡ Σαπφὼ ἐπετίμησε τὸν
ἀδελφὸν αὐτῆς χάραξον διὰ τὰς πρὸς τὴν Ροδῶπιν
σχέσεις του. Ἦτό ποτε δυνατὸν νά πράξῃ τοῦτο,
ἐὰν ἡ ἰδία ἦτο τοιαύτης διαγωγῆς ;

5) Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἡ δρᾶσις τῆς Σαπφοῦς πε-
ριορίζετο ἐν Μυτιλήνῃ μόνον, ἐν τῇ πατρίδι της·
ἐν αὐτῇ ἐδίδασκε καὶ ἐπαιδαγώγει τὰς μαθητριάς
της· πῶς λοιπὸν ἦτο δυνατὸν νά ἐπιδεικνύῃ δια-
γωγὴν ἐπιλήψιμον ἐνώπιον τῶν οἰκείων καὶ συμ-
πολιτῶν της καὶ πῶς ἦτο δυνατὸν τοιαύτην οὔσαν
οἱ συμπολίται αὐτῆς δι' ἐκτάκτων καὶ θείων τιμῶν,
ὡς γνωστὸν, νά τὴν τιμήσωσι ;

6) Ὅτι ἡ Σαπφὼ ἠσθάνετο λατρείαν καὶ ἐνθου-
σιασμόν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ εἶνε ἀληθές· ἀλλὰ τοῦτο
ἀπῆται ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ ἠθικὴ· κατὰ τι γνω-
στὸν σκόλιον τὸ πρῶτιστον τῶν ἀγαθῶν εἶνε ἡ ὑγι-
εῖα, τὸ δεύτερον δὲ τὸ κάλλος·

*ὕγιαλνεν μὲν ἀριστον ἀνδρὶ θνητῷ
δεύτερον δὲ καλὸν φυὰν γενέσθαι·*



ἡ ἰδέα λοιπὸν τοῦ καλοῦ ἠλέκτριζεν ὀλόκληρον τὴν Ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα, εἰς ταύτην δὲ ὀφείλονται τὰ ἀριστουργήματα ἔν τε τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τῇ τέχνῃ, τὰ ὁποῖα ἐδόξασαν αὐτήν. Τὸ κάλλος ἦτο δῶρον κάλλιστον τῶν θεῶν καὶ ἡ λατρεία αὐτοῦ ἐπεβάλλετο εἰς πάντας, πολλῶ μᾶλλον εἰς καρδίαν ποιητικὴν καὶ εὐαίσθητον· καὶ ἡ Σαπφῶ λοιπὸν ἔθυσεν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ καλοῦ, ἀλλὰ τοῦ ἰδεώδους ἐκείνου καλοῦ, τὸ ὁποῖον ἐξηυγένισε τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν καὶ τὸ ὁποῖον ὁ Σωκράτης ἐταύτιζε μὲ τὸ ἀγαθόν· τοιοῦτοτρόπως καὶ αὐτὴ ἐννοοῦσα τὸ καλὸν ἔλεγε :

*ὁ μὲν γὰρ καλὸς ὅσον ἰδεῖν πέλεται·
ὁ δὲ κάγαθος ἀντίκα καὶ καλὸς ἔσσεται*

Τοιοῦτος ἦτο ὁ ἐρωτικὸς χαρακτὴρ τῆς ποιήσεως τῆς Σαπφούς· διὰ τοῦτο οἱ σύγχρονοι αὐτῆς καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐν γένει ἐν ταῖς σχέσεσιν αὐτῆς πρὸς τὰς μαθητριάς της οὐδὲν τὸ ἄτοπον ἢ τὸ ἀθέμιτον ἢ τὸ ἀνήθικον διέβλεπον. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ Ρωμαίου αὐτοκράτορος Κομόδου ἀκμάσας φιλόσοφος Μάξιμος Τύριος λίαν ὀρθῶς παρουσιάζει τὸ ἐν τῇ ποιήσει τῆς Σαπφούς ἐκφραζόμενον ἐρωτικὸν πάθος πρὸς τὴν ἐρωτικὴν τέχνην τοῦ Σωκράτους. Ἀμφότεροι, λέγει, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἐννοοῦσι τὸν ἔρωτα, ὁ μὲν πρὸς τοὺς νέους, ἡ δὲ πρὸς τὰς νεάνιδας· ὅ,τι εἶνε διὰ τὸν Σωκράτην ὁ Χαρμίδης, ὁ Φαῖδρος, ὁ Ἀλκιβιάδης, τοῦτο εἶνε διὰ τὴν Σαπφῶ ἢ Γυριννῶ, ἢ Ἀτιθίς ἢ Ἀνακτορία. Ποία τιμὴ μεγαλειτέρα ταύτης διὰ τὴν Λεσβίαν ποιητρίαν, τοῦ νὰ ἐξισωθῇ δηλ. καὶ νὰ ἐξομοιωθῇ πρὸς τὸν μέγιστον φιλόσοφον καὶ ἔσοχον διδάσκαλον τῆς ἠθικῆς ;

Ἐκ τῶν συντόμως ἤδη ῥηθέντων κατεδείχθη,



πιστεύω, ὅτι ἡ πρώτη καὶ μόνη πηγὴ τῆς ἐναντίον τῆς Σαπφοῦς συκοφαντίας ὑπῆρξεν ἡ κωμῳδία, ἣτις ἐν ἐποχῇ ἠθικῆς καταπτώσεως καὶ διαφθορᾶς παρεξήγησε τὸν ιδεώδη ἔρωτα αὐτῆς καὶ παρενόησε τὸν χαρακτῆρα τῆς Αἰολίδος Μούσης· ὅτι δὲ ἡ κωμῳδία εἶνε ἱκανὴ νὰ βλάβῃ τὴν ὑπόληψιν τινος γίνεται φανερόν καὶ ἐκ τῶν λεγομένων ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου ἐν τῷ βίῳ τοῦ Περικλέους. «Δεξάμενοι δὲ τὸν λόνον οἱ κωμικοὶ πολλὴν ἀσέλγειαν αὐτοῦ κατεσκέδασαν. . . οὕτως ἔοικε πάντῃ χαλεπὸν εἶναι καὶ δυσθήρατον ἱστορίᾳ τάληθές». Ἐὰν λοιπὸν ἀφαιρεθῶσιν αἱ βραδύτερον ὑπὸ τῶν κωμικῶν προσαφθεῖσαι αὐταὶ κηλίδες εἰς τὸ ἦθος τῆς Σαπφοῦς, ὑπολείπεται ἡ ἀληθὴς καὶ πραγματικὴ αὐτῆς εἰκὼν ὡς ποιητρίας ἐξόχου καὶ ἐνθουσιώδους, ἣτις τὸ ὑπὸ τῶν θεῶν δοθὲν εἰς αὐτὴν θεῖον δῶρον τῆς ποιησεως μετεχειρίσθη ὡς μέσον ἀθῶον πρὸς ἐκδήλωσιν τῶν αἰσθημάτων, τὰ ὅποια συνεκίνουν τὴν εὐαίσθητον καρδίαν της.

Ἐξετάσωμεν ἤδη ἐν ὀλίγοις καὶ τὸ ἕτερον ζήτημα μετὰ τοῦ ὁποίου συνδέεται ὁ τραγικὸς θάνατος αὐτῆς. Λέγεται ὅτι ἡ ποιήτρια ἐν προβεβηκυῖα ἡλικίᾳ ἠσθάνθη ἔρωτα σφοδρὸν πρὸς τινὰ ὠραῖον νεανίσκον ὀνομαζόμενον Φάωνα· ἀλλ' οὗτος περιεφρόνησεν αὐτὴν καὶ ἔνεκα τούτου κατεκρημνίσθη αὐτὴ ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Λευκάδος. Τὸ ἐρωτικὸν τοῦτο ἐπεισόδιον, τὸ ὅποιον πασίγνωστον κατέστησεν ὁ Grillparzer διὰ τοῦ ὠραίου δραματικοῦ αὐτοῦ ἔργου «ἡ Σαπφώ», τοῦ ὁποίου μετάφρασις παρατίθεται, στηρίζεται ἄρα γε ἐπὶ τινος γεγονότος ἱστορικοῦ, ἢ εἶνε ἀπλῶς παράδοσις μυθική; Ἄπασαι αἱ προσπάθειαι τῶν νεωτέρων σοφῶν, ὅπως διευκρινίσωσι τὸ ζήτημα τοῦτο, εἰς οὐ-



δὲν ὀριστικὸν ἀποτέλεσμα κατέληξαν. Τὸ μόνον ὀριστικὸν καὶ βέβαιον εἶνε, ὅτι ἐν τοῖς σωζομένοις ἀποσπάσμασι τῶν ποιημάτων τῆς Σαπφοῦς οὔτε τὸ ὄνομα «Φάων» οὔτε ὑπαινιγμὸς τις περὶ τοῦ ἔρωτος τούτου ἀπαντᾷ· ὁ μόνος στίχος,

*Στηθεὶ κάταντα, φίλος, καὶ τὰν ἐπ' ὄσσοις
ἀμπέτασον χάριν*

ὅστις δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἐκδήλωσις αἰσθήματος τῆς ποιητρίας πρὸς ἄνδρα, εἶνε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀπόσπασμα γαμηλίου τινὸς ἄσματος αὐτῆς, ἢ κατὰ τὴν εὐφυᾶ παρατήρησιν τοῦ Schoene ἀναφέρεται εἰς τὸν ἀδελφὸν τῆς αὐτῆς Λάριχον· ὥστε καὶ ἐνταῦθα εἰργάσθη ἢ φαντασία τῶν μεταγενεστέρων πρὸς δημιουργίαν τῆς παραδόσεως ταύτης. Ἐν τινι κωμῳδίᾳ τοῦ Μενάνδρου γίνεται τὸ πρῶτον μνεῖα τοῦ ἀτυχοῦς τούτου ἔρωτος τῆς Σαπφοῦς καὶ τοῦ οἰκτροῦ αὐτῆς τέλους. Ἄλλ' ὁ Μενάνδρος ἤκμασε 342—291· ἦτο λοιπὸν δυνατὸν οἱ πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης συγγραφεῖς νὰ μὴ ἐγνώριζόν τι περὶ τούτου, ἐὰν πραγματικῶς ἦτο ἱστορικὸν γεγονός;

Τὰ κατὰ τὴν παράδοσιν ταύτην ἔχουσιν ὡς ἔπεται: Ὁ Φάων ἦτο νέος λεμβοῦχος, ὅστις διεβίβαζε διὰ τοῦ πλοιαρίου του ἀπὸ τῆς Λέσβου, ἢ κατ' ἄλλους ἀπὸ τῆς Χίου, εἰς τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν τῆς Μ. Ἀσίας τοὺς ταξειδιώτας. Ἦτο πτωχὸς ἀλλ' εἶχεν ἕκτακτον κάλλος, τὸ ὁποῖον ἀπέκτησεν ὡς ἑξῆς· ἡμέραν τινὰ προσῆλθεν εἰς αὐτὸν γραῖά τις πτωχὴ καὶ δυσειδὴς καὶ παρεκάλεσεν, ὅπως τὴν μεταφέρει εἰς τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν· ὁ Φάων προθύμως ἐξεπλήρωσε τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῆς μὴ θελήσας μάλιστα νὰ λάβῃ καὶ ἀμοιβήν. Ἄλλ' ἡ γραῖα ἐκείνη ἦτο ἡ θεὰ τοῦ κάλλους Ἀφροδίτη, ἢ ὁποία εὐχαριστηθεῖσα ἐκ τῆς



εὐγενείας τοῦ νέου ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ἀλοιφήν τινα, διὰ τῆς χρήσεως τῆς ὁποίας ὁ Φάων κατέστη ὁ ὠραιότατος τῶν ἀνθρώπων. Οὐδεμία γυνή, οὐδεμία παρθένος, ἦτο δυνατὸν νὰ ἀντιστῆ εἰς τὸ δέλεαρ τῆς καλλονῆς του. Ἡ Σαμφὼ ἐτρόθη ὁμοίως ὑπὸ τοῦ ἔρωτος πρὸς αὐτόν· καὶ ἐπὶ τινα μὲν χρόνον συνέζησαν ἐν ἀγαστῇ εὐδαιμονία· ὅτε ὅμως ὁ Φάων ἐγκατέλιπεν αὐτήν, ἐκείνη ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ τῆς ἐζήτησε καὶ εὗρε τὸν θάνατον ἐντὸς τῶν κυμάτων, τὰ ὁποῖα περιβρέχουσι τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λευκάδος.

Ὁ μυθικὸς καὶ ῥωμαντικὸς χαρακτῆρ τοῦ ἐπεισοδίου τούτου ὑποδεικνύουσιν, ὅτι εἶνε πλάσμα, ὡς εἴπομεν, τῆς φαντασίας, δι' ἧς ἡ νεωτέρα σὺμφρων κριτικὴ δικαίως οὐδεμίαν πλέον πίστιν παρέχει εἰς τὴν παράδωκον ταύτην.

Συγκεκριμαιοῦντες ἤδη τὰ εἰρημένα λέγομεν, ὅτι ἡ Σαμφὼ κατὰ μὲν τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἀπέλαυε γενικῶς ἐκτάκτου τιμῆς καὶ ὑπολήψεως, κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τῆς παρακμῆς τῆς Ἑλλάδος ἐνεκα τῆς ἐπιδράσεως τῆς κωμῶδίας ποικιλοτρόπως ἐδυσφημίσθη· ἀπήχησις τῆς δυσφημίας ταύτης εἶνε καὶ τὰ ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ποιητῶν ἐναντίον αὐτῆς φληναφήματα. Κατὰ τοὺς χριστιανικοὺς χρόνους τὰ ποιήματα αὐτῆς, ὡς ἀπύδοντα εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ νέου θρησκευματος παρημελήθησαν καὶ περιεφρονήθησαν, ἐντεῦθεν δὲ ἴσως ἐξηγεῖται καὶ ἡ ἀπώλεια αὐτῶν. Εἰς τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, ὁ Τατιανός, ὀνομάζει τὴν Σαμφὼ ἐρωτόληπτον γυναῖον, τὸ ὁποῖον, ὡς λέγει, ἔψαλλε τὰς ἀσελγείας του, ἐν ᾧ αἱ χριστιαναὶ παρθένοι ἡσχολοῦντο περὶ σπουδαιότερα ἀντικείμενα· τέλος κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, ὡς εἶδομεν, διὰ τῶν ἔρημ-



νευτῶν τῶν Ρωμαίων ποιητῶναί ἐπιθέσεις καὶ κατηγορίαι ἐγένοντο σφοδρότεροι καὶ διεδόθησαν καὶ ἐπεκράτησαν πανταχοῦ. Μόλις κατὰ τὸ ἔτος 1681 ἠκούσθη τὸ πρῶτον φωνή τις συνήγορος, ἡ τῆς λογίας Γαλλίδος Anna Dacier, ὑπὲρ τῆς ἀδίκως συκοφαντηθείσης ποιητρίας, ἀλλ' ἡ φωνὴ αὕτη, ὡς γυναικεία, ἀσθενὴς οὔσα δὲν εἰσηκούσθη δυστυχῶς· ἔπρεπε γὰρ παρελθῶσιν ἀκόμη 135 ἔτη, ὅτε τέλος κατὰ τὸ 1816 ὁ Γερμανὸς φιλόλογος Welcker τὰ ἐπιχειρήματα τῆς Ἄννης μετ' ἄλλων πολλῶν σαφέστερον καὶ ἐπιστημονικώτερον ἀναπτύξας κατώρθωσε διὰ τοῦ ἐπιστημονικοῦ του κύρους γὰρ διαλύσῃ τὴν ἐπικρατήσαντα περὶ Σαπφοῦς πλάνην.

Τὴν γνώμην ταύτην τοῦ Welcker περὶ τῆς ἀγνότητος τῆς Σαπφοῦς ἐκθύμως ἠσπάσθη καὶ ὁ πολὺς Wilamowitz Moelendorf· ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν δημοσιευθέντος ἔργου αὐτοῦ «Simonides und Sappho», τὸ ὁποῖον μάλιστα ἀφιεροῖ εἰς αὐτὸν τὸν Welcker· ἰδοὺ πῶς ἐξηγεῖ τὸ αἰνίγμα τοῦτο, δηλ. τὸν ἔρωτα τῆς Σαπφοῦς πρὸς τὰς μαθητρίας της ἢ τὸν Φάωνα.—«ὅπου ὑπάρχει ἔρως μετέχει βεβαίως ἡ ψυχὴ, ἀλλὰ πρὸ παντὸς μετέχει ἡ αἴσθησις—ὁ ἔρως τῆς Σαπφοῦς ἦτο *τάλας*, ἦτοι ἐπιθυμία ἄσβεστος· κατατῆκεται μὲ τὸν πόθον πρὸς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν μαθήτριάν της καὶ μὲ τὸ παράπονον διὰ τὴν ἀναισθησίαν καὶ τὴν ἀχαριστίαν των· πῶς συμβαίνει τοῦτο; Νομίζω ὅτι δύναται γὰρ ἐξηγηθῆ ὡς ἐξῆς· ὁ ἔρως οὗτος, ἐπειδὴ ἀκριβῶς ἐνέχει καὶ στοιχεῖα σωματικῆς αἰσθήσεως, 1) δὲν γίνεται καταληπτὸς ὡς ἀπευθυνόμενος πρὸς νεάνιδας 2) μένει ἄνευ ἰκανοποιήσεως διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ 3) ἀνταμείβεται μὲ ἀχαριστίαν, διότι αἱ νεάνιδες ἀπομακρύνονται τῆς Σαπφοῦς ἢ ὑπαν-



δρεύονται—ἐπειδὴ ταῦτα οὕτως ἔχουσιν, ὁ ἔρως τῆς Σαπφοῦς στρέφεται πρὸς τὸν Φάωνα (τὴν προσωποποίησιν τοῦ ἡλιακοῦ φωτός): ἦτο λοιπὸν ἔρως πρὸς τὸ ὠραῖον, τὸ αἰωνίως ψυχρόν.—Ἡ Σαπφώ, ἡ ὁποία ὡς γνησία γυνὴ κατεῖχε συνηνωμένα ἀγνότητα ψυχῆς καὶ αἴσθημα φλογερόν, διὰ τοῦ ἔρωτός της πρὸς τὸν Φάωνα ἀνέλαβε τὴν ὑπεράσπισιν τῶν ὁμοφύλων της, τῶν χιλιάδων γυναικῶν, αἱ ὁποῖαι κατεδικάσθησαν ὑπὸ τῶν συνθηκῶν τοῦ βίου καὶ τῶν ἐθίμων νὰ θάψωσι μέσα των τὸ φλογερόν πάθος τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς των. Εἰς αὐτὴν μόνην ἐπέτρεψαν οἱ θεοὶ νὰ ἐκφράσῃ τι αὐταὶ πάσχουσι, τι ὑποφέρουσι. Τοῦτο τὸ δῶρον τῶν θεῶν εἶνε τὸ θαῦμα. Ὅστις πρῶτος εἶπεν, ὅτι ἡ Σαπφὴ ἠγάπησε τὸν Φάωνα, ἠδυνήθη νὰ λύσῃ τὸ αἰνίγμα τῆς φύσεώς της ὠραία καὶ ἐπιτυχῶς δι' εἰκόνας, ὡς δὲν ἴα ἠδύνατο νὰ πρόξῃ τοῦτο διὰ λέξεων—ἡ ψυχὴ τῆς Σαπφοῦς ἔδωσεν εἰς τὰ ποιήματά της τὴν ἀπαραμίλλον ἀξίαν· ἐπειδὴ βαθύτερον ἠσθάνθη καὶ ἐπειδὴ τελειότερον καὶ σαφέστερον ἠδυνήθη νὰ ἐκφράσῃ ὅ,τι ὑπέφερε, κατώρθωσε νὰ παραγάγῃ ἀνθὴ ποιητικὰ, τῶν ὁποίων ἡ εὐωδία δὲν ἔχασε τίποτε μέχρι σήμερον ἀπὸ τὴν πρώτην δροσερότητά των· δυστυχῶς ἡ πραγματικὴ Σαπφὴ ὁμιλεῖ διὰ τῶν στίχων της εἰς ὀλίγους· ἀλλὰ «ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω».

Ἄπαντες λοιπὸν οἱ φιλόλογοι καὶ λόγιοι Γερμανοὶ (ἐκτὸς τοῦ ἱστορικοῦ Beloch (Griech Geschichte I s. 232-233) οὐδεμίαν πλέον πιστὴν παρέχουσιν εἰς τὰς μομφὰς καὶ ὑπονοίας, εἰς τὰς ὁποίας ἐπὶ αἰῶνας ἦτο ἐκτεθειμένη ἡ ποιήτρια (ἴδε Paul Brand καὶ Bernhard Steiner Sappho Vorwort)· δυστυχῶς τοῦτο δὲν συνέβει καὶ ἐν Γαλλίᾳ, ἔνθα ἡ κατ' αὐτῆς πρό-



ληψις ἐξηκολούθει νὰ ὑφίσταται· ἀπόδειξις ὁ τίτλος Sappho τὸν ὁποῖον ἔδωκεν (1884) ὁ Alphonse Daudet εἰς τὸ μυθιστόρημά του καὶ αἱ ἀμφιβολίαι τὰς ὁποίας ἐκφράζει αὐτὸς ὁ ἔξοχος ἱστορικός Victor Duruy ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ του (1887). Ἦτο λοιπὸν ἀνάγκη νὰ παρουσιασθῶσι νέα ἀποδείξεις, ἵνα πεισθῶσι καὶ οἱ διστάζοντες ἔτι περὶ τῆς ἀθωότητος αὐτῆς· καὶ εὐτυχῶς παρουσιάσθησαν· τὰ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀνευρεθέντα καὶ δημοσιευθέντα ποιήματα τῆς Σαπφοῦς συνετέλεσαν, ὥστε νὰ ἐγερθῇ καὶ ἐν Γαλλίᾳ φωνή τις ὑπὲρ αὐτῆς· ὁ πολὺς Theod. Reinach ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιγραφῶν ἐξετάσας τὸ πολύκροτον τοῦτο ζήτημα καὶ στηριχθεὶς κυρίως ἐπὶ τῶν νέων εὐρεθέντων ποιημάτων τῆς Σαπφοῦς, κατέθηκεν ὁμοίως ψῆφον ἀθωωτικὴν ὑπὲρ αὐτῆς.

Οὕτω λοιπὸν δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἡ ποιήτρια ἔχει πλέον τελείως ἀθωωθῆ· ἡ φήμη αὐτῆς εἶνε σήμερον τοιαύτη, ὁποία ἦτο καὶ κατὰ τὴν πολλὴν ἀρχαιότητα, οἱ δὲ γλυκεῖς καὶ ἁρμονικοὶ τόνοι τῆς τεθραυσμένης λύρας αὐτῆς ἐξακολουθοῦσιν ἀκόμη νὰ διεγείρῃσι παλμοὺς ἰσχυροὺς εἰς πᾶσαν εὐαίσθητον καρδίαν, ἡ ὁποία γνωρίζει νὰ συγκινηταί, νὰ φρικιᾷ, εἰς τὴν θέαν τοῦ καλοῦ. Ἐντεῦθεν ὁ ἀκράτητος ἐνθουσιασμός, τὸν ὁποῖον προκαλεῖ πανταχοῦ ἡ ποίησις της καὶ ὁ φόρος τῆς λατρείας, τὸν ὁποῖον σήμερον παλαιὸς καὶ νέος κόσμος προσφέρουσιν εἰς τὸ ὄνομα καὶ τὴν μνήμην της. Πρὸς πίστωσιν τῶν λεγομένων ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρω καὶ τὸ ἔξῃς.

Ἄπαντες οἱ ἐν Μυτιλήνῃ ἐνθυμούμεθα τὴν γλυκεῖαν καὶ συμπαθῆ φυσιογνωμίαν ξένης τινὸς νεάνιδος, ἣτις μετὰ τινος ἄλλης ἀκολούθου ἤρχετο καὶ



κατόκει ἐπὶ τινὰς μόνον μῆνας κατ' ἔτος εἰς τὸ θελκτικώτατον προάστειον τῆς Μυτιλήνης, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Ἀκλειδιοῦ. Ἡ ἔπαυλις εἰς τὴν ὁποῖαν κατόκει εὐρίσκεται ἐν τῷ μέσῳ μαγευτικοῦ κήπου, ὁ ὁποῖος ἐξετείνεται μέχρι τῆς θαλάσσης, ἐπὶ τῆς θύρας δὲ αὐτοῦ ἀνεγινώσκετο ἡ ἐπιγραφὴ «Παράδεισος». Τίς ἦτο; πόθεν ἤρχετο; τί ἐζήτηί ἢ νέα ἐκείνη; ἦτο μυστήριον δι' ὄλους, διότι πρὸς οὐδένα συνῆψέ ποτε σχέσιν τινά. Οἱ γείτονες μόνον τὴν ἔβλεπον συχνὰ νὰ περιφέρηται ὑπὸ τὰ δένδρα τοῦ «Παραδείσου» τῆς, νὰ ἐξέρχηται εἰς μακροὺς περιπάτους ἀνὰ τὰς πέριξ γραφικωτάτας τοποθεσίας, νὰ ἴσταται ἐπὶ μακρὸν ἐνώπιον κελαρύζοντος ῥύακος, νὰ συλλέγη ἄγρια ἀνθη ἐκ τῶν ῥωγμῶν τῶν βράχων· ἄλλοι τὴν ἔβλεπον νὰ λαμβάνη τὴν στάσιν προσευχῆς ἐνώπιον τοῦ ἡλίου, ὅτε μεγαλοπρεπῶς ἀνήρχετο ἐκ τῶν ἀπέναντι ὀρέων τῆς Ἀνατολῆς, ἢ νὰ ἀτενίζη μὲ ἔκστασιν τὰ ποικιλώτατα χρώματα, διὰ τῶν ὁποῖων οὗτος περιέλουε τὰ ὄρη ταῦτα κατὰ τὴν δύσιν του· καὶ ἄλλοι νὰ ἀκροάζηται μετὰ προσοχῆς τὸν ἐλαφρὸν ψίθυρον, τὸ ὁποῖον ὡς ἀσθενῆ στεναγμὸν διεσκόρπιζεν ἢ αὔρα, ὅτε ἐθώπευε τὰ φύλλα τῶν δένδρων, ἢ νὰ κατασκοπεύη παρὰ τὴν ἀκτὴν ἐν τῇ ἡσυχίᾳ τῆς νυκτὸς τὰς χρυσᾶς τῆς Σελήνης ἀκτῖνας, ὅτε αὐταὶ ἀντήλασσον τρελλὰ φιλήματα μὲ τὰ κύματα, τὰ ὁποῖα ἐφρικίων ἐκ τῆς ἡδονῆς. Ἦρχετο εἰς τὴν Μυτιλήνην μὲ τὴν ἀφιξίν τῶν χελιδόνων καὶ κατέλειπε πάλιν αὐτὴν συγχρόνως μὲ αὐτάς. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀνοιξίν τοῦ ἔτους 1909 ἡ ἔπαυλις καὶ ὁ Παράδεισος τοῦ Ἀκλειδιοῦ μάτην ἀνέμενον τὴν ἀφιξίν τῆς· αἱ χελιδόνες ἦλθον μόναι καὶ μόναι ἐπέστρεψαν· ἔκτοτε δὲ ἡ ἀγνωστος ἐπισκέπτρια δὲν ἐπανῆλθεν εἰς Μυτιλήνην, ἀλλ'



οὐδὲ θὰ ἐπανεέλθῃ πλέον, διότι ἐπεχείρησεν ἄλλο μακρότερον ταξίδιον, εἰς τὴν ἄγνωστον ἐκείνην χώραν, ἐκ τῆς ὁποίας οὐδεὶς ἐπανέρχεται. Ἡ νεαρὰ ὑπαρξίς ἐσβέσθη ἐν Παρισίοις κατὰ τὸ 1910, συγχρόνως δὲ διελύθη καὶ τὸ μυστήριον, τὸ ὁποῖον περιεκάλυπτεν αὐτήν. Ἐγνώσθη ὅτι ἦτο ἡ Ἀμερικανὶς Miss Tarn, ἡ ὁποία ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου τῆς ἐδημοσίευσεν συλλογὴν ποιημάτων ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Renée Vivien. Ἡ συλλογὴ αὕτη ἂν καὶ ἐκυκλοφόρησε ἐν στενοτάτῳ κύκλῳ, ἐξετιμῆθη μεγάλως ὑπὸ τῶν εἰδημόνων καὶ ἐχαρκτηρίσθη ὡς προῖον ἐμπνεύσεως ποιητικῆς πρώτης τάξεως. Δι' αὐτῆς κατεδείχθη, ὅτι ἡ Miss Tarn ἦτο φύσις ποιητικὴ ἔκτακτος, καρδίαν λίαν εὐαίσθητος, σφοδρότατα παλλομένη καὶ ἐνθουσιῶσα εἰς τὴν θέαν τοῦ ὠραίου, καὶ δὴ τοῦ γυναικείου κάλλους καὶ τοῦ κάλλους τῆς φύσεως, τὰ ὁποῖα μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἀκράτου ὕμνησε, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἡ Σαμφώ, τῆς ὁποίας πιστὴ καὶ ἀφωσιωμένη λάτρως ὑπῆρξε. Ἐντεῦθεν ἐξηγοῦνται καὶ αἱ συχναὶ ἐπισκέψεις αὐτῆς εἰς τὴν πατρίδα τῆς Λεσβίας ποιητρίας. Ἦθελε νὰ ἀναπνεύσῃ τὴν αὔραν, τὴν ὁποίαν καὶ ἡ Σαμφώ ἀνέπνευσε, νὰ ἀκούσῃ τὸν φλοῖσβον τῶν κυμάτων, τὸν ὁποῖον καὶ ἐκείνη ἤκουσε, νὰ ἴδῃ τὴν γλοεράν καὶ μαγευτικὴν ἀκτὴν τῆς Λέσβου, τὴν ὁποίαν καὶ ἐκείνη εἶδε, νὰ ἐμπνευσθῇ τέλος ἐκ τῆς φυσικῆς καλλονῆς, ἣτις ἐνέπνευσε καὶ ἐκείνην· καὶ πραγματικῶς ἐνεπνεύσθη. Τὰ ποιήματά της, τῶν ὁποίων ηὐτύχησα νὰ ἴδω ἐν ἀντίτυπον, διαπνέονται ἅπαντα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ φλογεροῦ ἐνθουσιασμοῦ πρὸς τὸ ὠραῖον, ὅστις παρατηρεῖται καὶ εἰς τὴν ποίησιν τῆς Σαμφοῦς. Ἐν τῶν ποιημάτων τούτων, τὸ ὁποῖον



ἀποτείνει πρὸς τὴν Λεσβίαν ποιήτριαν, ἀρχίζει ὡς
ἐξῆς.

Στὸν Ἄδη, ὅπου, ὦ Σαπφώ,
σκοτάδι βασιλεύει,
θυμᾶσ' ἀκόμα τὸ νησι
μὲ τὰ πολλὰ λουλούδια ;
τὸν κῆπο, ποῦ ἀντήχησαν
τὰ πιὸ γλυκὰ τραγούδια,
καὶ τίς μηλῖς, ποῦ σταματᾷ
τ' ἀγέρι καὶ χαϊδεύει ;

καὶ τὴν παρακαλεῖ νὰ ἀφήσῃ τὸ σκοτεινὸν βασι-
λειον τοῦ Πλούτωνος καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν
μαγευτικὴν Μυτιλήνην, ὅπου

Παρθένες κι' ἄλλες σημερὰ
ἢ ὁμορφιά στολίζει
σὰν κεῖνες, ποῦ ἐδόξασε
τὸ θεῖό σου δοξάρι·
τ' ἀμπέλια ἔχουν τὴν ἀθιγὴ
στὴ Δέσβο ἀκόμα χάρη,
ἢ θάλασσα δὲν ἔπαψε
νὰ γλυκομουρμουρίζει.

Εἰς ἄλλο ποίημά της, τὸ ὁποῖον φέρει τὸν
τίτλον «Ainsi je parlerai», ὁμολογεῖ μὲ ἀφέλειαν
καὶ ἀπαράμιλλον χάριν, τί θὰ εἶπῃ εἰς τὸν Χρι-
στόν, ὅταν τὸν ἀντικρύσῃ πλησίον τῆς κλίνης της
κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου της· θὰ εἶπῃ λοιπὸν
εἰς αὐτόν, ὅτι δὲν τὸν γνωρίζει, ὅτι δὲν ἐτήρησε τὸν
αὐστηρὸν νόμον του, ὅτι ἔζησεν ὡς ἐθνικὴ, διότι ὁ
ἥλιος τὴν ἐδίδαξε νὰ ἀγαπᾷ τὸ φῶς καὶ ὁ Ἔρως
νὰ λατρεύῃ τὸ κάλλος, ὅτι δὲν ἔτερον πλέον αὐτὴν
τὰ θεῖα, τὰ ἀγγελικὰ ἴσματα, ἀφ' οἴτου ἤκουσε τὰ
παράδοξα ἴσματα τῆς Λέσβου. Δι' ὅλα δὲ ταῦτα
ζητεῖ συγγνώμην καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς



αὐτὴν νὰ συναντήσῃ ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ποτὲ δὲν ἐγνώρισε, ἀλλὰ τόσον πολὺ ἠγάπησε.

Ἐφες με τώρα μὲ καλὸ,
διὰν θὰ ξεψυχῆσω,
κείνην ποῦ δὲν ἐγνώρισα
νὰ βρῶ νὰ χαιρετίσω·

Ἄγνοῦ ἂν ἡ σκιά τῆς Σαπφοῦς ἤκουσε τὴν θεομήνην ἐπὶ κλησιν αὐτῆς καὶ ἦλθε πρὸς ἐπίσκεψίν της κατὰ τινα σεληνοφώτιστον νύκτα μαζὶ μὲ τὰς σκιάς τῶν κυπερίσσεων, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐρρέμβαζεν ἐν τῷ Παραδείσῳ τοῦ Ἀκλειδιοῦ, δὲν ἀμφιβάλω δ' ὅμως ποσῶς, ὅτι ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος τόσας καὶ τόσας ἄλλας συνεχώρησε, θὰ συνεχώρησε καὶ τὴν συμπαθῆ ποιήτριαν καὶ ἐκπληρῶν τὴν τελευταίαν αὐτῆς ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ θανάτου ἐπιθυμίαν, θὰ ἐπέτρεψε νὰ συναντήσῃ ἐκείνην, τὴν ὁποίαν τοσοῦτον ἐλάτρευε· ἀμφότεραι δὲ ἴσως κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἐν τῇ αἰθερίᾳ ἐκείνῃ γῶρᾳ, ἔνθα κατοικεῖ ὁ οὐράνιος καὶ ἀφθίτος ἔρως, ἐντρυνῶσιν εἰς τὴν θέαν καὶ ἀπόλαυσιν τοῦ ὄντως καλοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ εἶδωλον μετὰ τόσου πάθους καὶ ἱεροῦ ἐνθουσιασμοῦ μάτην ἐπεδίωξαν ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης.

Τοιαύτην γοητείαν ἐξασκεῖ ἀκόμη καὶ σήμερον μετὰ παρέλευσιν τοσοῦτων αἰώνων εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων ἡ Μοῦσα τῆς ἡμερτῆς Λέσβου. Δικαίως λοιπὸν οἱ ἀρχαῖοι συμπολιταὶ αὐτῆς ἐκτάκτους τιμὰς τῇ προσέφερον· ἀλλὰ καὶ οἱ σημερινοὶ Λέσβιοι δικαίως δύνανται νὰ σεμνύνωνται διὰ τὴν γυναῖκα ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ὁ χαριέστατος Λουκιανὸς ἀπεκάλεσε «μελιχρὸν αὔχημα τῆς Λέσβου». Ναί· σεμνύνονται πραγματικῶς, διότι μετὰ τῆς δόξης καὶ τοῦ ὀνόματος τῆς Σαπφοῦς συνδέεται στε-



νῶς ἢ δόξα καὶ τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος των. Ἐμεινε δὲ καὶ θὰ μείνη τὸ ὄνομα τῆς Σαπροῦς ὡς καὶ τῆς Λέσβου ἀθάνατον, διότι κατὰ τὴν ὠραιότητα καὶ λίαν ἐπιτυχῆ φράσιν τοῦ Grillparzer.

Hoch an den sternem hat sie ihren Namen
mit diamantnen Lettern angeschrieben
und mit den Sternen nur wird er verlöschen !

« Ὑψηλά, εἰς τὴν χώραν τῶν ἀστρῶν ἔγραψε τὸ ὄνομά της μὲ γράμματα ἀδαμάντινα καὶ θὰ σβῆσῃ τότε μόνον, ὅταν . . σβήσουν καὶ τὰ ἀστρα ! ».

EMMAN. DAYIΔ



ΣΑΠΦΩ

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΕΝΤΕ

Τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος

Σαπφῶ

Φάων

Εὐχαρις

Μελισσα

} δπηρέτριαι τῆς Σαπφούς

Ραμνῆς δούλος

Εἰς χωρικοὺς

Ἵπηρετριαι, δούλοι καὶ χωρικοί



ΠΡΩΤΗ ΠΡΑΞΗ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΑΝΟΙΧΤΗ

(Στὸ βάθος ἢ θάλασσα· τὸ ὄμαλὸ ἀκρογιάλι ὑψώνεται στ' ἀριστερά καὶ σχηματίζει ἀπόκρημνα βραχώδη σχαλοπάτια· κοντὰ στ' ἀκρογιάλι θωμὸς τῆς Ἀφροδίτης· στὰ δεξιὰ μιά σπηλιά με θάμνους καὶ ἀγριοσέλινα φυτρωμένα γύρω στὴν εἰσοδὸν· πίσω παραπέρα ἕνα περίστυλο με σκάλα, ποὺ ἔδηγει στὸ σπῆτι τῆς Σαπφῶς· στὸ μπροστινὸ μέρος τῆς σκηνῆς ἀριστερά μιά φουντωτὴ τριανταφυλλιά καὶ μπροστὰ της μέσα στὴ χλόη ἕνας μπάγκος).

Πρώτη σκηνή

(Κύμβαλα, αὐλοὶ ἀνκατωμένη ὄχλοσὸν ἀπὸ μακρὰ—ὁ Ραμνῆς ὄρμα μέσα διαστικὰ).

Ραμνῆς Ἀπάνω ! σηκωθῆτε ἀπ' τὸ μαλακὸ ὑπνο ! ἔρχεται, εἶνε κοντὰ ! ὦ ! πῶς μόνο οἱ πόθοι ἔχουν φτερά καὶ τὰ πόδια μου εἶνε βαρειά, ἐνῶ ἡ καρδιά γεμάτη ζωὴ ! Ἔξω ὀκνηρὰ κερτίσια ! ἀργεῖτε ἀκόμα ; λέγουν πῶς ἡ νιότη εἶνε πεταχτή, μὰ δλέπω δὲν ταιριάζει τοῦτο σὲ σᾶς !

(Ἡ Εὐχαρίς, ἡ Μέλισσα καὶ δούλες ἀπ' τὸ περίστυλο).

Μέλισσα γιατί μᾶς βρίζεις ; νά, ἐδῶ εἴμαστε !

Ραμνῆς εἶνε κοντὰ !

Μέλισσα. Ποιός ; —θεοί !

Ραμνῆς. Ἡ Σαπφῶ εἶνε κοντὰ !

(φωνὴς ἀπὸ μέσα) Ζήτω ἡ Σαπφῶ, ζήτω !

Ραμνῆς. Ναι, ζήτω ἡ Σαπφῶ, ζήτω ! λαμπροί μου ἄνθρωποι.



Μέλισσα. Μὰ τί σημαίνει —;

Ραμνῆς. Για τὸ ὄνομα τῶν θεῶν ! πόσο παράξενα ρωτᾷ τὸ κορίτσι αὐτό! Γυρίζει ἀπὸ τὴν Ὀλυμπία, ἔχει τὸ στεφάνι, τὸ στεφάνι τῆς νίκης ἔχει κερδίζει ἔμπροστὰ στὰ μάτια δλης τῆς Ἑλλάδας, ποῦ συνάχτηκε ἐκεῖ, για νὰ δῆ τὸ λαμπρὸ ἀγῶνα, σ' αὐτὴν δόθηκε τὸ βραβεῖο για τὴν ποίηση καὶ τὸ τραγοῦδι. Για τοῦτο τρέχει ὁ λαὸς νὰ τὴ προαπαντήσῃ μὲ ζητωκραυγὲς καὶ πάνω στὰ πλατιὰ φτερά τοῦ ἀλαλαγμοῦ στέλνει ἕως τὰ σύννεφα τὸ ὄνομα τῆς καλότυχης. Καὶ τοῦτο ἐδῶ τὸ χέρι, Ἄχ, τοῦτο ἐδῶ τὸ στόμα εἶναι ποῦ τὴ δίδαξε πρώτη φορὰ νὰ βγάζῃ ἀπὸ τὴ λύρα φωνὴ καὶ νὰ δένη τὴν ἀκανόνιστη ἐλευθερία τοῦ τραγοῦδιου μὲ τὸ γλυκὸ τῆς ἀρμονίας δεσμό!

(ὁ λαὸς ἀπὸ μέσα)

— Ζήτω, Σαπρῶ! Σαπρῶ Ζήτω!

Ραμνῆς. (στὰ κορίτσια). Χαρήτε λοιπὸν! — εἶδετε τὸ στεφάνι;

Μέλισσα. βλέπω μόνω τὴ Σαπρῶ! ἄς πᾶμε νὰ τὴ προαπαντήσουμε!

Ραμνῆς. Μὰ σταθῆτε, ὄχι σταθῆτε! τί χρειάζεται διχὸς σας τιποτένιος φόρος τῆς χαρᾶς; αὐτὴ εἶνε τώρα συνηθισμένη σ' ἄλλους ἐπαίνους! Ἐτοιμάσετε καλύτερα δλα μέσα στὸ σπῆτι· ὁ δούλος μὲ τὴ δουλειά του μόνω τιμᾷ τὸν κύριό του.

Μέλισσα. Βλέπεις στὸ πλάγι τῆς —;

Ραμνῆς. Τί;

Μέλισσα. Βλέπεις; μιὰ ἄλλη ἀψηλὴ, ἔξοχη μορφή, σὰν κείνη, ποῦ συνηθίζουν νὰ δίνουν στὸ θεὸ τῆς λύρας καὶ τοῦ τόξου.

Ραμνῆς. Βλέπω, μὰ πηγαίνετε!

Μέλισσα. Μὰ τώρα δὰ μόλις μᾶς φώναξες!

Ραμνῆς. Σᾶς φώναξα ναί! ἔπρεπε νὰ μάθετε, πὼς ἡ κυρία ἦταν κοντά, ἔπρεπε νὰ μάθετε, πὼς χρέος σας εἶνε νὰ χαρήτε, μὰ σεῖς μπορεῖτε νὰ χαρήτε μόνω μέσα στὸ σπῆτι. Ὁ ἄνδρας μπορεῖ νὰ χαιρετίσῃ φανερά τὸ πρόσωπο ποῦ ἀγαπᾷ, μὰ ἡ γυναῖκα φροντίζει για τὴν εὐτυχία του κι' ἀγαπᾷ ἀθόρυβα.

Μέλισσα. Τότε ἀφησέ μας μόνω —.

Ραμνῆς. Μὰ ὄχι! τραβᾶτε! λοιπὸν, τραβᾶτε!



(διώχνει τὰ κορίτσια)
τώρα μπορεί νὰ ἔρθῃ ! τώρα ἀνόητη αὐθάδεια δὲν θὰ τα-
ράξῃ τὴ πιὸ ἔμορφη γιορτὴ της !

Σκηνὴ Δευτέρα

(Ἡ Σαπφὼ λαμπρὰ ντυμένη σὲ μιὰ ἄμαξα, ποὺ τὴν σέρνουν κά-
τασπρα ἄλογα· βαστᾷ στὸ χέρι της χουσὴ λύρα κι' ἔχει στὸ κεφά-
λι της τὸ στεφάνι της νίκης. Στὸ πλάγι της στέκει ὁ Φάων ἀπλᾶ
ντυμένος· γύρω ἀκολουθεῖ ὄχλος τῆ πομπῆ καὶ ζητωκραυγάζει).

Ζήτω ! Σαπφῶ, ζήτω !

Ραμνῆς (σμίγει με τὸ πλῆθος) Ζήτω ἢ Σαπφῶ ! μονά-
κριθῆ γυναῖκα !

Σαπφῶ. Εὐχαριστῶ, φίλοι ! πατριῶτες, εὐχαριστῶ !
Γιὰ σὰς βρισκω χαρὰ σ' αὐτὸ τὸ στεφάνι, ποὺ εἶνε στολί-
δι γιὰ τὸν πολίτη μὰ βάρος γιὰ τὸν ποιητὴ, ἀνάμεσά σας
μόνο τὸ λέγω δικό μου. Ἐδῶ, ὅπου τῆς νιότης τὰ ὄνει-
ροπολήματα, ὅπου τῆς ἀρχῆς ἢ ἄστατη προσπάθεια ὅπου
τῆς ἐπιτυχίας ἢ τρελλὴ χαρὰ, μαζὶ πρώτη φορὰ φανερώ-
θηκαν μπροστὰ στὴ διψασμένη ψυχὴ μου, ἐδῶ, ὅπου τὰ
κυπαρίσσια ἀπὸ τὸν τάφο τῶν γονιῶν μου μ' ἔλαφρὸ μουρ-
μούρισμα μὲ χαιρετοῦν, ἐδῶ, ὅπου εἶνε ἠαμμένοι, κάμποσοι,
ποὺ εἶδαν τίς προσπάθειες καὶ τοὺς κόπους μου, μὰ σβή-
σανε πολὺ γρήγορα, ἐδῶ, μέσα στὸ κύκλο σας, ἀνάμεσα
στοὺς ἀγαπητούς μου, τὸ στεφάνι τοῦτο γιὰ πρώτη φορὰ
δὲν μοῦ φαίνεται βαρὺ καὶ ἀταίριαστο, ἐδῶ γιὰ πρώτη
φορὰ τὸ τιποτένιο στολίδι μοῦ φαίνεται ἀληθινὸ κόσμημα·

(Ἕνας ἀπὸ τὸν ὄχλο) Χαρὰ σὲ μᾶς, ποὺ Σὲ λέμε, ὦ ἔξοχη,
δική μας ! Ἀκούσετε τὰ ταπεινὰ της λόγια ; πιὸ πολὺ
ἀπ' ἑλῆ τὴν Ἑλλάδα τὴ στόλισε ὁ λόγος της.

Ραμνῆς (προχωρεῖ σπρώχνοντας) Χαῖρε, χαῖρε, ὦ με-
γαλόπρεπη !

Σαπφῶ (κατεβαίνει ἀπὸ τὴν ἄμαξα καὶ χαιρετᾷ ὄλους
γύρω φιλικᾶ) χαῖρε, πιστέ μου Ραμνῆ—Ἄρτανδρε,
καὶ σὺ ἐδῶ μὲ ὄλα τὰ γηρατιά σου ; —Καλλιστῶ—
Ροδώπη—κλαῖτε, ἀγαπημένες μου ; Τὰ μάτια μου
πληρώνουν ἔτσι σωστὰ ὅπως καὶ ἡ καρδιά· γιὰ τὰ
δάκρυα σας—χύνω κι' ἐγὼ δάκρυα—κοιτάξετε !—ὦ,
λυπηθῆτέ με.



(Ένας από τὸν ὄχλο) καλωσόρισε στὸ παλιὸ τῆς πατρίδας χῶμα, καλωσόρισε, μέσα στὸ χαρούμενο κύκλο τῶν δικῶ σου.

Σαπφώ. Μάταια δὲν πρέπει νὰ χαιρετίσετε τὴ συμπατριώτισσά σας· γιὰ εὐγνωμοσύνη σας φέρνει ἓνα συμπολίτη. Νὰ ὁ Φάων· ἀπὸ τοὺς πιδὸ διαλεχτοὺς βασιτᾶ ἢ καταγωγῆ του κι' αὐτὸς εἶναι ἄξιος νὰ πάρῃ θέση μέσα στοὺς πιδὸ διαλεχτοὺς. Ἐὰν τὰ χρόνια τὸν δείχνουν νέο παλληκάρι, στὰ λόγια καὶ στὰ ἔργα εἶναι σωστὸς ἄνδρας. Ἐὰν χρειάζεστε πολεμιστὴ γιὰ τὸ σπαθί του, ῥήτορα γιὰ τὴ γλῶσσά του ποιητὴ γιὰ τὸ στόμα του, φίλο γιὰ τὴ συμβουλή του, βοηθὸ γιὰ τὴ δύναμή του, προσκαλέσετε τον καὶ μὴ ψάχνετε νὰ βρῆτε μακρύτερα.

Φάων. Περιπαίζεις, Σαπφώ, ἓνα φτωχὸ νέο· γιὰ ποῖο λόγο θὰ ἤμουν ἄξιος τόσο πλούσια νὰ ἐπαινεθῶ; Ποιὸς πιστεύει τόσο μεγάλα πράματα ἀπὸ ἓνα ἀδοκίμαστο;

Σαπφώ. Μὰ σίγουρα θὰ πιστέψῃ ὁποῖος βλέπει, πῶς κοκκινίζεις ἀπὸ ντροπὴ ἐνῶ τὰ λέγω.

Φάων. Ντροπιασμένος δὲν ἔχω παρὰ ν' ἀπορῶ καὶ νὰ σωπαίνω.

Σαπφώ. Ἐτσι λοιπὸν γίνεται κτήμᾶ σου κείνο ποῦ θέλεις νὰ ἀρνηθῆς· γιατί ἡ ἀξία κ' ἡ σιωπὴ εἶναι ἀδέρφια. Ναί, φίλοι μου! μπορεῖτε νὰ τὸ μάθετε! τὸν ἀγαπῶ! αὐτὸν διάλεξε ἡ καρδιά μου! Αὐτὸς ἦταν πρωριμένος μετὰ τὰ πλούσια χαρίσματά του νὰ με τραβήξῃ ἀπαλὰ ἀπὸ τὰ αἰθέρια ὕψη, ποῦ με κρατοῦσε ἡ ποίηση, κάτω στὴ χαρούμενη κι' ἀνθισμένη κοιλάδα αὐτῆς τῆς ζωῆς. Στὸ πλάγι του, θὰ ζήσω ἀνάμεσά σας μιὰ ἀπλῆ, ἡσυχὴ ἀγροτικὴ ζωὴ, θὰ ἀλλάξω τὴ δάφνη μετὰ τὴ μυρτιά καὶ μόνο γιὰ τὴν ἡσυχὴ αὐτὴ οἰκογενειακὴ χαρὰ θὰ ξυπνῶ τοὺς τόνους τῆς κιθάρας αὐτῆς, ποῦ θαμάζετε καὶ τιμούσατε ὡς τώρα· αὐτοὺς τοὺς καινούργιους τόνους τῆς ἀγάπης πρέπει νὰ μάθετε νὰ ἀγαπᾶτε καὶ σεῖς ὦ φίλοι!

ξ(ὁ λαὸς)

Τιμὴ σὲ σένα, μεγαλόπρεπη!

— Ζήτω ἡ Σαπφώ, ζήτω!

Σαπφώ. Ἀρκετὰ· σας εὐχαριστῶ φίλοι μου· ἀκολουθήσετε τὸ δούλό μου· αὐτὸς θὰ σας ὀδηγήσῃ γιὰ νὰ τελειώσουμε μετὰ δείπνο, μετὰ συμπόσιο, μετὰ εὐθυμο χορὸ τὴ γιορτὴ



αὐτή, τὸ ξαναγύρισμα τῆς ἀδερφῆς μέσα στοὺς δικούς της.
(Στοὺς χωρικούς, πού τή χαιρετοῦν)
Χίτρε—καὶ σὺ—καὶ σὺ ! ὄλοι σας ! ὄλοι !
(ὁ Ραμνῆς καὶ οἱ χωρικοὶ φεύγουν)

Τρίτη σκηνή

ΣΑΠΦΩ - ΦΑΩΝ

Σαπφώ. Βλέπεις, φίλε μου, ἔτσι λοιπὸν ζῆ ἡ Σαπφώ σου ! γιὰ εὐεργεσίᾳ εὐγνωμοσύνη, γιὰ ἔρωτα—φιλία, αὐτὴ τὴν ἀλλαγὴ εἶχα πάντα στὴ ζωὴ μου· ἤμουν εὐχαριστημένη καὶ πολὺ εὐτυχῆς εἶμαι, ἂν δὲν νομίζεις πῶς ἔχεις περισσότερα, ἀφ' οὗ μού δώσης πίσω τὰ μισὰ ἀπὸ ὅσα πήρες.—"Ἐμαθα νὰ χάνω καὶ νὰ στεροῦμαι· ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα μου ἀπέθαναν ἔνωρίς· τὰ ἀδέρφια μου, ἀφ' οὗ ἀρκετὰ πλήγωσαν τὴ πιστὴ καρδιά τῆς ἀδερφῆς των, κατέβηκαν καὶ αὐτὰ σύντομα, εἴτε ἀπὸ τὴν ἰδιότροπη Μοῖρα εἴτε ἀπὸ δικό των σφάλμα κάτω 'στὸν Ἄχέροντα. Ἐέρω πόσο καίγει ἡ ἀχαριστία, πόσο πληγώνει ἡ ψευτιά· τὴν ἀπάτη στὴ φιλία καὶ—στὸν ἔρωτα τὴ δοκίμασα μέσα στὸ στήθος μου αὐτό· ἔμαθα νὰ χάνω καὶ νὰ στεροῦμαι ! μὰ ἓνα μόνο δὲ θὰ μποροῦσα ἀληθινὰ νὰ χάσω· Ἐσένα, ὦ Φάων, τὴ φιλία σου, τὸν ἔρωτά σου. Γιὰ τοῦτο, ἀγαπητέ, ξέτασε τὸν ἑαυτὸ σου ! Δὲν ξέρεις ἀκόμα τὴν ἀμέτρητη τρικυμία, πού ταρασσεται μέσα σ' αὐτὸ τὸ στήθος." ὦ, μὴ μὲ κάμῃς νὰ νιώσω ποτέ, ποτέ ἀγαπητέ, πῶς ἔθεσα τὸ γεμᾶτο ἀπὸ ἔρωτα στήθος μου πάνω στὸ δικό σου καὶ βρῆκα ἄδειο τὸ δικό σου!

Φάων. Ἐξοχη γυναῖκα !

Σαμφώ. Ὅχι ἔτσι ! ἡ καρδιά σου λοιπὸν δὲν σοῦ λέγει κανένα ἄλλο πιδ γλυκὸ ὄνομα ;

Φάων. Μὰ μόλις ξέρω τὸ τί κάνω καὶ τι λέγω. Ἄπὸ τὴν ἡσυχία ταπεινὴ ζωὴ μου μὲ τράβηξες στὴ λάμψη καὶ στὸ φῶς· μ' ἔστησες σὲ μιὰ ψηλὴ κορυφή, πού οἱ πιδ ἄξιοι μάταια ποθοῦν νὰ τὴν φθάσουν· γιὰ τοῦτο δὲν ἀντέχω στὴν ἀνέλπιστη αὐτὴ ἡδονή, γιὰ τοῦτο δὲν μπορῶ ὁ ἴδιος σ'



ὄλη αὐτὴ τῇ εὐτυχίᾳ νὰ βρῶ τὸν ἑαυτὸ μου. Βλέπω τὰ δάση, τὰ ἀκρογιαλῖα νὰ φεύγουν, βλέπω τὰ γαλανὰ ὑψώματα καὶ τίς χαμηλὲς καλύβες ν' ἀφανίζονται, καὶ μόλις μπορῶ νὰ καταπέσω τὸν ἑαυτὸ μου, πῶς ὄλα αὐτὰ μένουν στὴ θέση των καὶ πῶς ἐγὼ μόνο ζαλισμένος φέρομαι πάνω στὰ κύματα τῆς εὐτυχίας !

Σαπφώ. Κολακεύεις γλυκά ! μὰ κολακεύεις, ἀγαπητέ !

Φάων. Κ' εἶσαι λοιπὸν ἀληθινὰ ἡ ὑπέροχη γυναῖκα, ποὺ ἀπ' τῆς Πελοποννήσου τὸ πιὸ μακρυνὸ ἀκρογιαλὶ ὡς ἐκεῖ. ποὺ τὰ βουνὰ τῆς Θράκης σμίγουν μὲ τὴν χαρούμενη Ἑλλάδα, σὲ κάθε ἀπόκεντρο σημεῖο, ποὺ σκόρπισεν ὁ γυιὸς τοῦ Κρόνου στὴν ἑλληνικὴ θάλασσα, στὸ ἡλιοφῶτιστο ἀκρογιαλὶ τῆς Ἀσίας, παντοῦ, ἔπου στόμα ἑλληνικὸ μιλεῖ ἀρμονικὰ τὴν εὐθυμὴ γλῶσσα τῶν θεῶν, ἡ φῆμῃ μὲ ἀλαλαγμὸ σ' ἀνεβάζει ἕως τὰ ἄστρα ; κι' ἂν εἶσαι ἀληθινὰ σὺ κείνη ἡ ὑπέροχη γυναῖκα, πῶς ἔπεσε λοιπὸν τὸ βλέμμα σου σ' ἓνα νέο, ποὺ ἀσήμαντος, χωρὶς ὄνομα, χωρὶς φῆμῃ, δὲν ἔχει νὰ καυχηθῆ γιὰ μεγαλύτερη ἀξία ἄλλη, ἀπ' αὐτὴ ἐδῶ τῇ λύρα, ποὺ κι' αὐτὴ τιμήθηκε, γιὰτὶ σὺ Σὺ τὴν ἄγγιξες ;

Σαπφώ. Οὐφ ! μὲ τὴν ἐλεεινὴ, τὴ κακόφωνη λύρα. ἀντηχεῖ, ὅταν κρουσθῆ, τὸν ἔπαινο τῆς κυρίας της ;

Φάων. ὦ ! ἀπὸ τότε ποὺ ἄρχισα νὰ νιώθω, ἀπὸ τότε ποὺ τὸ χέρι μου, ἀδύνατο, κλονιζόμενο, δοκίμαζε τίς χορδὲς τῆς λύρας, ἡ ἔξοχη θεῖα μορφή σου στεκόταν μπροστά μου· ἔταν καθόμουν μαζὶ μὲ τ' ἀγαπημένα ἀδέρφια μου στὸ ταπεινὸ πατρικὸ μας σπίτι κ' ἡ καλὴ μου ἀδερφή Θεανὼ ἔπαιρνε ἀπ' τὸ μαυρισμένο ράφι τὸ μουσικὸ βιβλίον γιὰ νὰ μᾶς πῆ ἓνα τραγοῦδι τῆς Σαπφῶς, τραγοῦδι δικό σου, πῶς τότε σωπαίναν οἱ νέοι, πῶς τὰ κορίτσια μαζεμένα γύρω προσέχανε νὰ μὴ χάσουν κανένα σπυρὶ ἀπὸ τὸ χρυσάφι ! Κι' ὅταν ἐκείνη ἄρχιζε τὸ φλογερὸ ἐρωτικὸ τραγοῦδι γιὰ τὸν ἔμορφο γυιὸ τῆς Ἀφροδίτης, τὸ παράπονο στὴ μοναξιά τῆς νύχτας, τὸ παιγνίδι μὲ τὴν Ἀνδρομέδα καὶ τὴν Ἀιθίδα, πῶς καθένα ἄκουγε μὲ προσοχὴ καὶ θύμωνε κρυφὰ μὲ τὴν ἀναπνοή του, γιὰτὶ πάρα πολὺ θορυβοῦσε φουσκώνοντας τὸ στήθος, τὸ γεμᾶτο ἀπὸ εὐχαρίστηση ! Ἐπειτα ἡ φρόνιμη Θεανὼ ἔγερνε πίσω τὸ κεφάλι



της, τὸ ἀκκομποῦσε στὸ κάθισμα καὶ μὲ μάτια στυλωμένα
στὸ ἀπλωμένο σκοτάδι τῆς καλύβας ἔλεγε: τί μορφή νὰ
ἔχῃ ἀρά γε ἡ ὑπέροχη! μοῦ φαίνεται πὼς τὴν βλέπω!
Μὰ τοὺς θεοὺς μέσα σὲ γίλιες γυναῖκες μποροῦσα νὰ τὴ
γνωρίσω! Τότε στὴ στιγμή ἔπαυε ἡ σιωπὴ καὶ καθέννας
βασάνιζε τὴ φαντασία του νὰ σὲ στολίσῃ μὲ μιὰ νέα χάρη·
ἓνας σοῦ ἔδινε τὰ μάτια τῆς Ἀθηνᾶς, ἄλλος τὰ μπράτσα
τῆς Ἥρας, τρίτος τὴ μαγευτικὴ ζώνη τῆς Ἀφροδίτης.
Ἐγὼ μόνο σηκωνόμουν σιωπηλὰ κ' ἔβγαινα ἔξω στὴν
ἤσυχη μοναξιά τῆς νύχτας· Ἐκεῖ μέσα στοὺς παλμοὺς
τῆς Φύσης ποῦ κοιμότανε γλυκά, μέσα στὸ μεγαλόπρεπο
κύκλο τῆς μαγείας της, ἀνοίγα τὴν ἀγκαλιά μου καὶ σὲ
ζητοῦσα· κ' ἂν ἄσπρες τουλοῦπες ἀπ' τὰ σύννεφα, τοῦ ζέ-
φυρου γλυκειὰ πνοή, μυρωδιὰ τοῦ βουνοῦ, ἀσημένιο φῶς
τοῦ φεγγαριοῦ, ζυμωμένα ὄλα μαζί ἔλουζαν γύρω τὸ μέ-
τωπό μου, τότε ἦσουν δική μου, τότε θαρροῦσα, πὼς ἦσουν
κοντὰ μου· ἡ εἰκόνα τῆς Σαπφῶς κολουμποῦσε τότε μέσα
σὲ φωτεινὰ σύννεφα.

Σαπφῶ. Μὲ στολίζεις μὲ τὰ δικά σου πλούτη· Ἀλλίμονοι
ἂν πάρῃς πίσω ποτὲ, ὅσα μοῦ δάνεισες.

Φάων. Κι' ὅταν ἔπατέρας μου μ' ἔστειλε στὴν Ὀλυμπία
γιὰ τὴν ἀρματοδρομία καὶ σ' ὅλο τὸ δρόμο ἀντηχοῦσε στ'
αὐτιά μου ἡ φήμη, πὼς ἡ λύρα τῆς Σαπφῶς γιὰ τὸ βρα-
βεῖο στὴν ποίηση θὰ ἀγωνιστῇ, θὰ νικήσῃ, ἡ καρδιά μου
τότε πλημμυροῦσε ἀπὸ πόθο καὶ τ' ἄλογά μου πέφτανε
πεθαμένα ἀπ' τὴν κούραση στὸ δρόμο, πρὶν νὰ δῶ τὰ τείχη
τῆς Ὀλυμπίας. Ἐφτάσα· ἡ ἀρματοδρομία, ἡ πάλη, ὁ
δίσκος, δὲν ἔκαμαν καμιὰ ἐντύπωση στὸ νοῦ μου, γεμάτο
ἀπὸ προαισθήση. Δὲν ρώτησα ποιὸς κέρδισε τὸ βραβεῖο·
γιατὶ τὸ πιὸ καλὸ, τὸ πιὸ ἔμορφο βραβεῖο τὸ κέρδισα
ἐγὼ! Θὰ τὴν ἔβλεπα αὐτὴ τὴ βασίλισσα τῶν γυναικῶν.
Ἡ μέρα γιὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ τραγουδιοῦ ἔφτασε. Τραγού-
δησε ὁ Ἀλκαῖος, ὁ Ἀνακρέων, μάταια! Δὲ μπόρεσαν νὰ
λύσουν τὸ δεσμό, ποῦ κρατοῦσε δεμένες τὶς αἰσθήσεις μου.
Ἐαφνικὰ τότε μουρμούρισμα ἀντηχεῖ μέσα στὸν ὄχλο· τὸ
πλήθος χωρίζεται σὲ δύο μέρη. Τώρα τελείωσε! Μὲ χρυ-
σὴ λύρα στὸ χέρι προχωρεῖ μιὰ γυναῖκα μέσα στὸν ἐκστα-
τικὸ ὄχλο. Τὸ φόρεμά της κάτωσπρο κατέβαινε καὶ σκέπα-



ζε τούς αστραγάλους της, σὺν βυάκι, πού χύνεται πάνω σ' ἓνα ἀνθοστόλιστο λόφο· ὁ ποδόγυρος μὲ πράσινα κλαδιά ἐλιᾶς καὶ δάφνης, σύμβολα τῆς Δόξας καὶ τῆς Εἰρήνης. Ἐδειχνε τὶ χρειάζεται ὁ ποιητῆς καὶ τὶ τοῦ ἀξίζει. Σὺν ρόδινα πρωῖνὰ σύννεφα γύρω στὸν ἥλιο ἓνας κόκκινος μανδύας χύνετο γύρω της καὶ μέσα στὴ κατάμυρρη νύχτα τῶν μαλλιῶν της λαμποκοποῦσε σὺν φεγγάρι τὸ φωτεινὸ στέμμα, ἔξοχο σημάδι τοῦ μεγαλείου, πού μακρὰ φεγγεβολεῖ. Τότε ἄκουσα μέσα μου μιὰ φωνή : αὐτὴ εἶπε ! κι' ἤσουνα Σὺ. Προτοῦ ἀκόμα νὰ θγάλω ἀπ' τὸ στόμα μου τὸ στοχασμὸ μου, χιλιόστομη ὀχλοβοή δεβαίωσε τὴ γλυκεῖά μου προαίσθηση. Πῶς τώρα τραγούδησες, πῶς νίκησες πῶς, ἐνῶ ἤσουν τέλος στολισμένη μὲ τὸ ἔξοχο στεφάνι μέσα στὸν ἐνθουσιασμὸ τῆς νίκης, ἔπεσε ἡ λύρα ἀπὸ τὸ χέρι σου, πῶς ἐγὼ ὤρμησα μέσα στὸ πῆθος καὶ πῶς, ὅταν ἡ νικήτρια τὸν εἶδε, στέκει σὺν ἀναίσθητος ὁ ντροπαλὸς νέος, ὅλα αὐτὰ τὰ γνωρίζεις σὺ, ἔξοχὴ μου, καλύτερα ἀπὸ μένα, γιατί ἐγὼ μόλις μισοξύπνησα καὶ συλλογίζουμαι ἀκόμα νὰ βρῶ πῶσα ἀπ' αὐτὰ εἶπε πραγματικὰ καὶ πῶσα μόνο τὰ ὄνειρεύθηκα.

Σαπφώ. Γνωρίζω πολὺ καλά, πῶς στεκόσουνα δουδὸς καὶ ντροπαλὸς· ὄλη σου ἡ ζωὴ φαινόταν, πῶς κατοικοῦσε στὰ μάτια σου, πού κάπου κάπου σηκωνόνταν ἀπ' τὸ ἔδαφος καὶ μαρτυροῦσαν, πῶς δὲν ἔσβησε ἀκόμα ἡ σπίθα· σὲ φώναζα νὰ μ' ἀκολουθήσης, καὶ μ' ἀκολούθησες βαθεῖα δυθισμένος σὲ ἀσυνείδητο θαυμασμό.

Φάων. Ποιὸς βέβαια πίστευε, πῶς ἡ πρώτη γυναῖκα τῆς Ἑλλάδας στὸ τελευταῖο νέο της θά ριχνε τὸ βλέμμα;

Σαπφώ. Ἄδικεῖς τὴ τύχη καὶ τὸν ἑαυτὸ σου! μὴ καταπρονῆς τὰ χρυσὰ χαρίσματα. πού οἱ θεοί, ὅταν γεννιέται κεινὸ τὸ παιδί, πού προορίζουν γιὰ τὴν ἀπόλαυση τῆς ζωῆς, σκορποῦν στὰ μάγουλά του, στὸ μέτωπο, στὴ καρδιά, στὸ στήθος του. Εἶπε πολὺ γερὰ στηρίγματα καὶ μπορεῖ νὰ δέση σ' αὐτὰ ἡ ὑπαρξὴ τὰ εὐκολόθραυστα νήματά της· Ἡ ἐμορφιὰ τοῦ κορμιοῦ εἶνε ὠραῖο πρᾶμα κι' ἡ ἀπόλαυση τῆς ζωῆς πολὺτιμο κέρδος. Τὸ θάρρος, ἡ κυρίαρχη δύναμη, ἀποφασιστικὸτητα καὶ χαρὰ στὸ ὅτι ὑπάρχει, καὶ φαντασία πρόθυμη νὰ ὑπηρετῇ καθὼς πού πρέπει, στολι-



ζουν τὸ τραχὺ μονοπάτι τῆς ζωῆς· καὶ τὸ νὰ ζῆ κανεὶς εἶνε ὁ μεγαλύτερος σκοπὸς τῆς ζωῆς. "Ὅχι μάταια ὁ ὀχορὸς τῶν Μουσῶν διάλεξε γιὰ στολίδι τοῦ τῆν ἄκαρπη δάφνη· ψυχρὴ, χωρὶς καρπὸ καὶ χωρὶς μυρωδιά, βαρύνει τὸ κεφάλι σ' ὅποιον ὑποσχέθηκε ἀποζημίωση γιὰ μερικὲς θυσίες. "Ἐχει μεγάλη ἀγωνία ὅποιος ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους στέκει πολὺ ψηλὰ καὶ πάντα ἢ φτωχὴ Τέχνη εἶνε ἀναγκασμένη

(μὲ ἀνοιχτὴ τὴν ἀγκαλιὰ πρὸς τὸν Φάωνα)

νὰ ζητῆ ἔλεημοσύνη ἀπὸ τὴν ἀφθονία τῆς Ζωῆς.

Φάων. Τί μπορεῖς νὰ πῆς, χαριτωμένη μάγισσα, καὶ νὰ μὴ τὸ πάρῃ κανεὶς γιὰ ἀλήθεια, γιὰτί Σὺ τὸ λέγεις;

Σαμφώ. Ἄς προσπαθήσουμε λοιπόν, ἀγαπητὲ φίλε, νὰ πλέξουμε μαζὶ στεφάνια γύρω στὸ μέτωπό μας, νὰ ρουφήξουμε τὴ Ζωὴ ἀπὸ τὸ μεθυστικὸ ποτήρι τῆς Τέχνης καὶ τὴ Τέχνη ἀπὸ τὸ χέρι τῆς Ζωῆς. Κοίταξε αὐτὴ τὴ χώρα, ποὺ μὲ τὴν ἀπλή, ἡσυχὴ μαγεία της φαίνεται σὰν ν' ἀνήκῃ μισὴ σ' αὐτὴ τὴ γῆ καὶ μισὴ στὰ λιβάδια, ποὺ ποτίζει ἡ Λήθη· σ' αὐτὲς ἰς σπηλιές, σ' αὐτὲς τὶς τριανταφυλλιές, σ' αὐτὸ τὸ ἔμορφο γύρω περίστυλο, ἐδῶ ἐνωμένοι ἄς χαροῦμε τὴν ὡραία ζωὴ σὰν τοὺς ἀθανάτους, ποὺ δὲ γνωρίζουν οὔτε πείνα οὔτε χορτασμὸ ἀλλὰ μόνο τὴν παντοτεινὴ ἀπόλαυση τῆς ἡδονῆς. "Ὅ,τι εἶνε δικό μου εἶνε καὶ δικό σου· ἂν τὸ μεταχειρισθῆς τότε μόνο θὰ χαρῶ γιὰτί τὸ ἔχω. Κοίταξε γύρω, βρῖσκεσαι στὸ σπίτι σου! Θὰ σὲ δείξω στοὺς δούλους μου σὰν κύριόν των. Τὸ παράδειγμα τῆς Κυρίας των θὰ τοὺς διδάξῃ νὰ σὲ ὑπηρετοῦν. "Ἐξω κορίτσια! δούλοι ἐδῶ!

Φάων. Σαμφώ, πῶς μπορῶ νὰ πληρώσω τόση καλωσύνη! Τὸ χρέος μου μεγαλώνει ὀλονένα καὶ κοντεύει νὰ μὲ πνίξῃ.



Τετάρτη σκηνή.

(ΕΥΧΑΡΙΣ—ΜΕΛΙΣΣΑ—ΡΑΜΝΗΣ δούλοι και δοῦλες)

Ραμνῆς. Φώναξεις, Κυρία!

Σαπφώ. Ναί, ἴλατε κοντά! ἐδῶ βλέπετε τὸν κύριό σας!

Ραμνῆς (μὲ χαμηλὴ φωνὴ καὶ ἀπορία). Κύριο!

Σαπφώ. Ποιὸς μιλά; (μὲ αὐστηρότητα) τί θέλεις νὰ πῆς;

Ραμνῆς (τραβιέται πίσω). Τίποτα!

Σαπφώ. Τότε καὶ νὰ μὴ μιλάς! ἐδῶ βλέπετε τὸν κύριό σας!

Ἡ θέλησή του θὰ εἶναι γιὰ σὰς διαταγή, ὄχι κατώτερη ἀπ' τὴ δική μου. Ἀλίμονο σὲ κείνον, ποῦ δὲν ὑποτάσσεται σ' αὐτόν, ποῦ ἓνα μόνο κατσούφιασμα θὰ δείξῃ πῶς καταφρόνησε τὴ διαταγή του. Σφάλμα, ποῦ γίνεται σέ μένα, μπορῶ νὰ τὸ ξεχάσω, μὰ ὁποῖος προσβάλλει αὐτόν, ἔχει νὰ κάμῃ μὲ τὸ θυμὸ μου. Καὶ τώρα, ἀγαπητέ μου, μπορεῖς νὰ ἔχῃς ἐμπιστοσύνη στὴ φροντίδα των. Βλέπω πῶς εἶσαι κουρασμένος ἀπὸ τὸ ταξίδι· ἄφησε νὰ σὲ φιλοξενήσουν, ἀπόλαυσε μὲ εὐχαρίστηση τὸ πρῶτο δῶρο ἀπ' τὴ Σαπφώ!

Φάων. ὦ! ἂς μποροῦσα ν' ἀλλάξω δλόκληρη τὴν προηγούμενη ζωὴ μου, ἂς μποροῦσα νὰ τὴν πετάξω σὰν φέρεμα ἀπὸ πάνω μου, νὰ ἔρθω στὸν ἑαυτό μου, νὰ καταλάβω, γιὰ νὰ εἶμαι τέλεια, ὅπως θέλω νὰ εἶμαι!—χαῖρε! ὄχι γιὰ πολλὴ ὥρα πιστεύω.

Σαπφώ. Σὲ περιμένω· χαῖρε!—Σύ, μείνε, Μέλισσα!
(ὁ Φάων καὶ οἱ δούλοι φεύγουν)



Σκη·ή πέμ.πτη

ΣΑΠΦΩ—ΜΕΛΙΣΣΑ

Σαπφώ. (ἀφοῦ με τὸ βλέμμα ἀκολούθησε πολλή ὥρα τὸν Φάωνα ποῦ ἔφρευγε) λοιπὸν! Μέλισσα!

Μέλισσα. Τί, κυρία!

Σαπφώ. Ἔτσι λοιπὸν στίς δικές μου μόνον φλέβες χοχλάζει τὸ αἷμα καὶ στίς καρδιές τῶν ἄλλων εἶνε πάγος καὶ σταματᾷ! Τὸν εἶδαν, ἄκουσαν τὴ φωνή του, ὁ ἴδιος ἀέρας, ποῦ δρόσισε τὸ μέτωπό του, κυμάτισε καὶ γύρω σὺ ἀναίσθητο στῆθός των, κι' ἓνα ἀνόητο: τί κυρία! εἶνε ἡ πρώτη φωνή, ποῦ ξέφυγε ἀπ' τὸ στόμα των; Ἀληθινά, μπορούσα νὰ σὲ συχαθῶ! πῆγαινε!

(ἡ Μέλισσα φεύγει σιωπηλά)

Σαπφώ. (ρίχνεται στὸ μπάγκο) Μέλισσα! καὶ δὲν ξέρεις λοιπὸν νὰ μοῦ πῆς τίποτα, ποῦ μπορούσε νὰ μ' εὐχαριστήσῃ, παιδί μου; Μὰ τὸν εἶδες, δὲν παρατήρησες λοιπὸν τίποτα, ποῦ μπορούσε νὰ δῆ, νὰ διηγηθῆ κανένας; ποῦ ἦταν τὰ μάτια σου, κόρη μου;

(τὴ πιάνει ἀπ' τὸ χέρι κι' τὴ τραβᾷ στὰ γόνατά της)

Μέλισσα. Ξέρεις πολὺ καλά, καθὼς συχνὰ μᾶς ἔλεγες, πὼς δὲν ἀρμόζει σὲ παρθένες νὰ ρίχνουν ἐλεύθερα ματιές μπροστὰ σὲ ξένο.

Σαπφώ. καὶ γι' αὐτὸ σφάλισες τὰ μάτια, φτωχὸ πλάσμα;

(τὴ φιλᾷ)

αὐτὸ λοιπὸν ἦταν; παιδί μου, τὸ μάθημα δὲν ἦταν γιὰ σένα, ἦταν γιὰ τίς μεγαλύτερες μόνο, γιὰ τίς πιὸ ζωηρές· στὴ κόρη ἀρμόζει ἀκόμα ἕτι δὲν ἀρμόζει στὴ παρθένα.

(τὴν ἐξετάζει καλὰ μὲ τὰ μάτια)

μά, κοίταξε μιὰ φορά! πόσο ἀλλαξες ἀπὸ τότε, ποῦ σ' ἔφησα; — δὲ σὲ γνωρίζω πιά. τόσο μεγαλύτερη καὶ— (τὴ ξαναφιλᾷ) ἀγάπη μου! Εἶχες δίκιο, τὸ μάθημα ἦταν καὶ γιὰ σένα! (σηκώνεται). Γιατὶ τόσο ἄφωνη πάντα καὶ



τόσο ντροπαλή; δὲν ἦσουν ἄλλοτε ἔτσι. Τί σὲ κάνει νὰ φοβᾶσαι; Δὲν στέκει μπροστά σου ἡ κυρία σου Σαπφώ, ἡ φίλη Σαπφῶ σοῦ μιλά, Μέλισσα!

Ἡ περηφάνια, τὸ ψευτοφιλότιμο, ὁ θυμὸς' κι' εἰ, τι ἄλλο πρᾶμα εἶχεν ἡ φίλη σου, δὲν γύρισε πίσω μαζί της. Τὰ βύθισα στὰ κύματα, ἔταν τὰ ἔσχιζα ταξιδεύοντας στὸ πλάγι του. Αὐτὸ ἴσα ἴσα εἶνε ἡ μαγικὴ δύναμη, ποῦ ἔχει ὁ ἔρωτας· μερώνει δηλαδὴ ἔσους ἀγγίξῃ μὲ τὴ πνσὴ του, σὰν τὸν ἥλιο, ποῦ μὲ τίς χρυσὲς ἀχτινὲς του κάνει νὰ λάμπουν σὰν χρυσάφι τὰ σύννεφα τῆς κακοκαιριᾶς. Ἀπὸ τώρα καὶ πέρα ἄς ζήσουμε κοντά του σὰν ἀγαπημένες ἀδερφές, στὸν ἴδιο ζυγὸ ζευγαρωμένες, καὶ μόνο ὁ ἔρωτάς του ἄς μᾶς χωρίζῃ. ὦ! θέλω νὰ γίνω καλὴ ἀκόμα, ἡμέρη καὶ καλὴ!

Μέλισσα. Δὲν εἶσαι τέτοια τώρα καὶ δὲν ἦσουν πάντα τέτοια;

Σαπφώ. Ναι, καλὴ, ὅπως λέγουν ἔτσι καλὸ εἶ, τι δὲ εἶνε κακό! μὰ ἀρκεῖ τόσο λίγο γιὰ τόση μεγάλη ἀνταμοιβὴ πιστεύεις πῶς θὰ νομίζῃ καλότυχο τὸν ἑαυτὸ του, κόρη μου.

Μέλισσα. καὶ ποιὸς δὲν θὰ ἦταν κοντά σου καλότυχος;

Σαπφώ. Τί μπορῶ, φτωχὴ ἐγώ, νὰ δώσω στὸν ἀκριβὸ μου; κείνος βρίσκεται στὴν ἀκμὴ τῆς νιότης του, στολισμένος μὲ τὰ πιὸ ἔμορφα λουλούδια τῆς ζωῆς αὐτῆς. Ἡ αἰσθησὴ του, ποῦ τώρα πρώτη φορὰ ξύπνησε, δοκιμάζοντας μὲ χαρὰ καὶ θαυμασμὸ τὴ δύναμή της, ἀπλώνει τολμηρὰ τὰ φτερά της καὶ σὰν ἀητὸς στὴ πιὸ ψηλὴ κορυφὴ ρίχνει ἀχέρταγα τὴ διαπεραστικιὰ ματιὰ του. Ὅ, τι ὑπάρχει ἔμορφο καὶ μεγάλο κι' ἀψηλό, κι' ἔξοχο εἶνε δικό του. Ὁ κόσμος ἀνήκει στὸ δυνατό! — Κι' ἐγώ; — ὦ, θεοὶ οὐράνιοι! ξαναδώσετέ μου τὰ χαμένα χρόνια! σβήσετε ἀπ' τὸ στήθος μου περασμένες λύπες κι' ἀπὸ περασμένες χαρὲς τὰ βαθιὰ χαραγμένα σημάδια. Ὅ, τι ἔνωσα, εἶπα, ἔκαμα, ὑπόφερα ἄς χαθῇ, ἀκόμα καὶ στὴν ἐνθύμησή μου ἄς χαθῇ! Ξαναφέρετέ με πίσω σὲ κείνα τὰ χρόνια, ποῦ ντροπαλὴ μ' ὀλοστρόγγυλο παιδικὸ πρόσωπο καὶ ἓνα ἀόριστο αἰσθημα στὴ καρδιά στὸ νέο κόσμον μὲ νέα ἀντίληψη προχω-



ροῦσα, σὲ κείνα τὰ χρόνια, ποὺ προαίσθηση ἀκόμα κι' ὄχι ἢ γνῶση, ποὺ βασανίζει, ἔπαιζε στὶς χρυσὲς χορδὲς τῆς λύρας μου, ποὺ ὁ ἔρωτας γιὰ μένα ἦταν ἀκόμα μιὰ χώρα μαγεμένη, μιὰ ἄγνωστη, ξένη, μαγεμένη χώρα.

(ἀκουμπᾷ στὸ στήθος τῆς Μέλισσας)

Μέλισσα. Τὶ ἔχεις; εἶσαι ἄρρωστη κυρία;

Σαπφῶ. Τώρα στέκω στὸ χεῖλος τῆς πλατειᾶς γαρῶδρας, ποὺ ἀνάμεσα σὲ κείνον καὶ σὲ μένα ἀνοίγει γιὰ νὰ μέ καταπιῇ. Βλέπω τὴ μαγεμένη χώρα νὰ μοῦ γνέφῃ ἀπὸ ψηλὰ καὶ τὴ φτάνω μὲ τὰ μάτια μου, μὰ ὄχι μὲ τὰ πόδια. Ἄλιμονο σὲ κείνο, ποὺ τὸν τραβᾷ ἀπὸ τὴν ἵσυχυ συντροφιά τῶν δικῶν του ἢ ψεύτικη σκιά τῆς φήμης καὶ τῆς δοξομηνίας. Περνᾷ μιὰ θάλασσα πολυτάραχη πάνω σ' ἑλαφρὴ δάρκα. Δὲν πρασινίζουν ἐδῶ δέντρα, δὲν φυτρώνουν χόρτα καὶ λουλούδια, ἐλοτρόγυρα ἀπλώνεται τὸ σταχτερὸ ἀμέτρητο πέλαγος. Ἀπὸ μακρὰ μόνον βλέπει τὸ χαρούμενο ἀκρογιάλι καὶ πνιγμένη μέσα στὴ κυματοβοῆ φτάνει στ' αὐτιά του ἢ φωνὴ τῶν ἀγαπημένων του· ἂν στὸ τέλος ἔρθῃ στὸν ἑαυτό του καὶ γυρίσῃ πίσω καὶ ζητήσῃ τὰ λιβάδια τῆς πατρίδας του, ποὺ τόσο εὐκόλα ἄφησε, τότε δὲ βρίσκει πιά ἀνοιξη, ἄχ! δὲ βρίσκει πιά λουλούδια (θγάζει ἀπ' τὸ κεφάλι τῆς τὸ στεφάνι καὶ τὸ βλέπει λυπημένη) ζηρὰ μόνον φύλλα θροῖζουν γύρω του.

Μέλισσα. Τὶ ὠραῖο στεφάνι! πόσο ἀξίζει ἓνα τόσο ἔμπορο στολίδι, ποὺ χιλιάδες τὸ ζητοῦν, μὰ δὲν τὸ ἀποκτοῦν!

Σαπφῶ. Χιλιάδες τὸ ζητοῦν, μὰ δὲν τὸ ἀποκτοῦν! δὲν εἶν' ἀλήθεια, Μέλισσα; δὲν εἶν' ἀλήθεια, ἀγαπητὸ κορίτσι; Χιλιάδες τὸ ζητοῦν, μὰ δὲ τὸ ἀποκτοῦν!

(ξαναβάζει τὸ στεφάνι)

ὄς μὴ καταφρονῇ τὴ δόξα, ὅποιος τὴν ἔχει· δὲν εἶνε μάταιος, τιποτένιος ἤχος· θεῖα δύναμη χαρίζει σὲ κείνον, ποὺ τὸν ἀγγίξῃ! Χαρὰ σὲ μένα! δὲν εἶμαι τόσο φτωχὴ! στὸ πλοῦτό του ἔχω κι' ἐγὼ νὰ παρουσιάσω ἕμοιο πλοῦτο: στεφάνι, ποὺ μοῦ δόθηκε τώρα, τὰ ἀνθὰ ἀπὸ τὰ περασμένα



χρόνια καὶ τὰ μέλλοντα ! Ἀπορεῖς, Μέλισσα, καὶ δὲν με νιώθεις ; χαρὰ σὲ σένα! ὦ! μάθε νὰ μὴ με νιώσης ποτέ !

Μέλισσα. Εἶσαι θυμωμένη ;

Σαπφώ Μὰ ὄχι, μὰ ὄχι, ἀγαπητό μου παιδί ! Πήγαινε τώρα στὶς ἄλλες καὶ πές μου, ἂν ὁ κύριός σου θέλει νὰ με δεχτῆ.

(ἡ Μέλισσα ἀναχωρεῖ)

Ἔκτη σκηνή

Ἡ ΣΑΠΦΩ ΜΟΝΗ

(Βυθισμένη σὲ συλλογὴ ἀκουμπᾷ τὸ μέτωπο στὸ χέρι τῆς ἔπειτα καθίζει στὸ μπάγκο, παίρνει τὴ λύρα στὸ χέρι καὶ ἀκκομπανιέρει τὸ παρακάτω τραγοῦδι)

ὦ θεὰ χρυσόθρονη, Ἀφροδίτη,
σύ τοῦ Δία κόρη, παρακαλῶ σε,
τὴν καρδιά μου μὲ στενοχώριες τόσες
μὴ βασανίξης.

Μὰ καὶ πάλι ἔλα, καθὼς καὶ πρῶτα,
ποδ εὐθύς ὡς ἀκουσες τὴ φωνή μου
τὸ χρυσό σου, τὸ πατρικὸ παλάτι
ἄφησες κι' ἤρθες

Τὸ ἀμάξι ἔξεψες κι' οἱ σπουργίτες
ἀπ' τὸν οὐρανὸ στὸν αἰθέρα μέσα
μὲ γοργὸ φτερούγισμα σὲ τραβοῦσαν
κι' ἔφτασαν κάτω.

Σὺ δὲ μὲ χαμόγελο τότε θεῖο,
ὦ θεὰ ἀθάνατη, στὴ μορφῆς σου
ρώτησες : τί ἔπαθα πάλι τότε
καὶ σὲ καλοῦσα ;

« τί ποθεῖ, Σαπφώ, ἡ καρδιά σου ; » μοῦ ἔπες



«πές μου, ποιὸν ἀγάπησες τώρα πάλι ;
«ποιὸν σὶδὸν ἔρωτά σου νὰ φέρω θέλεις ;
«τὸνομα πές μου·
«ἂν σὲ φεύγη, γρήγορα θάρθῃ πίσω,
«ἂν δὲ θέλῃ δῶρα, θὰ δώσῃ πρῶτος,
«ἂν δὲ σ' ἀγαπᾷ, μὰ θὰ σ' ἀγαπήσῃ
κι' ἂν δὲν τὸ θέλῃ».

Ἔλα πάλι τώρα, παρακαλῶ σε

κι' ἀπ' τὰ τόσα βάσανα γλύτωσέ με !
κάμε βλαδσα ποθῶ καὶ δός μου
πάλι βοήθεια.

(κουρασμένη γέρνει πρὸς τὰ πίσω τὸ κεφάλι)



ΠΡΑΞΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Ἡ τοποθεσία καθὼς και σὴ πρώτη πράξι

Πρώτη σκηνή

(Ὁ ΦΑΩΝ ἔρχεται)

Φάων. Καλὰ τὰ ἔχω ! ἐδῶ εἶνε ἦσυχα· ἀλαλαγμὸς τοῦ συμποσίου, θόρυβος τῶν κυμβάλων, ἦχος τῶν αὐλῶν, ξεφωνητὰ τῆς τρελλῆς χαρᾶς δὲ φτάνουν ἕως ἐδῶ, κάτω ἀπ' αὐτὰ τὰ δένδρα, ποῦ μὲ λαφρὸ μουρμούρισμα, σὰν νὰ φοβοῦνται μὴ ταράξουν κανένα, προσκαλοῦν φιλικὰ σὲ σκέψη μέσα στὴ μοναξιὰ.

Πῶς ἄλλαξαν λοιπὸν ὄλα σὲ μένα, ἀπ' τὸν καιρὸ ποῦ ἄφησα τὸ ἦσυχο πατρικὸ μας σπίτι καὶ ὠδήγησα τ' ἄλογά μου στὴν Ὀλυμπία ; Ἄλλοτε μποροῦσα πολὺ καλὰ μὲ εὐθυμὴ διάθεση καὶ μάτι διαπεραστικὸ ν' ἀκολουθῆσω τὰ λεπτὰ νήματα στὰ ταραγμένα μου αἰσθήματα καὶ τὰ ξεδιάλυνω, ὡς ποὺ νὰ τὰ ἔχω καθαρὰ σὰν γνώση προσιὰ μου. Μὰ τώρα, σὰν πνιγηρὴ καλοκαιρινὴ νύχτα γλυκὰ μὰ καὶ τυραννικὰ πλακώνει τὴν αἰσθησή μου μιά βαρειά καταχνιά, ποῦ μακρυνὲς ἀστραπὲς τῆς σκέψης πότε δῶ πότε κεῖ μὲ τὰραχὴ δυσάρεστη γοργὰ τὴ διασχίζουν. Ἐνας πέπλος σκεπάζει τὰ περασμένα· μόλις μπορῶ σήμερα νὰ θυμηθῶ



τί ἔγινε χθές, μόλις μπορῶ νὰ θυμηθῶ αὐτὴ τὴ στιγμή τὴν ἄλλη, ποὺ τῶρα δὲ πέρασε· ρωτῶ τὸν ἑαυτὸ μου : ἦσουν λοιπὸν ἀληθινὰ σὺ ὁ ἴδιος, ποὺ στεκόσουν στὸ πλάγι τῆς στήν Ὀλυμπία ; στὸ πλάγι τῆς μέσα στὸ θρίαμβο τῆς νίκης ; ἦταν τ' ὄνομά σου, ποὺ ἡ ὀχλοβοὴ μαζὶ μὲ τὸ δικό τῆς σκόρπιζε στὸν ἀγέρα ; Ναι, μοῦ λέγουν ὅλα, μὰ μόλις τὸ πιστεύω. Τί ἐλεεινὸ πλάσμα ποὺ εἶναι ὁ ἄνθρωπος ! ἐκεῖνο, ποὺ σὰν ἐλπίδα ξύπνισε τὴν αἰσθησὴ του, ὅταν γίνῃ πραγματικότητα, τὴν βυθίζει σὲ ὕπνο. Προτοῦ ἀκόμα νὰ τὴν δῶ καὶ νὰ τὴν γνωρίσω, ὅταν ἡ φαντασία μόνο ζωγράφιζε χωρὶς ἐπιτυχία τὴν εἰκόνα τῆς σὲ σταχτερὴ ὀμίχλη, τότε μοῦ φαινόταν εὔκολο γιὰ ἓνα βλέμμα τῆς, γιὰ ἓνα καλὸ τῆς λόγο, νὰ θυσιάσω τὴ ζωὴ μου, καὶ τῶρα, ποὺ εἶναι δική μου, ποὺ ἀνήκει σὲ μένα, τῶρα, ποὺ οἱ χειμωνιάτικες κάμπιες τῶν πόθων μου σὰν χρυσὲς πεταλοῦδες παίζουν γύρω μου, τῶρα ρωτῶ ἀκόμα καὶ στέκουμαι καὶ συλλογίζουμαι καὶ διστάζω !

Ἄλλιμονο ! λησμονῶ ἐδῶ καὶ τὸν ἑαυτὸ μου ἀκόμα κι' αὐτὴν καὶ γονιοὺς καὶ—ὦ γονιοὶ μου ! πρέπει τῶρα πρώτη φορά, τῶρα νὰ σᾶς θυμηθῶ ! Μπόρεσα νὰ σᾶς ἀφήσω τόσο πολὺ καιρὸ χωρὶς εἶδηση ; Ἴσως μὲ κλαίτε γιὰ πεθαμένο, ἴσως ἡ φήμη σᾶς ἔφερε τὴν εἶδηση, πῶς ὁ γυιὸς σας, ποὺ στέλλετε στὴν Ὀλυμπία ὄχι γιὰ νὰ κάμῃ ἔρωτα ἀλλὰ γιὰ ν' ἀγωνισθῇ, στὴν ἀγκαλιὰ τῆς Σαπρῶς—ποῖος τολμᾷ νὰ τὴ περιφρονήσῃ ; τὸ στολίδι, τὴ βασίλισσα μέσα στὶς γυναῖκες ! Κι' ἂν ὁ φθόνος θελήσῃ νὰ τὴ μολύνῃ μὲ τὸ σάλιο του, ἐγὼ θὰ τὴ προστατεύσω κι' ἂν ἔχω νὰ κάνω μ' ὅλο τὸν κόσμον ! Κι' αὐτὸς ὁ πατέρας μου, ἂν μιὰ φορά μόνο τὴν ἔβλεπε, θ' ἄφηνε πρόθυμα τὴ παλιὰ πρόληψη, ποὺ μὲ εὐλαβῆ φόβο χάραχθηκε μέσα στὴ καρδιά του, ὅταν εἶδε ἀδιάντροπες κιθαρίστριες...

(Βυθίζεται σὲ συλλογὴ)

Ποῖος ἔρχεται ; τὸ πλῆθος μὲ φωνὲς ὀρμᾶ πρὸς τὰ ἐδῶ. Τὶ ἀηδία !—Ἄς φύγω γλήγορα !—ποῦ ;—Ἄχ ἐδῶ !

(μπαίνει στὴ σπηλιὰ)



Δευτέρα σκηνή

(ΕΥΧΑΡΙΣ—ΜΕΛΙΣΣΑ—σκλάβες με λουλούδια και στεφάνια)

Ευχαρισ. (Θορυβώντας) Μπρός, κορίτσια! φέρτε πιό πολλά λουλούδια, φέρτε ένα σωρό λουλούδια. Στολίσετε τὸ σπίτι, τὴν αὐλή, τὸ προαύλιο, τοὺς στύλους, τὴ μπόρτα, τὴ σκάλα, ναι, καὶ τὶς πρασιές ἀκόμα τῶν λουλουδιῶν στολίσετε με λουλούδια! προσθέσετε μυρωδιὰ στὴ μυρωδιά, γιατί σήμερα γιορτάζει τὴ γιορτὴ τῆς ἀγάπης ἡ κυρία μας

Κορίτσια. (παρουσιάζουν τὰ λουλούδια των) Νά! κοίταξε!

(ἀρχίζουν νὰ στολίζουν με στεφάνια τὰ δένδρα καὶ τοὺς στύλους).

Ευχαρισ. Πολὺ καλὰ! πολὺ καλὰ! Μὰ σύ, Μέλισσα; ποῦ εἶνε τὰ δικά σου;

Μέλισσα. (κοιτάζοντας τὰ ἄδεια χέρια της) ἐγώ;

Ευχαρισ. ναι σύ! ἔ! κοίταξε λοιπὸν τὴν κοιμισμένη! σὺ μόνη ἔρχεσαι ἐδῶ με ἄδεια χέρια.

Μέλισσα θὰ πάγω νὰ βρῶ.

Ευχαρισ θὰ πάγω νὰ βρῶ, λέγει καὶ δὲν κουνιέται ἀπὸ τὴ θέση της καὶ δὲν θέλει, δὲ βρῖσκει τίποτα. Ἔ, σύ, μικρὴ ψευδρα, μαρτύρησε λοιπὸν τί ἔχεις; Τί ἦταν σήμερα αὐτὸ στὸ τραπέζι, ποῦ ἡ κυρία τόσο συχνὰ με ἄλαφρό, πονηρὸ χαμόγελο σὲ κοίταζε κι' ἔπειτα σφαλοῦσε κοροϊδευτικὰ τὸ μάτι; Ὅσες φορές τό καμε, σ' ἔβλεπα νὰ κοκκινίσης, καὶ, με τρόπο καὶ στενοχώρια νὰ ξεχνᾷς τὴν ὑπηρεσία. Κι' ὅταν σὲ φώναζε νὰ κερᾷσης με τὸ μεγάλο ποτήρι τὸν ἔμορφο ξένο καὶ ἀγγιζες δειλὰ τὰ χεῖλη σου



στο γυρό του, τότε ξαφνικά φώναξε: κάτω τὰ μάτια! και "Αχ! ἀπ' τὸ μεγάλο ποτήρι χύθηκε τὸ μισὸ κρασί πάνω στὸ στυλωμένο πάτωμα. Τότε κι' αὐτὴ ἡ Σαπφὼ γέλασε. Τι ἦταν ἔλα αὐτά; μαρτύρησε λοιπόν! ἐδῶ δὲν παίρνουν τὰ ψέματα, κορίτσι!

Μέλισσα ὦ! ἄφησέ με.

Εὐχαρις. Τίποτα. ἐδῶ, δὲν σ' ἀφήνω κακὸ παιδί! πάνω τὸ κεφάλι και πὲς τα ἔλα γλήγορα! ὦ ἀλίμονο! τώρα ἔχουμε και δάκρυα! Κακὸ παιδί! — νὰ δὲ λέγω πιὰ τίποτα, μὰ μὴν κλαῖς! ἂν τὸ κάνης συχνότερα, θὰ εἶμαι κι' ἐγὼ πιὸ κακιὰ — μὴν κλαῖς! αὐτὰ εἶνε ἔλα τὰ λουλούδια σας; καλὰ ἔλατε, ἄς πᾶμε νὰ βροῦμε κι' ἄλλα! — κάθησε κει, ἐδῶ βρίσκονται ἀκόμα τριαντάφυλλα, βοήθησέ μας νὰ πλέξουμε στεφάνια! νὰ εἶσαι πρόθυμη, παιδί μου! μὰ ἀκούς; μὴν κλαῖς.

(Φεύγει μαζί με τὰ κορίτσια).

Τρίτη σκηνή.

Η ΜΕΛΙΣΣΑ ΜΟΝΗ

(Καθίζει στὸ μπάγκο κι' ἀρχίζει νὰ πλέκη ἓνα στεφάνι· ὕστερα ἀπὸ λίγο κουνεῖ με λύπη τὸ κεφάλι και θέτει στὸ πλάγι της τὸ στεφάνι ποὺ ἄρχισε).

Μέλισσα. Δὲν μπορῶ — ἀλίμονο! τὸ κεφάλι μου θὰ σπάση κι' ὄρμητικὰ χτυπᾷ ἡ καρδιά μέσα στὸ στήθος μου. Πρέπει νὰ κάθουμε δῶ μόνη κι' ἔρημη, μακριὰ ἀπὸ τὸ πατρικὸ σπίτι σὲ ξένη χώρα και σκλαβιάς ἀλυσίδες νὰ βαρύνουν τὰ χέρια μου, ποὺ ἀπλώνω πρὸς τοὺς δικούς μου; Ἄλίμονο σὲ μένα! ἐδῶ κάθουμε μόνη κι' ἔρημη και κανεὶς δὲν μ' ἀκού, κανεὶς δὲν με προσέχει.

Βλέπω με δάκρυα φίλους και συγγενεῖς. νὰ σφίγγουν



στην ἀγκαλιά των τοὺς δικούς των. Γιὰ μένα καμιά καρδιά δὲν χτυπᾷ σ' αὐτὴ τῇ χώρᾳ κι' οἱ φίλοι μου κατοικοῦν μακριὰ ἀπὸ ὧ. Βλέπω παιδιὰ νὰ πηδοῦν γύρω στὸν πατέρα καὶ νὰ φιλοῦν τὸ σεβαστὸ μέτωπο καὶ τὰ μαλλιά του. Τὸν δικὸν πατέρα χωρίζει θάλασσα πλατεῖς καὶ δὲν τὸν φτάνει οὔτε χαιρετισμὸς οὔτε φίλημα τοῦ παιδιοῦ του. Ἐδῶ κάνουν πῶς μ' ἀγαποῦν, ἀκόμα καὶ λόγια γλυκὰ δὲν λείπουν· μὰ δὲν εἶνε αὐτὸ ἀγάπη, εἶναι ψυχοπόνια, πού καὶ στὴ σκιάδα χαρίζει λόγια γλυκὰ. Τὸ στόμα ἀποῦ πρώτα πλημμυρήσῃ ἀπὸ κολακειῆς, γεμίζει ἔπειτα μὲ περιφρόνηση καὶ πικρὸ περίπαιγμα.

Αὐτοὶ μποροῦν ν' ἀγαποῦν, νὰ μισοῦν, ὅ,τι θέλουν, κι' ὅτι νιώθει ἡ καρδιά, ἐκφράζει τὸ στόμα· αὐτοὺς τοὺς στολίζουν χρυσᾶρι καὶ πορφύρα καὶ πολύτιμα κοσμήματα, σ' αὐτοῦ στρέφεται μὲ θαυμασμὸ τὸ βλέμμα· Τῆς σκιάδας ἡ θέρη εἶναι στὸ βάθος τοῦ σπιτοῦ, ὅπου κανένα βλέμμα δὲν βρίσκει, ὅχι! κανένα ρώτημα, κανένα μάτι καμιά σκέψη κανεὶς πόθος!

Σεῖς θεοί, πού συχνὰ ὡς τώρα μ' ἀκούσετε καὶ μὲ πλούσιο χέρι μὲ βοηθήσετε, ὅταν μ' εὐλάβεια σᾶς παρακαλοῦσα ὦ, ἀκούσετέ με καὶ τώρα πρόθυμα· φέρετέ με πίσω μὲ κλωσύνη στοὺς δικούς μου, γιὰ ν' ἀγκουμπήσω καὶ νὰ ὀρροσίσω τὸ θερμὸ ἀπ' τῇ λύπῃ μέτωπό μου σὲ μαλακό, πιστὸ στῆθος· φέρετέ με στοὺς δικούς μου. Ἄχ, ἦ πάρετέ με ψηλὴ ἀπάνω! —κοντὰ σας! —κοντὰ σας!

Τετάρτη σκηνή

ΦΑΩΝ—ΜΕΛΙΣΣΑ

(Ὁ Φάων φάνηκε στὴν εἴσοδο τῆς σπηλιᾶς, ὅταν ἡ Μέλισσα κἀνῆ τὸν παραπάνω μονόλογο. Τραβήχθηκε ὁμως λίγο πίσω καὶ ἀφουκράζεται· ἔπειτα προχωρεῖ, ἔρχεται πίσω ἀπὸ τὴ Μέλισσα καὶ θέτει τὸ χέρι του στὸ νῶμό της).

Φάων. Τόσο μικρὴ ἀκόμη καὶ τόσο λυπημένη, κόρη;

Μέλισσα. (τρομάζει) Ἄ!

Φάων. Σ' ἀκουσα τώρα δὰ νὰ ζητᾷ ἀπ' τοὺς θεοὺς μιὰ φιλικὴ καρδιά. Νὰ ἕνας φίλος. Ἡ ἴδια λύπη δένει δυὸ πρόσωπα, ὅπως καὶ τὸ ἴδιο αἷμα, κι' οἱ λυπημένοι παντοῦ εἶνε συγγενεῖς· κι' ἐγὼ ἔχασα μὴ θέλοντας ἀγα-



πημένους γονιούς και μένα με τραβᾶ δυνατὰ ὁ πόθος τῆς πατρίδας· ἔλα, ἄς κάνουμε ἀνταλλαγὴν ὥστε ἡ λύπη τοῦ ἑνὸς νὰ γίνῃ βάλσαμο στὸ στῆθος τοῦ ἄλλου. Σωπαίνεις! — γιατί δὲν πιστεύεις, καλὸ κορίτσι; κοίταξέ με! δὲν ἔχω κακὸ σκοπὸ!

(πιάνει τὸ πηγούνι τῆς και ἀνασηκώνει τὸ κεφάλι τῆς)

Ἄ, γιὰ κοίταξε! εἶσαι λοιπὸν ἡ μικρὴ, ποῦ κερνοῦσε και πότισε τὸ στιλβωμένο πάτωμα ἀντὶς τὸ ξένο; γι' αὐτὸ εἶσαι τόσο στενοχωρημένη; Μὰ ὄχι! Τὸ πάθημά σου διασκέδασε και μένα και τὴ κυρία σου.

Μέλισσα. (στὰ τελευταία λόγια ἔρχεται λίγο στὸν ἑαυτό τῆς, σηκώνει τὰ μάτια τῆς και τὸν παρατηρεῖ, ἔπειτα σηκώνεται και θέλει νὰ φύγῃ).

Φάων. Δὲν ἤθελα νὰ σὲ προσβάλω, παιδί μου. Ἔχουν τὰ γλυκὰ αὐτὰ μάτια τόσο σοβαρὸ βλέμμα; Πρέπει νὰ μοῦ μιλήσῃς, δὲν σ' ἀφήνω! Σ' ἔχω παρατηρήσει στὸ τραπέζι. Ἡ παρθενικὴ σιωπὴ ἔλαμπε με χάρη μέσα στὸν ἄγριο θόρυβο τοῦ συμποσίου. Ποιὰ εἶσαι; και τί σὲ κρατᾶ ἐδῶ; δὲν καθόσουν μαζί στὸ τραπέζι, σ' ἔβλεπα νὰ ὑπηρετῆς. Οἱ σχέσεις σου με τίς σκλάβες σ' ἔδειχναν σύντροφὸ των και —

Μέλισσα. Αὐτὸ εἶμαι! (γυρίζει και θέλει νὰ φύγῃ)

Φάων. (τὴ σταματᾶ) μὰ ὄχι!

Μέλισσα. Τί θέλεις ἀπὸ μιὰ σκλάβα, κύριε; ἀφῆσέ τὴν νὰ ζητήσῃ ἕνα στῆθος σκλάβας και —

(μὲ πνιγμένη στὰ δάκρυα φωνή)

πάρετέ με ψηλὰ κοντὰ σας, κοντὰ σας, ὦ θεοί!

Φάων. (τὴν κρατᾶ) εἶσαι ταραγμένη, τρέμεις. Ἔλα στὸν ἑαυτὸν σου! τὰ δεσμὰ τῆς σκλαβιάς δένουν μόνο τὰ χέρια, τὸ φρόνημα εἶνε κλεινὸ, ποῦ κάνει τὸν ἐλεύθερο και τὸν δούλο! ἤσυχασε, ἡ Σαπρῶ δὲ εἶνε ἡμερὴ και καλή· μιὰ λέξη θὰ τῆς πῶ και χωρὶς λύτρα θὰ σὲ δώσῃ πίσω στοὺς δικούς σου, στὸν πατέρα σου.

(ἡ Μέλισσα σιωπῶντας κουνεῖ τὸ κεφάλι)

πίστεφέ με θὰ τὸ κάμῃ χωρὶς ἄλλο. Πῶς; ἢ ἔσβησε τόσο γλήγορα ἡ μεγάλη λαχτάρρα, ποῦ εἶχες τώρα δὲ γιὰ τί πατρίδα σου;



Μέλισσα. Ἄχ, πές μου πρώτα, ποῦ εἶνε ἡ πατρίδα μου;

Φάων. Δὲν τὴ ξέρεις ;

Μέλισσα. Πολὺ μικρὸ παιδί ἀκόμα μ' ἄρπαξαν ἀπὸ τὴ γλυκειὰ ἀγκαλιά της. Τὰ λουλούδια της μόνο, τὰ λαγκάδια της φύλαξα στὴν ἐνθύμησή μου ὄχι καὶ τ' ὄνομα. Πιστεύω μόνο, πὼς βρίσκετο κεῖ, ποῦ βγαίνει ὁ ἥλιος, γιατί ὅλα ἐκεῖ ἦταν τόσο λαμπρὰ καὶ φωτεινά.

Φάων. Εἶνε λοιπὸν μακρὰ ἀπὸ δῶ ;

Μέλισσα. ὦ! μακρὰ, πολὺ μακρὰ. Ἄλλα δέντρα ἦταν ἐκεῖ γύρω μου καὶ ἄλλα λουλούδια σκορποῦσαν τὴ μυρωδιά των. Στὸ γαλανὸ οὐρανὸ ἔλαμπαν πῶς ἔμορφα ἄστρα καὶ ἄνθρωποι μ' ἀγάπη καὶ καλωσύνη κατοικοῦσαν ἐκεῖ. Ζοῦσα μαζί μὲ πολλὰ παιδιὰ, ἄχ! καὶ ἓνας γέρος μὲ ἄσπρα σὰν ἀσημι μαλλιά, ποῦ τὸν ἔλεγα πατέρα, μὲ χεῖρες. Ἐπειτα ἓνας ἄλλος ἔμορφος καὶ καλὸς μὲ μαῦρα μαλλιά καὶ μάτια, πάνω κάτω σὰν καὶ—σένα.

Φάων. Σιωπαίνεις ; τί ἔκανε αὐτός;

Μέλισσα. Κι' αὐτός—.

Φάων. Σὲ χεῖρες, δὲν εἶνε ἔτσι ;
(πιάνει τὸ χέρι της)

Μέλισσα. (σιγανὰ) ἦμουν παιδί.

Φάων. Τὸ ξέρω πολὺ καλά, ἓνα γλυκὸ ἀγαπητὸ, ἀθῶο, παιδί.

(ἀφήνει τὸ χέρι της)
λοιπὸν παρακάτω !

Μέλισσα. Ἐτσι ὅλα πῆγαιναν ἔμορφα καὶ καλά. Ἄλλὰ μιὰ φορὰ ξύπνησα τὴ νύχτα. Μιὰ ἄγρια κραυγὴ ἀπ' ὅλα τὰ μέρη ἔφτανε στ' αὐτιά μου. Ἡ παραμάννα ἔρχεται κοντά μου· μ' ἄρπάζουν καὶ μὲ φέρνουν ἔξω, στὸ ἄγριο σκοτάδι τῆς νύχτας. Τότε βλέπω γύρω φλόγες σ' ὅλες τίς καλύβες καὶ ἀνθρώπους νὰ φεύγουν καὶ νὰ πέφτουν. Τότε ἓνας ἀγριάνθρωπος ἔρχεται κοντά μου, ἀπλώνει τὸ χέρι νὰ μ' ἄρπάξῃ· ἀκουσα θρῆνο καὶ ὄδυρμὸ καὶ ἀλαλαγμὸ· ἦρθα στὸ ἑαυτὸ μου πάλι, ὅταν βρέθηκα σ' ἓνα πλοῖο, ποῦ γλήγορα σὰν βέλος γλιστροῦσε μέσα σὰ μαῦρα κύματα.



είδα κι' ἄλλα κορίτσια κι' ἀγόρια νὰ κλαίγουν, μὰ τὰ φτωχὰ ἔλο κι' ὀλιγόστευαν, ὅσο πιὸ πολὺ ἀποχωρίζομαστε ἀπὸ τὴ πατρίδα Πάρα πολλές μέρες καὶ νύχτες, μῆνες μάλιστα, ταξιδεύαμε· σὸ τέλος ἀπὸ τὰ δυστυχισμένα πλάσματα ἐγὼ μόνο ἔμεινα μέσα στοὺς ἀγριανθρώπους· τελευτήτα φάνηκε τ' ἀκρογιαλὴ τῆς Λέσδου· μὲ ἔδγαλαν στὴ ξηρά. Τότε μὲ εἶδε ἡ Σαπφώ, ἔδωσε χρήματα καὶ ἡ Μέλισσα ἔγινε δική της.

Φάων. Ἦταν λοιπὸν ἡ τύχη σου τόσο βαρειά στὰ χέρια τῆς Σαπφῶς ;

Μέλισσα. ὦ, ὄχι ! μὲ πῆρε μὲ ἀγάπη καὶ καλωσύνη μαζί της· σφρόγγισε τὰ δάκρυα ἀπὸ τὰ μάτια μου, φρόντισε γιὰ μένα καὶ μὲ πολλὴ ἀγάπη μὲ δίδασκε, γιατί, ἂν καὶ καμιὰ φορὰ θυμῶνει καὶ εἶνε ἀπότομη καὶ πικρὴ, μὰ εἶνε ἀλήθεια καλὴ ἡ Σαπφώ, ἀγαπητὴ καὶ καλὴ.

Φάων. Κι' ὕστερα ἀπ' αὐτὰ δὲ μπορεῖς νὰ ξεχάσῃς τὴ πατρίδα σου ;

Μέλισσα. Ἄ ! γιὰ κακὴ τύχη μου τὴ ξέχασα πολὺ γλήγορα. Μὲ τὸ χορὸ, τὰ παιγνίδια καὶ τὴ δουλειὰ τοῦ σπιτιοῦ, πολὺ σπάνια συλλογιζόμουν τὰ ἀγαπημένα πρόσωπα, πού ἄφησα· κάποτε μόνο, ἔταν λύπη καὶ στενοχώρια μὲ βασανίζει, κρυφοχώνεται μέσα στὴ φοβισμένη καρδιά μου ὁ πόθος νὰ τῆ δῶ καὶ ἡ ἐνθύμηση μὲ τὸ γλυκόπικρο τῆς χέρι μου ξεσκεπάζει τὴν ἡλιοφώτιστη μακρυνὴ χώρα. Ἔτσι καὶ σήμερα ! Εἶχα τόση στενοχώρια καὶ φόβο, κάθε σιγανὸς λόγος μὲ πλήγωνε, σὰν νὰ ἔπεφτε πάνω σὲ γυμνὰ νεῦρα· ἔξαφνα—μὰ τώρα εἶμαι καλά, εἶμαι εὐθυμῆ !

(φωνάζουν ἀπὸ μέσα)

Μέλισσα !

Φάων. Ἄκουσε ! φωνάζουν.

Μέλισσα. Φωνάζουν ; — πηγαίνω.

(μαζεύει τὸ στεφάνι, πού ἄρχισε, καὶ τὰ λουλούδια)

Φάων. Τί ἔχεις ἐδῶ ;

Μέλισσα. Ἄ, λουλούδια !



Φάων. Καί για ποιόν ;

Μέλισσα. Για σένα—για σέ και τή Σαπφώ.

Φάων. Μείνε !

Μέλισσα. Φωνάζουν.

Φάων. Έτσι κατσουφιασμένη δέν πρέπει να φύγης από μένα· δείξε τὰ λουλούδια σου !

Μέλισσα ἐδῶ εἶνε!

Φάων (παίρνει και τῆς δίνει ένα τριαντάφυλλο) πάρε τὸ τριαντάφυλλο αὐτὸ

(τὸ βάζει στὸ στήθος τῆς)

ὡς εἶνε μιὰ ἐνθύμηση αὐτῆς τῆς στιγμῆς, ἐνθύμηση, πὼς ὄχι μόνον στὴ πατρίδα μὰ καὶ μακρὰ στὰ ξένα—ὕπάρχουν φίλοι.

(ἡ Μέλισσα τρόμαξε, δταν τὴν ἄγγιξε· ἡ καρδιά τῆς χτυπᾷ δυνατὰ· μὲ χέρια κρεμασιένα, μὲ κεφάλι και μάτια κατεβασμένα στέκει τώρα ἀκίνητη, ὁ Φάων τραβιέται λίγα βήματα πίσω και τὴ βλέπει ἀπὸ μακρὰ.)

(Φωνὴ ἀπὸ μέσα)

Μέλισσα!

Μέλισσα Μὲ φώναξες;

Φάων. Ἐγὼ ὄχι! — στὸ σπῆτι!

Μέλισσα (ἄρπάζει τὰ στεφάνια, ποὺ ἔπεσαν) Τώρα ἔρχομαι.

Φάων. Εἶσαι τόσο φιλόργυρη, Μέλισσα! Δέν ἀξίζει για κανένα δῶρο κείνο ποὺ σοῦ δωσα;

Μέλισσα. Ἐγὼ, δῶρο; Τι μποροῦσα ἢ φτωχὴ νὰ ἔχω;

Φάων. Χρυσάφι χαρίζουν ἢ ψευτοφιλοδοξία και ἢ χοντροπερηφάνια· ἢ φιλία και ἢ ἀγάπη χαρίζουν λουλούδια.

Μέλισσα. (πετᾷ τὰ λουλούδια) Πῶς; αὐτὰ ἐδῶ, ποὺ μάζευσαν κείνα τὰ ἀγριοκόριτσα, αὐτά, ποὺ ἦταν για—ποτέ, ποτέ.



Φάων. Τι άλλο τότε;

Μέλισσα. Πώς γύμνωσαν όλα εδώ τα δενδράκια! δε βρίσκεται ούτε ένα λουλουδι πουθενά (κοιτάζει ψηλά στη τριανταφυλλιά). Στο κλαδί κεινο είχε κρεμασμένο ένα τριαντάφυλλο, μά είχε ψηλά, δεν το φτάνω,

Φάων. Θα σε βοηθήσω.

Μέλισσα. Ά! όχι δά!

Φάων. Γιατί; έτσι εύκολα δεν αφήνω την απαίτησή μου.

Μέλισσα (αναβαίνει στον μπάγκο). Τότε έλα! θα σου τραβήξω κάτω το κλαδί.

Φάων. Πολύ σωστά!

Μέλισσα (σηκώνεται στα δάχτυλα και τραβά κάτω το κλαδί με το τριαντάφυλλο στην άκρη). Το φτάνεις;

Φάων (κοιτάζοντας όχι το τριαντάφυλλο αλλά τη Μέλισσα). Άκόμα!

Μέλισσα. Μά τώρα! — αλίμονό μου! γλιστρῶ! πέφτω!

Φάων. Όχι, σε βαστώ.

(το κλαδί φεύγει από τα χέρια της κι' ύψώνεται πάλι· κείνη ζαλίζεται και πέφτει μέσα στην αγκαλιά του, που κρατούσε ο Φάων ανοιχτή).

Μέλισσα. Ω, άφησέ με!

Φάων (τή σφίγγει). Μέλισσα!

Μέλισσα. Άλίμονό μου! άφησέ με! — άχ!

Φάων. Μέλισσα! (άρπάζει γρήγορα απ' τα χείλη της ένα φιλί).



Πέμπτη σκηνή.

(Ἡ ΣΑΠΦΩ ἀπλᾶ ντυμένη χωρὶς στεφάνι καὶ λύρα.
Οἱ προηγούμενοι).

Σαπφώ (ἐνῶ προχωρεῖ). Μᾶς κάνεις νὰ σὲ ζητοῦμε' φίλε ;—Μά, ἄ ! τί βλέπω ;

Μέλισσα. Ἄκουσε ! ἡ κυρία !

Φάων. Πῶς ; ἡ Σαπφῶ ἐδῶ ; (τὴν ἀφήνει)
(Παύση)

Σαπφώ. Μέλισσα !

Μέλισσα. Σεβαστὴ κυρία !

Σαπφώ. Τί ζητᾶς ἐδῶ—

Μέλισσα. Ζητοῦσα λουλούδια.

Σαπφώ. Κι' ὄχι χωρὶς ἐπιτυχία !

Μέλισσα. Τὸ τριαντάφυλλο ἐδῶ —

Σαπφώ. Καλεῖ σὰ χεῖλη σου.

Μέλισσα. Κρέμεται τόσο ψηλά.

Σαπφώ. Ἴσως ὄχι ἀρκετὰ ψηλά ! πῆγαινε !

Μέλισσα. Πρέπει ἴσως νὰ—

Σαπφώ. Πῆγαινε, σοῦ λέγω ! πῆγαινε !
(ἡ Μέλισσα φεύγει)

Ἑκτη σκηνή.

ΣΑΠΦΩ—ΦΑΩΝ

Σαπφώ. (ὑστερα ἀπὸ λίγο) Φάων !

Φάων. Σαπφώ !



Σαπφώ. Σηκώθηκες τόσο γλήγορα από τὸ συμπόσιό μας· σὲ ζητούσαμε.

Φάων. Δὲν ἀγαπῶ τὸ ποτήρι, οὔτε χαρὲς μὲ θόρυβο.

Σαπφώ. Ὅχι θόρυβοι αὐτὸ φαίνεται πάνω κάτω σὰν ἐπίπληξη.

Φάων. Πῶς ;

Σαπφώ. Ἐκαμα λοιπὸν σφάλμα, ποὺ πρόσταξα τῇ γιορτῇ αὐτῇ μὲ θόρυβο καὶ φωνῆς γιὰ τὸν ἐρχομό μου στὴ πατρίδα ;

Φάων. Δὲν ἤθελα νὰ πῶ αὐτό !

Σαπφώ. Ἡ μεθυσμένη καρδιά ζητᾷ συχνὰ θορυβώδη χαρὰ καὶ ἀγαλλίαση, γιὰ νὰ ἴσχυαι ἀρκετὰ ἀπαρατήρητη καὶ ἡσυχία μέσα στὸ θόρυβο τῆς γενικῆς χαρᾶς.

Φάων. Ἔτσι εἶνε !

Σαπφώ. Κι' ἔπειτα ἔπρεπε νὰ δείξω στοὺς καλοὺς μας γειτόνους τὴν εὐγνωμοσύνη μου γιὰ τὴν ἀγάπη των· αὐτοὶ χαίρονται μόνον σὲ συμπόσιο ! Τὸ ξέρεις βέβαια. Στὸ ἐξῆς καμιὰ ὀχληρῆ γιορτῇ δὲ θὰ μᾶς ξαναταράξῃ τὴν ἡσυχία, ποὺ σὺ δὲν τὴν ἀγαπᾶς περισσότερο ἀπὸ μένα.

Φάων. Σ' εὐχαριστῶ.

Σαπφώ. Φεύγεις ;

Φάων. Θέλεις ; μένω.

Σαπφώ. Εἶσαι κύριος νὰ φύγῃς ἢ νὰ μείνῃς.

Φάων. Θυμώνεις ;

Σαπφώ. (μὲ συγκίνηση) Φάων !

Φάων. Θέλεις τίποτα ;

Σαπφώ. Τίποτα ! —ἀλλὰ ἓνα πράμα ! (μὲ κόπο) σὲ εἶδα νὰ χωρατεύῃς μὲ τὴ Μέλισσα. —



Φάων. Τῇ Μέλισσα! — ποιὸς ; — Ἄ ! ναί, πολὺ σωστά! λοιπόν, ἔπειτα !

Σαπφώ. Εἶναι χαριτωμένο παιδί.

Φάων. Ἔτσι φαίνεται, ὦ, μάλιστα !

Σαπφώ. Ἡ πιὸ ἀγαπημένη ἀπὸ τὶς δοῦλές μου, ἀπὸ τὰ παιδιὰ μου ἤθελα νὰ πῶ, γιὰτὶ πάντα τὶς ἀγάπησα σὰν παιδιὰ μου. Ἄν δὲν ἔκοψα τὰ δεσμὰ τῆς σκλαβιάς των τὸ καμα, γιὰ νὰ μὴν ἀποσπάσω τὰ ὄρφανὰ κείνα κι' ἀπροστάτευτα πλάσματα πρόωρα ἀπὸ τὸ μάτι τῆς δασκάλας, καὶ ἀπὸ τῆ τρυφερῆ φροντίδα τῆς μητέρας. Γιὰτὶ ἡ Φύση δὲ μᾶς ἔδωκε ἄλλα δεσμὰ πιὸ γλυκά. Ἔτσι ἤμουν πάντα συνηθισμένη καὶ μέσα στὶς πιὸ διαλεχτὲς γυναῖκες τῆς Μυτιλήνης ὑπάρχουν πολλές, πού με εὐχαρίστηση θυμούνται καὶ λέγουν, πὼς ὅ,τι εἶνε τὸ χρεωστοῦν στῆ Σαπφώ.

Φάων. Πολὺ ἔμορφα ! πολὺ ἔμορφα !

Σαπφώ. Ἄπὸ ὅλα τὰ κορίτσια, πού μιὰ τυχαία περίσταση μου ἔφερε ἐδῶ, κανένα δὲν μοῦ ἦταν τόσο ἀγαπητὸ ὅσο αὐτῆ, ἡ Μέλισσα, τὸ χαριτωμένο κορίτσι, με τὸν ἥσυχο χαρακτήρα του. Ἄν καὶ δὲν ἦταν ἔξοχο πνέμα, ἂν καὶ εἶχε μέτρια χαρίσματα καὶ ὄχι δεξιότητα στὴν ἀσκησὴ τῆς Τέχνης, μοῦ ἦταν ἀπ' ὅλες ἀγαπητῆ καὶ πολὺτιμη με τῆ μετριοφροσύνη της, τὸ ταπεινὸ της τρόπο, με κείνη τῆ θερμῆ ἀφοσίωση· σὰν ἓνα ἥσυχο σαλιαγκάκι, πού εἶνε σπῆτι καὶ νοικοκυρὰ μαζί, πάντοτε ἔτοιμο στὸν ἐλαφρότατο θόρυβο τρομαγμένο νὰ συμμαζευθῆ, καὶ ψάχνοντας γύρω με τὰ ἀπαλὰ νήματα με δυσκολία μόνο τολμᾷ νὰ ἀγγίξῃ ξένο πρᾶμα, θυζάνει ὁμως ἀδιάκοπα τὸν ἑαυτό του ἂν μιὰ φορὰ κολλήσῃ κάπου καὶ νεκρὸ μόνο χωρίζεται ἀπ' αὐτό.

Φάων. Πολὺ ἔμορφα, ἀλήθεια, πολὺ ἔμορφα !

Σαπφώ. Δὲν θὰ ἤθελα—συγχώρησε, ἀκριδέ μου φίλε ! δὲν θὰ ἤθελα ἓνα ἄσκερτο, ἐπιπόλαιο χωρατό, νὰ γεννήσῃ στὸ στήθος τῆς κόρης αὐτῆς πόθους, πού, ἂν δὲν πιτύχουν, βασανίζουν με τὸ φαομαλερὸ των κεντρίδι. Θὰ ἤθελα πολὺ νὰ μὴ τῆ κάμω νὰ δοκιμάσῃ, πόσο κατατρώγει ἓνας ἄσβε-



στος πόθος και πόσο βασανίζει ένας καταφρονημένος Έρωτας, φίλε μου.

Φάων. Τι έλεγες ;

Σαπφώ. Δέν μ' άκούς ;

Φάων. Άκούω : ό Έρωτας βασανίζει.

Σαπφώ. Ναι βασανίζει ! φίλε μου, σήμερα δέν έχεις διάθεση· άλλη φορά θά μιλήσουμε γι' αυτό.

Φάων. Πολύ σωστά ! άλλη φορά !

Σαπφώ. Και τώρα έχει γειά ! Συνηθίζω αυτή την ώρα νά την άφιερώνω στις Μούσες εκεί στην ήσυχη σπηλιά. Δέν έλπίζω σήμερα νά βρω τις Μούσες, μά χωρίς άλλο θά 'χω τουλάχιστον εκεί ήσυχία και... χρειάζομαι ήσυχία· έχει γειά σ' αυτό τό μεταξύ.

Φάων. Φεύγεις λοιπόν ;

Σαπφώ. Θά ήθελες—

Φάων. Έχει γειά !

Σαπφώ (γυρίζει γλήγορα). Έχει γειά ! (φεύγει πρός την σπηλιά).

Έβδομή σκηνή.

(Ο Φάων μόνος, άφοϋ πολλή ώρα έβλεπε με άκίνητα μάτια μπροστά του).

Φάων. Κι' έχεις, αλήθεια—; (κοιτάει γύρω). Έφυγει τί συνέβη λοιπόν έδω ; Δέν τό ξέρω· είμαι ταραγμένος, τό κεφάλι μου είναι ζαλισμένο και βαρύ ! (κοιτάζοντας τό μπάγκο) έδω καθόταν, έδω, τό εϋθυμο τό δροσερό παιδί· (καθίζει) έδω θέλω νά ξεκουράσω τό κεφάλι μου· (κουρασμένος άκκουμπά τό κεφάλι του στό χέρι.)



ΠΡΑΞΗ ΤΡΙΤΗ

Τοποθεσία καθὼς και στις προηγούμενες πράξεις.

Πρώτη σκηνή.

• Ο ΦΑΩΝ ξαπλωμένος στὸ υπάγκο κοιμᾶται.

• Η ΣΑΠΦΩ ἔρχεται ἀπὸ τὴ δπηλιά.

Σαπφώ. Τσὺ κάκου ! Οἱ σκέψεις μου ταξιδεύουν μακριὰ χωρὶς νὰ μοῦ φέρουν τίποτα πίσω. Σ' ἔ,τι κάνω, ἔ,τι ἐπιχειρῶ, στέκεται μὲ ζωηρὰ χρώματα μπροστά μου κείνη ἢ μισητὴ εἰκόνα, ποὺ θὰ ἤθελα νὰ τὴν ἀποφύγω και πέρα ἀπὸ τὰ μαῦρα σύνορα αὐτῆς τῆς γῆς. Πῶς τὴ κρατοῦσε ! Πῶς τὴν ἀγκάλιαζε ; κ' ἔπειτα, ἀφοῦ ὑποχώρησε στὸν πρόθο, πῶς στὸ στόμα του—ἄς τ' ἀφήσω ! δὲν θέλω νὰ τὸ συλλογίζομαι. Καὶ ἡ σκέψη αὐτὴ ἀκόμα χίλιες φορές θανατώνει !

Μὰ δὲν εἶμαι λοιπὸν ἀνόητη, νὰ βασανίζομαι και νὰ παραπονοῦμαι γιὰ τὸ τίποτα ; Ποιὸς ξέρει τί εὐκολόσδυστη, πρόσκαιρη ἐντύπωση, τί τιποτένια ἰδιοτροπία, ποὺ γλήγορα ἀφανίζεται ὅπως γλήγορα γεννιέται χωρὶς νὰ φθάσῃ στὸ σκοπὸ και χωρὶς νὰ δώσῃ ἀφορμὴ γιὰ ἐπίπληξη, τὸν τράβηξε κοντά της ; Ποιὸς μοῦ λέγει λοιπὸν νὰ ζητήσω μέσα στὸ δικό μου πολυτάραχο στῆθος τὸ μέτρο γιὰ τὸ δικό του αἶσθημα ; Ὅποιος γνωρίζει τὸν ἔρωτα και τὴ ζωὴ, εἴτε ἄνδρας εἴτε γυναῖκα εἶνε, δὲν μετρά τὴν ἀγάπη τῶν ἀνδρῶν μὲ τὴ φλόγα τῶν γυναικῶν. Ὁ ἄνδρας μὲ τὸν ὀρμητικὸ του χαρακτήρα εἶναι ἄστατος, γιὰτὶ ὑποτάσσεται στὴν ἄστατη ζωὴ. Ἐλεύθερος βαδίζει τὸν ἀνοιχτὸ δρόμο τῆς ζωῆς αὐτῆς μέσα στὴ ῥόδινη αὐγὴ τῆς



ἐλπιδας, ὠπλισμένος μὲ θάρρος καὶ δύναμη, ὅπως μὲ ἀσπίδα καὶ ξίφος, γιὰ τὸν ἀγῶνα, ποὺ στεφανώνει ἡ Δόξα. Ὁ ἥσυχος τοῦ σπιτιοῦ κόσμος τοῦ φαίνεται πολὺ στενός. Πρὸς τὰ ἔξω τραβᾷ ἡ ἀκούραστη, ἀγρία ὁρμή του. Κι' ἂν βρῆ τὸν ἔρωτα, σκύπτει πρόθυμα νὰ κόψη ἀπὸ τὸ βάθος τὸ ἔμορφο λου'ουδάκι, τὸ παρατηρεῖ, τὸ χαίρεται κι' ὕστερα τὸ καρφώνει μὲ ἀδιαφορία μαζί μὲ τ' ἄλλα σημάδια τῆς νίκης πάνω στὴ περικεφαλαία του. Δὲ γνωρίζει τὴ κρυφὴ, τὴ δυνατὴ φλόγα, ποὺ ἀνάφτει ὁ ἔρωτας στὸ στήθος μιᾶς γυναίκα. Πῶς ὅλη ἡ ὑπαρξὴ της, ἡ σλέψη καὶ ἡ ἐπιθυμία της, σ' αὐτὸ μόνον τὸ σημεῖο κλωθογυρίζουν, πῶς ὅλοι οἱ πόθοι της, σὰν τὰ μικρὰ πουλιά, ποὺ φοβισμένα πετοῦν γύρω στὴ φωλιά τῆς μάννας των, τὸν ἔρωτα, τὸ λίκνο καὶ τὸν τάφο των, μὲ φοβερὴ ἀγωνία δειλὰ φυλάγουν. Ὀλόκληρη ἡ ζωὴ, σὰν ἓνα πολύτιμο πετράδι, εἶνε κρεμασμένη στὸ λαιμὸ τῆς νεογέννητης ἀγάπης! Ἀγαπᾷ κι' ὁ ἄνδρας, ἀλλὰ μέσα στὸ φαρδὸ στήθος του ὑπάρχει ἀκόμα τόπος καὶ γι' ἄλλο ὄχι μόνον γιὰ τὸν ἔρωτα, κι' ἐπιτρέπει κείνος σὰν χωρατό, σὰν ἀπλὴ διασκέδαση, κάτι τι, ποὺ στὴν γυναῖκα φαίνεται ἔγκλημα· ἓνα φίλημα, ὅπου κι' ἂν τὸ βρῆ, πιστεύει πῶς ἔχει δικαίωμα νὰ τὸ πάρῃ· εἶνε βέβαια κακό, ποὺ εἶνε ἔτσι τὸ πρᾶμα, μὰ, ἔτσι εἶνε!

(γυρίζει καὶ βλέπει τὸν Φάωνα).

Ἄ, κοίταξε, ἐκεῖ στὸν ἥσυχιο τῆς τριανταφυλλᾶς—κείνος εἶνε, μάλιστα, ὁ χαριτωμένος προδότης· κοιμᾶται καὶ ἥσυχια καὶ ἀτάραχη φαιδρότητα σκεπάζει ἀπαλὰ τὸ μέτωπό του ἔτσι ἀναπνέει στὸ ὕπνο του ὁ ἀθῶος μόνον, ἔτσι ἀνασηκώνεται κείνον μόνον τὸ στήθος, ποὺ δὲν ἔχει βάρος. Ναί, ἀκριδέ μου, θέλω νὰ πιστέψω στὸ ὕπνο σου, ὅ,τι κακὸ κι' ἂν μοῦ πῆς ξυπνώντας. Συχώρησέ με, ἂν στὴ πρώτη στιγμὴ, ἀγαπητέ! σὲ λύπησα μὲ τὴν ὑποψία μου, ἂν πίστεψα, πῶς μπορούσε μιὰ πρόστυχη ψευτιά νὰ βρῆ εἴσοδο σ' ἓνα τόσο καθαρὸ ναὸ! χαμογελᾷ—ἀνοίγουν τὰ χεῖλη του—ἓνα ὄνομα φαίνεται, πῶς κυμαίνεται μέσα στὴ πνοή του. Ξύπνησε καὶ ξυπνητὸς πὲς τ' ὄνομα τῆς Σαπφῶς σου, ποὺ σ' ἀγκαλιάζει. Ξύπνα!

(τὸν φιλᾷ στὸ μέτωπο)



Φάων. (Ξυπνῶ, ἀνοίγει τὴν ἀγκαλιὰ καὶ μὲ τὰ μάτια μισοκλεισμένα λέγει) **Μέλισσα!**

Σαπφώ. (ρίχνεται πίσω) Ἄ!

Φάων. Ἄ! ποῖός μὲ ξύπνησε; ποῖός φθονερός ἔδιωξε ἀπὸ τὸ μέτωπό μου τὶς εἰκόνας, ποῦ ἔβλεπα γλυκὰ στὸν ὕπνο μου: — Σὺ Σαπφώ; χαιρε! Τό ξερα καλά, πὼς κάτι ἔμορφο στεκόταν στὸ πλάγι μου, γι' αὐτὸ ἦταν τόσο ἔμορφο καὶ τζνειρό μου. Εἶσαι ταραγμένη; τί ἔχεις; Ἐγὼ εἶμαι εὐθυμὸς κείνο, ποῦ θάρυνε μὲ στενοχώρια τὸ στήθος μου, ἔπεσε μὲ θαυμαστὸ τρόπο ἀπὸ πάνω μου· ἀναπνέω πάλι χωρὶς στενοχώρια καὶ ἐλεύθερα· σὰν κείνο τὸν ταλαίπωρο, ποῦ μιὰ ξαφνικὴ ἀνεμοζάλη τὸν ρίχνει μέσα στὸ μαυρὸ πέλαγος, ἔπου βασιλεύει φρίκη καὶ ἀγωνία καὶ φόβος, καὶ ἔταν τὸ κῶμα τὸν σηκώση ψηλά, οἱ φαιδρὲς χρυσὲς ἀχτίνες, φέλλημα τοῦ ἀγέρα, χαρούμενη φωνὴ ἤχου, παίζου μὲ μιᾶς γύρω οτὴν αἰσθησὴ του, ἔτσι στέκω μεθυσμένος ἀπ' τὴν χαρὰ, εὐτυχισμένος, μακάριος, καὶ ποθῶ μεγαλύτερη αἰσθησὴ ἢ μικρότερη ἀπόλαυση, γιατί δὲν ἀντέχω σ' ὅλη τὴν ἡδονή.

Σαπφώ. (κοιτάζοντας μπροστὰ της) **Μέλισσα!**

Φάων. Χαρούμενη καὶ γελαστὴ θέλω νὰ εἶσαι, ἀγάπη μου! εἶνε τόσο ἔμορφο ἔδω, ὦ, ἐξαίσια! Ἡ καλοκαιρινὴ βραδιά μὲ ἀπκλὰ φιερά ναι μὲ χάρη κατεβαίνει κυρασμένη πάνω στὸ ἴσχυο λιθάδι· ἡ θάλασσα διψασμένη ἀπὸ ἔρωτα ἀνεβοκατεβαίνει. γιὰ νὰ ὑποδεχθῇ τὸν κυρίαρχο τῆς ἡμέρας, τοῦ ὁδηγεῖ πρὸς τὴ Δύση τ' ἀλογά του. Μιὰ ἐλαφρὴ πνοὴ παίζει μέσα στὶς ἀψηλὲς λεῦκες, μὸς γλυχομιλοῦν μὲ τὶς παρθενικὲς στήλες καὶ στέλνουν μὲ λαφρὸ μουρμούρισμα νάτω ἔρωτικὸ χαιρετισμὸν, σὰν νὰ λέγουν κοιτάξετε! ἀγαπιούμαστε! μιμηθῆτέ μας!

Σαπφώ. (στὸν ἑαυτὸ της) Θέλει σχεδὸν μὲ δόλο πάλι νὰ χωθῇ στὸ στήθος μου· μὰ ὄχι! πολὺ βαθιὰ γνῶριστὴ καρδιά του.

Φάων. Πέρασε τὴν ζάλη τοῦ πυρετοῦ, ποῦ μὲ δξστοῦσε τόσο καιρό, καὶ, πιστεψέ με, ποτέ δὲν σοῦ ἤμουν τόσο καλός, ναι, ποτέ τόσο καλός, ὦ Σαπφώ, ὅσο αὐτὴ



τῆ στιγμῇ. Ἔλα, ἀς χαροῦμε, Σαπφῶ, ἀς χαροῦμε!
μά, πέ; μου τί ὄνειρεύεσαι, Σαπφῶ.

Σαπφῶ. Λέγει; φέματα, καὶ μισῶ ἀνθρώπους ψευτεῖς.

Φάων. Κόιταξε—ἔχω δὴ τώρα δὰ στὸν ὕπνον μου ἓνα πολὺ παράξενο ὄνειρο. Βρέθηκα στὴν Ὀλυμπία, ἀπαράλλαχτα καθὼς τότε, ποὺ σὲ εἶδα κεῖ πρώτη φορά μέσα στο φαῖδρον ἀγῶνα· στεκόμουν μέσα στὸ χαρόμενο πλῆθος, γύρω μου ἠέμβος ἀπὸ τ' ἀμάξια καὶ τὸν ἀγῶνα· τότε ἀντηχεῖ ἓνα κιθάρισμα καὶ ὅλοι σωμαίνουσι· ἤσουν σύ· ἔφαλλες τίς χαρὲς τῆ χρυσοῦς ἀγάπης καὶ ἐνίωσα στὴ καρδιά μου βαθεῖα συγκίνηση· ὤρμησα πρὸς τὸ μέρος σου καὶ ἔξαφνα— γιὰ φαντάσου! τότε μὲ μιᾶς δὲν σὲ ἀναγνωρίζω πιά. Ἡ προηγούμενη μορφή στεκόταν ἐκεῖ, ἡ πορφύρα χυνόταν γύρω στοὺς στρεγγυλοὺς νώμους τῆς, ἡ λύρα ἀντηχοῦσε στὸ κάτασπρο χέρι τῆς, μόνον τὸ πρόσωπο ἀλλάζει λειώνοντας γλήγορα σὰν καταχνιά, ποὺ τὴ περικυκλώνουν τὰ γαλανὰ ὄψωματα. Τὸ στεφάνι τῆς δάφνης μὲ μιᾶς ἀφανίστηκε, ἡ σοβαρότητα γάθηκε ἀπὸ τὸ ἀψηλὸ μέτωπο, τὰ χεῖλη, ποὺ ἔφαλλαν προτύτερα θεῖα ἄσματα, χαμογελοῦσαν μ' ἓνα γλυκὸ γήϊνο χαμόγελο, τὸ πρόσωπο, ποὺ φαινόταν ἀπὸ μιὰ Παλλάσα κλεμμένο, ἀλλάζει καὶ γίνεται πρόσωπο παιδιοῦ, καὶ νὰ μὴ τὰ πολυλογῶ, σὺ εἶσαι καὶ δὲν εἶσαι, ἄλλοτε μοῦ φαίνεται νὰ εἶνε Σαπφῶ καὶ ἄλλοτε.—

Σαπφῶ. (δυνατὰ) Μέλισσα!

Φάων. Μὲ τρόμαξες σχεδόν—Ποῖός σου εἶπε, πῶς ἦταν αὐτή;—ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν, τό ξερα—εἶσαι ταραγμένη καὶ ἐγώ—

Σαπφῶ. (τοῦ γνέφει μὲ τὸ χέρι νὰ φύγη).

Φάων. Πῶς; πρέπει νὰ φύγω; ἓνα μόνον πράμα ἄφησε νὰ σοῦ πῶ, Σαπφῶ.

Σαπφῶ. (Τοῦ γνέφει πάλι).

Φάων. Δὲν θέλεις ν' ἀκούσης;—πρέπει νὰ φύγω;—φεύγω. (φεύγει).



Δευτέρα σκηνή.

(ΣΑΠΦΩ μόνη).

Σαπφώ. Τὸ τόξον ἀντήχησε (θέτει τὰ χέρια ἐνωμένα στὸ στήθος της) τὸ δέλος καρφώθηκε! — Ποιὸς ἀμφιδάλλει πιά ἀκόμα; εἶνε φανερό, φανερό! Αὐτὴ ζῆ μέσα στὴν ἐπίτορρη καρδιά του, αὐτὴ πλανᾶται μπροστὰ στὸ ἀδιάντροπο μέτωπό του, μὲ τὸ περικάλλυμά της ντύνονται τὰ ὄνειρα, ποὺ πλησιάζουν κολακευτικὰ τὴν ἀπιστη κλίνη του. Ἡ Σαπφώ καταφρονεμένη γιὰ τὸ χατήρι τῆς σκλάβας της; Καταφρονεμένη! ποιὸς, γιὰ ὄνομα τῶν θεῶν; καὶ ἀπὸ ποιόν; Δὲν εἶμαι λοιπὸν πιά κείνη ἡ Σαπφώ, ποὺ ἔδλεπε βασιλιάδες στὰ πόδια της, ποὺ ἔπαιζε μὲ τὸ στέμμα ποὺ τῆς χάριζαν, ποὺ ἔβλεπε τὸν κάθε περήφανο, τὸν ἄκουγε καὶ τὸν—ἔδιωχνε; δὲν εἶμαι κείνη ἡ Σαπφώ, ποὺ ὄλη ἡ Ἑλλάδα μὲ μεγαλόφωνο ἀλλαγαμὸ τῆ χαιρέτισε καὶ τὴν ὠνόμασε στολίδι της; ὦ! ἡ ἀνόητη! γιὰτὶ νὰ κατεβῶ ἀπὸ τὸ δαφνοστεφανωμένο ὕψος, ὅπου κελαρύζει ἡ Ἀγανίππη, ἔπου χοροὶ τῶν Μουσῶν' σμίγουν μὲ τὸν ἤχο τῶν ἄστρον, κάτω στὴ στενὴ κοιλάδα, ποὺ βασιλεύει φτώχεια, καὶ ἀπιστία καὶ παρανομία; Ἐκεῖ ἦταν ἡ δική μου θέση, ἐκεῖ κοντὰ στὰ σύννεφα· ἔδω γιὰ μένα δὲν ὑπάρχει ἄλλη θέση παρὰ μόνον ὁ τάφος. Ἐκεῖνος, ποὺ τὸν διάλεξαν γιὰ ζικὸ τῶν οἱ θεοί, δὲν πρέπει νὰ ἔχη συντροφιά μὲ τοὺς κατοίκους τῆς γῆς αὐτῆς. Ὁ κλῆρος τῶν θνητῶν καὶ τῶν ἀθανάτων δὲν ἀνακατώνεται ποτὲ στὸ ἴδιο ποτήρι. Ἀπὸ τοὺς δύο κόσμους πρέπει νὰ διαλέξης τὸν ἕνα· διάλεξες; τότε δὲν μπορείς πιά νὰ γυρίσης πίσω. Μιὰ δαγκαματιὰ στὸ χρυσὸ καρπὸ τῆς Δόξας, σὰν τοὺς κόκκους τοῦ ροδιοῦ τῆς Περσεφόνης, σὲ τοποθετεῖ μιὰ πάντα μέσα στὶς ἄφωνες σκιές καὶ δὲν ἀνίχνεις πιά ποτέ στοὺς ζωντανούς. Μπορεῖ νὰ λάμπη μὲ χάρη ἀκόμα ἡ ζωὴ, μπορεῖ νὰ ἀντηχῇ στ' αὐτιά σου μὲ γλυκούς, κολακευτικούς τόνους, μπορεῖ σὰν φίλια καὶ σὰν ἔρωτας νὰ σὲ παρασύρῃ.—Στάσου, ταλαίπωρε! θέλεις νὰ κόψῃς τριαντάφυλλα καὶ καρφώνεις στὸ στήθος σου ἀγκάθια!



Θέλω νά δώ τή θαμαστή αὐτὴ ἐμορφιά, ποὺ καμαρώνει γιὰ τέτοια νίκη, ποὺ κέρδισε ἀπ' τὴ Σαπφώ. Τί νά πιστεύσω ; με ἀπατᾷ λοιπὸν ἢ ἐνθύμησή μου, ποὺ ἂν τὴ ρωτήσω μοῦ παρουσιάζει ἓνα μωρὸ παιδί, με ντροπαλὴ φυσιογνωμία, με μάτια πάντα κατεβασμένα στὴ γῆ, με χεῖλη, ποὺ ἔδγαζιν λόγια παιδιακλιστικά, με σιῆθος κούφιο, δπου λίγοι παλμοὶ ξυπνοῦν πάντοτε ἀπὸ τὴν ἀναίσθητη ἡσυχία του, ὄρεξη γιὰ παιγνιδιμόνο ἀκόμη καὶ φόβο γιὰ τιμωρία. Πῶς ; ἢ ξέφυγε τὰ μάτια μου ἢ χάρη αὐτὴ, ποὺ τόσο δυνατὰ τὸν τραβᾷ κοντά της ;—Μέλισσα !—ναί, θέλω νά τὴ δώ !—Μέλισσα !—

Τρίτη σκηνή

ΕΥΧΑΡΙΣ—ΣΑΠΦΩ

Εὐχαρις. Πρόσταξες, σεβαστὴ κυρία ;

Σαπφώ. Τὴ Μέλισσα κάλεσα, ποῦ εἶνε ;

Εὐχαρις. Ποῦ ; στὸ δωμάτιό της, νομίζω.

Σαπφώ. Ζητᾷ τὴ μοναξιά ; τί κάνει ἐκεῖ ;

Εὐχαρις. Δὲν ξέρω. Μὰ εἶνε παράξενα τὰ φερσίματά της ἔλη τὴ μέρα. Τὸ πρῶτ' σιωποῦσε κι' ὄλο ἔκλαιγε· μὰ τώρα δὰ τὴν ἀντάμωσα [με χαρούμενο πρόσωπο, φορτωμένη με ἀσπρόρρουχα, νὰ κατεβαίνῃ στὸ ποτάμι, ποὺ τρέχει δροσερὸ μέσθ στὸ μικρὸ δάσος τῶν μυρτιῶν.

Σαπφώ. Χαίρει γιὰ τὴ νίκη της ! παρακάτω λοιπὸν, παρακάτω !

Εὐχαρις. Περιεργὴ νὰ μάθω τί ζητοῦσε, τὴν ἀκολούθησα σιγὰ μέσα στὸ ἡσυχὸ δάσος. Ἐκεῖ τὴ βρήκα.—

Σαπφώ. Μὲ κείνον ;

Εὐχαρις. Μὲ ποιόν ;

Σαπφώ. Παρακάτω !



Εὐχαρις. Τὴ βρῆκα νὰ στέκη κοντὰ στὸ καθαρὸ νερὸ. Τὰ φορέματα ἦταν γύρω ριχμένα στὴν ὄχθη καὶ ἀνασκουμπωμένη—δὲν πίστευε, πὼς κανένας τὴ παραμονεύει—ἐπαιρνε μὲ τὰ μικρὰ τῆς χέρια νερὸ καὶ τρίβοντας προσεκτικὰ ἐπλυνε τὰ μπράτσα τῆς καὶ τὸ πρόσωπο, ποῦ ἀπ' τὴ προθυμία καὶ τὸ διασιτικὸ τρόπο, ποῦ εἶχε ἡ μικρὴ, ἔλαμπαν φλογερὰ σὰν πορφύρα στὸ φῶς ποῦ γλιστροῦσε ἀνάμεσα στὰ φύλλα. Ὅπως στεκόταν ἐκεῖ μποροῦσε ἡ Ἄρτεμις νὰ τὴν πάρῃ γιὰ καμιὰ νύφη τῆς, τὴ νεώτερη ἀπ' ὅλες.—

Σαπφῶ. Διήγησῃ θέλω ν' ἀκούσω κι' ὄχι ἐγκώμιο!

Εὐχαρις. Ὄταν τελείωσε τὴ δουλειὰ τοῦ λουτροῦ, στέγνωσε τὸ πρόσωπο καὶ τὸ στήθος τῆς καὶ γύρισε πίσω χαρούμενη μὲ τραγουδιὰ. Ἦταν τόσο θυβισμένη καὶ ἀφηρημένη, ὥστε δὲν ἐνίωσε τὰ φύλλα, ποῦ τῆς ἔρριξα γιὰ τὰ τὴν τρομάξω ἀπὸ τὸ πυκνὸ δάσος. Ὄταν ἔφτασε δῶ, μπῆκε στὸ δωμάτιό τῆς τόκλεισε καὶ δὲν ξέρω τί κάνει. Τὴν ἄκουσα μόνον νὰ ψάχνῃ ἀκούραστα τ' ἀρμάρια, καὶ στὸ μεταξὺ ἀντηχοῦσε παιδρὸ τραγοῦδι.

Σαπφῶ. Αὐτὴ τραγουδεῖ κι' ἡ Σαπφῶ—ὄχι! δὲν κλαίγω—φέρε τὴν ἐδῶ.

Εὐχαρις. Τὴν Μέλισσα;

Σαπφῶ. Ναί, ποιὸν ἄλλον;—Μέλισσα! Ἄχ! εἶναι γλυκὸ, ἀπαλὸ ὄνομα! ὄνομα μὲ χάρη, ποῦ μαγεύει τ' αὐτιά!—Μέλισσα—Σαπφῶ—πήγαινε, φέρε τὴν ἐδῶ.

(Ἡ Εὐχαρις φεύγει)

Τετάρτη σκηνή

ΣΑΠΦΩ μόνη

(Καθίζει διὰ μπάγκο κι' ἀκκουμπᾷ τὸ κεφάλι τῆς διὰ χέρι—παύση)

Σαπφῶ. Δὲ μπορῶ! ἀλίμονο! τοῦ κάκου προσκαλῶ τὴν περηφάνεια, στὴ θέση τῆς μοῦ ἀπαντᾷ ἡ ἀγάπη!

(ξαναλέφτη στὴ προηγούμενη θέση)



Πέμπτη σκηνή

ΜΕΛΙΣΣΑ ΣΑΠΦΩ

Μέλισσα. (ἀπλᾶ μὰ προσεκτικᾶ ντυμένη, μὲ τριαντάφυλλα στὸ στήθος· καὶ στὰ μαλλιά· στέκει στὴν εἴσοδο, μὰ, ἐπειδὴ ἡ Σαπφῶ μένει ἀκίνητη, προχωρεῖ πιὸ κοντὰ) ἔδῳ εἶμαι.

Σαπφῶ (Γυρίζει γλήγορα κι' ἔπειτα ρίχνεται πίσω). Ἄ! ἀληθινά, εἶνε ἔμορφη· (σκεπάζει τὸ πρόσωπο μὲ τὰ χέρια της—καὶ πέφτει στὸ μπάγχο—παύση).

Μέλισσα. Μὲ φώναξες;

Σαπφῶ Πῶς στολίσθηκε ἡ ἄπιστη, γιὰ νὰ ἀρέσῃ στὸν ἔραστή της! Μὲ δυσκολία βαστῶ τὸ θυμὸ μου! ποιά γιορτὴ σήμερα σ' ἔκαμε νὰ στολισθῆς ἔτσι;

Μέλισσα. Γιορτὴ;

Σαπφῶ Γιατὶ λοιπὸν τὰ στολίδια αὐτά, τὰ λουλούδια;

Μέλισσα. Πολλὲς φορὲς μὲ μάλωσες, γιατί δὲν φορῶ τὰ φορέματα, ποὺ τόσο γενναῖδωρα μοῦ χαρίζεις, ἀλλὰ τὰ φυλάγω, σὰν φιλόργυρη, γι' ἄλλο καιρὸ, γιὰ χαρούμενες μέρες. Αὐτὸ ἦρθε στὸ νοῦ μου σήμερα, κι' ἀφοῦ Ἰσα Ἰσα σήμερα εἶνε μιὰ χαρούμενη μέρα, πῆγα μέσα καὶ στολίσθηκα λίγο.

Σαπφῶ. Μιὰ χαρούμενη μέρα; αὐτὸ δὲν τὸ ξέρω· γιατί;

Μέλισσα. Γιατί; Ἐ! δά, ἀφοῦ γύρισες πίσω, ἀφοῦ—δὲν ξέρω καλά, μὰ εἶμαι εὐθυμη.

Σαπφῶ. Ἄ! ψεύτρα!

Μέλισσα. Τί λέγεις;

Σαπφῶ. (συνέρχεται). Μέλισσα, ἔλα, θὰ μιλήσουμε μαζὶ ἡσυχα· πῶσω χρονῶ εἶσαι;

Μέλισσα. Γνωρίζεις σὺ πολὺ καλά, ὦ Σαπφῶ, ποιά θλι-



βερή μοίρα έκοψε τὰ παιδικά μου χρόνια· δέν είχα μητέρα νὰ τὰ μετρήσῃ μὲ φροντίδα καὶ ἀκρίβεια· μὰ πιστεύω πῶς είμαι δέκα ἔξ χρονῶ.

Σαπφῶ. Ὁχι λέγεις ψέματα!

Μέλισσα. Ἐγώ!

Σαπφῶ. Δὲ λέγεις τὴν ἀλήθεια.

Μέλισσα. Πάντοτε! σεβαστὴ Κυρία!

Σαπφῶ. Εἶσαι μόνο δεκαπέντε χρονῶ.

Μέλισσα. εὐκολα μπορεῖ νὰ εἶνε ἔτσι.

Σαπφῶ. Τόσο νέα στὰ χρόνια κι' ἔπρεπε ἀπὸ τώρα νὰ εἶνε τόσο ὄριμη στὴν ἀπάτη: ἀδύνατο! τόσο μεγάλη ἀντίφαση δέν ὑπάρχει στὴ φύση! ἀδύνατο! ὄχι, δέν τὸ πιστεύω.

Μέλισσα, θυμᾶσαι ἀκόμη κείνη τὴ μέρα—εἶνε τώρα δέκα τρία χρόνια—πού σ' ἔφεραν ἐδῶ; σὲ είχαν ἀρπάξει δάρβαραι, ἔκλαιγες, θρηνοῦσες ὄυγατά. Λυπήθηκα τὴν ὄρφανὴ καὶ ξέντὴ μικρή, ὁ θρῆνός της μὲ συγκίνησε, ἔδωσα τὴν ἀξία καὶ σ' ἔσφιξα, μικρὸ πλάσμα· κι' ἐγὼ ἀκόμα, μὲ ἀγάπη θερμὴ στὸ νεανικό μου στῆθος. Θέλουν νὰ σὲ χωρίσουν ἀπὸ μένα, μὰ σὺ δέν δεχόσουν κι' ἀγκάλιαζες τὸ λαιμό μου μὲ τὰ μικρά σου χέρια, ὡς πού τὰ παράλυσε ὁ παρήγορος ὕπνος. Θυμᾶσαι ἀκόμα κείνη τὴ μέρα;

Μέλισσα, ὦ! μπορούσα ποτέ, μπορούσα νὰ τὴ ξεχάσω.

Σαπφῶ. Ὅταν ὕστερα ἀπὸ λίγο ὁ πυρετός, σὰν φίδι μὲ τὴ φαρμακερὴ του πνοὴ σὲ περιτύλιξε, ὦ Μέλισσα, ποιὸς ἀγρυπνοῦσε τότε ὀλονυχτιές, ποιὸς ἔβαζε τὸ κεφάλι του προσκέφαλο στὸ δικό σου, ποιὸς ξεχνοῦσε τὸν ἑαυτό του καὶ πάλευε μὲ τὸ θάνατο, γιὰ νὰ τοῦ ἀρπάσῃ τὸ ἀγαπημένο λάφυρο καὶ παλεύοντας τὸ κέρδισε, μὲ ἀγωνία καὶ μὲ μὲ κόπο τὸ κέρδισε;

Μέλισσα. Σὺ ἦσουν, ὦ Σαπφῶ· τί πρᾶμα ἔχω, πού νὰ μὴ τὸ χρεωστῶ σὲ σένα, στὴ καλωσύνη σου;

Σαπφῶ. Ὁχι ἔτσι, ἔλα ἐδῶ στὸ στῆθος μου! ἐδῶ! Τό-



ξερα καλά, δὲν μπορείς νὰ μὲ λυπήσης, θεληματικὰ καὶ σκόπιμα δὲ μπορείς νὰ μὲ λυπήσης ! Ἄφησε νὰ χτυποῦν ἐνωμένες οἱ καρδιές μας, ἄφησε νὰ βυθίζεται τὸ μάτι σὲ μάτι ἀδελφικὸ, ἄφησε νὰ σμίξουν οἱ λέξεις μὲ τὴν ἀναπνοή μας, ὥστε τὸ ἀπατημένο αὐτὶ, τὸ γλυκὰ ἀπατημένο στήθος ἀπὸ τὴν ἁρμονία τῆς γνώμης, σὲ κάθε ἤχο ἀπὸ τὸ εὐχάριστο αὐτὸ μείγμα ν' ἀναγνωρίζῃ τὸν ἑαυτὸ του, μὰ ὄχι τὰ λόγια του.

Μέλισσα. ὦ Σαπφῶ !

Σαπφῶ. Ναί, ἀπατήθηκα· δὲν εἶνε ἀλήθεια ;

Μέλισσα. Σὲ τί ;

Σαπφῶ. Πῶς μπορούσες ; δὲν μπορείς, ὄχι !

Μέλισσα. Τί πρᾶμα, κυρία ;

Σαπφῶ. Θὰ μπορούσες ! πήγαινε ! πέταξε πρῶτὰ αὐτὰ τὰ μάταια φορέματα ἀπὸ πάνω σου, δὲν μπορῶ νὰ σὲ βλέπω ἔτσι· πήγαινε ! ἄλλα φορέματα. Τὰ χρωματιστὰ στολίδια πληγώνουν τὰ μάτια μου. Πήγαινε ! Τὴν ἀπλότητα ἀγαποῦσε πάντα ἡ ἀπλή Μέλισσα. Τόσο πολλὰ καλλύμματα δείχνουν, πῶς κάτι κρύβεται ἀπὸ κάτω. Πήγαινε ! ἄλλα φορέματα, σοῦ λέγω! μόνο γλίγορα!—Στάσου! ποῦ πηγαίνεις ; μείνε ! κοίταξέ με στὰ μάτια ! γιατί τὸ βλέμμα πρὸς τὰ κάτω ; φοβᾶσαι τὸ μάτι τῆς κυρίας σου ; Τόσο κουτὴ δὲν εἶσαι ! τότε ποῦ ὁ Φάων—Ἄ ! κοκκινίζεις ; προδότρια ! ἡ ἴδια πρόδωσες τὸν ἑαυτὸ σου καὶ ἀρνιέσαι ; Ὅχι στὴ ψευτὰ γλῶσσά του, στὴ μαρτυρία αὐτῆ, ποῦ βρῖσκεται στὰ μάγουλά σου θὰ πιστέψω, στὴν ἀναλαμπὴ τῆς ἀνόσιας φλόγας, ποῦ καλεῖ βαθιὰ στὸ δόλιο στήθος σου. Ἄθλια ! αὐτὸ λοιπὸν ἦταν, ποῦ σ' ἔκαμε σήμερα στὸ δεῖπνο νὰ φαίνεσαι τόσο παράξενη. Κεῖνο, ποῦ πήρα γιὰ δειλὴ ντροπὴ, ἦταν δίχτυ καὶ μ' αὐτὸ ἡ πονηρὴ ἐρωτοχτυπημένη τύλιξε τὸ θυμὸ τῆς ; Τόσο νέα ἀκόμα καὶ τόσο πονηρὴ, τόση γάρη καὶ δροσιὰ καὶ φαρμάκι καὶ σαπήλα στὸ δόλιο στήθος τῆς ; Μὴ στέκης ἔτσι ἄφωνα !

Δὲν ἔχεις νὰ πῆς τίποτα ; ἡ φιδόγλωσσα, ποῦ τόσο κεντρώνει δὲν μπορεί νὰ σφυρίξῃ ; Ἀπάντησέ μου !



Μέλισσα. Δέν ξέρω, τί σημαίνουν αὐτά.

Σαπφώ. Ὅχι, τὸ κακόμοιρο παιδί ! δάκρυα μόνο ! μὴν κλαίς ! τὰ δάκρυα εἶνε ἱερὸ δικαίωμα τοῦ πόνου ! με λόγια μίλησε ! ἔχουν βέβαια κι' αὐτὰ ἀπὸ καιρὸ μολυνθῆ, μὰ δὲ χρειάζομαι αὐτὴ τῆ δουδῆ γλῶσσα τῆς ἀθωότητος. Τόσο ἔμορφα στολισμένη, σὰν νύφη ! Πέταξε τὰ λουλούδια αὐτά ! πέταξέ τα ! Δέν ἔχουν τῆ δύναμη νὰ κρύψουν τὸ φίδι, ποὺ φωλιάζει ὄχι καλὰ μέσα των ! Κάτω τὰ τριαντάφυλλα !

(Ἡ Μέλισσα βγάξει με σιωπὴ τὸ στεφάνι)

Σαπφώ. Δός μου τὸ στεφάνι αὐτό· θέλω νὰ τὸ φυλάξω γιὰ ἐνθύμησή σου· κι' ἂν γλήγορα μαρυνθοῦν καὶ πέσουν τὰ φύλλα, θὰ σκέπτομαι τὴν ἀπιστία σου καὶ τὴν εὐτυχία μου. Γιατὶ δέν δίνεις τὸ τριαντάφυλλο, ποὺ ἔχεις στὸ στήθος ; βγάλε το !

(Ἡ Μέλισσα τροβιέται πίσω)

Βέβαια ἐρωτικὸ ἐνέχυρο χωρὶς ἄλλο : Πέταξέ το !

Μέλισσα. (σκεπάζει με τὰ δυὸ της χέρια τὸ τριαντάφυλλο)
Ποτέ ! ποτέ !

Μέλισσα. Ἄπιστο φίδι ! ξέρω κι' ἐγὼ νὰ κεντρώνω (βγάξει ἓνα μαχαίρι) Δός μου τὸ τριαντάφυλλο !

Μέλισσα. Θεοί ! ἔτσι λοιπὸν με προστατεύετε ! Σεῖς, οὐράνιοι θεοί !

Ἔκτη σκηνή.

ΦΑΩΝ. Οἱ προηγούμενοι.

Φάων. Παιὸς φωνάζει ἐδῶ ;—Σύ, Μέλισσα ;—κάτω τὸ μαχαίρι !

(Παύση)



Τί συμβαίνει ἐδῶ ; Σαπφῶ, σύ ;
Σαπφῶ. Ρώτησε αὐτήν.

Φάων. Μέλισσα, ἦταν δυνατό σύ—

Μέλισσα. Τὸ σφάλμα εἶναι δικό μου· μίλησα, ὅπως δὲν ἀρμόζει στὴ σκλάβα.

Σαπφῶ. Δὲν πρέπει νὰ φορτώνεσαι μὲ ψεύτικο σφάλμα· εἶνε ἀρκετὸ τὸ ἀληθινό, ποὺ σὲ βαρύνει. Ἄλλιμονό μου, ἂν εἶχά ποτε ἀνάγκη ἀπὸ τῆ μεγαλοψυχία σου·

(μὲ τόνο δυνατό)

τὸ τριαντάφυλλο θέλησα ἀπὸ τὸ στήθος της κι' αὐτὴ μὲ περιφρόνηση δὲ μ' ἄκουσε !

Φάων. Αὐτὸ ἔκαμε ; Μὰ τοὺς θεοὺς ὄλους ! ἔκαμε πολὺ καλὰ καὶ κανεὶς δὲν ἔνει τὸ δικαίωμα νὰ τῆς ἀρπάξῃ τὸ λουλούδι ! Ἐγὼ ὁ ἴδιος τῆς τὸ ἔδωσα γιὰ ἐνθύμηση μιᾶς ἔμορφης στιγμῆς, γιὰ ἀπόδειξη, πῶς δὲν ἔσβησε σὲ κάθε στήθος ἢ συμπάθεια γιὰ ἓνα ποὺ πάσχει ἄδικα, σὰν μιὰ σταλαγματιὰ μέλι μέσα στὸ ποτήρι, ποὺ πιέζει στὰ χεῖλη τοῦ ξένη αὐθάδεια, γιὰ ἐγγύηση ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴ μου πεποίθηση, πῶς ἦσυχος χαρακτήρας εἶνε τὸ καλύτερο στολίδι τῆς γυναίκας καὶ πῶς στεφάνι φαιδρὸ μὲ λουλούδια τῆς ἀθωότητος ἀξίζει πιὸ πολὺ παρὰ τὰ δάφνινα στεφάνια τῆς Δόξας.

Κλαίγει !—ὦ, μὴ κλαίς, Μελισσάκι ! - Πλήρωσες κι' αὐτὰ τὰ δάκρυα μαζί, ὅταν τὴν ἀγόρασες ἀπὸ τὸν δουλέμπορο ; Τὸ σῶμα εἶνε δικό σου, ἔλα καὶ σκότωσέ την, μὰ δὲν ἔχεις δικαίωμα νὰ τῆς πάρῃς μὲ βία κανένα δάκρυ.— Μὲ βλέπεις μὲ τὰ γλυκὰ σου μάτια καὶ παρακαλώντας ζητᾶς συμπάθεια γιὰ τὴν ἄσπλαχνη ; Δὲν τὴ γνωρίζεις, δὲν τὴ γνωρίζεις τὴ περήφανη ! Κόλταξε ! δὲν ἀστράφτει ἓνα μαχαίρι στὸ χέρι της ; δύο ἄλλα ἀκόμα βρίσκοντα βαθιὰ κρυμμένα ἐκεῖ, κάτω ἀπὸ τὰ χαμηλωμένα βλέφαρά της.

(ἀρπύζει τὸ μαχαίρι, ποὺ γλίστησε ἀπὸ τὸ χέρι τῆς Σαπφῶς)

ὁὸς τὸ μαχαίρι ! θὰ τὸ ἔχω ἐδῶ, στὸ θερμό, τὸ ἀπατημένο στήθος μου, κι' ἂν ποτε παρουσιασθῇ στὴ ψυχὴ μου καμμιὰ εἰκόνα ἀπὸ τὰ περασμένα μὲ γλυκεῖα μελαγχολία, γλή



γορα ένα δλέμμα στο μαχαίρι αυτό θά με γιατρέψη !

Σαπφώ. (ἐνῶ κοιτάζει με ἀκίνητα μάτια) Φάων !

Φάων. ὦ, μὴν ἀκούς τὸ γλυκὸ τόνο τῆς φωνῆς τῆς σὲ τραβᾷ κολακευτικὰ μόνο στὸ μαχαίρι τῆς. Τὸν ἀκουσα κι' ἐγὼ ν' ἀντηχῆ· εἶνε πο ὡς καιρὸς, πρὶν νὰ τῆ δῶ, ποὺ ἔρριξε ἀπὸ μακρὰ γύρω ἔλαφρὰ μπερδεμένα τὰ βρόγια τῶν τραγουδιῶν τῆς. Μὲ χρυσᾶ νήματα με τραβοῦσε κοντὰ τῆς, κι' ἂν ἤθελα ν' ἀντισταθῶ στενὰ κι' ἄλοένα πιὸ στενὰ με περιπλέκανε οἱ ἔλαφροὶ μαγικοὶ κύκλοι. Ὅταν τὴν εἶδα, ἀγρία ζῆλη πλάκωσε τὴν ἐρεθισμένη αἰσθησί μου καὶ χωρὶς θέληση ῥίχθηκα δεμένους στὰ πόδια τῆς περήφανης. Ὅταν εἶδα σένα, ἤρθα πάλι στὸ ἑαυτό μου· εἶδα με τρόμο, πῶς βρῖσκομαι στὸ σπίτι τῆς Κίρκης κι' ἔνωσα τὸν τράχηλό μου σκυφτό· μὰ δὲν γλύτωσα, αὐτὴ ἡ ἴδια ἔπρεπε, αὐτὴ ἡ ἴδια νὰ κόψη τὰ μάγια τῆς.

Σαπφώ (τὸν βλέπει ἀκόμα με ἀκίνητα μάτια) Φάων !

Φάων. ὦ, μὴ τὴν ἀκούς, μὴ τὴν βλέπῃς, τὸ μάτι τῆς σκοτώνει καθῶς καὶ τὸ χέρι τῆς.

Μέλισσα. Κλαίει !

Φάων. Φύγε ! με δάκρυ πλέκει καινούργια μάγια.

Μέλισσα. Πρέπει νὰ δλέπω μπροστά μου τὴν ἀκριδὴ μου Κυρία νὰ ὑποφέρῃ :

Φάων καὶ μένα με συγκινεῖ, γιὰ τοῦτο φύγε γλήγορα, πρὶν ρίξῃ γύρω σου τὰ βρόγια τῆς !

(τὴν τραβᾷ μακρὰ)

Μέλισσα. Δὲν μπορῶ ! — Σαπφῶ !

Σαπφώ (με σβησμένη φωνή) Μέλισσα, σὺ με φωνάζεις ;

Μέλισσα (γυρίζει κι' ἀγκαλιάζει τὰ γόνατά τῆς) ἐγὼ εἶμαι, Σαπφῶ ! Νά, πάρε τὸ τριαντάφυλλο ! πάρε το, πάρε τὴ ζωὴ μου ! ποὺ εἶνε τὸ μαχαίρι σου ;

Φάων (τρέχει, ἀρπάζει τὸ τριαντάφυλλο, ποὺ κρατοῦσαν κι



οἱ δὺο καὶ σηκώνει τὴ Μέλισσα) Δικό σου εἶνε, δικό σου!
Κανείς θεὸς δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ σοῦ τὸ ἀρπάξῃ!

(τραβᾷ τὴ Μέλισσα)

Ἔλα! φύγε γλήγορα ἀπὸ κοντὰ της!

(τὴν ἀπομακρύνει)

Σαπφὼ (ἀπλώνει τὰ χέρια της καὶ μὲ πνιγμένη φωνή) Φάων!



ΤΕΤΑΡΤΗ ΠΡΑΞΗ

(Ἡ τοποθεσία καθὼς και στὶς προηγούμενες πράξεις)

ΝΥΧΤΑ ΜΕ ΦΕΓΓΑΡΙ

Πρώτη σκηνή

(Ἡ ΣΑΠΦΩ ἔρχεται βυθισμένη δὲ δυλλογῇ—δέκει—
ὕδισσα ἀπὸ λίγο).

Σαπφώ. Ὑπάρχω λοιπὸν ἀκόμα!; και ὑπάρχει λοιπὸν
κάτι ἀκόμα!; αὐτὸ τὸ ἀπλόχωρο σύμπαν δὲν κρημνίσθηκε
στὴ φοβερῇ κείνῃ στιγμῇ; Αὐτὸ τὸ σκοτάδι, ποῦ μὲ πλα-
κώνει γύρω, εἶνε ἡ νύχτα κι' ὄχι ὁ τάφος!; Καὶ ὅμως
λέγουν, πῶς μιὰ πολὺ μεγάλη λύπη μπορεῖ νὰ σκοτώσῃ—
Ἄχ, δὲν εἶνε ἔτσι!—Ἡσυχία βασιλεύει γύρω μου, οἱ ἀνε-
μοὶ σιγοῦν, οἱ ζωηροὶ τόνοι τῆς ζωῆς ἔχουν βουθα-
θῆ, κανένας ἤχος δὲν βγαίνει ἀπὸ τὰ ἀκίνητα φύλλα και
μόνο τοῦ θρήνου μου ἡ φωνὴ διαπερνᾷ τὴ νύχτα σὰν ξένος
νυχτοπλάνος. Ποιὸς θὰ μπορούσε νὰ κοιμηθῆ σὰν τὰ που-
λιά, μὰ πολὺ, πάρα πολὺ, χωρὶς νὰ ξυπνήσῃ, σ' ἓνα βαθὺ
γλυκὸ ὕπνο, ὅπου ὄλα, ὄλα κι' αὐτοὶ οἱ σφυγμοὶ κοιμοῦν-
ται και καμιὰ ἀχτίνα πρωῖνῆ δὲ σὲ ξυπνᾷ γιὰ καινούργια
θάσασα, κανεὶς ἀχάριστος—στάσου!—δὲν ἔρχεται τὸ φίδι!

(μὲ πνιγμένη φωνή)

Ὁ φόνος εἶνε βέβαια μισητὸ κακούργημα κι' ἡ κλεψιά



κι' ἡ ἀπάτη κι' ὅπως λέγονται ὅλα τὰ κεφάλια τῆς φαρμακερῆς ὕδρας, ποῦ γεννήθηκε στὰ φλογερά τέλματα τοῦ Ἄδου καὶ μολύνει τὸν κόσμο τοῦτο μὲ τὸ σάλιο τῆς· ναί, μισητά, αἰσχρά, φαρμακερά κακουργήματα. Μὰ γνωρίζω ἓνα, ποῦ μπροστὰ στὸ μαῦρό του ἀποτύπωμα ὅλα τὰ ἄλλα φαίνονται ἄσπρα σὰν κρίνα, καὶ τὸ ὄνομά του εἶνε ἀχαριστία! Αὐτὸ μόνο του προξενεῖ ὅ,τι ὅλα τὰ ἄλλα, καθένα χωριστά. Λέγει ψέματα, κλέπτει, ἀπατᾷ, ψευδορκεῖ, προδίνει, σκοτώνει! ἀχαριστία, ἀχαριστία ἀχαριστία!

Προστατεύσετέ με θεοί! Προφυλάξατέ με ἀπὸ μένα τὴν ἴδια! μαῦρα πνέματα ξυπνοῦν μέσα μου καὶ τραντάζουν τὰ σιδηρένια κάγκελα τῆς φυλακῆς! Αὐτὸν ζήτησα ἀπὸ τὴ Μοῖρα, αὐτὸν μόνο ἀπ' ὅλους τοὺς θνητούς. Ἦθελα νὰ τὸν θέσω κορῶνα στὴν ἀνθρωπότητα, ἤθελα νὰ τὸν ὑψώσω πιὸ πολὺ ἀπ' ὅλους, ὅσοι ὑπάρχουν ἐδῶ, καὶ πέρα ἀπ' τὸν τάφο καὶ τὸ θάνατο καὶ τὴ φθορὰ πάνω στὰ φτερά τῆς Δόξας νὰ τὸν φέρω πέρα ἐκεῖ στὴ φωτεινὴ ἀπόσταση τῆς μέλλουσας γενεᾶς· ὅ,τι κατορθώνω καὶ δύναμαι καὶ εἶμαι καὶ λέγομαι, ἤθελα νὰ τὰ πλέξω σὰν στεφάνι γύρω στὸ κεφάλι του· ὡς ἀμοιβὴ γιὰ ὅλα αὐτὰ ποθοῦσα ἓνα γλυκὸ λόγο, καὶ κείνος—ζῆτε λοιπὸν ἀκόμα δίκαιοι θεοί;

(Ξεινάζεται σὰν ἀπὸ μιὰ ξαφνικὴ ἰδέα)

Ναί, ζῆτε! Ἐπὶ σᾶς ἦρθε ἡ ἰδέα, ποῦ φωτεινὴ παρουσιάσθηκε στὴ ψυχὴ μου· ἄφησε νὰ σὲ νιώσω γλήγορε ἄγγελε τῶν θεῶν, νὰ ἀκούσω τὰ πεταχτά σου λόγια. Στὴ Χίο, λέγεις, νὰ σταλῆ ἡ Μέλισσα, στὴ Χίο· ἐκεῖ χωριστὰ ἀπὸ τὸν προδότη νὰ μετανοῆ ἡ ξελογιασμένη καρδιά τῆς καὶ μὲ θάσανα ἐρωτικά νὰ πληρώσῃ τὸν ἀνόσια ἔρωτα! Ἔτσι ὡς εἶπε—Ραμνῆ! Ραμνῆ!—ναί, ἔτσι ὡς εἶπε! Σᾶς εὐχαριστῶ, θεοί, γιὰ τὴ συμβουλὴ αὐτὴ! γλήγορα θὰ τὴν ἐκτελέσω.



Δευτέρα σκηνή

ΡΑΜΝΗΣ—ΣΑΠΦΩ

Ραμνῆς. Τί προστάζεις, κυρία :

Σαπφώ. Εἶνε ἔργο δικό μου, τί θὰ ἦταν χωρὶς ἐμέ : Ποιὸς βέβαια ἀρνιέται στὸ ζωγράφο νὰ καταστρέψῃ ἔκεινο, ποὺ ὁ ἴδιος ἔκαμε : Νὰ καταστρέψω ! —μπορῶ νὰ τὸ κάμω ; Ἀλίμονό μου ! Ἡ εὐτυχία τῆς στέκει τόσο ψηλά, ποὺ δὲν τὴ φτάνει τὸ ἀδύνατο χέρι μου ! Ἄν στη Χίο τὴ συνοδέψῃ ὁ ἔρωτας, δὲν θὰ εἶνε κείνη στὴ καλύβα τῆς σκλαβιάς πρὶν εὐτυχισμένη ἀπὸ μένα μέσα στὸ χρυσὸ μὰ ἄδειο ἀπὸ ἔρωτα σπίτι ; Εἶνε τόσο γλυκὸ νὰ ὑποφέρνῃ κανεὶς γιὰ κείνον ποὺ ἀγαπᾷ καὶ ἡ ἐλπίδα καὶ ἡ ἐνθύμησις εἶνε τριαντάφυλλα ἀπὸ ἓνα κορμὸ μὲ τὴ πραγματικότητα μόνο χωρὶς ἀγκάθια. ὦ ! ἐξορίσετέ με σὲ ἄγνωστο μακρυνὸ μέρος τῆς θάλασσας. ἐπάνω σ' ἓνα βράχο, ποὺ ἀπόκρημνος κι' ἔρημος ἔχει συντροφιά μόνο μὲ τὰ σύννεφα καὶ τὰ κύματα, χωρισμένος ἀπὸ κάθε μονοπάτι τῆς ζωῆς· σβήσετε μόνο μὲ καλωσύνη ἀπὸ τὴν ἐνθύμησή μου τίς τελευταῖες στιγμὲς ποὺ πέρασαν, ἀφήσετέ μου τὴν πίστη μόνο στὸν ἔρωτά του, καὶ θὰ μακαρίζω τὴ μοῖρά μου, θὰ κατοικῶ μὲ εὐχαρίστηση στὴ μοναξιά. Ἄχ ! ὄχι μόνῃ· σὲ κάθε ἀγκάθι, ποὺ θὰ ξέσχιζε τὸ πόδι μου, σὲ κάθε πόνο, θὰ ἔλεγα στὸν ἑαυτό μου «ὦ, ἂν τὸ γνῶριζε κείνος !» καὶ «ὦ, τώρα σὲ συλλογίζεται ! τί θὰ ἔδινε γιὰ νὰ σέ σώσῃ !» Ἄχ ! καὶ τότε βάλαμο δροσιστικὸ θὰ χύνετα· στὴ κάθε πληγὴ μου.

Ραμνῆς. Φώναξες, σεβαστὴ Κυρία !

Σαπφώ. ὦ, Φάων ! Φάων ! τί σοῦ ἔκαμα ; —Στεκόμουν τόσο ἡσυχα στὸ ποιητικὸ λιβάδι, μόνῃ μὲ τὴ χρυσή μου λύρα ἔβλεπα κάτω τίς χαρὲς τῆς γῆς καὶ οἱ λυπὲς τῆς δὲν μ' ἔφταναν. Ὅχι μὲ ὦρες ἀλλὰ μὲ λουλούδια ἔμορφα, πλεγμένα στὸ φαιδρὸ ποιητικὸ στεφάνι, μετροῦσα τὸ χρόνο, ποὺ φεύγει, χωρὶς ποτε νὰ σταματᾷ· ὅ,τι ἔδινε στὸ τραγοῦδί μου μου τὸ ξανάδινε πίσω καὶ νιότη παντοτεινὴ ἀν-



θοῦσε γύρω στὸ κεφάλι μου. Ἐξαφνα ἔρχεται ὁ σκληρὸς καὶ μὲ χέρια αὐθάδη ἀποσπᾷ τὸ χρυσό μου πέπλο, μὲ τραβᾷ κάτω στὴν ἔρημιά, ὅπου δὲ φαίνεται γύρω κανένα ἴχνος, κανένα μονοπάτι· καὶ τώρα, ἐνῶ αὐτὸς ἦταν τὸ μόνο πρᾶμα, ποῦ ἀκτινοβολοῦσε ἀντίκρῦ μου στὴν ἔρημιά, τραβᾷ ἀπὸ μένα τὸ χέρι του, "Ἄχ, καὶ φεύγει!

Ραμνῆς. ὦ, Κυρία, θέλεις νὰ μένης ἔτσι στὰ σκοτεινά, μέσα στὴν ὑγρασία τῆς νύχτας καὶ τῆς θάλασσας;

Σαπφώ. Ἐέρεις καμιὰ κακία πιὸ μαύρη ἀπ' τὴν ἀχαριστία;

Ραμνῆς. Ἐγώ, ὄχι.

Σαπφώ. Καμιὰ πιὸ καταραμένη, πιὸ ἀξιοτιμώρητη;

Ραμνῆς. Ἀλήθεια, μὲ τὸ δίκιο τὴ βαραίνει κάθε κατάρρα.

Σαπφώ. Δὲν εἶνε ἔτσι; δὲν εἶνε ἔτσι; Ὅλες οἱ ἄλλες κακίες εἶνε ὑαινες, λιοντάρια, τίγρεις, λύκοι· ἢ ἀχαριστία εἶνε τὸ φίδι. Ὅχι; Τὸ φίδι! τόσο ἔμορφο, τόσο γυαλιστερό, τόσο παρδαλό, τόσο φαρμακερό!— ὦ!

Ραμνῆς. Ἐλα πᾶμε μέσα, ἐκεῖ εἶνε γιὰ σένα καλύτερα· μὲ φροντίδα σοῦ εἶνε στολισμένο τὸ σπίτι καὶ ὁ Φάων σὲ περιμένει στὸ περίστυλο.

Σαπφώ. Πῶς; ὁ Φάων μὲ περιμένει;

Ραμνῆς. Μάλιστα. Κυρία· τὸν εἶδα συλλογισμένο ν' ἀνεβοκατεβαίνῃ· σὲ λίγο στεκόταν ἄφωνος, μιλοῦσε μόνος του σιγά, ἔπειτα, πήγαινε στὸ παράθυρο καὶ ζητοῦσε μέσα στὴ νύχτα.

Σαπφώ. Μὲ περιμένει; ἀγαπητέ, τὸ εἶπε αὐτό; περιμένει ἐμένα, τὴ Σαπφώ;

Ραμνῆς. Δὲν τὸ εἶπε βέβαια, μὰ τὸν εἶδα νὰ περιμένῃ, νὰ στέκῃ σὴν κατάσκοπος. Καὶ ποιὸν θὰ περίμενε;

Σαπφώ. Ποιὸν; ποιὸν; Δὲν περιμένει τὴ Σαπφώ, — μὰ μάταια περιμένει! — Ραμνῆ!



Ραμνης. Κυρία !

Σαπφώ. Ξέρεις, πώς κατοικεί στη Χίο ένας πατρικός μου φίλος.

Ραμνης. Τὸ ξέρω.

Σαπφώ. Λύσε γρήγορα ἀπ' τ' ἀκρογιάλι τῆ βάρκα, πὸ σαλεύει ἐκεῖ κοντὰ στὸ λιμάνι, γιατί αὐτὴ τῆ νύχτα πρέπει νὰ φύγῃς γιὰ τῆ Χίο.

Ραμνης. Μόνος;

Σαπφώ. Ὁχι.

(παύση)

Ραμνης. Καὶ ποιὸς θὰ μὲ ἀκολουθήσῃ ἐκεῖ ;

Σαπφώ. Τὶ λέγεις ;

Ραμνης. Ποιὸς μαζί σου στη Χίο—

Σαπφώ. (Τὸν ὀδηγεῖ πρὸς τὸ ἄλλο μέρος τῆς σκηνῆς)
Ἔλα ! προσεχτικὰ κι' ἤσυχα, μ' ἀκούς ; — Πήγαινε στὸ δωμάτιο τῆς Μέλισσας καὶ πρόσταξέ την νάρθη ἐδῶ τῆ φωνάζει ἡ Σαπφώ. Μὰ σιγά, νὰ μὴ οὐ παρατηρήσῃ αὐτός.

Ραμνης. Ποιός ;

Σαπφώ. Ποιός ; — ὁ Φάων — ἀν σ' ἀκολουθήσῃ —
(σταματᾷ)

Ραμνης. Τότε τί ;

Σαπφώ. Τότε φέρε την μὲ τὸ καλὸ ἢ μὲ τῆ βία, μὰ ἤσυχα, στὴν ἔτοιμη βάρκα καὶ τράβα γιὰ τῆ Χίο, ἀμέσως τράβα.

Ραμνης. Κι' ἐκεῖ ;

Σαπφώ. Ἐκεῖ τῆ παραδίνεις στὸν πατρικό μου φίλο· πρέπει νὰ τῆ φυλάξῃ ὡς που νὰ τῆ ζητήσω, καὶ ἀδυστηρὰ — ὄχι δὲν πρέπει νὰ μου τῆ φυλάξῃ ἀδυστηρὰ, εἶνε δὰ ἀρκετὰ τιμωρημένη. Ἄκούς ;

Ραμνης. Τρέχω ;



Σαπφώ. Μὴν ἀργοπορᾶς.

Ραμνῆς. Ἐχε γειὰ Σαπφῶ· τὸ πρῶτ' θὰ εἶμαστε μα-
κρὰ ἀπ' ἐδῶ πρέπει νὰ εἶσαι εὐχαριστημένη μὲ τὸν ὕπη-
ρέτη σου.

(φεύγει)

Τρίτη σκηνή

ΣΑΠΦΩ (μόνη)

Σαπφώ. Φεύγει! — ἀκόμα — Ὅχι! — ἄχ, ἡ συνήθεια
εἶνε βαρετὸ πρᾶμα. Καὶ σ' αὐτὰ τὰ μισητὰ προσηλώνεται
(βυθισμένη σὲ συλλογὴ) Ἄκουσε! — δῆματα! — ὄχι, ἦταν ὁ
ἀγέρας· πόσο φοβισμένη χτυπᾶ ἡ καρδιά μου μέσα στὸ τα-
ραγμένο στῆθός μου! — Τώρα φωνές — Ἄ, ἔρχεται — ἀκο-
λουθεῖ τόσο πρόθυμα, δὲν ὑποψιάζεται πῶς γιὰ τελευταία
φορὰ — Ἄς φύγω! Δὲν θέλω νὰ τῆ δῶ! Δὲν θέλω, δὲν
μπορῶ!

(φεύγει γλήγορα)

Τετάρτη σκηνή

ΜΕΛΙΣΣΑ — ΡΑΜΝΗΣ

Μέλισσα. Ἐδῶ ἔλεγες, πῶς εἶνε ἡ Κυρία· δὲν εἶνε δῶ.

Ραμνῆς. (Μὲ ἀπορία κοιτάζει γύρω) Δὲν εἶνε; ὄχι, ἀλη-
θινὰ δὲν εἶνε δῶ. Μὰ τώρα δὲ ἦταν! — καλὰ, ἔλα!

Μέλισσα. Ποῦ;

Ραμνῆς. Μπορεῖ νὰ κατέβηκε καὶ γυρίζει στ' ἀκρογιάλι,
ἐκεῖ κοντὰ στὸ λιμάνι.

Μέλισσα. Μὰ ἐκεῖ δὲν πηγαίνει ποτέ.



Ραμνῆς. Μὰ ἴσως πῆγε σήμερα.

Μέλισσα. Καὶ γιὰτι λοιπὸν σήμερα.

Ραμνῆς. Γιατί ;—ἔ, νὰ—γιατί (στὸν ἑαυτό του) μὲ πρὶν ῥήγγειλε τώρα δά ! Δὲν μπορῶ νὰ τῆ δῶ. Τί νὰ τῆς πῶ ;

Μέλισσα. Εἶσαι τόσο παράξενος. Γυρίζεις τὸ πρόσωπό σου καὶ τὰ μάτια σου δὲν τολμοῦν νὰ κοιτάξουν ἐλεύθερα καὶ νὰ βεβαιώσουν τὰ λόγια, ποῦ μοῦ λέγεις. Τί ἔχεις κι' εἶσαι τόσο φοβισμένος : Πές μου ποῦ δρίσζεται ἡ Σαπρῶ, γιὰ νὰ πλησιάσω. κι' ἂν δὲν τὸ ξέρεις, ἄρησέ με νὰ φύγω.

Ραμνῆς. Στάσου ἐδῶ ! δὲν πρέπει νὰ φύγῃς.

Μέλισσα. Γιατί ;

Ραμνῆς. Πρέπει νὰ ἔρθῃς μαζί μου!

Μέλισσα. Γιὰ ποῦ ;

Ραμνῆς. Γιὰ—ἔλα μόνο μαζί κοντὰ στὸ λιμάνι καὶ θὰ δῆς.

Μέλισσα. Θεοί ! τῆ σημαίνει αὐτό ;

Ραμνῆς. Ἐλα, κορίτσι ! πέρασαν μεσάνυχτα. Ἡ ὥρα δὲν περιμένει ! κάμε γλήγορα.

Μέλισσα. Τί σκοπὸ ἔχεις ; πρέπει γὰ φύγω, νὰ φύγω σὲ μακρυνὸ ἀκρογιαλί ;

Ραμνῆς. Ἡσύχασε, παιδί μου !—Σὲ μακρυνὸ ἀκρογιαλί Τί φαντάζεσαι ; Μὰ εἶνε λοιπὸν ἡ Χίο τόσο μακρυνά ;

Μέλισσα. Γιὰ τῆ Χίο ; Ποτέ, ποτέ !

Ραμνῆς. Θὰ πᾶς πολὺ καλά, κορίτσι μου· ἔτσι τὸ θέλει ἡ Κυρία.

Μέλισσα. Ἡ Σαπρῶ, λέγεις ; Ἐμπρὸς πᾶμε σ' αὐτήν.

Ραμνῆς. Ὅχι δά !

Μέλισσα. Στὰ πόδια της, ἄς μ' ἀκούσῃ κι' ἄς μὲ κρίνῃ.

Ραμνῆς. Δὲν θὰ τὸ κουνήσῃς ἀπὸ δῶ!



Μέλισσα. Πῶς, Ραμνῆ, σὺ ;

Ραμνῆς. Ἔ ! τί ; δὲν μπορῶ νὰ κάμω ἀλλοιῶς· ἔτσι μὲ πρόσταξε κι' ὑπακούω.

Μέλισσα. Σὲ παρακαλῶ ;

Ραμνῆς. Ἔ, τί σ' ὠφελεῖ ; κι' ἂν ἀκόμα στὰ μάτια μου λάμπουν δάκρυα, θὰ γίνῃ μιὰ φορὰ αὐτό. Γιὰ τοῦτο, παιδί μου, κάμε γλήγορα.

Μέλισσα. Ἐδῶ, πέφτω στὰ γόνατα, σὲ παρακαλῶ ! ἔτσι λοιπὸν δὲν ὑπάρχει κανένας νὰ μ' ἀκούσῃ νὰ μὲ σώσῃ.

Ραμνῆς. Μάταια ! μὲ τίς φωνές σου μοῦ ξυπνᾷς τὸ σπῆτι· ἔλα μαζί !

Μέλισσα. Ὅχι, ποτέ, ποτέ ! Δὲν μὲ λυπᾶται κανένας ;

Πέμπτη σκηνή

ΦΑΩΝ οἱ προηγούμενοι

Φάων. Εἶνε ἡ φωνὴ τῆς Μέλισσας ! Ἄ, αὐθάδη, τολμᾷς νὰ σηκώσῃς χέρι ἐπάνω τῆς ;

(Ὁ Ραμνῆς· ἀφήνει τὴ Μέλισσα)

Ἔτσι λοιπὸν δὲν μ' ἀπάτησε ἡ προαίσθησις, ὅταν σὲ εἶδα νὰ κρυφοχώνεσαι στὸ δωμάτιό τῆς σὰν λύκος μὲ κατὰσκοπα βλέμματα ; Μὰ δὲν ἔκαμες καλὰ τὸν λογαριασμὸ, ἄγριε λύκε, ὁ βοσκὸς ἀγρυπνεῖ καὶ εἶσαι σὺ χαμένος !

Ραμνῆς. Κύριε ἐκτελῶ μόνο διαταγὴ τῆς Κυρίας.

Φάων. Πῶς ; διαταγὴ τῆς Σαπφῶς ; Αὐτὴ σὲ πρόσταξε, ὦ, Σαπφῶ, Σαπφῶ ! σ' ἀναγνωρίζω ! Μὰ κατὰ κακὴ τύχη πολὺ ἀργά. Γιατὶ πολὺ ἀργά ; εἶνε ἀκόμα καιρὸς νὰ πετάξω ἀπὸ πάνω μου κι' ἀπ' αὐτὴ τὰ δεσμά. Μὰ τὸν οὐ-



ρανό ! και τὸ θέλω. Ἐ, σὺ, πού τόσο πρόθυμα δουλεύεις
στὴ ξένη κακία, γιατί—; Μέλισσα, φαίνεσαι γλωμῆ, τρέμεις.

Μέλισσα. ὦ εἶμαι καλά !

Φάων. Νὰ εὐχαριστήσης τοὺς θεοὺς, σὺ σκλάβε, γιατί
κανένα λιθάρι δὲν ξέσχισε τὸ πόδι της. Μὰ τὸν οὐρανὸ
κάθε της ὀσφυρῆ ἐπρεπε τότε νὰ μοῦ τὸ πληρώσης μ' ἓνα
θανάσιμο στεναγμὸ. Φαίνεσαι κουρασμένη, ἀκούμπησε πάλι
μου· δὲν θὰ βρῆς πουθενὰ πῶς δυνατὸ στήριγμα. Κοίτα-
ξε δῶ, ἀθεόφοβε. αὐτὸ τὸ εὐγενικὸ πρόσωπο, αὐτὴ τὴ θεία
εἰκόνα ἤθελες νὰ πληγώσης!

Ραμνῆς. Ὁχι νὰ πληγώσω.

Φάων. Τί ἄλλο.

Ραμνῆς. Μόνο—μὴ μὲ συγχωρεῖς, ὅ,τι θέλησα δὲν μπο-
ρῶ τὴν τελειώσω, γιὰ τοῦτο ἀφῆσέ με νὰ φύγω.

Φάων. (ἀφήνει τὴ Μέλισσα) Μὰ τοὺς θεοὺς ἔλους, ὅχι !
ἐπιθυμῶ πολὺ νὰ γνωρίσω, τὸ μέτρο τῆς κακίας των ! Τί
ἤθελες :

Ραμνῆς. Ἐπρεπε νὰ φύγη.

Φάων. Ποῦ :

Ραμνῆς. Γιὰ τὴν—τοῦτο εἶνε μυστικὸ τῆς Κυρίας.

Φάων. Δὲν τὸ λέγεις ;

Ραμνῆς. Τὸ κλείσει δῶ και τὸ φυλάγει πιστὰ τὸ στήθος
τοῦ δούλου της.

Φάων. Ἄς τὸ ἀνοίξῃ λοιπὸν τὸ σίδερο αὐτό ! Σ' εὐχα-
ριστῶ, Σαπφῶ ! Σὺ ἢ ἴδια μοῦδωσες ὀπλα, γιὰ νὰ σὲ χτυ-
πήσω (τραβῆ τὸ μαχαίρι) Μὴ κρύπτῃς πῶς τίποτα· μὲ
δλέπεις ἔτοιμο νὰ σπάσω τὸ στερεὰ κλεισμένο αὐτὸ κουτί.

Μέλισσα. ὦ, λυπήσου τον ! Ἐπρεπε νὰ φύγω γιὰ τὴ Χίλο.

Φάων. Στὴ Χίλο;

Μέλισσα. Μάλιστα ἓνας πατρικὸς φίλος τῆς Σαπφῶς κα-



τοικει ἐκεῖ· αὐτὸς βέβαια θὰ φύλαγε τὴ Μέλισσα πρὸς χά-
ρη της.

Φάων. Πῶς; πέρα ἀπ' τὴ θάλασσα;

Μέλισσα. Μιὰ βάρκα κεῖ στὸ λιμάνι.

Φάων. Μιὰ βάρκα;

Μέλισσα. Ἔτσι εἶπε· δὲν εἶν' ἀλήθεια, πατέρα.

Ραμνῆς. Μὴ μὲ λέγῃς πατέρα, ἀχάριστη, ποὺ τολμᾷς
νὰ προδώσῃς τὴ Κυρία.

Φάων. Μιὰ βάρκα;

Μέλισσα. (στὸ Ραμνῆ) Τὶ ἔκαμα λοιπὸν καὶ μὲ βρίζεις;
ρωτοῦσε βέβαια.

Φάων. Μιὰ βάρκα! ἔτσι ὡς εἶνε—δέχομαι τὸ σημάδι!
ἔρχεται ἀπὸ σᾶς, καλοὶ Θεοί!—Πολὺ ἀργὰ νιώθω τὴ πι-
στή σας προτροπὴ! Αὐτὴ εἶνε κι' ὄχι ἄλλη καμιὰ πάνω
στὴ γῆ, ποὺ ἔχει μέσα στὸ στήθος της τὸ ἄλλο μισὸ ἀπ'
αὐτό, ποὺ μὲ λαχτάρα χτυποῦσε μέσα στὸ δικό μου στή-
θος. Μοῦ δείχνετε οἱ ἴδιοι τὸ δρόμο· θὰ τὸν ἀκολουθήσω!
Μέλισσα, ναί, πρέπει νὰ φύγῃς στὴ Χίο, μάλιστα! μὰ ὄχι
μόνη—μαζὶ μου, στὸ πλάγι μου!

Μέλισσα. Μαζὶ του!

Φάων. Ἄφησε τὴν ἐχθρική τὴ βάρβαρη αὐτὴ χώρα, ὅ-
που ὁ φθόνος, τὸ μῖσος, ἢ ἐκδίκηση μὲ κεφάλι Μέδουσας
σπρώχνονται στὸ δρόμο σου, ὅπου ἡ ἔχτρα σοῦ στήνει θα-
νάσιμες παγίδες. Ἔλα! ἐκεῖ ἡ βάρκα, ἐδῶ θάρρος καὶ δύ-
ναμη νὰ σὲ προστατεύσουν ἐνάντια σ' ὅλο τὸν κόσμον

(τὴ πιάνει)

Μέλισσα. (φοβισμένη στὸ Ραμνῆ) Ραμνῆ!

Ραμνῆς. Μὰ συλλογίσου, Κύριε!

Φάων. Σὺ ὁ ἴδιος νὰ σκεφτῆς τί θέλησες, ὥστε νὰ εἶ-
σαι στὸ χέρι μου!

Ραμνῆς. Κύριε, αὐτὴ ἀνήκει στὴ Σαπρῶ!



Φάων. Ψεύτη ! εἶνε δική μου ! (στὴ Μέλισσα) ἔλα ! ἀκολούθα !

Ραμνῆς. Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ τοῦ νησιοῦ τιμοῦν τὴ Σαπρῶ σὰν βασίλισσα· εἶνε πάντα πρόθυμοι, μόλις τοὺς φωνάξῃ κανεῖς, νὰ προστατεύσουν μὲ τὰ ὄπλα τὸ σπίτι της· μιὰ λέξη μου καὶ θὰ σηκωθοῦν ἑκατοντάδες.

Φάων. Σωστά μοῦ τὸ θυμίζεις· τὸ εἶχα σχεδὸν ξεχάσει σὲ ποιὸν κοντὰ εἶμαι καὶ ποῦ βρίσκομαι·—θὰ ἔρθῃς μαζί μας.

Ραμνῆς. Ἐγώ. Κύριε ;

Φάων. Ναί, σύ ! μὰ ἔως τ' ἀκρογιαλὶ μόνο. Δὲ ζηλεύω τὴ Σαπρῶ γιὰ τέτοιους δούλους ! ὅταν εἶμαστε ἀσφαλεῖς, μπορεῖς νὰ γυρίσῃς πίσω, νὰ πῆς ὅ,τι ἔγινε καὶ—μὰ ἀρκεῖ· θὰ μᾶς ἀκολουθήσῃς !

Ραμνῆς. Ὅχι, ποτέ, ποτέ !

Φάων. Ἐχω, νομίζω, κάτι, ποῦ θὰ σὲ κάμῃ νὰ ὑπακούσῃς.

Ραμνῆς. (πλησιάζοντας στὸ σπίτι φωνάζει) Βοήθεια !

Φάων. (τοῦ φράζει τὸ δρόμο καὶ ὁρμᾷ ἐνάντια μὲ τὸ μαχαῖρι) Ἔτσι πήγαινε λοιπὸν, ὅπως ὁ ἴδιος τὸ θέλεις. Ἐχει μικρότερη ἀξία γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ἀθώας αὐτῆς ἢ καταστροφή τοῦ κακούργου.

Μέλισσα. Στάσου !

Ραμνῆς. Ἄν ὑπακούσῃ !

Ραμνῆς. (ἀφοῦ τραβήχθηκε στὸ ἀπέναντι μέρος) ὦ, ἀλίμονο, ἀλίμονο, στὰ γηρατειά, ποῦ δὲν ἔχουν πιά ἐνωμένα δύναμη καὶ θέληση !

Φάων. Τώρα, κορίτσι, ἔλα !

Μέλισσα. Γιὰ ποῦ ;

Φάων. Στὴ δάρκα, νὰ φύγουμε.



Μέλισσα. (τὸν ἀφήνει καὶ τρέχει πρὸς τὰ ἐμπρός) ὦ θεοί !
πρέπει νὰ τὸ κάμω ;

Φάων. Ἄς φύγουμε ! Ἡ μακρυνὴ χώρα ἀνοίγει τὴν ἀγκαλιά της, γιὰ νὰ μᾶς προστατεύσῃ. Ἐνεῖ, πέρα ἀπὸ τὴ βαθεῖά, σταχτιά θάλασσα, κατοικεῖ ἀσφάλεια καὶ ἡσυχία κι' ἔρωτας· ὦ, ἀκολούθησε ! Κάτω ἀπὸ τὶς μεγάλες φιλύρες, πού ἡσυχὰ σκεπάζουν μὲ τὸν ἥσυχιο τῶν τὸ ἡσυχὸ πατρικὸ μου σπίτι εἶνε χτισμένος, ἀγάπη μου, ὁ ναὸς τῆς εὐτυχίας μας· (τὴν ἀγκαλιάζει) Τρέμεις ; τρέμε, λατρευτὴ μνηστή, σ' ἀγκαλιάζουν τὰ χέρια τοῦ μνηστήρᾳ σου. Ἐλα μαζί ! κι' ἂν δὲν ἀκολουθήσης, μὰ τοὺς θεοὺς ὄλους ! θὰ σὲ σηκώσω στὰ χέρια αὐτὰ καὶ θὰ σε φέρω μακριά, μακριὰ ὡς τὴν ἄκρη τοῦ κόσμου !

Μέλισσα. ὦ Φάων !

Φάων. Ἄς φύγουμε ! Ἐὰ ἄστρα φιλικὰ ἀχτινοβολοῦν, ἢ θάλασσα μουρμουρίζει, τὸ μαλακὸ ἀγεράκι φυσᾷ καὶ ἢ Ἄμφιτρίτη βοηθεῖ τὸν ἔρωτα· (στὸ Ραμνῆ) σὺ μπροστά !

Ραμνῆς. Κύριε !

Φάων. Παίζεις μὲ τὴ ζωὴ σου, σοῦ λέγω !

(Ὅλοι φεύγουν)

Ἑκτη σκηνή

(Παύση—ἔπειτα φαίνεται στὴ σκαλοπάτια ἡ Εὐχαρίς)

Εὐχαρίς Ραμνῆ ! (κατεβαίνει) Μοῦ φάνηκε, πὼς ἀκουσα τὴ φωνή του. Ὅχι, κανεὶς δὲν εἶνε δῶ· ἀπατήθηκα. Ἄφδ-του γύρισε ἡ Σαπρῶ πίσω· ἕνας κακὸς δαίμονας κυριαρχεῖ στὸ σπίτι της καὶ τὸ φέρνει ἄνω κάτω· φοβισμένοι, ὅσοι κατοικοῦν μέσα, ἀποφεύγουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλο· ὀποψία καὶ



λύπη εἶνε ζωγραφισμένη σὲ κάθε μέτωπο. Ζήτησα τὴ Μέλισσα καὶ βρήκα ἄδεια τὴ κλίνη τῆς· δλομόναχη γυρίζει ἡ Κυρία τὴ νύχτα· ἐδῶ ἡ φωνὴ τοῦ Ραμνῆ, μὰ ὄχι καὶ ὁ ἴδιος· ὦ, ἄς ξημέρωνε τέλος! — ἄκουσε!

Ραμνῆς. (ἀπὸ μικρὰ) Βοήθεια!

Εὐχαρίς. Φωνάζουν!

Ραμνῆς. (πιο κοντὰ) Ἔλα δῶ!

Εὐχαρίς. Ἄ, Ραμνῆ!

Ραμνῆς. (κοντὰ) Σκλάβοι τῆς Σαπφῶς!

Εὐχαρίς. Εἶνε λαχανιασμένος· τί συμβαίνει λοιπόν, Ραμνῆ.

Ἑβδόμη σκηνή

Ὁ ΡΑΜΝΗΣ βιαστικός. ΕΥΧΑΡΙΣ

Ραμνῆς. Σηκωθῆτε, σηκωθῆτε ἀπ' τὴ μαλακὴ κλίνη!
Ἐδῶ, φίλοι! κυνηγήσετε αὐτοὺς ποὺ φεύγουν Βοήθεια!

Εὐχαρίς. Μὰ πές μου!

Ραμνῆς. ὦ, μὴ ρωτᾶς! Φώναξε τὴ Σαπφῶ καὶ τοὺς δούλους!

Εὐχαρίς. Γιατί;

Ραμνῆς. Δὲν εἶνε καιρὸς γιὰ λόγια! πῆγαινε μόνο! ξύπνησε ὄλο τὸ σπῆτι, τρέξε, σῶσε!

Εὐχαρίς. Τί νὰ συμβαίνη; (ἀνεβαίνει)

Ραμνῆς. Δὲν μπορῶ πιά! — Προδότες! μὴ χαίρεστε!



οί καλοί θεοί τῆς θάλασσας πρόθυμα τιμωροῦν μιὰ τέτοια μισητὴ πράξη·

(Έρχονται λίγο λίγο περισσότεροι δούλοι)
τρέξετε γλήγορα κάτω στὴ κοιλάδα, ξυπνήσετε τοὺς κατοίκους, φωνάξετε δυνατὰ πὼς εἶνε ἀνάγκη νὰ βοηθήσουν, ὦ μὴ ρωτᾶτε ! πηγαίνετε καὶ ζητήσετε βοήθεια !

(Οἱ δούλοι φεύγουν)

Ὁ γδὸν σκηνῆ

ΣΑΠΦΩ. Οἱ προηγούμενοι

Σαπφώ. Τί τρομερὴ κραυγὴ ἀντηχεῖ μέσα στὴ νύχτα καὶ προσβάλλει τὸ ἀξίωμα τῆς λύπης, ποὺ διώχνει τὸν ὕπνo ; Ποιὸς ἄλλος ἀκόμα ἐκτὸς ἀπὸ μένα μπορεῖ νὰ θρηνολογᾷ ἐδῶ ;

Ραμνῆς. Ἐγώ, Κυρία !

Σαπφώ. Σὺ, Ραμνῆ, ἐδῶ ; καὶ ποῦ εἶνε αὐτή ;

Ραμνῆς. Ἡ Μέλισσα ;

Σαπφώ. Μά, ναί !

Ραμνῆς. Ἐφυγε !

Σαπφώ. Ἐφυγε καὶ σὺ δρίσκεσαι ἐδῶ !

Ραμνῆς. Ἐφυγε μαζί μὲ—

Σαπφώ. Στάσου !

Ραμνῆς. Ἐφυγε μὲ τὸν Φάωνα !

Σαπφώ. Ὅχι !

Ραμνῆς, Ἐτσι εἶνε. Νίκησε τὴ γεροντικὴ μου ἀδυνα-



μία και στην ίδια βάρκα, πού ήταν έτοιμη για μένα, ωδήγησε τὸ λάφυρό του μέσx στὰ κύματα.

Σαπφώ. Λέγεις ψέματα !

Ραμνῆς. Μακάρι νάλεγα αὐτὴ τὴ φορὰ ψέματα !

Σαπφώ. Καὶ πού ἔμεινε ὁ κεραυνός σας, ἀθάνατοι θεοί ! Ἔχετε λοιπὸν λύπες πόνου γιὰ τὴν καρδιὰ τῆς Σαπφῶς ! εἶνε κουφὴ ἢ ἐκδίκηση καὶ παράλυτο τὸ χέρι της; ἢς πέση ἢ ἐκδικήτρια ἀστραπή σας κατακέραλα στοὺς προδότες ! Κομματιάσετέ τους, θεοί, κηθὼς αὐτοὶ μὲ κομματίασαν ! — Μάταια ! καμιά ἀστραπή δὲν σχίζει τὸν ἥσουχο ἀγέρα, ἢ αὔρα ψιθυρίζει ἐρωτικὰ στὰ φύλλα κι' ἡ θάλασσα μέσα στὴ πλατεῖα ἀγκυλιά της φέρνει καὶ κουνεῖ τὴ βάρκα τοῦ ἔρωτα μακριὰ ἀπὸ τ' ἀκρογιάλι ! Δὲν ὑπάρχει καμιά βοήθεια ! — Σαπφῶ, σὺ βοήθησε τὸν ἑαυτό σου !

(ἡ σκηνὴ λίγο λίγο γεμίζει ἀπὸ χωρικοὺς καὶ δούλους, ἔπου βαστοῦν λαμπάδες)

Ἄ, νὰ αὐτοὶ ! Εὐχαριστῶ, πιστοὶ μου, εὐχαριστῶ ! δότε σεῖς οἱ ἄνθρωποι, ὅ,τι δὲν δίνουν οἱ θεοί. Ἐμπρὸς φίλοι μου, ἐκδικήσετε τὴ Σαπφῶ σας. Ἄν ποτε εἶχε γιὰ σᾶς ἀξία, δείξετέ το τώρα, δείξετέ το.

(γυρίζει ἀνάμεσά τους)

Σὺ, Μύρων, συχνὰ μοῦ ἔκανες ὄρκου καὶ σὺ Τέρπανδρε — Λύχα, θυμᾶσαι: ἀκόμα τὸ τραγοῦδι — Φέρη — καὶ σὺ Ξένυχρε — ὅλοι, φίλοι μου! τρέξετε κάτω στ' ἀκρογιάλι ! Ἐτοιμάσετε πλοῖα καὶ γλήγορα σὰν τὸν ἀγέρα κυνηγήσετε τοὺς προδότες ! Σκερθῆτε, πὼς ἐγὼ μὲ δάσανα σᾶς περιμένω ἐδῶ καὶ κάθε στιγμὴ ὥς που νὰ γυρίσετε, νιώθω ἑκατὸ μαχαίρια νὰ τρυποῦν τὸ στήθος μου. Ὅποιος μοῦ τοὺς φέρει πίσω, ὅποιος μοῦ κάμη τὴν εὐχαρίστηση νὰ μπορέσω νὰ θυθίσω τὰ μάτια μου στὰ δικά του, νὰ μπορέσω νὰ τὸν ρωτήσω «τί σοῦ ἔκαμα —

(πνίγεται στὰ δάκρυα)

καὶ μὲ σκοτώνεις !!! — Ὅχι ! μανία μόνο καὶ ἐκδίκηση — Ὅποιος μοῦ τοὺς φέρει, ἄς πάρη ὅλα τὰ χρήματά μου,



τῆ ζωῆ μου — Πηγαίνετε, πηγαίνετε γλήγορα σὰν τὸν ἀγέρα !

Ένας χωρικός. Μαζί του μόνο θὰ γυρίσουμε πίσω!

Σαπφώ. Σᾶς εὐχαριστῶ!

(σ' αὐτοὺς ποὺ φεύγουν)

Ἡ ζωῆ μου εἶνε στὰ χέρια σας. Ἡ εὐχή μου ἄς δώση φτερὰ στὰ πόδια σας καὶ ἡ ἐκδίκησή μου ἄς δυναμώση τὰ χέρια σας· γλήγορα μόνο, γλήγορα, γιὰ ὄνομα τῶν θεῶν γλήγορα !

(οἱ δοῦλοι καὶ οἱ χωρικοὶ φεύγουν)

Σαπφώ. (θέτει τὰ χέρια πάνω στὸ στήθος της) Φεύγουν !
τώρα εἶμαι καλά ! τώρα θέλω νὰ ἡσυχάσω!

Εὐχαρισ. Τρέμεις ;

Ραμνῆς. Ἄλιμονο ! κλονίζεσαι ! ὦ Σαπφῶ !

Εὐχαρισ. (ἐνῶ ἡ Σαπφῶ κλονίζεται, τὴ κρατᾷ στὴν ἀγκαλιά της) Θεοί !

Σαπφώ. ὦ, ἄφησέ με νὰ πέσω, γιὰτὶ μὲ βαστᾷς;



ΠΕΜΤΗ ΠΡΑΞΗ

(Τοποθεσία καθὼς και στις προηγούμενες πράξεις)

ΕΗΜΕΡΩΜΑΤΑ

Πρώτη σκηνή

Σαπφῶ (κάθεται μισοπλαγιασμένη στὸν πάγκο και βλέπει προστά της ἀκίνητη με ὀρθάνοιχτα μάτια· σὲ λίγη ἀπόσταση στέκει ἡ Εὐχαρις· πίσω πολὺ πολλές σκλάβες· ἔρχεται ὁ Ραμνῆς).

Εὐχαρις. (με τὸ δάκτυλο στὸ στόμα) σιγά ! σιγά !

Ραμνῆς. Κοιμᾶται ;

Εὐχαρις. Τὰ μάτια στέκουν ἀνοιχτά, τὸ σῶμα ἀγρυπνεῖ, τὸ πνέμα της μόνο φαίνεται πὼς κοιμᾶται. Ἔτσι ἀκίνητη βρίσκεται τώρα τρεῖς ὥρες.

Ραμνῆς. Μὰ ἔπρεπε νὰ τὴ φέρετε στὸ σπίτι.

Εὐχαρις. Προσπάθησα, ἀλλὰ δὲν θέλει—κι' ἀκόμα τίποτα ;

Ραμνῆς. Ἀκόμα τίποτα· ὅσο φτάνει τὸ μάτι μόνο θάλασσα και σύννεφα· τίποτα σημάδι γιὰ κανένα πλοῖο.

Σαπφῶ (ξετινάζεται). —Πλοῖο ! ποῦ ;

Ραμνῆς. Δὲν εἶδαμε ἀκόμα τίποτα, Κυρία !

Σαπφῶ (ξαναπέφτει) Ὅχι ἀκόμα ! ὄχι ἀκόμα !

Ραμνῆς. Τὸ πρωῖνὸ ἀγεράκι φυσᾷ ψυχρὸ· ἄφησε στὸ δωμάτιό σου νὰ σὲ—



Σαπφώ. (γνέφει μὲ τὸ κεφάλι ὄχι)

Ραμνῆς. Σὲ παρακαλῶ ! ἀκολούθησέ με στὸ σπίτι !

Σαπφώ. (ἀρνιέται πάλι)

Ραμνῆς. (τραβιέται πίσω) Σὺ τὸ θέλεις !—δταν τὴ βλέπω πληγώνεται ἡ καρδιά μου.

Εὐχαρις. Ἄ ! κοίταξε ! γιατί σπρώχνεται κεῖ ὁ ὄχλος ;

Ραμνῆς. Ἄς δοῦμε !

Εὐχαρις. Τρέχουν πρὸς τ' ἀκρογιαλί' μου φαίνεται, πὼς ἔρχονται !

Σαπφώ. (πετιέται ἀπάνω) Ἄ ! (Γέρνει πρὸς τὰ πίσω κι' ἀκούει μὲ ἀγωνία τὰ παρακάτω).

Εὐχαρις. Πήγαινε κεῖ στὸ βράχο καὶ κοίταξε· μπορεί νὰ τοὺς δῆς.

Ραμνῆς. Καλά, θὰ κοιτάξω.

(ἀνεβαίνει σ' ἓνα ὑψωμα)

Εὐχαρις. Γλήγορα μόνο, γλήγορα μόνο ! βλέπεις λοιπόν ;

Ραμνῆς. Ἄς ἔχουν δόξαν οἱ θεοί ! ἔρχονται

Σαπφώ. Ἄχ !

Ραμνῆς. Ἡ δεντροφυτεμένη κορφή, πὺ προχωρεῖ ἀριστερὰ ἐκεῖ πολὺ στὴ θάλασσα, μοῦ ἔκρυπτε προτύτερα τὴν εὐχάριστη θεά. Βάρκες ἓνα ἀμέτρητο πλῆθος σὰν μερμήγκια φτάνουν μὲ γλήγορο κωπηλάτημα στ' ἀκρογιαλί.

Εὐχαρις. Κι' αὐτοί, πὺ ἔφυγαν, εἶνε μαζί των ;

Ραμνῆς. Ὁ ἥλιος θαμπώνει τὰ μάτια μου, δὲν ξεχωρίζω !
Μὰ στάσου ! Νά, τώρα μιὰ βάρκα κοντεύει στὴ ἀκρογιαλιά, σταλμένη προτύτερα μὲ τὴν εὐχάριστη εἰδωση—
τώρα ἄραξε—εἶνε ὁ βοσκὸς ἀπ' τὴ κοιλάδα—κουνεῖ τὸ



ρχιδί του—χωρίς άλλο πιάστηκαν—Έλα έδω, φίλε! Έδω!
—κοντεύει.

(κατεβαίνει)

Εδχαρις. Κυρία, ήσύχασε, έλα στόν έαυτό σου.

Δευτέρα σκηνή

ΕΝΑΣ ΧΩΡΙΚΟΣ οί προηγούμενοι

Χωρικός. Χωρά σέ σέντ, Σαπφώ.

Εδχαρις. Πιάστηκε ;

Χωρικός. Μάλιστα.

Ραμνης. Που λοιπόν ;

Εδχαρις. Καί πώς :

Χωρικός. Ήσαν ήρχετ ή μπροστά κι' αυτός ξέρει καλό κουπί. Νόμιζα σχεδόν, πώς δέ θα τους φτάναμε ποτέ· μά τέλος στό άνοιχτό πέλαγος είδαμε τή διάρκεια του κι' ήρχίσαμε τή κυνηγητό· σέ λίγο τόν φτάσαμε και γλήγορα τόν δάλαμε στή μέση· τόν προστάζουμε νά γυρίση πίσω, μά κείνος δέ θέλει και μέ τ' ήριστερό χέρι του βαστά τή κορίτσι, ένω μέ τή δεξιό σεισοκουνεί γυμνό τή μαχαίρι—θέλεις τίποτα σεβαστή κυρία :

(ή Σαπφώ του γνέφει νά έξακουλήθη)

λοιπόν σεισοκουνεί γυμνό τή μαχαίρι και μάς φοβερίζει' ώς που ένα χτύπημα μέ τή κουπί, πού ήταν γι' αυτόν, βρίκε τή μικρό κορίτσι στό μέτωπο.

ή Σαπφώ σκεπάσει τή μάτια μέ τή χέρι της)

αυτή πέφτει, τήν πέρνει κείνος στήν άγκαλιά του, τότε κερ-



δίξουμε καιρό, άνεβαίνομε στη βάρκα, τόν πιάνομε και τόν φέρνομε πίσω· Τώρα βγήκαν στη ξηρά, τούς βλέπετε και τούς δύο ; Τò κορίτσι ζαλισμένο άκόμα κλονίζεται.

Σαπφώ. Ά! όχι έδω !

Ραμνής. Ποϋ άλλου; τώρα έφτασαν.

Σαπφώ. Ποιός θα με σώση από τò βλέμμα του; — Κορίτσια ! — Σύ, Άφροδίτη, προστάτευσε τή δούλη σου.

(τρέχει στο βάθος τής σκηνής κι' άγκαλιάζει τόν βωμό, οί ύπερτίριες στέκουν γύρω της.

Τρίτη σκηνή

(ó Φάων όδηγεί τή ΜΕΛΙΣΣΑ. ΧΩΡΙΚΟΙ. Ή ΣΑΠΦΩ με τίς δούλές της στο βήθος).

Φάων. Ά! κανείς να τή τολμήση και τήν άγγίξη! Δέν είμαι άοπλος, ως μου πήραν και τά όπλα. Για να τή προστατεύσηκυτός ό γρόθοςμου (θα μεταμορφωθ) σε ρόπαλο και και τò κάθε μέλος μου θα γίνη βραχίονας. Έδω Μέλισσα, έλα δώ! μη τρέμης! τίποτα κακό δε θα σοϋ γίνη, ως ποϋ να ζώ! — άθεόφοδοι, μπορέσατε να πληγώσετε τò κεφάλι αυτό, τò άληθινό κεφάλι τής άθωότητας, κι' είσαστε άντρες; Τόσο σκληρή φανταζόμουν τò πολύ πολύ μιá γυναίκα μιá αδύνατη, δε λή, έρεθισμένη γυναίκα! Σύ είσαι, που τή χτύπησες, σε γνωρίζω· μακρυά από μένα, μακρυά! να μη προλάβω τούς έκδικητικούς θεούς και κλέψω τò λάφυρό των! πώς είσαι;

Μέλισσα. Καλά!

Φάων. Ω, τò βλέμμα σου λέγει όχι· αυτή ή τρεμοϋλα,



αὐτὴ ἡ χλωμότητι προδίδουν φανερὰ τὸ πρῶτο ψέμα, ποῦ εἶπε τὸ στόμα σου. Μὴ προσπαθῆς νὰ πνίξης τὸ θυμὸ μέσα μου· τὸν ἀνάφτεις μὲ καινούργια φλέγα. Κάθησε δῶ, σ' αὐτὸ τὸν πάγκο ἐδῶ, ποῦ τὰ γλυκά, διαυγῆ μάτια σου ἔλαμψαν γιὰ πρώτη φορὰ ἀντίκρυ μου καὶ σὰν χρυσῆ πρωϊνὴ ἀγτίνα λύσανε τὰ γαῦρα δεσμὰ τοῦ ὕπνου μου, ὅπου μὲ δύθισε ἡ μάγισσα ἐκείνη, ἐδῶ, ὅπου ἀρχισε τὸ χαριτωμένο ἔργο του ὁ ἔρωτας, σ' αὐτὴ τὴν ἴδια θέση, ὡς τὸ τελειώση! — Μιλήσατε! ποῦ εἶνε ἡ Σαπρῶ;

Μέλισσα. Φάων, μὴ τὴν φωνάξης!

Φάων. Ἦσύχασε! Δὲν εἶμαι ἀνθρώπος ἐλεύθερος; Ποιὸς τῆς ἐδῶκε τὸ δικαίωμα νὰ ἐμπειδίξῃ τὰ θήματά μου: Ὑπάρχουν ἀκόμα δικαστήρια στὴν Ἑλλάδα· μὲ φοίχη θὰ τὸ μάθῃ ἡ περήφανη. Πᾶμε στὴ Σαπρῶ!

Ἐνας χωρικός. Ἐδῶ θὰ μείνης!

Φάων. Ποιὸς μὲ σταματᾷ, ποιὸς;

Χωρικός. Ὅλοι μας ἐδῶ!

Φάων. Εἶμαι ἀνθρώπος ἐλεύθερος.

Χωρικός. Ἦσουν, τώρα ἔκαμες σφάλμα καὶ θὰ τιμωρηθῆς.

Φάων. Νὰ τιμωρηθῶ; καὶ γιατί;

Χωρικός. Ὁ νόμος ζητᾷ ἀπὸ σένα ἰκανοποίηση γιὰ τὴν ἀρπαγὴ τῆς σκλάβας.

Φάων. Ἄς ζητήσῃ ἡ Σαπρῶ λύτρα γι' αὐτὴν καὶ θὰ τὰ πληρώσω, κι' ἂν εἶνε οἱ θησαυροὶ τοῦ Κροίσου.

Χωρικός. Σ' αὐτὴν ἀρμόζει νὰ ζητήσῃ κι' ὄχι σὲ σένα νὰ δώσης.

Φάων. Εἶστε τόσο μαλακοί, ὥστε νὰ δανείζετε τὰ ἀντρίκια σας χέρια στὴν ἐκδίκηση μιᾶς γυναίκας καὶ νὰ δουλεύετε στίς ἰδιοτροπίες τοῦ ἔρωτα; ἐμὲ νὰ βοηθήσετε, γιατί σὲ μένα γίνεται ἀδικία!



Χωρικός. Ἄν δίκιο ἢ ἄδικο θὰ τὸ κρίνη ἡ Σαπφῶ.

Φάων. Ἔτσι μιλεῖς, γέρο, καὶ δὲν ντρέπεσαι ; Ποιὰ εἶνε λοιπὸν ἡ Σαπφῶ, γιὰ νὰ ἐκτιμᾷς τὴ γλῶσσά της σὰν τὴ γλῶσσα τῆς δικαιοσύνης ; Εἶνε κυρίαρχη ἐδῶ στὴ χώρα ;

Χωρικός. Ναι, αὐτὸ εἶνε· μὰ ὄχι γιὰτὶ αὐτὴ προστάζει ἀλλὰ γιὰτὶ μεις πρόθυμα τὴν ὑπηρετοῦμε.

Φάων. Ἔτσι λοιπὸν σὰς μάγεψε ὄλους, μὰ θὰ κοιτάξω ὦ, που φτάνουν τὰ μάγια της·

(Προχωρεῖ πρὸς τὸ σπίτι)

παῖμε νὰ τὴ βροῦμε !

Χωρικός. Πίσω !

Φάων. Μάταια φοβερίζετε· πρέπει νὰ τὴ δῶ—Σαπφῶ, φανερώσου ! ποῦ εἶσαι ; ἢ τρέμεις μπροστά μου ; Ἄ, ἐκεῖ στὸ βωμὸ εἶνε μιὰ σειρά δούλων της, —αὐτὴ εἶνε!—Δὲν μὲ ξεφεύγεις— ἔλα δῶ !

(διασχίζει τὰ πλῆθος—καὶ τῶν δούλων ὁ κύκλος ἀνοίγει—ἡ Σαπφῶ εἶνε ξαπλωμένη στὰ σκαλοπάτια τοῦ βωμοῦ).

Χωρικός. Τολμᾷς, ἀνόητο, τολμηρὸ παιδί ;

Φάων, Τί θέλεις στὸ βωμὸ ἐδῶ τῶν θεῶν ; Δὲν ἀκοῦν οἱ θεοὶ τὴ προσευχὴ τῆς κακίας—Σήκω ἐπάνω !

(τὴν πιάνει· ὅταν τὴν ἀγγίξει, σηκώνεται ἡ Σαπφῶ καὶ φεύγει πρὸς τὰ ἔμπρός, χωρὶς νὰ τὸν κοιτάξῃ στὸ πρόσωπο)

Φάων. (τὴν ἀκολουθεῖ) Μὲ φεύγεις ; πρέπει νὰ μοῦ δώσης λόγο ! Ἄ ! τρέμε λοιπὸν ! τώρα εἶνε καιρὸς νὰ τρέμῃς. Ξέρεις τί ἔκαμες ; Μὲ τί δικαίωμα τολμᾷς ἐμένα, ἀνθρώπο ἐλεύθερο, ποῦ δὲν ἔχει ἄλλον κύριον ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τον, νὰ μὲ κρατᾷς δεμένο μὲ ἀνόσια δεσμά ; Τούτους ἐδῶ μὲ τὰ ἀσυνήθιστα ὄπλα σὺ τοὺς ἔστειλες ; Σὺ, μίλησε ! Τόσο ἄφωνη ! τῆς ποιήτριας τὰ γλυκὰ χεῖλη βουδά ;

Σαπφῶ. Εἶνε πάρα πολὺ !

Φάων. Τὸ πρόσωπο κοκκινίζει ἀπὸ τὴ φλόγα τοῦ θυ-



μοῦ σωστά ! πέταξε τὴν προσωπίδα, φανερώσου ὅ,τι εἶσαι
καὶ λύσσαξε, σκότωσε, ὑποκρίτρια Κίρκη !

Σαπφῶ. Εἶνε πάρα πολύ ! Ξύπνα, ἀρματώσου, καρδιά
μου !

Φάων. Ἀπάντησε ! Ἔστειλες αὐτοὺς ἐδῶ ;

Σαπφῶ. (στὸ Ραμνῆ) Πήγαινε καὶ φώναξε πίσω τὴ
σκλάβά μου· αὐτὴ μόνο καὶ κανέναν ἄλλο δὲν ζήτησα.

Φάων. Πίσω ! κανεῖς νὰ μὴ τολμήσῃ καὶ τὴ πλησιάσῃ·
ζήτησε λύτρα ! Δὲν εἶμαι πλούσιος, μὰ οἱ γονεῖς καὶ φίλοι
μου πρόθυμα θὰ προσφέρουν γιὰ νὰ ξαγοράσουν τὴν εὐτυ-
χία μου ἀπὸ τὴν πλεονεξία σου.

Σαπφῶ. (γυρισμένη πάντα πίσω) Δὲν ζητῶ χρήματα,
ζητῶ μόνον ὅτι εἶνε δικό μου. Θὰ μείνῃ !

Φάων. Δὲν θὰ μείνῃ ! Μὰ τοὺς θεοὺς εἴλους, ὄχι ! Σὺ
ἢ ἴδια ἔχασες τὸ δικαίωμα, ποῦ εἶχες, ἐπάνω της, ὅταν
τράβηξες τὸ μαχαίρι στὸ στήθος της· ἀγόρασες τὴν ὑπηρε-
σία της κι' ὄχι τὴ ζωὴ της. Πιστεύεις, πῶς θὰ τὴν ἀφήσω
στὰ χέρια σου ; Σοῦ λέγω καὶ πάλι· ζήτησε λύτρα κι'
ἄφησέ την.

Σαπφῶ. (στὸ Ραμνῆ) κάμε ὅ,τι σὲ πρόσταξα !

Φάων. Πίσω ! Θὰ ἐρῆς τὸ θάνατό σου, ἂν τὴν ἀγγίξῃς.
ἔτσι λοιπόν, ἢ καρδιά σου ἔγινε τόσο σκληρὴ καὶ δὲν συγ-
κινιέται ἀπ' τὶς ἀνθρώπινες δυστυχίες : Σπᾶσε τὴ λύρα
φαρμακερὸ φίδι, ἄς μὴν ἀντηχήσῃ πιά τραγουδι στὰ χεί-
λη σου ! Ἔχασες, μὲ τὸ δίκιο, τὰ χρυσᾶ δῶρα, ποῦ εἶχες
ἀπ' τὴ Ποίηση ! Μὴ μολύνῃς πιά τὸ ὄνομα τῆς Τέχνης !
Πρέπει νὰ εἶνε τὸ λουλοῦδι ἀπὸ τὰ φύλλα τῆς ζωῆς αὐτῆς,
ποῦ τὸ γεννᾷ ἢ καθαρῶτατη δύναμη καὶ σηκώνει τὸ εὖο-
σμο κεφάλι του ψηλὰ πρὸς τὸν γαλανὸ αἰθέρα, ψηλὰ πρὸς
τὰ ἄστρα, γιὰτὶ εἶνε ὁμοιο μ' αὐτά. Σὺ τὴ μεταχειρίστη-
κες σὰν φαρμάκι, γιὰ νὰ καταστρέψῃς μὲ λύσσα τοὺς ἐχ-
θροὺς σου. Πόσο διαφορετικὰ φανταζόμουν ὁ ἀνόητος κάποτε
τὴ Σαπφῶ στὶς προηγούμενες ἔμορφες μέρες ! Ἀπαλὸ σὰν



τὸ τραγοῦδι τῆς ἦταν καὶ τὸ λαμπρὸ φρόνημά τῆς καὶ χω-
ρὶς φεγάδι. ὅταν τὰ τραγοῦδια τῆς ἦταν ἢ καρδιά τῆς. Ἡ
ἴδια ἀρμονία, ποῦ ἔτρεχε ἀπ' τὰ χεῖλη τῆς. κυμάτιζε καὶ
μέσα στὸ στήθος τῆς καὶ ἔλη ἢ ὑπαρξή τῆς ἦταν γιὰ
μένα μελωδία. Ποιὸς λοιπὸν μὲ μαγικὸ χτύπημα σὲ μετα-
μόρφωσε; Ἄ! μὴ γυρίζῃς πίσω δειλὰ τὰ μάτια σου! Κολι-
ταξέ με! Ἄφες με νὰ δῶ τὸ πρόσωπό σου, γιὰ νὰ γνωρίσω
ἂν εἶσαι σὺ ἡ ἴδια, ἂν εἶνε αὐτὰ τὰ χεῖλη, ποῦ ἄγγιξε τὸ
στόμα μου, ἂν εἶνε αὐτὰ τὰ μάτια, ποῦ τόσο γλυκὰ γελοῦ-
σαν, ἂν, Σαπρῶ, σὺ εἶσαι, σὺ Σαπρῶ!

(τὴν πιάνει ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὴ γυρίζει πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἐκεῖνη
σηκώνει τὰ μάτια· τὸ βλέμμα τῆς συναντᾷ τὸ δικό του.)

Σαπρῶ. (Περίλυπη καὶ τρομαγμένη) Ἄλλομονο σὲ μένα!

Φάων. Σὺ εἶσαι ἀκόμα, μάλιστα, αὐτὴ ἦταν ἡ φωνὴ
τῆς Σαπρῶς. Ὅ,τι εἶπα, ἄς τὸ πάρῃ κι' ἄς τὸ σκορπίσῃ
ὁ ἀγέρας, ἄς μὴ ριζώσῃ στὴ καρδιά! ὦ, γίνεται φῶς, φῶς
μπροστὰ στὰ μάτια μου καὶ ὅταν τὸν ἥλιον, ὕστερα ἀπὸ τὴ
θύελλα, ἀστράφτει ἀπὸ τὰ ξεφορτωμένα σύννεφα αὐτῆς τῆς
στιγμῆς ἢ περασμένη ἐποχὴ μὲ τὴν παλιά τῆς λάμψη. Σὲ
χαιρετῶ γλυκεῖα ἐνθύμηση! Μοῦ εἶσαι πάλι, ὅ,τι μοῦ ἤσουν
ἄλλοτε, προτοῦ νὰ σὲ δῶ, στὴ μακρυνή μου πατρίδα, ἡ
ἴδια θεῖα εἰκόνα, ποῦ ἐγὼ κατὰ λάθος μόνο τὴν πῆρα τόσο
καιρὸ γιὰ ἀνθρώπινη μορφή — φανερώσου ὅταν θεά! εὐλό-
γησε, Σαπρῶ! εὐλόγησε!

Σαπρῶ. Ψεύτη!

Φάων. Ὅχι, δὲν εἶμαι τέτοιος! Ἄν σοῦ ὠρκίστηκα
ἔρωτα, δὲν τόκαμα ἀπὸ ἀπάτη. Σ' ἀγαποῦσα, καθὼς ἀγαπᾷ
κάνεις τοὺς θεούς, καθὼς ἀγαπᾷ τὸ καλὸ καὶ τὸ ἔμορφο.
Ἔχε μὲ τοὺς θεούς, ὦ Σαπρῶ, συντροφιά· δὲν καταβαίνει
κάνεις ἀτιμώρητα ἀπὸ τὸ τρῆξι τῶν θεῶν κάτω στὸν κύ-
κλο τῶν ἀνθρώπων· τὸ χέρι, ποῦ κρατοῦσε τὴ χρυσοῦ λύρα
εἶνε θεῖο, δὲν ἀγγίζει πράματα ταπεινά.

Σαπρῶ. (Γυρίζει τὸ πρόσωπο καὶ λέγει μόνῃ τῆς) Ἄς πέσῃ



στο βάθος τῆς θάλασσας ἢ χρυσοῦ λύρα, ἂν μὲ τέτοια τιμὴ
ξαγοράζεται!

Φάων. Ἦμουν ζαλισμένος ἀπὸ ἀναίσθητη μέθη, σὲ φοβερὴ
διαφωνία μὲ τὸν ἑαυτὸ μου καὶ μὲ τὸν κόσμον. Μάταια
προσκαλοῦσα τὰ αἰσθήματα, ποῦ νόμιζα πῶς κοιμοῦνταν,
μὰ δὲν ὑπῆρχαν. Στεκόσ' ὑν μπροστά μου μιὰ ἀκατανόητη
εἰκόνα, καὶ πρὸς αὐτὴν ἀόρατα δεσμὰ ἄλλοτε μὲ τραβοῦ-
σαν δυνατὰ κι' ἄλλοτε μ' ἀπομάκρυναν. Ἦσουν — πολὺ
ταπεινὴ σὲ νόμιζε ὁ θυμὸς, πολὺ ἀνώτερη σὲ ὀνομάζει τὸ
Λογικὸ — γιὰ τὸν δικό μου ἔρωτα, καὶ μόνο τὰ ὅμοια ται-
ριάξουν εὐκολὰ καὶ καλὰ. Τότε εἶδα τὴ Μέλισσα καὶ ὅλες
οἱ βρύσες βαθιὰ μέσα μου, ποῦ εἶχαν στείρέψει προτύτερα,
ξεχείλισαν ψηλὰ ἕως τὸν οὐρανό. Ἔλα δῶ, Μέλισσα, ἔλα
κοντὰ τῆς! ὦ, μὴ φοβᾶσαι, εἶνε ἡμερὴ καὶ καλὴ· ξεσκέ-
πασε τὰ λαμπρὰ κρύσταλλα τῶν ματιῶν σου, γιὰ νὰ
παρατηρήσῃ μέσα στὸ ἀγνὸ στήθος σου κι' ἀναγνωρίσῃ
μὲ χαρὰ, πῶς εἶσαι ἀθώα.

Μέλισσα. (πλησιάζει μὲ φόβο) Κυρία!

Σαπφώ. (τραχιέται πίσω) Μακριὰ ἀπὸ μένχ.

Μέλισσα. Ἄχ, εἶνε θυμωμένη!

Φάων. Τέτοια λοιπὸν ἦταν, ποῦ φοβούμουν νὰ τὸ πι-
στέψω; Ἔλα δῶ, Μελισσάκι, στὸ πλάγι μου! Δὲν πρέ-
πει νὰ τὴν παρακαλῆς. Μπροστά στὰ μ'τια μου δὲν πρέ-
πει ἢ περήφανη νὰ σὲ προσβάλλῃ, δὲν πρέπει νὰ παρακα-
λῆς! Δὲν ξέρει τὴν ἀξίαν σου, οὔτε τὴ δική τῆς, ἀλλοιῶς
αὐτὴ στὰ γόνατα, ἢ ἁμαρτία τὴν ἀθωότητα, θὰ σὲ τιμοῦ-
σε! Ἔλα δῶ κοντὰ μου! ἔδῶ!

Μέλισσα. Ὅχι! ἄφησέ με νὰ γονατίσω, καθὼς ταιριά-
ζει τὸ παιδί μπροστά στὴ μάννα του, κι' ἂν τῆς φαίνεται
ὀρθὴ ἢ τιμωρία, ἄς τιμωρήσῃ· δὲ θὰ γογγύξω παρὰ τὴ θέ-
λησή τῆς.

Φάων. Δὲν ἀνήκεις στὸ ἑαυτὸ σου μόνο ἀλλὰ καὶ σὲ μέ-
να καὶ μὲ τὴν ταπείνωσή σου ταπεινῶνεις ἐμέ! Ὑπάρχει



ἀκόμα τρόπος νὰ πάρουμε μὲ τὴ βία ἐκεῖνο, ποὺ ἀρνιέται μὲ πείσμα στὴ παράκληση.

Μέλισσα. ὦ, κι' ἂν ἦταν τοῦτο δυνατὸ, σὲ μένα ἀρέσει μόνο τὸ δῶρό της. Ἡ μεγαλύτερη εὐτυχία, ποὺ θὰ παίρνω μὲ τὴ βία, θὰ ἦταν γιὰ μένα θάρος. Θὰ εἶμαι ἐδῶ στὰ γόνατα, ὡς ποὺ ἔνα γλυκὸ της βλέμμα, ἕνας καλὸς της λόγος, θὰ δείξῃ, πῶς μὲ συγχωρεῖ· ὅπως συχνὰ ἔπεφτα σὲ αὐτὴ τὴ θέση, καὶ σηκωνόμουν πάλι χαρούμενη· δὲν θὰ μ' ἀφήσῃ τώρα στὰ δάκρυα! Κοίταξε κάτω τὸ παιδί σου, ἀγαπητὴ Κυρία.

Σαπφῶ. (Στέκει κοντὰ στὴν Εὐχαρι κι' ἀγκουμπᾷ τὸ πρόσωπό της στὸ νῶμό της)

Φάων. Μπορεῖς νὰ τὴν ἀκούς καὶ μένεις κρύα κι' ἄφωνη.

Μέλισσα. Δὲν εἶνε κρύα, ἂν καὶ σωμαίνει τὸ στόμα της, νιώθω τὴν καρδιά της νὰ μιλᾷ στὴν δική μου. Γίνε δικαστὴς μας, Σαπφῶ! Πρόσταξέ με νὰ τὸν ἀκολουθήσω καὶ θὰ τὸν ἀκολουθήσω, πρόσταξέ με νὰ φύγω μακριὰ του! — ὦ θεοί! — ἔλα! ἔλα! — Τρέμεις; Σαπφῶ, μ' ἀκούς!

Φάων. (ἀγκαλιάζει τὴ Μέλισσα καὶ πέφτει κι' αὐτὸς στὰ γόνατα) Ἔρωτα στοὺς ἀνθρώπους καὶ σεβασμὸ στοὺς θεούς, δός μας ἔ,τι εἶνε δικό μας καὶ πάρε ἔ,τι εἶνε δικό σου! Συλλογίσου, τί κάνεις καὶ ποιά εἶσαι!

Σαπφῶ. (Στὰ τελευταῖα λόγια σηκώνει τὸ κεφάλι καὶ βλέπει τοὺς γονατισμένους μὲ βλέμμα ἀκίνητο, ἔπειτα γυρίζει γλήγορα καὶ φεύγει).

Μέλισσα. Ἄλιμονο σὲ μένα! Φεύγει, ἔδιωξε τὸ παιδί της.

(ἢ Σαπφῶ φεύγει. Ἀκολουθοῦν ἡ Εὐχαρις καὶ οἱ δούλες)



Τετάρτη σκηνή

(Οἱ προηγούμενοι χωρὶς τὴ ΣΑΠΦΩ καὶ τὴν ΕΥΧΑΡΙ).

Φάων. Σήκω, παιδί μου! Μὴ παρακαλῆς ἀνθρώπους.
Ἔχομε ἀκόμα τοὺς θεοὺς καὶ τὸν ἑαυτό μας!

Μέλισσα. Δὲν μπορῶ νὰ ζήσω, ἂν μὲ καταδικάσῃ. Τὰ μάτια τῆς ἦσαν γιὰ μένα καθρέφτης, ὅπου δοκίμαζα κάθε μου πράξη, κάθε μου αἴσθημα· τώρα αὐτὸς μὸς δείχνει τὴν ἀσχημιὰ μου· πόσο θὰ ὑποφέρνῃ ἡ βασανισμένη γυναίκα!

Φάων. Δανείζεις σ' αὐτὴ τὸ δικό σου αἴσθημα. Πολὺ διαφορετικὰ κύματα ὑψώνονται μέσα σ' αὐτὸ τὸ περήφανο στῆθος.

Μέλισσα. Κι' ἂν φαίνεται περήφανη, σὲ μένα ἦταν πάντα καλή· ἦταν πολλές φορές ἀδυστηρή, μὰ τὸ ξινὸ φλοῦδι μὸς ἔκρυπτε πάντα γλυκὸ καὶ νόστιμο καρπό· Ἄλλιμονο σὲ μένα, ποὺ τὸ ξέχασα!

Ραμνῆς. Ναί! ἄλλιμονο σὲ σένα, ποὺ τὸ ξέχασες!

Φάων. Τί τρέμετε; Τὴ γνωρίζετε, πὼς εἶνε τόσο πολὺ ἡμερῆ.

Ραμνῆς. Ἦταν θυμωμένη, ὅταν ἔφευγε, κι' ὁ θυμὸς τῆς καθὼς καὶ ὁ ἔρωτάς τῆς δὲν ἔχουν ὄρια. Γι' αὐτὸ ἄλλιμονο σὲ σᾶς!

Φάων. Τί ἔχομε νὰ φοβηθοῦμε;

Ραμνῆς. Τὸ θάνατο τῆς σκλάβας, ποὺ θέλησε νὰ φύγῃ.



Φάων. Ποιός τὸ λέγει;

Ραμνῆς. Οἱ νόμοι τῆς χώρας αὐτῆς.

Φάων. Ἐγὼ τὴ προστατεύω!

Ραμνῆς. Σὺ; καὶ σένα ποιός θὰ σὲ προστατεύσῃ;

Φάων, Κι' ἂν ἡ γῆ ἀνοιγε ἐδῶ μπροστά μου κι' ἡ θάλασσα βογκοῦσε γιὰ νὰ μὲ καταπιῇ, ἂν ἡ Σαπρὼ μποροῦσε νὰ ἐνώσῃ τὶς φυσικὲς δυνάμεις σὲ μιὰ σκληρὴ συμμαχία καταπάνω μου, θὰ τὴ βαστῶ γερὰ γελώντας γιὰ τὸ θυμὸ τῆς καὶ περιφρονώντας κι' αὐτὴν καὶ τὶς φοβέρες τῆς.

Ραμνῆς. Θὰ περιφρονήσῃς; τὴ Σαπρὼ! Καὶ ποιός εἶσαι λοιπὸν σὺ, ποὺ τολμᾷς νὰ θέτῃς τὸ λόγο σου μέσα σὲ κελνὴ τὴ ζυγαριὰ, ποὺ ζυγίζει ἡ ἀνθρωπότητα τοὺς διαλεχτούς τῆς; τολμᾷς νὰ μιλᾷς ἐκεῖ, ὅπου μίλησε ἡ Ἑλλάδα; Αὐθάδη καὶ ἀνόητε, τὴ νομίζεις χωρὶς ἀξία, γιὰτὶ σὺ δὲν ἔχεις μέτρο νὰ μετρήσῃς τὴν ἀξία τῆς; ὀνομάζεις σκοτεινὸ τὸ στολίδι, γιὰτὶ εἶνε στραβὰ τὰ μάτια σου; Τὸ νὰ σ' ἀγαπήσῃ νὰ σὲ σηκώσῃ ἀπ' τὴ σκόνῃ στὸ κόλπο τῆς, σένα, τὸ ἀχάριστο φίδι, ποὺ ξέσχισες τὴν καρδιά τῆς μὲ τὸ φαρμακερὸ σου δόντι, τὸ νὰ ξεδεύσῃ τὸν πλοῦτό τῆς γιὰ σένα, ποὺ δὲν ἔχεις καμιὰ ἰδέα γιὰ τὴν ἀξία τέτοιων θησαυρῶν, αὐτὴ εἶνε ἡ μόνη κηλὶδα στὴ ζωὴ τῆς καὶ καμιὰ ἄλλη, κι' ἂν ἀκόμα ὁ ἴδιος ὁ φθόνος εἶνε κατήγορός τῆς. Μὴ μιλᾷς! Κι' αὐτὴ ἡ αὐθάδεια, ποὺ σὲ κάνει τώρα ν' ἀντιστέκεσαι σ' αὐτὴν, δὲν εἶνε ἀπὸ σένα. Πῶς θὰ τολμοῦσες ἀπὸ τὴν ταπεινότητα ποὺ βρισκόσουν, σὺ ἀπὸ τοὺς ἀσημάντους ὁ πῖδ ἀσήμαντος, νὰ γογγύξῃς ἐναντὶα στὸ κόσμημα τῆς Ἑλλάδας; Μὲ τὸ νὰ σὲ παρατηρήσῃ σοῦ ἔδωσε τὴ περηφάνια αὐτὴ καὶ μ' αὐτὴ τὴ περηφάνια τώρα τὴ καταφρονεῖς.



Φάων. Δέν θέλω νά τῆς ἀρνηθῶ τῆ ποιητικῆ της δόξα.

Ραμνῆς. Δέν θέλεις νά τῆς ἀρνηθῆς αὐτό; Ἔλα δά! σάν νά μποροῦσες! Ἄψηλά, στά ἄστρα ἔγραψε μέ γράμματα διαμαντένια τὸ ὄνομά της καὶ θὰ σόῃσῃ τότε μόνον, ὅταν σόῃσουν καὶ τὰ ἄστρα· σὲ χρόνια μακρυσμένα, μέσα σὲ ξένους ἀνθρώπους, ὅταν θὰ εἶναι λειωμένα τὰ σάπια αὐτὰ κορμιὰ καὶ οἱ τάφοι μας αὐτοὶ δέν θὰ ὑπάρχουν πιά, τὸ τραγοῦδι τῆς Σαπρῶς θὰ ἀντηχῆ ἀκόμα ἀπὸ τὰ χεῖλη καὶ θὰ ζῆ ἀκόμα τὸ ὄνομά της—καὶ τὸ δικό σου. Μάλιστα τὸ δικό σου! Μπορεῖς νά περηφανεύεσαι γιὰ τὴν ἀθανασία, πὺ σου δίνει τὸ κακούργημα πὺ τῆς ἑκαμῆς! Σὲ ξένη χώρα, σὲ μέλλουσες γενεές, ὅταν αἰῶνες ἀγέννητοι ἀκόμα θὰ κατεβοῦν στὸ τάφο τοῦ χρόνου, θὰ ἀντηχῆ ἀκόμα ἀπὸ κάθε στόμα: Σαπρῶ ἦταν τὸ ὄνομα κείνης, πὺ ἔφαλε αὐτὸ τὸ τραγοῦδι καὶ Φάων λέγεται κείνος, πὺ τῆ σκότωσε!

Μέλισσα. ὦ Φάων!

Φάων. Ἦσυχα! Ἦσυχα!

Ραμνῆς. Δυστυχισμένε, πὺ παρηγορεῖς! Παραγγέλλεις ἠσυχία μέ φωνὴ ἀνήσυχη; Ξέρει τὸ σφάλμα της καὶ τρέμει· τὴν ἐκδίκηση τοῦλάχιστον δέν ζητᾷ ἢ Σαπρῶ· Σὺ δέν θέλεις νά ἀρνηθῆς τῆ ποιητικῆ της δόξα! Καὶ ποῖαν ἄλλην λοιπὸν τῆς ἀρνιέσαι; Τολμᾷς νά ἀμφιβάλλης γιὰ τὴν καρδιά της σύ, πὺ ὅ,τι εἶσαι τὸ χρεωστᾶς μόνον στὴ καρδιά της; Κοίταξε γύρω σου! Κανεῖς δέν ὑπάρχει ἐδῶ, πὺ νά μὴν εἶδε καλὸ ἀπ' αὐτὴν. Κανεῖς, πὺ νά μὴ φέρνῃ πλούσια τὰ σημάδια τῆς καλωσύνης της στὸν ἑαυτὸ του, στὸ σπῖτι του, στὸ χωράφι του, στά κτήματά του, στοὺς δικούς του· κανεῖς δέν ὑπάρχει, πὺ νά



μη χτυπᾶ πιὸ πολὺ ἢ καρδιά του, δταν λέγη, πὼς εἶναι Μυτιληνιὸς, συμπολίτης τῆς Σαπφῶς. Ρώτησε αὐτήν, ποὺ τρέμει στὸ πλάγι σου, σύντροφος στὴ πράξη πιὸ πολὺ, καθὼς φαίνεται, παρὰ στὸ ἀμάρτημα, πὼς βρῆκε γιὰ τὸν ἑαυτὸ της τὴν Κυρία ; Καὶ τί εἶχε βέβαια ἢ σκλάβα νὰ σοῦ προσφέρῃ ; ἂν σοῦ ἄρεσε, ἦταν τὸ πνέμα τῆς Σαπφῶς, ἦταν τὸ γλυκό, τὸ μητρικὸ τῆς Σαπφῶς πνέμα, ποὺ ζήτησε τὴ φιλία σου μὲ τὸ στόμα τοῦ ἔργου της. ὦ, πλέζε ὅσο θέλεις τὸ μέτωπο ! Μάταια προσπαθεῖς, δὲν θὰ σβήσης ποτὲ τὴν ἐνθύμηση ! Καὶ τί θὰ κάμῃς ; Ποῦ θὰ φύγῃς ; Δὲν ὑπάρχει γιὰ σένα καταφύγιο σ' αὐτὴ τὴ γῆ· στὸ στήθος κάθε τιμίου ἀνθρώπου θὰ σηκωθῇ κι' ἕνας ἐχθρὸς γιὰ τὸν ἐχθρὸ τοῦ ὠραίου. Ἡ φήμη θὰ τρέχῃ μπροστὰ στὰ βήματά σου καὶ θὰ φωνάζῃ στ' αὐτιά τῶν ἀνθρώπων : Νά ! ὁ φονιάς τῆς Σαπφῶς ! νά, ὁ ἐχθρὸς τῶν θεῶν ! Διωγμένος καὶ καταδικασμένος θὰ γυρίζῃς δῶ καὶ κεῖ μαζί μ' αὐτή, ποὺ τῆς ἔδωσες ὄχι προστασία ἀλλὰ ὄλεθρο· κανεῖς Ἑλληνας δὲν θὰ σ' ἀνοίξῃ φιλόξενο τὸ σπίτι του· κανεῖς θεὸς δὲν θὰ σοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ μπῆς στὸ ναὶ του· μὲ τρόπο θὰ φεύγῃς ἀπὸ τὸ δωμό, ὅταν ὁ ἱερεὺς προστάζει νὰ φύγουν οἱ βέβηλοι, κι' ἂν φύγῃς, ἢ σκληρὴ Ἐρινύς, ἢ μαύρη ἐκδικήτρια τοῦ Ἄδου, θὰ τινάξῃ γύρω σου τὰ φιδωτὰ μαλλιά της καὶ θὰ φωνάζῃ στ' αὐτιά σου τὸ ὄνομα τῆς Σαπφῶς, ὡς πού νὰ σὲ καταπιῇ ὁ τάφος, ποὺ ἀνοίξες σὺ !

Μέλισσα. Φτάνει ! φτάνει !

Φάων, Θέλεις νὰ μὲ κάμῃς νὰ λυσοάξω.

Ραμνῆς. Ἦσουν λυσοασμένος, ὅταν ἔδιωξες μακριὰ σου τὴν ἔξοχη γυναίκα· ἀπόλαυσε τώρα τὸν καρπὸ, ποὺ φύτεψες.

Μέλισσα. Πάμε σὲ κείνη !



Φάων. Ποιὸς θὰ μὲ γλυτώσῃ ἀπ' τὸ βάσανο αὐτό !

Πέμπτη σκηνή

ΕΥΧΑΡΙΣ — ΟΙ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΙ

Εὐχαρις. Ἐδῶ εἶσαι, Ραμνῆ; Ἔλα γλήγορα !

Ραμνῆς. Ποῦ;

Εὐχαρις. Στὴ Σαπφώ.

Ραμνῆς. Τί—;

Εὐχαρις. Φοβοῦμαι, εἶνε ἄρρωστη.

Ραμνῆς. Νὰ μὴ τὸ δώσουν οἱ θεοί !

Εὐχαρις. Τὴν ἀκολουθοῦσα ἀπὸ μακρὰ ἀπάνω στὴ μεγάλη στοὰ καὶ κρυμμένη ἔβλεπα προσεχτικὰ κάθε τῆς πράξῃ· ἐκεῖ στεκόταν ἀκκουμισμένη σὲ δυὸ στῆλες καὶ ἔβλεπε κάτω τὴν πλατειὰ θάλασσα, ποὺ ἀφρίζει μὲ τὰ κύματά τῆς στὴ βραχώδη ἀκρογιαλιά. Ἄφωνη καὶ ἀκίνητη στεκόταν ἐκεῖ ψηλὰ μὲ βλέμμα ἀκίνητο καὶ πρόσωπο χλωμὸ μέσα στὰ μαρμάρινα ἀγάλματα, σὰν νὰ ἦταν ἓνα ἀπ' αὐτά· κάποτε μόνο κινιέται, ἀρπάζει ἀνθη, χρυσὰ κοσμήματα καὶ ὅ,τι ἄλλο φτάνει μὲ τὸ χέρι τῆς καὶ τὰ ρίχνει κάτω στὴ θάλασσα, ἐνῶ μὲ λαχταριστὸ μάτι ἀκολουθεῖ τὸ πέσιμό τῶν. Ἦθελα τότε νὰ τὴ πλησιάσω, δταν ἀκούστηκε στὸ δωμάτιο κάποιος ἤχος καὶ ὄλο τῆς τὸ σῶ-



μα τινάχθηκε· ἦταν ἡ λύρα, κρεμασμένη στὸ στύλο, καὶ
στὶς χορδές της ἔπαιζε τῆς θάλασσας τὸ ἀγεράκι· μὲ βα-
ρειὰ ἀναπνοὴ σηκώνει τὰ μάτιά της καὶ τρομάζει, σὰν νὰ
τὴν ἄγγιξε κάποια ἀνώτερη δύναμη· κάρφωσε στὴ λύρα
ἀκίνητα τὰ μάτιά της, ζωντάνεψε σὲ μιὰ στιγμή τὸ χλωμὸ
πρόσωπό της καὶ χαμόγελο παράξενο ζωγραφίστηκε στὸ
στόμα της. Τώρα ἀνοίγουν τὰ σφιχτοκλεισμένα χεῖλη της,
ἀντηχοῦν λόγια, ποὺ φέρνουν ἀνατριχίλα, ἀπὸ τὸ στόμα
τῆς Σαπφῶς, μὰ ὄχι λόγια τῆς Σαπφῶς. Μὲ φωνάζεις
φίλη μου; λέγει· μοῦ θυμίζεις τὸ χρέος μου; ὦ, σὲ νιώθω,
φίλη, στὸν τοῖχο! μοῦ θυμίζεις περασμένα χρόνια! Σ' εὐ-
χαριστῶ!—Πῶς ἔφτασε στὸν τοῖχο καὶ στὴ ψηλὰ κρεμα-
σμένη λύρα, δὲν ξέρω νὰ πῶ, γιὰτι σὰν λάμψη ἀστραπῆς
πέρασε ἀπὸ μπρὸς μου. Τώρα βλέπω νὰ κρατᾷ τὴ λύρα καὶ
νὰ τὴ σφίγγει στὸ παραγμένο στῆθος της, ποὺ δυνατὰ μὲ
τρόπο ἀκουστὸ ἔπαιρει κι' ἔδινε πίσω τὴν ἀναπνοή.
ἔπειτα ἔβαλε γύρω στὸ κεφάλι της τὸ στεφάνι τῆς νίκης,
τὸ στεφάνι τῆς Ὀλυμπίας, ποὺ ἦταν ἐκεῖ κρεμασμένο στὴν
ἑστία καὶ ἔρριξε γύρω στὸν νῶμό της τὸν κόκκινο μαν-
δουα, σὰν αὐτὴ φλογερὸ. Ὅποιος τὴν ἔβλεπε τώρα, ὅποιος
γιὰ πρώτη φορὰ τὴν ἔβλεπε νὰ στέκη στὰ ψηλὰ σκαλο-
πάτια τοῦ θωμοῦ, μὲ τὴ λύρα στὸ χέρι, τὸ βλέμμα ψηλά,
τὸ φωτεινὸ της ἀνάστημα ὄρθιο καὶ φωτιστέφανο χυμένο
γύρω της, θὰ τὴ χαιρετοῦσε σὰν θεὰ καὶ θὰ λύγιζαν τὰ
γόνατά του, γιὰ νὰ προσευχηθῆ. Μὰ ἔτσι ἀκίνητη καὶ
ἄφωνη ὅπως ἦταν, μ' ἔκαμε νὰ νιώσω μέσα μου φόβο κι'
ἀνατριχίλα, τὸ ζωντανὸ μὰ σὰν νεκρὸ βλέμμα της μ' ἐτρό-
μαξε, γι' αὐτὸ ἔτρεξα —

Ραμνῆς. Καὶ τὴν ἄφησες! — Πᾶμε γλήγορα! Μὰ κολί-
ταξε! Δὲν πλησιάζει — ; Αὐτὴ εἶνε· αὐτὴ ἡ ἴδια ἔρχεται!



Ἑκτη σκηνή

(Ἡ ΣΑΠΦΩ πλούδια ντυμένη καθὼς δὲ πρώτη πράξις μετὰ τὴν πορφυρά δὲ τὸν νῶμο, τὴ δάφνη δὲ τὸ κεφάλι, τὴ χρυσοῦν λύρα δὲ τὸ χέρι, παρουσιάζεται μετὰ τὰς δούλῃς τῆς γύρω δὲ τὰ δακρυόπαια τοῦ περιόστου καὶ καταβαίνει σοβαρὴ καὶ μεγαλόπρεπη.—Ἀρκετὴ παύση).

Μέλισσα. ὦ Σαπφῶ, ὦ Κυρία!

Σαπφῶ. (Ἦουχη καὶ σοβαρῇ) Τί θέλεις;

Μέλισσα. Πέσαν ἀπὸ τὰ μάτια μου τὰ δεσμά! ὦ, ἄφησέ με νὰ εἶμαι πάλι σκλάβα σου. Πάρε δ,τι σοῦ ἀνίχει καὶ συγχώρησε!

Σαπφῶ. Νομίζεις, πῶς τόσο ἄσχημα κατάντησε ἡ Σαπφῶ, γιὰ νὰ χρειάζεται δῶρα ἀπ' τὸ δικό σου χέρι; δ,τι ἀνίχει σὲ μένα, ἔγινε πιά δικό μου!

Φάων. ὦ, ἄκουσε, Σαπφῶ!

Σαπφῶ. Μὴ με ἀγγίζῃς! εἶμαι ἀφιερωμένη στοὺς θεούς!

Φάων. Ἄν ποτε, ὦ Σαπφῶ, με κοίταξες με μάτι συμπαθητικό.

Σαπφῶ. Μιλᾶς γιὰ πράματα, ποὺ πέρασαν. Ζητοῦσα σένα καὶ βρήκα τὸν ἑαυτό μου! Δὲν κατάλαβες τὴν καρδιά μου, λοιπὸν τράβα τὸ δρόμο σου· ἡ ἐλπίδα μου πρέπει νὰ στηριχθῇ σὲ σταθερώτερη βάση!

Φάων. Ἔτσι λοιπὸν με μισεῖς;

Σαπφῶ. Ἀγάπη! μῖσος! Δὲν ὑπάρχει πιά τίποτα τρίτο; Εἶχες γιὰ μένα ἀξία καὶ ἔχεις καὶ θὰ ἔχῃς πάντα, σὰν ἕνας ἀγαπητὸς συνταξιδιώτης, ποὺ σ' ἕνα μικρὸ ταξίδι τὸν φέρνῃ κοντὰ μας ἢ ἰδιότροπη Τύχη, ὡς που νὰ φτά-



σουμε στο τέλος· τότε χωρίζεται καθένας και τραβά τὸ δρόμο του και μόνο κάποτε ἀπὸ τὰ μακρυνὰ ξένα θυμάται τὸν ἀγαπητὸ σύντροφο —

(πνίγεται ἡ φωνή της)

Φάων. ὦ! Σαπφῶ!

Σαπφῶ. Σιωπή! ἄς χωρισθοῦμε μὲ ἡσυχία!

(στοὺς ἄλλους)

Σεῖς, ποὺ εἶδετε τὴ Σαπφῶ σας ἀδύνατη, συγχωρήσετε!
θὰ σᾶς συμφιλιώσω μὲ τὴν ἀδυναμία τῆς Σαπφῶς. Τὸ τόξο, ἀφοῦ λυγίση πρῶτα, δείχνει ὕστερα τὴ δύναμή του.

(δείχνει τὸ βωμό, ποὺ εἶε στὸ βάθος)

ἡ φλόγα τῆς Ἀφροδίτης ἀνάφτει κι' ἀχτινοβολεῖ μαζὶ μὲ τὴ χρυσαυγὴ

(τοῦτο ἔγινε)

καὶ τώρα ἀπομακρυνθῆτε, ἀφήσατέ με μόνη, νὰ κάμω μόνη συμβούλιο μὲ τοὺς δικούς μου!

Ραμνῆς. Τὸ θέλει, ἄς ὑπακούσουμε, λάτε σεῖς ὄλοι!

(τραβιοῦνται πίσω)

Σαπφῶ. (ἐνῶ προχωρεῖ)

Οὐράνιοι, ἅγιοι Θεοί!

μὲ πλοῦσια δῶρα. μὲ στολίσσετε!

δώσετε στὸ χέρι μου τὴ λύρα τοῦ ψάλτη,

μοῦ δώσετε γεμάτη τὴ φαρέτρα τοῦ ποιητῆ,

καρδιά, γιὰ νὰ αἰσθάνωμαι, νοῦ γιὰ νὰ σκέπτομαι



και δύναμη γιά νά πλάθω δ,τι σκέπτομαι
 μέ πλούσια δώρα μέ στολίζετε,
 Σᾶς εὐχαριστῶ !
 Μὲ τὸ στεφάνι τῆς νίκης στεφανώσετε μένα τὴν ἀδύνατη !
 και σκορπίσετε σὲ μακρυνὲς χῶρες τὴ ποιητικὴ μου
 [δόξα,
 γιά νά μείνη ἀθάνατη !
 Τὸ χρυσό μου τραγοῦδι ἀντηχεῖ ἀπὸ γλῶσσες ξένες και
 μόνο μαζί μ' αὐτὴ τὴ γῆ θὰ χαθῆ και ἡ Σαπφώ.
 Σᾶς εὐχαριστῶ !
 Ἐπιτρέψατε στὴ ποιήτρια νά ἀγγίξῃ τὰ χεῖλη τῆς
 στὸ γλυκὰ στεφανωμένο ποτήρι τῆς ζωῆς αὐτῆς !
 νά ἀγγίξῃ μόνον. ὄχι νά πιῇ.
 ὦ, κοιτάξτε ! πιστὴ στὴν ὑψηλὴ σας διαταγὴ
 θέτω παράμερα τὸ γλυκὰ στεφανωμένο ποτήρι
 και δὲν πίνω !
 Τελείωσα δ,τι μέ προοτάξετε,
 γι' αὐτὸ μὴ μ' ἀρνηθῆτε τὴ τελευταία χάρη !
 Ὅσοι ἀνήκουν σὲ σᾶς δὲ γνωρίζουν τὴν ἀδυναμίαν
 ἢ ὄχεντρα τῆς ἀρρώστιας δὲ σβρνεται κοντὰ των
 πάνω στὴ δύναμη και τὴν ἀκμὴ των τοὺς πβρνετε
 γλήγορα ψηλὰ στὴ κατοικία σας—
 Χαρίσατέ μου δμοια, μεγαλόπρεπη τύχη !
 ὦ, μὴν ἀφήσετε τὴν ἰβρειά σας νά τὴ καταφρονοῦν
 οἱ ἐχθροί σας, νά τὴ περιπαίζουσιν οἱ ἀνόητοι, κείνοι
 ποὺ νομίζουσιν, πῶς εἶνε σοφοί !
 Κόψετε τὸ ἀνθος, κόψετε και τὸ στέλεχος !
 Ἀφήσατέ με νά τελειώσω καθὼς ἀρχισα·
 γλυτώσετέ με ἀπὸ τὸ φονικὸ βάσανο
 αὐτῆς τῆς πάλης.
 Νιώθω, πῶς εἶμαι ἀδύνατη νά ἀγωνισθῶ πιδ πολὺ·
 δώσετέ μου τὴ νίκη, γλυτώσετέ με ἀπὸ τὸν ἀγῶνα !

(μέ ἐνθουσιασμό)



Ἡ φλόγα ἀνάφτει κι' ὁ ἥλιος βγαίνει· τὸ νιώθω, μὲ
ἀκουσαν ! Σᾶ; εὐχαριστῶ θεοί !
Φάων, Μέλισσα, ἐλάτε κοντά !

(ἀσπάζεται τὸν Φάωνα στὸ μέτωπο)

Ἐνας φίλος σὲ φιλά ἀπὸ μακρυνοὺς κόσμους,

(ἀγκυλιάζει τὴ Μέλισσα)

Ἡ πεθαμένη μητέρα σου στέλνει αὐτὸ τὸ φίλι !
Τώρα ἐμπρός ! Ἐκεῖ στὸ βωμὸ τῆς Ἀφροδίτης ἄς ἐκ-
[τελεστῇ
δ,τι ἔγραψε ἡ σκοτεινὴ μοῖρα τοῦ Ἔρωτα

(τρέχει πρὸς τὸ βωμὸ)

Ραμνῆς. Τί σκοπεύει ; Ὅλη ἡ ὑπόστασή της φαίνεται
σὰν μεταμορφωμένη, λάμψη θεϊκῆ εἶνε χυμένη γύρω τῆς !

Σαπφῶ. (Ἀνεβαίνει σ' ἓνα ὕψωμα τῆς ἀκρογιαλιᾶς καὶ ἀπλώ-
νει τὰ χέρια τῆς ἀπάνω στοὺς δυὸ)

Ἔρωτα στοὺς ἀνθρώπους καὶ σεβασμὸ στοὺς θεοὺς !

Ἀπολαύσετε δ,τι ἀνθίξει γιὰ σᾶ; καὶ μὴ μὲ ξεχνᾶτε !

Ἔτσι πληρώνω τὸ τελευταῖο τῆς ζωῆς μου σφάλμα·
[σεῖς θεοί,

Ἐδλογῆσετέ τους καὶ πάρειτέ με ἀπάνω !

(πέφτει ἀπ' τὸ βράχο στὴ θύλασσα)

Φάων. Στάσου ! στάσου, Σαπφῶ !

Μέλισσα. Ἀλίμονο ! κρημνίζεται, πεθαίνει !

Φάων. (ἐνῶ φροντίζει γιὰ τὴ Μέλισσα) Γλήγορα βοήθεια !
τρέξετε στ' ἀκρογιάλι ! σώσετε ! βοηθήσετε !

(μερικοὶ ἀναχωροῦν)



Ραμνης. (άνεβαίνει σὲ ὕψωμα) Θεοὶ προφυλάξετε ! ἐκεῖ, ὁ βράχος κείνος, τὸν ἀγγίζει, κομματιάσθηκε—προπέρασε ! -- Ἄλιμονο ! — τελείωσε !

Φάων. Τί κράζεις σὺ ; στίς θάρκες ! τρέξετε ! σώσετε !

Ραμνης. (κατεβαίνει) Σταθῆτε ! εἶνε ἀργά ! Χαρίσατέ της τὸν τάφο, ποὺ διάλεξε μέσα στὰ καθαρὰ τῆς θάλασσας κύματα, καταπρονώντας τὴ ψεύτικη αὐτὴ γῆ !

Φάων νεκρή ;

Ραμνης νεκρή !

Φάων. Ἄλιμονο σὲ μένα ! ἀδύνατο, ὄχι !

Ραμνης. Ναι—μαράθηκε ἡ δάφνη καὶ εουβάθηκε ἡ λύρα — Ἡ πατρίδα της δὲν ἦταν πάνω σ' αὐτὴ τὴ γῆ.

(σηκώνει τὰ χέρια πρὸς τὸν οὐρανὸ)

γύρισε πίσω στοὺς δικούς της.

ΤΕΛΟΣ



ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὁ Franz Grillparzer, εἰς τῶν διασημοτέρων Γερμανῶν ποιητῶν, ἐγεννήθη ἐν Βιέννῃ 1791.

Ἔσπούδασε Νομικὴν ἐπιστήμην, τὴν ὁποίαν ὅμως δὲν ἐξήσκησε. Ἀποθανόντιος τοῦ πατρὸς του εἰργάσθη ὡς οἰκοδιδάσκαλος, ἵνα συντηρήσῃ τὴν μητέρα καὶ τοὺς νεωτέρους ἀδελφούς του.

Κατὰ τὸ ἔτος 1813 εἰσῆλθεν εἰς δημοσίαν ὑπηρεσίαν ὡς ὑπόλληλος ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν, κατὰ δὲ τὸ 1832 προήχθη εἰς Διευθυντὴν τῶν Ἀρχείων.

Κατὰ τὸ 1847 ἐξελέγη μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν.

Κατὰ τὸ ἔτος 1856 ἀπεχώρησεν οἰκειοφελῶς τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας καὶ ἔκτοτε ἔζησεν ἐν ἀπομονώσει μέχρι τοῦ θανάτου του καταγινόμενος εἰς τὴν ποίησιν.

Ἐταξίδευσεν κατὰ τὸ 1819 εἰς τὴν Ἰταλίαν, τὸ 1843 εἰς τὴν Τουρκίαν καὶ Ἑλλάδα καὶ τὸ 1847 εἰς τὴν Γερμανίαν.

Ὁ Grillparzer ἀνεδείχθη κατ' ἀρχὰς διὰ τῶν δραματικῶν του ἔργων, ἀλλὰ βραδύτερον περιῆλθεν εἰς ἀφάνειαν ἀπὸ τοῦ 1848 ἐπανεκτήσθη πάλιν τὴν φήμην του διὰ τῆς παραστάσεως τῶν ἔργων του, δι' ἃ ἡ 80ετηρὶς αὐτοῦ 1871 ἐωρτάσθη πανηγυρικώτατα, ὅτε δὲ κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος 1872 ἀλέθανεν, ἀτεδύθησαν, πανδήμως εἰς αὐτὸν ἕκτακτοι καὶ ἐξαιρετικαὶ τιμαὶ κατὰ τὴν κηδεῖαν του.



Αἱ κατὰ τὰ τελευταῖά του ἔτη ἀποδοθεῖσαι εἰς αὐτὸν τιμαὶ ἐμετρίασαν ὅπωςδῆποτε τὴν πικρίαν, τὴν ὁποίαν εἶχε δοκιμάσει εἰς τὸν βίον του· διότι ἐν μὲν τῇ Γερμανίᾳ οἱ νέοι κριτικοὶ ἀπὸ τοῦ 1830 κατέκριναν τὴν ποιήσιν του, παρασιωπῶντες μὲν τὸς ἀρετὰς ἐξαίροντες δὲ τὰς τυχὸν ἐλλείψεις αὐτῆς, ἐν δὲ τῇ Αὐστρίᾳ ἡ δεσποτικὴ Μεττερνίχειος πολιτικὴ δὲν διέχειτο εὐνοϊκῶς πρὸς αὐτόν.

Ἐγραψε λυρικά ποιήματα, διηγήματα καὶ δράματα διάφορα. Κάτοχος κλασσικῆς παιδείας καὶ μορφώσεως ἐλάβανεν ὡς ὑποθέσεις τῶν ἔργων του καὶ θέματα Ἑλληνικά, ὡς τὴν Σαπφώ, τὴν Μήδειαν, τὰ καθ' Ἡρώ καὶ Λέανδρον. Εἰς τὰ ἔργα ταῦτα διαπρέπει τὸ λυρικὸν στοιχεῖον χωρὶς ἐν τούτοις νὰ ἐπηρεάζεται ἡ δραματικὴ δύναμις καὶ ἡ συμμετρία αὐτῶν.

Τὸ ὕφος του εἶνε σαφές καὶ γλαφυρὸν ἢ δὲ γλῶσσά του μελωδική.

Τὰ ἅπαντά του ἐξεδόθησαν ὑπὸ τοῦ H. Laube, ὅστις ἐδημοσίευσε καὶ ἀκριβῆ βιογραφίαν τοῦ ποιητοῦ.



Αριθ. υπ. 141392

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΘΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ
ΓΡΑΦΕΙΟΝ
(Διεύθυνσις Στρατιωτ. Ἐκπαιδεύσεως)
Τμήμα Α'

Ἀριθ. Ε. Π. 1428 (Φ. IV - 24/1)

Πρὸς
Ἄπαντας τοὺς Σχηματισμοὺς τῆς Ε.Ο.Ν.

«Κοινοποιήσις Ὀδηγιῶν Ἐκπαιδεύσεως ἐπὶ τῶν
Γενικῶν Στρατιωτικῶν Γνώσεων»

Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὰς ὑπ' ἀριθ. Ε. Π. 52, 557, 2612/582,
2612/583, κοινοποιῶ ὁδηγίᾳς ἐκπαιδεύσεως ἐπὶ τῶν Γενικῶν
Στρατιωτικῶν Γνώσεων, αἵτινες θὰ ἀποτελέσωσι βοήθημα
διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν Φαλαγγιτῶν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 13 Νοεμβρίου 1939/Ἔτος Δ.'

Θ Ἀναπληρωτῆς Κυβερνητικοῦ Ἐπιτρόπου
Ἐπιτελάρχης
ΘΕΟΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
Λοχαγὸς Πεζικοῦ

Διὰ τὴν ἀκρίβειαν
Τὸ II Γραφεῖον
ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
Ἵπολοχαγὸς Πεζικοῦ



ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Τοπογραφία είναι ή επιστήμη, ή όποία μάς διδάσκει πῶς νά κατασκευάζωμεν, καί χρησιμοποιοῦμεν τοὺς χάρτας.

Χάρτης (Γεωγραφικός ή Τοπογραφικός) είναι ένα φύλλο χαρτί επάνω εις τὸ όποϊον ἔχομεν σχεδιάσει ένα τμήμα τοῦ ἔδαφους. Τὸ ἔδαφος ή τὰ ἀντικείμενα ἐπὶ τοῦ ἔδαφους, τὰ σχεδιάζουμε πολὺ μικρότερα, δηλαδή ένα μῆκος φυσικὸν εις τὸ ἔδαφος, τὸ μικραίνουμε 100 ή 1000 κλπ. φορές, καί ἔτσι ὅπως γίνεται μικρὸ τὸ μεταφέρομε στὸ χάρτη, ὅποτε λέγεται γραφικὸν μῆκος : Π. χ. ἐάν ἔχομε ένα φυσικὸν μῆκος 100 μέτρα καί τὸ μικρύνουμε 1000 φορές, τότε εις τὸν χάρτην θὰ ἔχη μῆκος 100)1000 μ. δηλαδή 10 ἑκατοστὰ. Ἐπομένως σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσι 10 ἑκατοστὰ γραφικὸν μῆκος παριστάνει εις τὴν πραγματικότητα 100 μέτρα. Ἀντιστρόφως, ἐάν ἔχομε ένα μῆκος γραφικὸν 10 ἑκατοστὰ καί γνωρίζουμε, ὅτι αὐτὸ προῆλθεν, διότι τὸ ἐμικρύνουμε 1000 φορές, τότε θὰ σκεπτόμεθα ὅτι αὐτὸ τὸ γραφικὸν μῆκος στὴν πραγματικότητα παριστάνει $0,10 \times 1000 = 100$ μέτρα.

ΠΕΡΙ ΚΛΙΜΑΚΩΝ

Κλίμαξ είναι ή σταθερὰ ἀναλογία, ή όποία ὑπάρχει μεταξύ τοῦ γραφικοῦ μήκους καί τοῦ φυσικοῦ. Π. χ. εις ένα χάρτην πού τὸν ἔχομε σχεδιάσει μικραίνοντας τὰ φυσικὰ μήκη 1000 φορές, ὑπάρχει ή ἑξῆς σχέση :

Τὸ 1 ἑκατ. μῆκος παριστὰ 1000 ἑκατοστὰ.

Τὰ 2 ἑκατ. μῆκος παριστοῦν 2000 ἑκατοστὰ.

Τὰ 3 ἑκατ. μῆκος παριστοῦν 3000 ἑκατοστὰ.

κ. ο. κ.

δηλαδή : μεταξύ τῶν γραφικῶν μηκῶν καί τῶν φυσικῶν, ὑπάρχει σταθερὰ σχέση 1)1000, 2)2000, 3)3000 δηλαδή πάντοτε 1)1000 (ένα πρὸς χίλια). Ἡ σχέση αὐτὴ λέγεται κλίμαξ.

Ἐχομε δύο εἰδῶν κλίμακας, τὴν ἀριθμητικὴν κλίμακα καί τὴν γραφικὴν κλίμακα.

Ἀριθμητικὴ κλίμαξ, είναι ένα κλάσμα τὸ όποϊον ἔχει

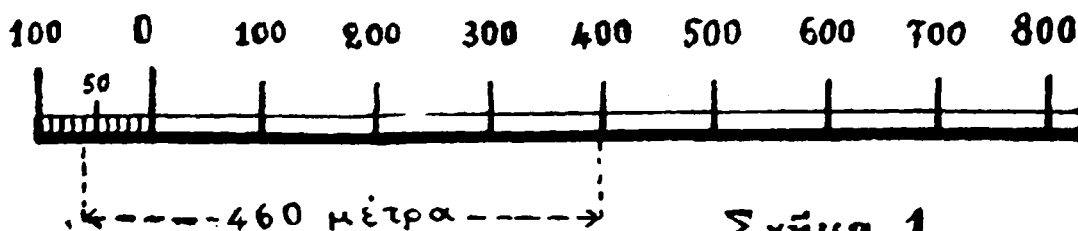


ἀριθμητὴν τὴν μονάδα καὶ παρονομαστὴν ἓνα ἀριθμὸν (συνήθως πολλαπλάσια τοῦ 10), καὶ ἡ ὁποία μᾶς δείχνει ὅτι, ἐὰν θέλουμε νὰ μεταφέρουμε ἓνα φυσικὸ μῆκος εἰς τὸν χάρτην πρέπει νὰ διαιρέσουμε αὐτὸ μὲ τὸν παρονομαστὴν τῆς κλίμακος καὶ ἀντιστρόφως, ἐὰν θέλουμε ἓνα γραφικὸν μῆκος νὰ τὸ μεταφέρουμε εἰς τὸ πραγματικὸν μῆκος, πρέπει νὰ τὸ πολλαπλασιάσουμε μὲ τὸν παρονομαστὴν τῆς κλίμακος. Π.χ. 1)1000 (ἓνα πρὸς χίλια), 1)75000 (ἓνα πρὸς 75 χιλιάδας). Γραφικὴ κλίμαξ εἶναι ἡ γραφικὴ παράστασις τῆς ἀριθμητικῆς κλίμακος, ἀποφεύγουμε δὲ μ' αὐτὴ τοὺς ὑπολογισμοὺς καὶ ἔτσι διευκολυνόμεθα.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΧΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΛΙΜΑΚΟΣ

Ἡ γραφικὴ κλίμαξ κατασκευάζεται ὡς ἑξῆς:

Παίρνουμε μιὰ εὐθεΐα καὶ σὲ ἓνα σημεῖον αὐτῆς σημειοῦμεν μηδέν (σχῆμα 1).



Σχῆμα 1.

Ἐστω ὅτι θέλουμε νὰ σχεδιάσουμε τὴν γραφικὴ κλίμακα 1)10000, διαιροῦμεν τὴν ἀνωτέρω εὐθεΐαν δεξιὰ ἀπὸ τὸ μηδέν ἀνὰ ἓν ἑκατοστὸν καὶ τὸ μεταφράζουμε τί παριστᾷ τὸ ἓνα ἑκατοστὸν εἰς τὴν κλίμακα 1)10000 καὶ τὸ ἀριθμοῦμεν 100, 200, 300, 400 500, μέτρα. Ἀριστερὰ τοῦ 0, διαιροῦμεν 1 ἑκατοστὸν εἰς 10 χιλιοστά, δηλαδὴ κάθε χιλιοστὸ παριστᾷ ἑπομένως 10 μέτρα. Αὐτὸ τὸ ἑκατοστὸ, λέγεται πτέρνα τῆς κλίμακος. Τὴν γραφικὴν κλίμακα χρησιμοποιοῦμεν κατὰ δύο τρόπους :

α) Ἐνα φυσικὸν μῆκος τὸ μετατρέπομεν ἀμέσως εἰς τὸ γραφικὸν τῆ βοηθεία τῆς γραφικῆς κλίμακος, π.χ. ἐὰν ἔχουμε στὴν κλίμακα 1 πρὸς 10000 τὰ 200 μέτρα νὰ τὰ κάνουμε γραφικὸν μῆκος, βλέπουμε ἀμέσως ὅτι εἶναι δύο ἑκατοστά. Ἐὰν ἔχουμε 240 μέτρα, τότε τὰ 200 μέτρα θὰ τὰ πάρουμε δεξιὰ τοῦ 0 καὶ τὰ 40 μέτρα ἐπὶ τῆς πτέρνης τῆς κλίμακος.

β') Ἀντιστρόφως 2 ἑκατοστά ἐπὶ τῆς κλίμακος παριστοῦν 200 μέτρα, 46 χιλιοστά ἐπὶ τῆς κλίμακος παριστοῦν 460 μέτρα, (400 μέτρα δεξιὰ τοῦ 0 καὶ 60 μέτρα ἀπὸ τὴν πτέρναν τῆς κλίμακος).



Τοιουτοτρόπως είναι δυνατόν νά προσδιορίσουμε τὸ πραγματικὸν μῆκος μιᾶς εὐθείας ἐπὶ τοῦ χάρτου, ἢ νά μεταφέρουμε ἀμέσως εἰς τὸν χάρτην ἓνα μῆκος πραγματικόν, τὸ ὁποῖον ἐμετρήσαμε ν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

Μία κλίμαξ λέγεται μεγαλυτέρα ἀπὸ μίαν ἄλλην, ἐὰν ἔχη μικρότερον παρονομαστήν, διότι τότε τὰ φυσικὰ μήκη ἔχουν μικρύνει ὀλιγώτερον, π.χ. ἡ κλίμαξ 1 : 10.000 εἶναι μεγαλυτέρα τῆς κλίμακος 1 : 50.000.

ΠΡΟΧΕΙΡΟΝ ΕΠΙΠΕΔΟΜΕΤΡΙΚΟΝ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

Πρόχειρον ἐπιπεδομετρικὸν σχεδιάγραμμα εἶναι ἓνα φύλλον χάρτου, ἐπάνω στὸ ὁποῖον ἔχουμε μεταφέρει ὑπὸ μίαν κλίμακα καὶ διὰ προχείρων ὀργάνων τὰς ἐπιπεδομετρικὰς λεπτομερείας τοῦ ἐδάφους (δρόμους, δένδρα, σπίτια). Τὰς ὑψομετρικὰς λεπτομερείας δὲν μπορούμε νά τὰς μεταφέρουμε διὰ προχείρων μέσων (δηλαδὴ τὰ ὑψώματα καὶ τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους).

Ἐνα σχεδιάγραμμα λέγεται ὁδοιπορικόν, ὅταν ἔχουμε σχεδιάσει τὰς ἐπιπεδομετρικὰς λεπτομερείας τοῦ ἐδάφους κατὰ μῆκος ἑνὸς δρόμου δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ αὐτοῦ 100 ἕως 200 μέτρα.

Τί χρειάζεται κανεὶς γιὰ νά σχεδιάσῃ ἓνα πρόχειρο ἐπιπεδομετρικὸν σχεδιάγραμμα;

Ἐνα σκληρὸ χαρτόνι ἢ λεπτὸ ξύλο διαστάσεων 0.30 X 0.30 ἐπάνω στὸ ὁποῖον μὲ 4 πινέζες καρφώνουμε ἓνα φύλλον λευκὸ χαρτί ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ σχεδιάσουμε. Ὅλο αὐτὸ λέγεται πινακίς. Ἐνα μολύβι Νο. 2, μία γομολάστιχα, 1 ὑποδεκάμετρο, μερικὲς καρφίδες.

Τί ἐννοοῦμεν ὅταν λέγωμεν ὑποτύπωσις ;

Ἐννοοῦμεν τὴν ἀναγραφὴν τῶν λεπτομερειῶν τοῦ ἐδάφους ἐπάνω σὲ λευκὸ χαρτί ὑπὸ μίαν κλίμακα.

Τί ἐργασία κάνει κανεὶς γιὰ νά ἀρχίσῃ τὴν ὑποτύπωσιν ἑνὸς τμήματος τοῦ ἐδάφους;

Πρέπει νά τοποθετήσῃ τὴν πινακίδα ἐνστάσει : δηλαδὴ νά τὴν τοποθετήσωμεν εἰς τὸ σημεῖον ποὺ θὰ ἐργασθοῦμε, νά κάνουμε ὀριζοντίωσιν αὐτῆς, (δηλαδὴ νά μὴ ἔχη κλίσιν ἢ πινακίς δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ, ἄνω ἢ κάτω) καὶ νά κάνουμε παραλληλισμὸ τῆς πινακίδος (δηλαδὴ αἱ γραμμαὶ ἐπὶ τῆς πινακίδος νά εἶναι παράλληλοι καὶ ὁμόρροποι πρὸς τὰς ἀντιστοίχους τοῦ ἐδάφους, ἢ ὁ σημειωθεὶς βορρᾶς ἐπὶ τῆς πινακίδος νά εἶναι πάντοτε πρὸς τὸν πραγματικὸν βορρᾶν).



Τρεῖς Φαλαγγίται ἀποτελοῦν τὸ συνεργεῖον ὑποτυπώσεως. Ἔστω ὅτι θέλομεν νὰ ὑποτυπώσωμεν τὴν ἐν τῷ σχήματι (2) παριστωμένην ἕκτασιν ὑπὸ κλίμακα 1)1000.

Διὰ νὰ ὑποτυπώσωμεν τὴν ἕκτασιν αὐτὴν, πρέπει νὰ μεταφέρωμεν εἰς τὴν πινακίδα μας τὰ χαρακτηριστικὰ σημεῖα τοῦ ἐδάφους, βάσει δὲ τούτων, θὰ σχεδιάσωμεν, παρατηροῦντες τὸ ἔδαφος, ὅλα τὰ σημεῖα λεπτομερειῶν. Πρὸς τοῦτο, πρῶτον μεταβαίνομεν εἰς τὸν μεμονωμένον οἰκίσκον καὶ καθορίζομεν τὴν θέσιν του αὐθαιρέτως ἐπὶ τοῦ φύλλου χάρτου, εἰς τρόπον ὥστε νὰ δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ δι' ὀλόκληρον τὴν ἕκτασιν. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ σημεῖον θὰ καθορίσω ἄλλα σημεῖα, διὰ τοῦτο τὸ σημεῖον τοῦτο λέγεται σημεῖον στάσεως, τὸ σημειοῦμεν δὲ μὲ τὸ ἐξῆς συνθηματικόν :

ϕ A ϕ e B,

τὰ δὲ ἄλλα σημεῖα τὰ ὅποια θὰ προσδιορίσωμεν ἀπὸ τὸ σημεῖον στάσεως, λέγονται γραφικὰ σημεῖα καὶ τὰ σημειοῦμεν ὡς ἐξῆς. 1, .2, .3. Ὁ προσδιορισμὸς τῶν γραφικῶν σημείων γίνεται κατὰ διαφόρους μεθόδους.

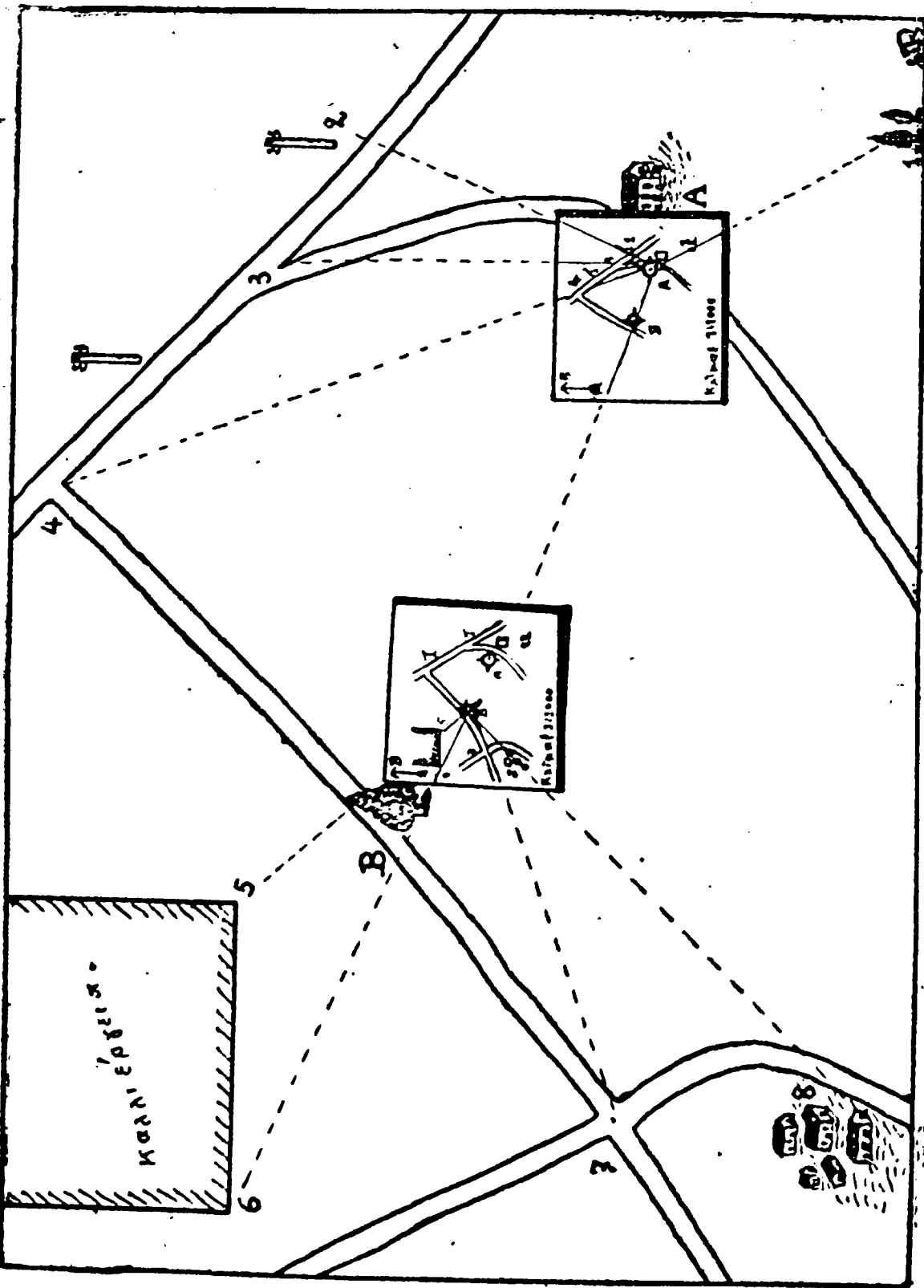
α) Ἀκτινοειδῆς μέθοδος : Τοποθετοῦμαι ὅσον τὸ δυνατὸν πλησίον τοῦ σημείου τὸ ὁποῖον ἐξέλεξα ὡς σημεῖον στάσεως. Ὁ ἓνας φαλαγγίτης κρατεῖ τὴν πινακίδα μὲ τοὺς δακτύλους τῆς δεξιᾶς πρὸς τὰ ἄνω καὶ τὴν ὀριζοντιώνει ἐξ ὄψεως. Εἰς τὸ σημεῖον στάσεως καρφώνει κατακορύφως μίαν καρφίδα.

Ὁ ἄλλος Φαλαγγίτης παίρνει τὸ ὑποδεκάμετρον καὶ ἀφοῦ τοποθετήσῃ τὴν γραμμίστριαν τοῦ ὑποδεκαμέτρου (ἔτσι λέγομεν τὴν μίαν πλευρὰν τοῦ ὑποδεκαμέτρου), νὰ ἐφάπτεται τῆς καρφίδος, ἢ ὁποῖα καθορίζει τὸ σημεῖον στάσεως, σκοπεύει τὰ διάφορα σημεῖα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πρὸς διευκόλυνσιν τῆς σκοπεύσεως, προσηλοῦμεν ἐπὶ τοῦ ὑποδεκαμέτρου ἀπὸ μίαν καρφίδα εἰς τὰ ἄκρα, εἰς τρόπον ὥστε νὰ καθορίζουν μίαν γραμμὴν παράλληλον τῆς γραμμίστριας.

Ὅταν σκοπεύωμεν φροντίζομεν, ὥστε αἱ δύο κεφαλαὶ τῶν καρφίδων νὰ πίπτουν ἐπὶ τοῦ σκοπευομένου σημείου. Ἀφοῦ οὕτω ἀπὸ τὴν στάσιν A χαράξωμεν τὰς διευθύνσεις πρὸς τὰ χαρακτηριστικὰ σημεῖα 1, 2, 3, 4, καὶ B, μετροῦμεν διὰ τοῦ βήματος ἢ ἐξ ὄψεως ἢ δι' ἄλλου τρόπου τὰς ἀποστάσεις A1, A2, A3, A4, AB, καὶ μεταφέρομεν ταύτας ὑπὸ τὴν κλίμακα εἰς τὰς ἀντιστοίχους σκοπεύσεις. Οὕτω, ἐὰν A ἕως 1 μετρηθῶσι 57 διπλᾶ βήματα, τότε $57 + 28 = 85$ μ., ὑπὸ κλίμακα 1)1000 σημειοῦμεν τὸ 1 ἐπὶ τῆς διευθύνσεως A1 καὶ εἰς ἀπόστασιν 85 χιλιοστῶν ἀπὸ τοῦ A, κ.ο.κ.

Ἀφοῦ οὕτω μεταφερθοῦν τὰ σκοπευθέντα σημεῖα ἐπὶ





Σχῆμα 2.



τῆς πινακίδος, τότε σβύνομεν τὰς χαραχθεῖσας γραμμὰς κατὰ τὰς σκοπεύσεις καὶ παρατηροῦντες ἔπειτα τὸ ἔδαφος, σχεδιάζομεν τὰς λεπτομερείας αὐτοῦ.

Ἀφοῦ τελειώσωμεν ἀπὸ τὴν στάσιν Α, διὰ νὰ συνεχίσωμεν τὴν ὑποτύπωσιν μεταβαίνομεν εἰς τὸ μεμονωμένον δένδρον. Ἡ θέσις πλέον τούτου ἔχει καθορισθῆ ἐπὶ τῆς πινακίδος μας ὡς—στάσις Β. Ἐκτελοῦμεν ὀριζοντίωσιν τῆς πινακίδος καὶ προσανατολισμὸν αὐτῆς ὡς ἑξῆς:

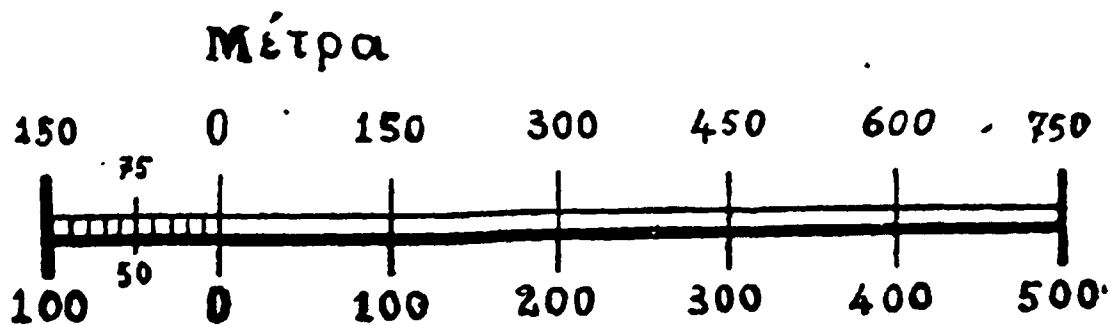
Ἐπὶ τοῦ Β τῆς πινακίδος, τοποθετοῦμεν μίαν καρφίδα καὶ τὴν γραμμίστριαν τοῦ ὑποδεκαμέτρου ἐπὶ τῆς διευθύνσεως Β-Α. Εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν σκοπεύομεν τὸ Α, ἐπομένως ἡ πινακὶς μας εἶναι προσανατολισμένη, καθόσον αἱ γραμμαὶ τοῦ ἔδαφους εἶναι παράλληλοι καὶ ὁμόρροποι πρὸς τὰς ἀντιστοιχοῦσας ἐπὶ τῆς πινακίδος.

Ἔτσι ὅπως εἶναι ὀριζοντιωμένη καὶ προσανατολισμένη ἡ πινακὶς, ἐπαναλαμβάνομεν τὴν αὐτὴν ἐργασίαν, ὅπως εἰς τὴν στάσιν Α σκοπεύοντες τὰ σημεῖα 5, 6, 7, 8 καὶ ἔπειτα σχεδιάζομεν τὰς λεπτομερείας τοῦ ἔδαφους.

Τοιοῦτοτρόπως ἐσχεδιάσαμεν τὸ τμῆμα τοῦ ἔδαφους ποῦ ἠθέλαμεν. Δὲν ἀπομένει διὰ νὰ εἶναι χρησιμοποίησιμον τὸ σχεδιάγραμμα τοῦτο, παρὰ νὰ σημειώσωμεν ἓνα τόξο ποῦ θὰ δείχνῃ τὸ βορρᾶ (τῇ βοηθείᾳ πυξίδος εἰ δυνατόν) καὶ τὴν κλίμακα τοῦ σχεδίου τὴν ἀριθμητικὴν ἢ τὴν γραφικὴν, ὡς καὶ τὸν χῶρον ποῦ παριστᾶ.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ :

Πρὸς διευκόλυνσιν τῆς μετατροπῆς τῶν βημάτων εἰς μέτρα καὶ ἀποφυγὴν τῶν ὑπολογισμῶν κατασκευάζομεν καθ' ὅμοιον τρόπον, ὡς καὶ τὴν γραφικὴν κλίμακα, τὴν γραφικὴν βηματικὴν κλίμακα, ἡ ὁποία εἶναι ὅπως τὸ κατωτέρω σχῆμα 2α, καὶ μὲ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι 1 διπλὸ βῆμα εἶναι 1,50 μ.

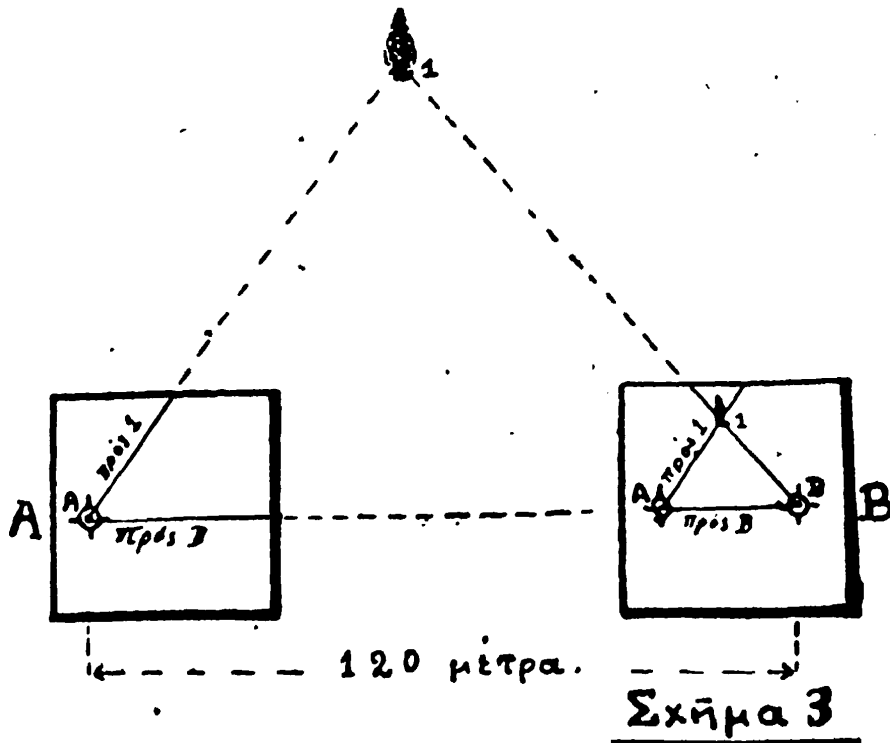


Διπλᾶ βήματα.

Σχῆμα 2α.



β) Μέθοδος τῶν τομῶν: Διὰ τὸν καθορισμὸν τῶν σημείων τῶν λεπτομερειῶν διὰ τῆς μεθόδου τῶν τομῶν, ἐργαζόμεθα ὡς ἐξῆς: Ἐστω τὰ σημεία A B καὶ 1 ἐπὶ τοῦ ἐδάφους (σχῆμα 3). Καθορίζω αὐθαιρέτως ἐπὶ τῆς πινακίδος



μου τὸ A, καὶ ἐκ τούτου σκοπεύω τὸ B καὶ καὶ 1 χάρασσω τὰς σκοπεύσεις. Μεταβαίνων κατόπιν εἰς τὸ B, μετρῶ πρῶτον τὴν ἀπόστασιν A—B καὶ τὴν μεταφέρω ὑπὸ κλίμακα ἐπὶ τῆς χαραχθείσης γραμμῆς A.B. Οὕτω καθορίζεται τὸ σημεῖον B. Μεταβαίνω εἰς τὸ σημεῖον B καὶ μετὰ τὴν ὀριζοντίωσιν καὶ τὸν προσανατολισμὸν τῆς πινακίδος, σκοπεύω τὸ σημεῖον 1. Ἡ τομὴ τῆς σκοπεύσεως ἐκ τοῦ B πρὸς τὸ 1 καὶ τῆς προηγουμένης σκοπεύσεως ἐκ τοῦ A πρὸς τὸ 1, καθορίζει τὸ σημεῖον 1. Εἶναι δυνατόν ἀπὸ τὸ A νὰ σκοπεύσωμεν κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο περισσότερα σημεία, νὰ σημειοῦμεν δὲ ἐπὶ ἐκάστης σκοπεύσεως πρὸς 1, πρὸς 2, πρὸς 3 καὶ ἐκ τοῦ B νὰ ἐπαναλαμβάνωμεν τὰς σκοπεύσεις πρὸς τὰ ἴδια σημεία. Αἱ τομαὶ τῶν σκοπεύσεων ἀπὸ τὰς δύο στάσεις πρὸς τὸ ἴδιο σημεῖον, καθορίζει τὸ σημεῖον τοῦτο ἐπάνω στὴν πινακίδα. Ἡ μέθοδος αὕτη εἶναι ἀκριβεστέρα, ἀρκεῖ νὰ μετρηθῇ καλῶς ἡ ἀπόστασις A ἕως B καὶ νὰ γίνωνται κανονικῶς αἱ σκοπεύσεις, μᾶς ἀπαλλάσσει δὲ προσέτι καὶ τῆς μετρήσεως τῶν ἀποστάσεων τῶν σημείων λεπτομερειῶν.



ΥΠΟΤΥΠΩΣΙΣ ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟΥ

Ἡ ὑποτύπωσις ἑνὸς ὁδοιπορικοῦ γίνεται, ὅπως καὶ τοῦ προχείρου σχεδιαγράμματος, μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι, τὰ σημεῖα στάσεως τὰ ἐκλέγομεν 100 ἕως 200 μέτρα ἑκατέρωθεν καὶ κατὰ μῆκος ἑνὸς δρόμου.

ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ ΧΑΡΤΟΥ

Ἔχομεν διαφόρων εἰδῶν χάρτας, τοὺς γεωγραφικούς, ὅταν ἔχουν κλίμακα ἄνω τοῦ 1.000.000, τοὺς τοπογραφικούς, ὅταν ἔχουν κλίμακα ἄνω τῶν 5.000 καὶ τὰ τοπογραφικὰ διαγράμματα, ὅταν ἔχουν κλίμακα κάτω τῶν 5000.

ΕΥΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΟΣ ΧΑΡΤΟΥ, ΟΤΑΝ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΓΝΩΣΤΗ.

Ἡ ἐργασία γίνεται ὡς ἑξῆς:

Διὰ γνωστῆς ἀποστάσεως. Ὄταν γνωρίζωμεν τὴν ἀπόστασιν μετὰξὺ δύο σημείων, ἀνευρίσκομεν αὐτὰ εἰς τὸν χάρτην καὶ ἔπειτα δι' ἑνὸς ὑποδεκαμέτρου, μετρῶμεν τὸ γραφικὸν μῆκος τῶν δύο τούτων σημείων. Διαιροῦμεν κατόπιν τὸ πραγματικὸν μῆκος διὰ τοῦ γραφικοῦ, τὸ πηλίκον παριστᾷ τὸν παρονομαστήν τῆς κλίμακος. Π.χ. γνωρίζομεν μίαν ἀπόστασιν δύο σημείων, ὅτι εἶναι 1.500 μέτρα. Μετροῦμεν ἐπὶ τοῦ χάρτου καὶ εὐρίσκομεν τὴν ἀπόστασιν τῶν δύο αὐτῶν σημείων 0,015 μ. Ἐπομένως ἡ κλίμαξ εἶναι :

$$\frac{1500}{0,015} = 100.000 \text{ δηλ. } \frac{1}{100.000}$$

ΚΥΡΙΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΟΥ ΧΑΡΤΟΥ

Τὰ κύρια σημεῖα τοῦ χάρτου εἶναι : Ὁ βορρᾶς, ὁ Νότος, ἡ Ἀνατολή, ἡ Δύσις : Τὰ εὐρίσκομεν δὲ ὡς ἑξῆς:

Ὅπως διαβάζωμεν τὸν χάρτην, τὸ ἄνω μέρος εἶναι ὁ Βορρᾶς, τὸ κάτω ὁ Νότος, τὸ πρὸς τὸ δεξιὸν μας χεῖρ ἡ Ἀνατολή, τὸ πρὸς τὸ ἀριστερόν μας ἡ Δύσις.

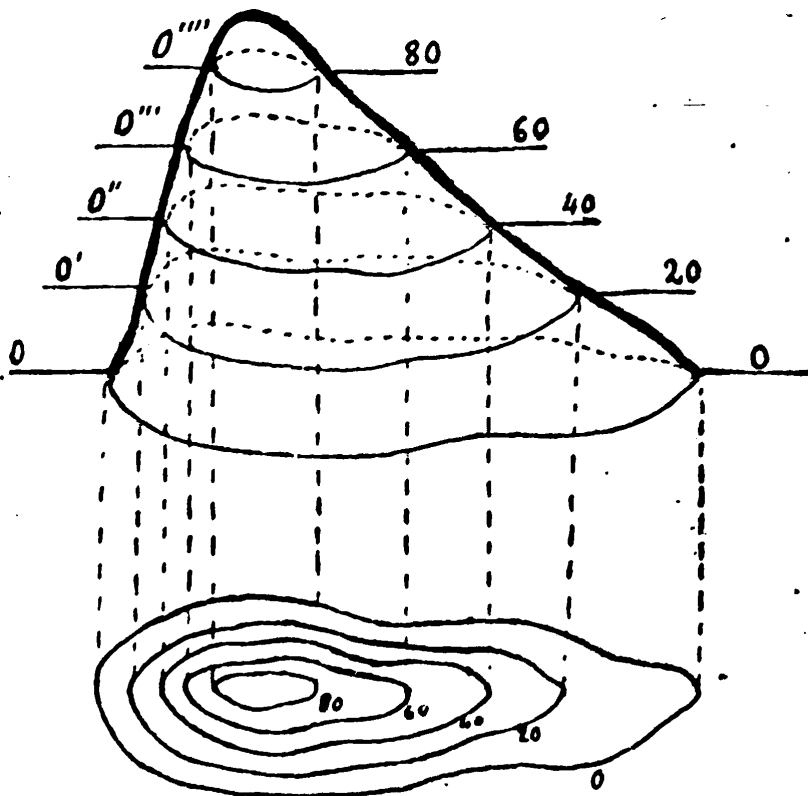
ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΟΥ ΧΑΡΤΟΥ

Πρέπει πρῶτον νὰ προσανατολίσουμε, δηλαδὴ νὰ κατευθύνουμε τὸ βόρειον μέρος πρὸς τὸν βορρᾶν, οὕτως ὥστε αἱ γραμμαὶ τοῦ χάρτου νὰ εἶναι παράλληλοι καὶ ὁμόροποι πρὸς τὰς ἀντιστοιχοῦς τοῦ ἐδάφους, καὶ κατόπιν νὰ γνωρίζωμεν τὰς συνθηματικὰς παραστάσεις, δηλαδὴ τὰ συνθηματικὰ σημεῖα διὰ τῶν ὁποίων παριστάνομεν τὰ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους διάφορα ἀντικείμενα. Οἱ τοπογραφικοὶ χάρται, εἰς τὸ κάτω μέρος

ἔχουν τὰς σπουδαιότερας συνθηματικὰς παραστάσεις, [καὶ ὅποια ὑπάρχουν ἐντὸς τοῦ χάρτου. Εἰς τὸ τέλος ὑπάρχει πίναξ τῶν κυριωτέρων συνθηματικῶν παραστάσεων (σελίς 19 καὶ 20).

Εἰς τοὺς τοπογραφικοὺς χάρτας ὅμως, ἐκτὸς τῶν συνθηματικῶν παραστάσεων, ὑπάρχουν καὶ κάτι γραμμαὶ καμπύλαι. Αὗται λέγονται ὀριζόντιαι ἢ ἰσοῦψεῖς καμπύλαι καὶ χρησιμεύουν νὰ δίδουν τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους δηλαδή τὰ ὑψώματα, τοὺς ἀνχένας, τὰς κορυφὰς κλπ.

Χωρὶς νὰ θελήσουμε νὰ μάθουμε πῶς ἀποδίδεται ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους μὲ τὰς καμπύλας, μποροῦμεν εὐκόλως νὰ μάθουμε νὰ διαβάζουμε τὰς καμπύλας. Ἡ μέθοδος τῆς ἀποδόσεως τῆς μορφῆς τοῦ ἐδάφους διὰ τῶν ἰσοῦψῶν καμπυλῶν, βασιίζεται ἐπὶ τοῦ κάτωθι :



Σχῆμα 4.

Ἐὰν ἔχουμε ἓνα λόφο (Σχῆμα 4) καὶ φαντασθοῦμε πρὸς στιγμήν, ὅτι ἡ θάλασσα ἀνυψοῦται μέχρι τοῦ σημείου 0, ἐὰν παρατηρήσωμεν ἀπὸ πάνω θὰ ἰδοῦμε γύρω-γύρω τὴν καμπύλην γραμμὴν 0. Ἐὰν τὸ νερὸ ἀνυψωθῇ κατὰ 20 μέτρα ἀκόμη, τότε θὰ φθάσῃ ἢ στάθμῃ εἰς τὸ σημεῖον 0', κυττάζοντες δὲ ἀπὸ πάνω θὰ ἰδοῦμε τὴν καμπύλην 20 καὶ τῆς



ὅποιας ὄλα τὰ σημεῖα εἶναι ὑψηλότερα κατὰ 20 μέτρα. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον θὰ προκύψουν αἱ καμπύλαι 40, 60, 80, καὶ ἐπομένως ἡ μορφή τοῦ λόφου θὰ ἀποδοθῇ μὲ τὰς καμπύλας. Συνεπῶς ἓνας ὁ ὅποιος θὰ ἰδῇ στὸν χάρτη τὰς καμπύλας, θὰ ἀναπλάσσει μὲ τὴν φαντασίαν του τὴν μορφήν τοῦ λόφου, ὡς ἐπίσης καὶ τὸ ὕψος τοῦ λόφου. Αἱ καμπύλαι εἶναι ἰσοῦψεῖς, καθόσον προέρχονται ἐκ τῆς τομῆς τοῦ ἐδάφους μὲ ὀριζόντια ἐπίπεδα. Τὰ ὀριζόντια αὐτὰ ἐπίπεδα, ἔχουσι σταθερὰν ἀπόστασιν μεταξύ των, ἡ ὅποια καλεῖται ἰσοδιάστασις. Σὲ κάθε χάρτη ἀναγράφεται ἐκτὸς τῆς κλίμακος καὶ ἡ ἰσοδιάστασις. Π. χ. ἰσοδιάστασις 20 μ. σημαίνει, ὅτι ἡ κατακόρυφος ἀπόστασις μεταξύ δύο διαδοχικῶν καμπυλῶν εἶναι 20 μ. Γνωρίζοντες τὴν ἰσοδιάστασιν καὶ τὴ βοήθειαν τοῦ ὑψομέτρου ὠρισμένων σημείων, τὸ ὅποιον ἀναγράφεται, δυνάμεθα νὰ εὕρωμεν τὸ ὕψος τῶν λοιπῶν σημείων τοῦ ἐδάφους τῶν παριστωμένων ἐπὶ τοῦ χαρτου.

✱ Αἱ καμπύλαι μᾶς βοηθοῦν νὰ διακρίνωμεν τὴν κλίσιν τοῦ ἐδάφους, ὅπου αἱ καμπύλαι πλησιάζουν, ἐκεῖ ἡ κλίσις τοῦ ἐδάφους εἶναι ἀπότομος, ὅπου αἱ καμπύλαι εἶναι ἀραιαὶ τὸ ἔδαφος ἔχει μικρὰν κλίσιν. Ὅπου αἱ καμπύλαι ἔχουν κυρτότητα, τότε ὑπάρχει ἀντέρεισμα, ἐνῶ ἡ κοιλότης τῶν καμπυλῶν μαρτυρεῖ κοιλότητα τοῦ ἐδάφους, χαράδρας κλπ. Μεταξύ τῶν δύο κορυφῶν φαίνονται οἱ αὐχένες κλπ.

Αἱ καμπύλαι διακρίνονται εἰς ἐνδιαμέσους, κυρίας καὶ βοηθητικάς. Αἱ κύρια εἶναι παχύτεραι καὶ ὑποβοηθοῦν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ χάρτου. Χαράσσονται εἰς τρόπον ὥστε μεταξύ δύο κυρίων καμπυλῶν νὰ ὑπάρχουν 4 καμπύλαι ἐνδιάμεσοι.

Αἱ βοηθητικαὶ καμπύλαι, σχεδιάζονται μὲ διακεκομμένην γραμμὴν καὶ χρησιμεύουν γιὰ νὰ ἀποδίδουν πολὺ μικρὰς λεπτομερείας τῆς μορφῆς τοῦ ἐδάφους.

ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΙΚΟΝ

Πανοραματικὸν λέγεται τὸ σχεδιάγραμμα, τὸ ὅποιον ἀπεικονίζει τὸ ἔδαφος, ὅπως ἀκριβῶς τὸ βλέπουμε, δηλαδή εἶναι μία φωτογραφία τοῦ ἐδάφους.

Ἐνα πανοραματικὸν εἶναι ὠφέλιμον, ὅταν ἀποδίδῃ ἀκριβῶς τὸ ἔδαφος ὅπως εἶναι, καὶ ὅταν εἶναι ἀπλοῦν καὶ καθαρόν. Πῶς θὰ κατασκευάσωμεν ἓνα Πανοραματικόν;

Θὰ πάρωμεν ἓνα φύλλον λευκοῦ χάρτου, τὸ ὅποιον θὰ καρφώσωμεν ἐπὶ τῆς πινακίδος μας. Τὸ χαρτί αὐτὸ θὰ τὸ

τετραγωνίσωμεν ὅπως δείχνη τὸ σχῆμα 5. Αἱ δύο γραμμαὶ ΧΧ' καὶ ΨΨ' εἶναι αἱ βασικαὶ γραμμαὶ, βάσει τῶν ὁποίων θὰ κάμωμεν τὰς μετρήσεις μας καὶ βάσει τῶν ὁποίων θὰ τὰς μεταφέρωμεν ἐπάνω στὸ σχέδιο. Φανταζόμεθα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὅτι εἰς τὸ ἔδαφος ποὺ θέλουμε νὰ σχεδιάσουμε ὑπάρχουν αὐταὶ αἱ δύο γραμμαὶ. Τὸ σημεῖον Σ τῆς τομῆς αὐτῶν τῶν δύο εὐθειῶν τὸ συνταυτίζομε μὲ ἓνα χαρακτηριστικὸν σημεῖον τοῦ ἐδάφους (γέφυρα, δένδρον, συμβολὴ χαραδρῶν κλπ).

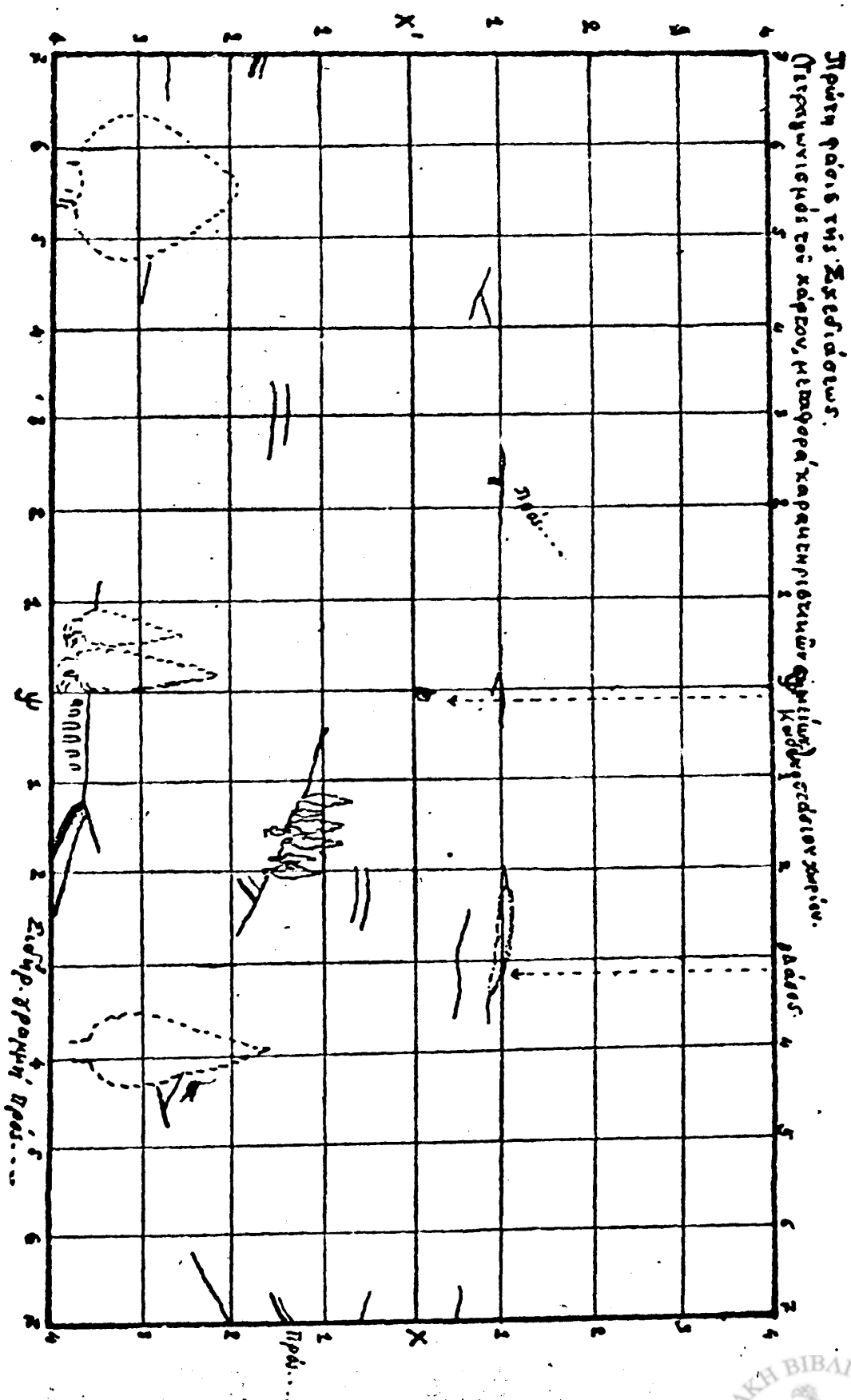
Θὰ πάρωμεν ἐπίσης ἓνα ὑποδεκάμετρον ἀπὸ τὸ μέσον τοῦ ὁποίου θὰ δέσωμεν μίαν κλωστήν. Θὰ ἐπισημάνωμεν ἓν σημεῖον τῆς κλωστῆς εἰς 0,50 ἀπὸ τοῦ ὑποδεκαμέτρου δι' ἐνὸς κόμβου. Πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ὅτι ἅμα ἔχουμε 50 ἑκατ. κλωστή, τὸ πλάτος τοῦ σχεδίου δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι πάρα πάνω ἀπὸ 40 ἑκατ., δηλαδὴ τὸ πλάτος τοῦ σχεδίου πρέπει νὰ εἶναι τὰ 4)5 τοῦ μήκους τῆς κλωστῆς τοῦ ὑποδεκαμέτρου.

Μὲ αὐτὸ τὸ ὑποδεκάμετρο κάμνουμε τὰς μετρήσεις ὡς ἐξῆς: Στερεώνουμε τὸν κόμβον τῆς κλωστῆς εἰς τὴν βάσιν τῆς μύτης μας, μεταξὺ τῶν δύο ματιῶν μὲ τὸ ἀριστερὸ χέρι, μὲ τὸ δεξιὸ χέρι κρατοῦμε τὸ ὑποδεκάμετρο κατακόρυφο ἢ ὀριζόντιο, ὥστε ἡ κλωστή νὰ εἶναι τεντωμένη. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον κάθετα ἢ ὀριζόντια τὸ ὑποδεκάμετρο, μετῶμε κλείνοντας τὸ ἓνα μάτι, πόσο ἄνω ἢ κάτω, δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ τοῦ Σ εὐρίσκεται μία κορυφή, ἓνα δένδρον, μία γέφυρα, ἓνα ἄλλο σημεῖον κλπ. Δυνάμεθα νὰ καταργήσωμεν τὴν κλωστήν καὶ νὰ μετῶμεν μὲ ἓνα ἀπλοῦν ὑποδεκάμετρον. Ἐφοῦ μεταφέρουμε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πολλὰ χαρακτηριστικὰ σημεῖα, ἀποδίδομεν τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους, ὅπως τὸ βλέπομεν, μὲ τὴν ἐξῆς σειράν: α') Μεταφορὰ τῶν χαρακτηριστικῶν σημείων τοῦ Πανοραματικοῦ (Σχῆμα 5), β') Σχεδίασις τῶν χαρακτηριστικῶν γραμμῶν (Σχῆμα 6), γ') Ἐπιμελημένη σχεδίασις, σκίασις, χρωματισμὸς (Σχῆμα 7). Ἡ σειρά αὕτη, δεόν νὰ τηρῆται διὰ νὰ εἶναι χρησιμοποιήσιμον τὸ σχέδιον εἰς ὅποιανδήποτε στιγμήν.

Ἐπὶ τοῦ Πανοραματικοῦ ἀναγράφονται τὰ ὀνόματα τῶν χωρίων, τὸ μέρος πρὸς τὸ ὁποῖον ὀδηγοῦν οἱ δρόμοι, τὸ σημεῖον στάσεως ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐξετελέσαμεν τὴν σχεδίασιν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ σχεδιάσαντος.

Αἱ ἐγγραφαὶ αὗται δὲν πρέπει νὰ καταστρέφουν τὴν καθαρότητα τοῦ σχεδίου, διὰ τοῦτο γράφονται, εἰ δυνατόν, εἰς τὸ περιθώριον τοῦ σχεδίου.

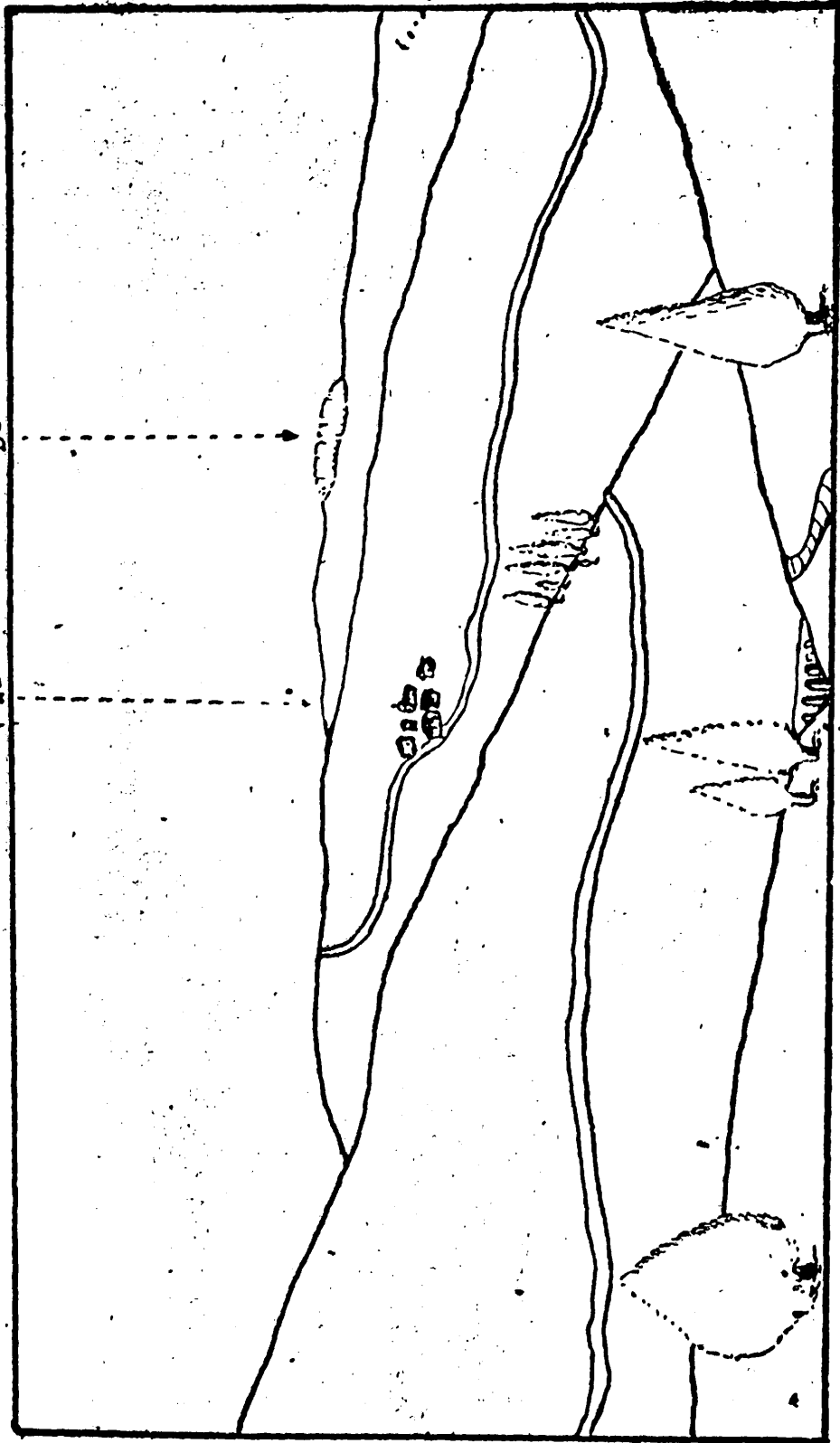




Σχήμα 5.



Δενζέραι φύσις τῆς ἔχεδριασως
(ἔχεδριασις χαρακτυριστικῶν βραχμῶν)



Σχήμα β.



Συνθηματικά Παραστάσεις.

α) Διάφορα αντίκειμενα.

- Δ 504 Τριγωνομετρικόν σημεῖον μετὰ τοῦ ὕψομέτρου του.
- Φ 242 Σημεῖον στάσεως.
- . 271 Σημεῖον ζωτομερειῶν.
- ⊕ Ἐπιμηθεία.
- ⊕ Ἐρημοκλήσιον.
- ⊕ Εἰσηνοστάσιον.
- ☒ Μονή
- ☒ Νευροταφεῖον
- β Μνήμειον.
- ⋯ Ερείωια.
- ⋮ Συμπλέγματα οἰκιῶν.
- Μικρονωμένα κτίρια.
- ⊕ Καλύβη
- ☒ Πανδοχεῖον
- ☒ Ἐρχοστάσιον ἀτρομίνητον
- ☒ " ὕδρομίνητον
- ☒ " ἡλιετρομίνητον
- ⋈ Μεταλλεῖα

- ☒ Λατομείον μαρμάρων.
- λ " ποινῶν λίθων.
- ⋈ Σωήλαιον.
- ⋈ " ὕδροφόρον.
- ⋈ Ἀνεμόμυλος.
- ⋈ Ἰδρόμυλος.
- ☒ Ταχυδρομείον.
- ☒ Τηλεγραφείον.
- ⋈ Τηλεγραφικὴ γραμμὴ.
- ⋈ Τηλεφωνικὴ γραμμὴ
- ⋈ Σταθμὸς αἰσυρμάτου.
- ⋈ Δένδρα μεμονωμένα.
- ☒ Σταθμὸς ἀτροπλάνων.
- ☒ " ὕδροπλάνων.
- ☒ Δασοφυλακεῖον.
- ☒ Ὑγιαμίμος
- ☒ Ἀσοδοποιάμιμος.

β) Ὅρια καὶ ὄροσημα.

- ⋈ ὄροσημα ἐν γένει
- ⊕ ὄροσημον σφυλακτεῖον. } εἰ ἴσχυρῆ
- ⋈ ὄριον Κράτους. } κρώματος.
- ⋈ " Νομοῦ.
- ⋈ " ἑπαρχίας.
- ⋈ " Δήμου.
- ⋈ " χωρίου.

- ⋈ Ὅρια καλλιερχειῶν
- ⊕ Πρωτεύουσα Νομοῦ
- ⊕ " ἑπαρχίας.
- ⊕ " Δήμου.
- ☒ Περιφράγματα.
- ⋈ Φράιτα.

γ) Μέσα συμοινωνίας.

- ☒ Σιδηρ. γραμμὴ σ' σταθμὸς
- ☒ " " διωλῆ σενή.
- ☒ " " ἀωλῆ σενή.
- ☒ " " ὀδοντωτή.

- ☒ Σιδηρ. γραμμὴ ἡλιετριμῆ
- ☒ Τροχιδρομικὴ γραμμὴ
- ☒ Σιδηρ. γραμμὴ μεταλλεῖ
- ☒ Σιδηρ. " ἐναέριος.



----- (σχεδιάζονται διά χρώματος έρυθρού).¹ 2
 ----- Όδός άμαξίτη μετά τάφρων
 και δένδροστοιχίας.

----- Όδ. άμαξ, πλάτους 8μ, μετά στα-
 σταδιοσεικτών.
 ----- Όδός άμαξ 6-8μ. πλάτους
 ----- " " κάτω των 6μ.
 ----- Όδός πεπατημένη διά δέροχα.
 ----- " άμαξική εν κατασκευή.
 ----- Ημιονική έμβατος
 ----- Ημιονική δέμβατος.

----- Όδός λιθόστρωτος (μακροέμφυι)
 ----- Γέφυραι ξύλινοι.
 ----- Γέφυρα λιθόστρωτος
 ----- Γέφυρα σιδηρά.
 ----- Γέφυραι επιτρέουσαι διά-
 βασιν εν άσχην σιφάν.
 ----- " " διπλήν σιφάν.
 ----- Γεφυρίδια διά φορτηγά ζώα
 ----- " διά πεζοπόρους.

δ) Υδρολογία. (εξεδιάζονται διά χρώματος υνατού).

Κρήνη και πηγή ξηρά
 " " " μικράς παροχής
 " " " μεγάλης "
 Δεξαμενή υδροφόρος περιοδικώς.
 " " διαρκώς.
 Φρέατα ξηρά
 " μικράς παροχής
 " μεγάλης "
 Ίαματιαί λουτρά
 Ίαματιαί πηγαί

Ρυάξ μετόχων λαμαρών, απορρι-
 χάνταξ τεχνητός ξηρός.
 " " ενυδρος διαβατός
 " " " αδιάβατος.
 Ύδραγωγείο εν επίγειον
 " " εν υπόγειον.
 Έδαφος υδρον ή τιματωδες.
 Έλη και τεύαχη πρόσκαιρα.
 " " " διαρκή.

ε). Διάφοροι παραστάσεις (έδαφιαί-δαβών-καλλιερχειών)

Ισογειώ καμώλαι-κύρια
 " " " -ιδιάμισοι
 " " " -βοηθητικά.
 Χαράδραι
 Λειμώνες ξηροί.
 " " υγροί.
 Άρωμαίνες

Όωροφόρα δέντρα.
 Μεμονωμένα δέντρα.
 Λόχμας.
 Κάλαμοι και βρύα.
 Δάσος κοινών δένδρων διαβα-
 [τόν
 " " " αδιάβατον.
 " " βελονοειδών διαβατόν
 " " " αδιάβατον.



“Όσον τὰ ἀντικείμενα εἶναι πλησιέστερα τόσον, ζωηρότεροι καὶ χαρακτηριστικώτεροι εἶναι αἱ γραμμαί, ὅσον δὲ μακρύτερα εἶναι, τόσον ἐλαφρότερα σχεδιάζονται. Διὰ τοῦτο ἡ χρησιμοποίησις μολυβιῶν διαφόρου σκληρότητος θὰ μᾶς διευκολύνῃ. Ὅπως φαίνεται εἰς τὸ σχῆμα 7, τὸ πρῶτον ἐπίπεδον ἔχει σχεδιασθῆ με ὅλες τὶς λεπτομέρειες καὶ με ζωηρὸν χρωματισμό, ἐνῶ ὅσο πλέον μακρύτερα εἶναι τὰ ἀντικείμενα τόσο ἐλαφρότερα χρωματίζονται.

Ἡ σκίασις πρέπει νὰ γίνεται ἐφ’ ὅσον ὑπάρχει ὁ αὐτὸς φωτισμός, διότι δὲν μπορούμε τὸ μισὸ σχέδιο νὰ τὸ σκιασωμεν τὸ πρῶτὸ καὶ τὸ ἄλλο τὸ ἀπόγευμα, πού αἱ σκιαί ἔχουν ἄλλη κατεύθυνσι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

Προσανατολισμός εἶναι ἡ ἐργασία διὰ τῆς ὁποίας χρησιμοποιοῦμεν διάφορα μέσα, διὰ νὰ καθορίσωμεν τὴν θέσιν τοῦ βορρᾶ, ἐκ τοῦ ὁποίου συνάγεται ἡ θέσις ἑνὸς ἐκάστου τῶν λοιπῶν κυρίων σημείων τοῦ ὀρίζοντος, διότι ὅταν εὕρω τὴν κατεύθυνσιν τοῦ Βορρᾶ, λαμβάνω μέτωπον πρὸς αὐτόν, ὅποτε ὀπισθὲν μου εἶναι ὁ νότος, δεξιὰ μου ἡ Ἀνατολή, ἀριστερὰ μου ἡ Δύσις.

Ἡ ἐργασία αὕτη εἶναι χρήσιμος εἰς ἄγνωστον ἔδαφος, διότι μᾶς ἐπιτρέπει :

— Νὰ καθορίσωμεν ἓνα σημεῖον τοῦ ἐδάφους (δηλαδή ὅταν θέλωμεν νὰ ὀρίσωμεν ἓνα σημεῖον λέγωμεν: 1000 μέτρα βορείως τοῦ τάδε χωρίου καὶ ὄχι δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ).

— Νὰ ἀκολουθήσωμεν μίαν κατεύθυνσιν ἄνευ παραπλανήσεως. ¶

Ἐπί τῶν ὀρίζων λέγεται ἡ νοητὴ γραμμὴ, ἡ ὁποία διαχωρίζει τὸν οὐρανὸν ἀπὸ τὴν γῆν.

Ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος διακρίνομεν: 1) τὰ τέσσαρα κύρια σημεία, τὸν Βορρᾶ, τὸν Νότον ἢ μεσημβρίαν, τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν Δύσιν, καὶ 2) τὰ τέσσαρα ἐνδιάμεσα, τὸ βορειοανατολικόν, τὸ νοτιοανατολικόν, τὸ νοτιοδυτικόν καὶ τὸ βορειοδυτικόν.

Οἱ κυριώτεροι τρόποι διὰ τῶν ὁποίων δυνάμεθα νὰ προσανατολισθῶμεν εἶναι :



- Ὁ προσανατολισμὸς διὰ τοῦ ἡλίου.
- Διὰ τοῦ Πολικοῦ Ἀστέρος.
- Διὰ τῆς πυξίδος.
- Διὰ τοῦ ἡλίου καὶ ὠρολογίου.
- Δι' ἐρωτήσεως τῶν κατοίκων.
- Διὰ τῶν Ἐκκλησιῶν.
- Διὰ τοῦ τοπογραφικοῦ χάρτου.
- Διὰ πρακτικῶν μέσων.

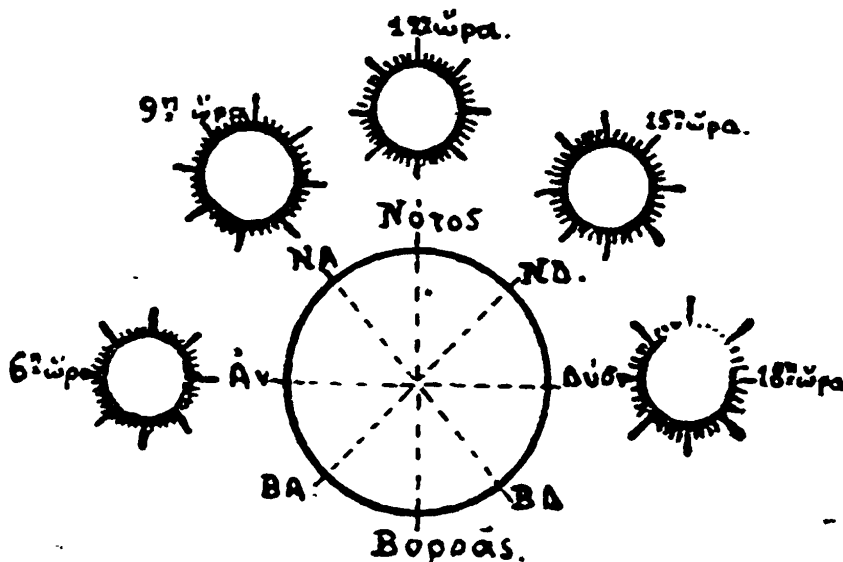
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΔΙΑ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

Τὸ μέσον τοῦτο τοῦ προσανατολισμοῦ βασιζέται ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ ἡλίου κατὰ τὰς διαφόρους ὥρας τῆς ἡμέρας.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πρέπει νὰ γνωρίζη κανεὶς ὅτι:

- Τὴν 6ην ὥραν ὁ ἡλῖος εὐρίσκεται εἰς τὴν Ἀνατολήν.
- Τὴν 9ην ὥραν ὁ ἡλῖος εὐρίσκεται Νοτιοανατολικῶς.
- Τὴν 12ην ὥραν ὁ ἡλῖος εὐρίσκεται εἰς τὸν Νότον.
- Τὴν 15ην ὥραν (3ην μ.μ.) ὁ ἡλῖος εὐρίσκεται Νοτιοδυτικῶς.

- Τὴν 18ην (6 μ.μ.) ὁ ἡλῖος εὐρίσκεται εἰς τὴν Δύσιν.
(Σχῆμα 8).



Σχῆμα 8.

Λαμβανομένων τούτων ὑπ' ὄψει, ἐὰν τὴν 6ην πρωϊνὴν στρέψη τις μέτωπον πρὸς τὸν ἡλῖον, ἔχει πρὸ αὐτοῦ τὴν Ἀνατολήν, ἐκτελῶν δὲ μίαν κλίσιν «ἐπ' ἀριστερά», εὐρίσκεται μὲ μέτωπον πρὸς βορρᾶν.



Τὰ κύρια σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος εὐρίσκονται ἀμέσως ἐξ αὐτοῦ, διότι γνωρίζομεν ὅτι, ἐφ' ὅσον εὐρίσκεται κανεὶς μὲ μέτωπον πρὸς βορρᾶν ἔχει:

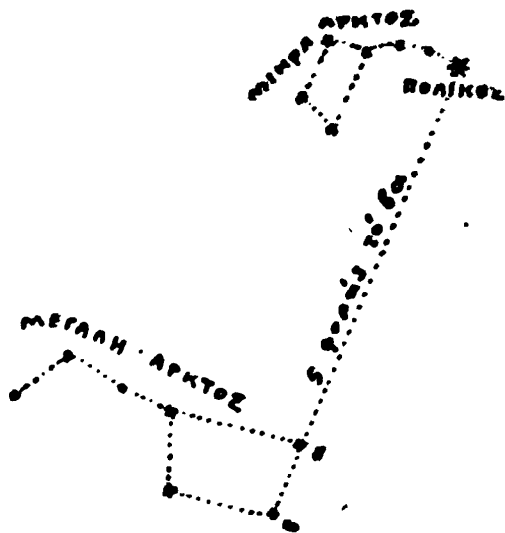
- ὀπισθεν αὐτοῦ τὸν Νότον,
- δεξιὰ τὴν Ἀνατολήν,
- ἀριστερὰ τὴν Δύσιν.

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΔΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΚΟΥ ΑΣΤΕΡΟΣ

Ὁ Πολικὸς Ἀστὴρ, μᾶς δεικνύει διαρκῶς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ Βορρᾶ.

Ὁ Πολικὸς Ἀστὴρ εἶναι ὁ πρῶτος ἀστὴρ ἑνὸς ἀστερισμοῦ ἀπὸ ἑπτὰ (7) ἀστέρια, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὸν ἀστερισμὸν τῆς μικρᾶς Ἀρκτου. Ἡ ἐξαιρετικὴ του λάμψις ἐπιτρέπει νὰ τὸν διακρίνωμεν πολὺ εὐχερῶς.

Πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ Πολικοῦ Ἀστέρος, πρέπει νὰ ἀναζητήσῃ κανεὶς ἐν πρῶτοις, τὸν ἀστερισμὸν τῆς Μεγάλης Ἀρκτου, κατόπιν νὰ λάβῃ μίαν νοητὴν γραμμὴν διερχομένην διὰ τῶν δύο ὀπισθίων ἀστέρων ταύτης ΑΒ (Σχῆμα 9ον) καὶ νὰ προεκτείνῃ τὴν γραμμὴν ταύτην εἰς μῆκος πενταπλάσιον περίπου τῆς μεταξύ τῶν δύο τούτων ἀστέρων ἀποστάσεως. Εἰς τὸ τέλος τῆς εὐθείας αὐτῆς θὰ συναντήσῃ τὸν πολικὸν ἀστέρα.



Σχῆμα 9.

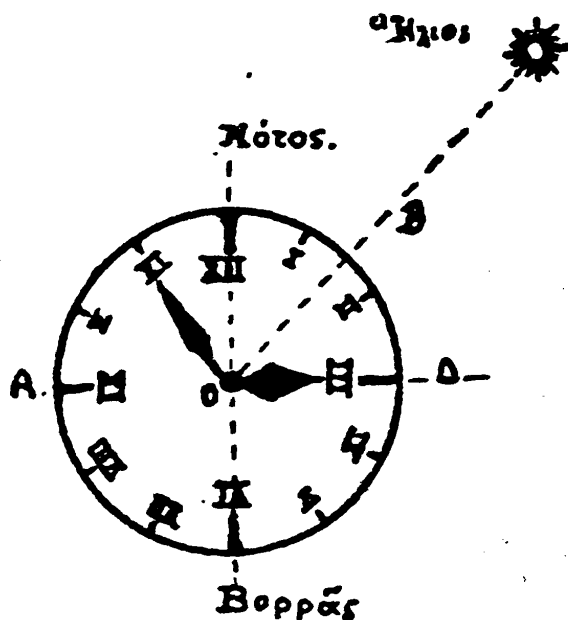
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΔΙΑ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ ΚΑΙ ΩΡΟΛΟΓΙΟΥ.

Ὄταν ὁ ἥλιος εἶναι ὄρατός, εἶναι δυνατὸν νὰ προσανατολισθῇ κανεὶς εὐκόλως τῇ βοηθείᾳ ἑνὸς ὥρολογίου.



Πρὸς τοῦτο τοποθετεῖ τὸ ὥρολόγιον ὀριζοντίως πρὸ αὐτοῦ καὶ τὸ στρέφει, εἰς τρόπον ὥστε νὰ κατευθυνθῇ πρὸς τὸν ἥλιον ἢ διχοτόμος O.B. τῆς γωνίας τῆς σχηματιζομένης ὑπὸ τοῦ ὥροδείκτου καὶ τῆς γραμμῆς τῆς ἐνούσης τὸ κέντρον τῆς πλακὸς τοῦ ὥρολογίου μὲ τὸν ἀριθμὸν XII. Ὄταν τοῦτο συμβαίη καὶ τὸ εἶδωλον τοῦ ἡλίου ἐπὶ τῆς ὑαλίνης πλακὸς τοῦ ὥρολογίου εὐρίσκεται ἐπὶ τῆς ἀνωτέρω διχοτόμου, ἢ τελευταία αὕτη γραμμὴ XII—VI δίδει τότε τὴν κατεύθυνσιν τοῦ Βορρᾶ—Νότου. (Τὸ VI δεικνύει τὸν βορρᾶν). Παράδειγμα: Τὴν 14.50 ὥραν ὁ ὥροδείκτης εὐρίσκεται ἐν τῇ θέσει O.Δ. Ἡ διχοτομοῦσα τὴν γωνίαν τὴν σχηματιζομένην ὑπὸ τοῦ ὥροδείκτου καὶ τῆς γραμμῆς 0—XII κατευθύνεται κατὰ τὴν O.B. Ἐὰν ἡ διχοτομοῦσα O.B. κατευθυνθῇ πρὸς τὸν ἥλιον, ὁ ἀριθμὸς XII σημειώνει τὴν κατεύθυνσιν τοῦ νότου, ὁ ἀριθμὸς VI τοῦ Βορρᾶ, ὁ III τῆς Δύσεως καὶ ὁ IX. τῆς Ἀνατολῆς.

Σχῆ



Σχῆμα 10.

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΔΙΑ ΤΗΣ ΠΥΞΙΔΟΣ

Ἡ πυξίς ἀποτελεῖται ἐκ μιᾶς βελόνης μαγνητισμένης ἐπὶ ἐνὸς στυλίσκου, ὁ ὁποῖος ἐπιτρέπει τὴν ἐλευθέραν περιστροφὴν τῆς καὶ ἡ ὁποία εὐρίσκεται κλεισμένη ἐντὸς ἐνὸς μικροῦ κυτίου. Εἰς τὸν πυθμένα τοῦ κυτίου ὑπάρχει πλάξ διηρημένη εἰς 360°.



Ἐκ τῶν ἄκρων τῆς βελόνης, τὸ μὲν ἓν εἶναι κυανοῦν βαθύ, τὸ δὲ ἕτερον λευκόν. Τὸ κυανοῦν ἄκρον ἔχει τὴν ιδιότητα νὰ κατευθύνεται πρὸς βορρᾶν πάντοτε.

Πρέπει νὰ λαμβάνεται πρόνοια, νὰ μὴ γίνεται χρῆσις τῆς πυξίδος πλησίον σιδηροῦ τινὸς ἀντικειμένου, καθόσον ταῦτα ἐπιδροῦν ἐπὶ τῆς μαγνητικῆς βελόνης καὶ μεταβάλλουν τὰς ἐνδείξεις τῆς.

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΔΙ' ΕΡΩΤΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ

Τοὺς κατοίκους δὲν πρέπει νὰ ἐρωτῶμεν περὶ βορρᾶ καὶ νότου, ἀλλὰ ποῦ ἀνατέλλει καὶ ποῦ δύει ὁ ἥλιος, νὰ ἐρωτῶμεν δὲ ὄχι ἓνα, ἀλλὰ περισσοτέρους, λέγοντες εἰς αὐτοὺς νὰ μᾶς δείξουν ἓνα ὠρισμένον σημεῖον τοῦ ὀρίζοντος (κορυφήν βουνοῦ, ἀύχένα κλπ.) ὅπισθεν τοῦ ὁποίου ἀνατέλλει ἢ δύει ὁ ἥλιος.

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΔΙΑ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Εἶναι γνωστὸν ὅτι τὸ Ἱερόν τῶν Ἐκκλησιῶν εὐρίσκεται πρὸς Ἀνατολάς, ἐπομένως δύναται κανεὶς νὰ καθορίσῃ οἷον-δήποτε ἄλλο σημεῖον τοῦ ὀρίζοντος.

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΧΑΡΤΟΥ

Δυνάμεθα, προσανατολίζοντες ἓνα τοπογραφικὸν χάρτην, νὰ καθορίσωμεν τὴν θέσιν δοθέντος σημείου ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ὡς καὶ νὰ ἀκολουθήσωμεν δοθεῖσαν κατεύθυνσιν ἄνευ παραπλανήσεως. Κατωτέρω θὰ πραγματευθῶμεν τρόπους τινὰς προσανατολισμοῦ τοῦ τοπογραφικοῦ χάρτου.

Προσανατολίζω ἓνα χάρτην, σημαίνει νὰ τοποθετήσω τοῦτον εἰς τρόπον ὥστε αἱ γραμμαὶ αὐτοῦ, νὰ εἶναι παράλληλοι πρὸς τὰς ἀντιστοιχοῦς γραμμάς τοῦ ἐδάφους, τὰς ὁποίας παριστῶσι καὶ μὲ τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν.

α') ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΧΑΡΤΟΥ ΔΙΑ ΠΥΞΙΔΟΣ

1) Διὰ νὰ προσανατολισθῇ ἓνας κοινὸς χάρτης, τοποθετεῖται ἐπ' αὐτοῦ ἡ πυξίς, εἰς τρόπον ὥστε ἡ γραμμὴ 0—180 τῆς ἀντυγὸς τῆς πυξίδος (τῆς βαθμονομίας 0 εὐρισκομένης πρὸς τὸ ἄνω μέρος τοῦ χάρτου) νὰ συμπίπτῃ πρὸς ἓνα μεσημβρινὸν τοῦ χάρτου. Στρέφεται κατόπιν ὁ χάρτης μετὰ τῆς πυξίδος, μέχρις οὗ ἡ κυανὴ ἄκρα τῆς πυξίδος σημειώσῃ τὴν θέσιν 0—180, ὅποτε ὁ χάρτης εὐρίσκεται προσανατολισμένος.

2) Διὰ νὰ προσανατολισθῇ τετραγωνισμένος χάρτης, τοποθετεῖται ἡ πυξίς, εἰς τρόπον ὥστε 0—180 (τῆς βαθμονομίας 0 εὐρισκομένης πρὸς τὸ ἄνω μέρος τοῦ χάρτου), νὰ συμ-



πίπτει πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ ἐπὶ τοῦ περιθωρίου τοῦ χάρτου σχεδιασμένου βέλους, τὸ ὁποῖον φέρει τὴν ἔνδειξιν μαγνητικὸς βορρᾶς (M. B.), κατόπιν φέρεται τὸ κυανοῦν ἄκρον τῆς μαγνητικῆς βελόνης ἐπὶ τῆς ἀντιυγος, στρεφομένου τοῦ χάρτου, χωρὶς νὰ μετακινηθῇ ἡ πυξίς.

3) Προσανατολισμὸς τοῦ χάρτου διὰ τῶν ἐδαφικῶν λεπτομερειῶν :

α) Ἐὰν τὸ σημεῖον στάσεως εἶναι γνωστὸν ἐπὶ τοῦ χάρτου. Ἐὰν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀχθῇ ἐπὶ τοῦ σημείου στάσεως μία εὐθεῖα, δυναμένη νὰ καθορισθῇ καὶ ἐπὶ τοῦ χάρτου καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους (ὁδός, σιδηροδρομικὴ γραμμὴ, ρεῖθρον κλπ.), ἐπιτυγχάνεται ἀμέσως ὁ προσανατολισμὸς τοῦ χάρτου, ὅταν ἡ ἀντίστοιχος ἐδαφικὴ γραμμὴ εὐρίσκεται εἴτε εἰς τὴν προέκτασιν τῆς ἀντιστοίχου γραμμῆς τοῦ ἐδάφους ἢ παράλληλος πρὸς αὐτήν.

Ἡ γραμμὴ αὕτη δυνατὸν νὰ εἶναι εἴτε, πραγματικὴ, ὡς π. χ. μία ὁδός, ἢ νοητὴ, ἐφ' ὅσον καθορίζεται ὑπὸ σημεῖον εὐκόλως ἀναγνωριζόμενον καὶ μεταξὺ τῶν ὁποίων δυνατὸν νὰ εἶναι καὶ αὐτὸ τοῦτο σημεῖον στάσεως.

β) Ἐὰν τὸ σημεῖον στάσεως δὲν εἶναι γνωστὸν, δέον νὰ ἐπιζητηθῇ νὰ καθορισθῶσι ἐπὶ τοῦ χάρτου δύο ἐδαφικὰ σημεῖα ἐπαρκῶς μεμακρυσμένα ἀπ' ἀλλήλων καὶ τοιαῦτα, ὥστε ἡ ἀγομένη δι' αὐτῶν εὐθεῖα νὰ διέρχεται διὰ τοῦ σημείου στάσεως. Κατόπιν κατευθύνεται ἡ ἐνοῦσα τὰ σημεῖα ταῦτα ἐπὶ τοῦ χάρτου εὐθεῖα πρὸς τὸ ἓν ἐκ τῶν δύο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους σημείων, ἵνα καταστῇ παράλληλος καὶ ὁμόρροπος πρὸς τὴν γραμμὴν τοῦ ἐδάφους.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Πρακτικὰ τινὰ μέσα δυνατὸν νὰ μᾶς ὑποβοηθήσουν ἐνίστε εἰς τὸν προσανατολισμόν. Οὕτω οἱ μύρμηκες κατασκευάζουσι τὴν φωλεάν των ρίπτοντες τὸ περισσότερο χῶμα πρὸς βορρᾶν, ἵνα προφυλάσσωνται ἐκ τοῦ ψυχροῦ ἀνέμου. Ἐπίσης αἱ στέγαι τῶν οἰκιῶν καὶ οἱ κορμοὶ τῶν δένδρων, ἐνῶ τὸ πρὸς βορρᾶν τμήμα των εἶναι ξηρόν, τὸ πρὸς τὸν νότον εἶναι ὑγρὸν καὶ ἔχει χῶμα πρασινωπὸν λόγῳ τῶν ὑπαρχόντων μυκήτων. Πάντως ὁ προσανατολισμὸς διὰ τῶν μέσων τούτων εἶναι πολὺ ὀλίγον ἀκριβής.



ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΕΚΤΙΜΗΣΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΝ

Αἱ ἀποστάσεις ἐκτιμῶνται εἴτε μὲ μηχανήματα, εἴτε διὰ τοῦ χάρτου, εἴτε δι' ἄλλων πρακτικῶν τρόπων.

ΕΚΤΙΜΗΣΙΣ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΟΡΓΑΝΩΝ

Τὰ τηλέμετρα, εἶναι τὰ ὄργανα ἐκεῖνα τὰ ὅποια, χρησιμοποιοῦμεν διὰ τὴν μέτρησιν τῶν ἀποστάσεων.

ΕΚΤΙΜΗΣΙΣ ΔΙΑ ΤΟΥ ΧΑΡΤΟΥ

Ὅταν θέλωμεν νὰ εὐρώμεν τὴν ἀπόστασιν δύο σημείων ἐπὶ τοῦ χάρτου, τότε δι' ἑνὸς ὑποδεκαμέτρου μετρῶμεν τὸ γραφικὸν μῆκος τῶν σημείων τούτων. Τὸ γραφικὸν τοῦτο μῆκος τὸ μετατρέπομεν εἰς πραγματικόν, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὴν κλίμακα τοῦ χάρτου. Πάντως πρὸς διευκόλυνσιν πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν μας τὸν κάτωθι πρακτικὸν κανόνα.

«Ἐνα χιλιοστὸν ἐπὶ τοῦ χάρτου, παριστάνει τόσα μέτρα, ὅσαι εἶναι αἱ χιλιάδες τῆς κλίμακος». Π.χ. εἰς τὴν κλίμακα 1)10000 ἕνα χιλιοστὸν παριστᾶ 10 μέτρα.

Ὅταν ὁμως δὲν ἔχωμεν ὑποδεκάμετρον καὶ εἰς τὸν χάρτην ὑπάρχει γραφικὴ κλίμαξ, τότε τὴν ἀπόστασιν τῶν δύο σημείων ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν μετροῦμεν μὲ ἕνα μικρὸ χαρτί, μολυβδοκόνδυλον ἢ ἄλλο τί, καὶ τὸ μῆκος τοῦτο τῇ βοήθειᾳ τῆς γραφικῆς κλίμακος τὸ μετατρέπομεν εἰς πραγματικὸν μῆκος.

ΕΚΤΙΜΗΣΙΣ ΕΞ ΟΨΕΩΣ

Μίαν ἀπόστασιν μετρῶμεν ἐξ ὄψεως εἴτε ἀναλόγως τῆς ὁρατότητος τῶν ἀντικειμένων, εἴτε διὰ συγκρίσεως πρὸς γνωστὴν ἀπόστασιν.

Ἡ μέτρησις ἀναλόγως τῆς ὁρατότητος τῶν ἀντικειμένων γίνεται, διότι γνωρίζομεν ὅτι, ὅσον καθαρῶτερα βλέπομεν τὰ διάφορα ἀντικείμενα, τόσον πλησιέστερα εἶναι. Ἐκαστος λοιπὸν ἐκτελεῖ παρατηρήσεις καὶ γνωρίζει ὅτι εἰς τὴν ἀπόστασιν π.χ. τῶν 200 μέτρων δύναται νὰ διακρίνη τὰς λεπτομερείας ἑνὸς ἀνθρώπου (πρόσωπον, χέρια, χρῶμα στολῆς, κουμπιά). Ὅταν ἐπομένως βλέπω ἕνα ἄνθρωπον τόσον καθαρὰ συμπεραίνω ὅτι εὐρίσκεται εἰς ἀπόστασιν 200 μέτρων.

— Ἡ ἐκτίμησις διὰ συγκρίσεως πρὸς γνωστὴν ἀπόστα-



σιν γίνεται ὡς ἑξῆς: Ἔχω κατὰ νοῦν τὴν εἰκόνα τῶν 100 μέτρων. Παρατηρῶ λοιπὸν καὶ συγκρίνω πόσας φορές ἡ εἰκὼν αὕτη τῶν 100 μέτρων εἰσέρχεται εἰς ἀπόστασιν πού θέλουμεν νὰ ἐκτιμήσωμεν. Ἐὰν εἰσέρχεται ἑπτὰ φορές π.χ., τότε ἡ ἀπόστασις εἶναι 700 μέτρα.

— Εἰς αὐτὴν τὴν περίπτωσιν εἶναι δυνατὸν νὰ διευκολυνθῶμεν, ἐὰν ἔχωμεν τὴν ἱκανότητα νὰ διαιρέσωμεν τὴν ἀπόστασιν εἰς δύο ἴσα μέρη, καὶ ἀντὶ νὰ τὴν ἐκτιμήσωμεν τότε ὀλόκληρον, νὰ ἐκτιμήσωμεν τὸ $1)2$, τὸ δὲ ἀποτέλεσμα νὰ διπλασιάσωμεν.

— Εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀποστάσεων ἐξ ὄψεως, πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν μας ὠρισμένας συνθήκας, αἱ ὁποῖαι δυνατὸν νὰ μᾶς ὀδηγήσουν εἰς κακὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀποστάσεων καὶ τὴν διάπραξιν μεγάλων σφαλμάτων. Οὕτω νομίζομεν ὅτι μία ἀπόστασις εἶναι μικρότερη ἀπ' ὅτι πραγματικῶς εἶναι, ὅταν: α) ὁ ἥλιος εἶναι ὀπισθὲν μας καὶ τὰ ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα παρατηροῦμεν φωτίζονται πολὺ, β) ὅταν τὸ ἀντικείμενον εἶναι ὑψηλότερα καὶ τὰ παρατηροῦμεν ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω (ἀνήφορος), ἐνῶ ἀντιθέτως νομίζομεν ὅτι μία ἀπόστασις εἶναι μεγαλύτερη ἀπ' ὅτι πραγματικῶς εἶναι, ὅταν: α) ὁ ἥλιος εἶναι ἔμπροσθέν μας καὶ τὰ ἀντικείμενα δὲν φωτίζονται καλά, β) ὅταν εἶναι ὀμίχλη καὶ τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον παρατηροῦμεν εἶναι πολὺ χαμηλότερα (κατήφορος), γ) ὅταν ἡ ἐκτίμησις τῆς ἀποστάσεως γίνεται περὶ τὸ λυκαυγὲς ἢ περὶ τὸ λυκόφως.

ΕΚΤΙΜΗΣΙΣ ΔΙΑ ΤΟΥ ΒΗΜΑΤΟΣ

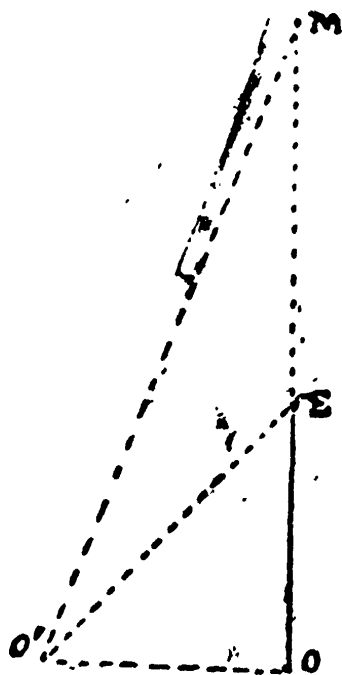
Αὐτὸ γίνεται ὡς ἑξῆς: Ἐπισημαίνομεν πρῶτον τὸ βῆμα μας, δηλαδὴ σὲ πόσα διπλᾶ βήματα διατρέχομεν τὰ 100 μέτρα π.χ. 65 διπλᾶ βήματα. Ἀρχίζω λοιπὸν νὰ μετράω τὴν ἀπόστασιν κάθε 65 διπλᾶ βήματα, ρίπτω ἓνα λιθάρι μικρὸ εἰς τὴν τσέπην μου, ἢ ξεκουμπώνω ἓνα κουμπὶ τοῦ χιτωνίου μου.

Εἰς τὸ τέλος ὅσα λιθάρια ἔχω, τόσας ἑκατοντάδας μέτρα εἶναι ἡ ἀπόστασις. Τὰ ὑπόλοιπα διπλᾶ βήματα πού περισσεύουν τὰ μετατρέπω εἰς μέτρα, ἔχοντας ὑπ' ὄψιν μου ὅτι 1 διπλοῦν βῆμα εἶναι 1,50 μέτρα.

ΕΚΤΙΜΗΣΙΣ ΔΙΑ ΜΕΤΡΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΒΑΣΕΩΣ

Ἐκτίμησις μιᾶς ἀποστάσεως διὰ μετρήσεως τῆς βάσεως γίνεται ὡς ἑξῆς: Ἴσταμαι εἰς τὸ σημεῖον 0 (Σχῆμα 11) καὶ θέλω νὰ ἐκτιμήσω τὴν ἀπόστασιν ΟΣ. Λαμβάνω ἓνα σημεῖον Μ, τὸ ὁποῖον νὰ εἶναι εἰς τὴν αὐτὴν γραμμὴν μὲ τὸ Ο.Σ.





Σχῆμα 11.

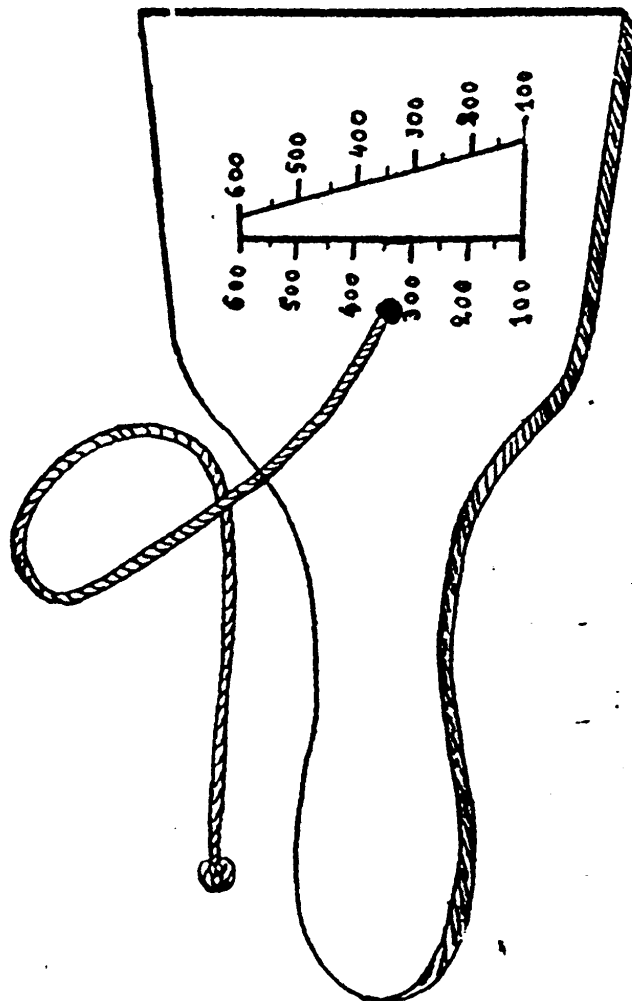
καὶ ὅσον τὸ δυνατὸν μακράν. Ἀφοῦ ἐπισημάνωμεν αὐτὸ τὸ σημεῖον, ἀπομακρυνόμεθα δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ καὶ καθέτως ἀπὸ τὸ O , ὅπως ἡ γραμμὴ OO' , σταματῶμεν εἰς ἓνα σημεῖον αὐτῆς καὶ τείνοντες τὸ δεξιὸ χέρι μὲ τὰ τρία δάκτυλα ἡνωμένα (δείκτης, μέσος, παράμεσος) προσπαθοῦμεν νὰ καλύψωμεν τὸ διάστημα $\Sigma.M$. Εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν π.χ. O' τὰ τρία δάκτυλα καλύπτουν τὸ διάστημα $\Sigma.M$ - Μετρῶμεν τὴν ἀπόστασιν OO' . Ἐστὼ ὅτι εὐρέθη 20 διπλᾶ βήματα. Μετατρεπομένη εἰς μέτρα εἶναι 30 μέτρα. Συνεπῶς ἡ ἀπόστασις $O.\Delta$ εἶναι δεκαπλασία τῆς μετρηθείσης βάσεως δηλαδὴ 300 μέτρα.

ΣΤΙΓΜΙΑΙΑ ΤΗΛΕΜΕΤΡΑ (σχῆμα 12)

Γὰς ἀποστάσεις δυνάμεθα νὰ μετρήσωμεν καὶ διὰ τῶν στιγμιαίων τηλεμέτρων, τὰ ὁποῖα δυνάμεθα νὰ κατασκευάσωμεν μόνοι μας. Ταῦτα ἀποτελοῦνται ἐκ λεπτοῦ ξύλου, χαρτονίου ἢ λαμαρίνης καὶ ἐξ ἑνὸς νήματος μήκους 50 ἑκατοστῶν. Ἐπὶ τοῦ ξύλου ὑπάρχει μία τριγωνικὴ ἐγκοπὴ καὶ ἔχουσι σημειωθῆ ἀριθμοί, ὅπως φαίνεται εἰς τὸ σχῆμα 12. Αἱ διαστάσεις καὶ τὸ σχῆμα τοῦ στιγμιαίου τούτου τηλεμέτρου εἶναι ὅπως φαίνεται εἰς τὸ σχῆμα καὶ ἔχουσι ὑπολογισθῆ βάσει



τῆς ἀρχῆς τῶν ὁμοίων τριγώνων. Τὰς ἀποστάσεις δυνάμεθα νὰ ἐκτιμήσωμεν βάσει ὀρθίου ἀνθρώπου (1,70 ὕψος).



Σκῆμα 12

Ἡ μέτρησις γίνεται ὡς ἐξῆς: Διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς κρατοῦμεν τὸ στιγμαῖον τηλέμετρον κατακορύφως καὶ μὲ τὸ νῆμα τεταμένον, τοῦ ὁποῖου τὸ ἓνα ἄκρον κρατῶμεν διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς εἰς τὸ ἄνω μέρος τῆς ρινός, μεταξύ τῶν δύο ὀφθαλμῶν. Φροντίζομεν οὕτω νὰ τοποθετηθῇ ὁ ἀνθρῶπι, τὸν ὁποῖον παρατηροῦμεν ἐφαπτομένως τῆς ἄνω καὶ κάτω πλευρᾶς τοῦ τριγώνου. Εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν ἀναγιγνώσκομεν τὴν ἀναγραφομένην ἀπόστασιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

ΟΝΟΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΕΔΑΦΟΥΣ

Ἡ ὀνοματολογία τοῦ ἐδάφους, ἔχει σκοπὸν νὰ γνωρίσῃ εἰς ὅλους μας, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὀνομασίαν τῶν διαφόρων ἀντικειμένων τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦτο διὰ τὴν εὐκόλον συνεννόησιν μεταξὺ μας.

Ἡ διδασκαλία τῆς ὀνοματολογίας τοῦ ἐδάφους γίνεται ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἐδάφους. Οἱ ἐκπαιδευταὶ ἐπιδεικνύουν τὸ ἔδαφος καὶ τὰς διαφόρους μορφὰς αὐτοῦ (ἔδαφος ἀποκεκαλυμμένον, ὄρος, λόφος, κορυφή κλπ.) ὡς καὶ τὰ ἐπ' αὐτοῦ φυσικὰ καὶ τεχνητὰ ἀντικείμενα (δάση, ποταμούς, χαράδρας, χωρία, οἰκίας, ὁδοὺς, σιδηροδρόμους, γεφύρας κλπ.) καὶ ἐπιμένουν εἰς τὸ νὰ ἀποκτήσουν οἱ Φαλαγγῖται ὀρθὴν ἀντίληψιν τοῦ ἐδάφους καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἀντικειμένων καὶ νὰ ἐκμάθωσιν τὴν ὀνοματολογίαν του, ἀλλὰ μόνον δι' ἐπιδείξεως ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῶν διαφόρων αὐτοῦ μορφῶν καὶ ἀντικειμένων, ἀποφεύγοντες ἀπολύτως τὴν ἀπομνημόνευσιν ὀρισμῶν.

Διὰ τῆς λέξεως ἔδαφος νοεῖται ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς μετὰ τοῦ συνόλου τῶν διαφόρων ἐπ' αὐτῆς ἀντικειμένων. Ταῦτα εἶναι εἴτε φυσικὰ (ὑψώματα, δάση, ὕδατα κλπ.) εἴτε τεχνητὰ (κατωκημένοι τόποι, ὁδοί, δρομίσκοι, σιδηρόδρομοι, διώρυγες, κλπ.).

Τὸ ἔδαφος καλεῖται **κεκαλυμμένον**, ὅταν οἰκίαι, δάση, φράκται, φυτεῖαι ἢ ἄλλα τινὰ ἀντικείμενα ἐπ' αὐτοῦ, ἐμποδίζουσι νὰ ἴδῃ τις μακρὰν.

— Τὸ ἔδαφος λέγεται **ἀκάλυπτον**, ὅταν δὲν ὑπάρχουν αὐτὰ τὰ ἐμπόδια, νὰ μᾶς ἐμποδίζουσι νὰ βλέπωμεν.

— Τὸ ἔδαφος καλεῖται **διακεκομμένον**, ὅταν τὰ ἐπ' αὐτοῦ κωλύματα (ὑψώματα καὶ κοιλότητες) ἐμποδίζωσι τὴν ἐλευθέραν κίνησιν καὶ παρατήρησιν.

— Τὸ ἔδαφος καλεῖται **ὀμαλόν**, ὅταν εἶναι ἐπίπεδον καὶ δὲν εὐρίσκονται ἐπ' αὐτοῦ ὑψώματα καὶ κοιλότητες.

— Πεδιάς λέγεται **μεγάλῃ ἔκτασις ὀμαλοῦ ἐδάφους**.

ΥΨΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΒΑΘΕΙΑΙ ΓΡΑΜΜΑΙ

Τὰ ὑψώματα διακρίνονται ἀναλόγως τοῦ ὕψους των εἰς:

- γηλόφους ὕψος μέχρι 20 μ.
- λόφους ὕψος μέχρι 200 μ.
- βουνά, ὕψος μέχρι 800 μ.
- ὄρη, ὕψος ἄνω τῶν 800 μέτρων.



Εἰς κάθε ὑψωμα διακρίνομεν τοὺς πρόποδας, τὰς κλιτεῖς (πλαγιές) καὶ τὴν κορυφήν.

— Ὀροπέδιον λέγεται μικρὰ ἕκτασις ὀμαλοῦ ἐδάφους ἐπὶ ἑνὸς ὄρους.

— Ὀροσειρὰ εἶναι μία σειρὰ ἀπὸ ὄρη.

— Αὐχὴν εἶναι τὸ χαμηλότερο σημεῖον μεταξὺ δύο κορυφῶν (ὅπως ἡ σέλλα τοῦ ἵππου). Ἀπὸ τοὺς αὐχένας περνοῦν οἱ δρόμοι.

— Ἀναπαυτήριον εἶναι τὸ μέρος τῶν κλιτύων ἑνὸς ὑψώματος ποῦ ἔχει μικρότερη κλίσι.

— Κοιλὰς λέγεται τὸ μεταξὺ δύο ὄροσειρῶν ἔδαφος μὲ μεγάλο πλάτος. Συνήθως αἱ κοιλάδες διαρρέονται ἀπὸ ποταμούς.

— Αὐλῶν εἶναι μικρὰ κοιλάς.

— Χαράδρα εἶναι μία κοιλότης μὲ ἀπότομες ὄχθες καὶ μικρὸν πλάτος.

— Τοπογραφικὴ ὄφρυς λέγεται ἡ γραμμὴ κατὰ τὴν ὁποίαν διαχωρίζονται τὰ ὕδατα τῆς βροχῆς ἐπὶ ἑνὸς ὑψώματος.

Δ Α Σ Η

— Συστὰς δένδρων λέγεται ἀριθμὸς τις δένδρων.

— Δενδροστοιχία λέγεται, ὅταν τὰ δένδρα ἔχουσι φυτευθῆ εἰς γραμμὰς.

— Δασύλλιον λέγεται μικρὰ ἕκτασις δασωμένου ἐδάφους.

— Δάσος λέγεται μεγάλη ἕκτασις δασωμένου ἐδάφους.

Εἰς τὰ δάση διακρίνομεν τὴν παρυφήν, δηλαδὴ τὴν γραμμὴν ἢ ὁποία χωρίζει τὸ δασωμένον ἔδαφος ἀπὸ τὸ γυμνὸν καὶ τὰς αἰθρίας, δηλαδὴ τὰ γυμνὰ μέρη ἐντὸς τοῦ δάσους.

Υ Δ Α Τ Α

— Τὰ ὕδατα διακρίνονται εἰς στάσιμα καὶ ρέοντα.

— Ἔλος λέγεται μικρὰ ἕκτασις στασίμου ὕδατος.

— Λίμνη λέγεται μεγάλη ἕκτασις στασίμου ὕδατος.

— Ῥυάκιον λέγεται τὸ ρεῦμα ὕδατος, τὸ ὁποῖον σχηματίζεται ἐκ μιᾶς πηγῆς.

— Ρεῖθρον λέγεται τὸ ρεῦμα περισσοτέρου ὕδατος, τὸ ὁποῖον ρεεῖ μὲ ὄρμη καὶ ἐντὸς κοίτης ὠρισμένης.

— Χεῖμαρρος εἶναι ρεῦμα ὕδατος, τὸ ὁποῖον ρεεῖ μόνον τὸν χειμῶνα ἢ ἔπειτα ἀπὸ ραγδαία βροχή.

— Ποταμὸς εἶναι ρεῦμα ὕδατος εἰς μεγάλην ποσότητα, τὸ ὁποῖον ρεεῖ πάντοτε καὶ συνήθως χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν.



— Εἰς ἕκαστον ποταμὸν διακρίνομεν τὰς πηγὰς τοῦ, ὁπότεν πηγάζει, τὰς ἐκβολὰς τοῦ, ἐκεῖ ὅπου χύνεται καὶ τὰς ὀχθὰς τοῦ (δεξιὰ καὶ ἀριστερά). Δεξιὰ ὀχθη εἶναι ἢ πρὸς τὰ δεξιὰ μας, ὅταν εἴμεθα ἐστραμμένοι πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ.

— Πόρος ἑνὸς ποταμοῦ λέγεται τὸ μέρος, ὅπου εἶναι δυνατὸν νὰ διαβῶμεν τὸν ποταμὸν πεζοὶ ἢ ἔφιπποι.

— Ἡ διάβασις ἑνὸς ποταμοῦ γίνεται διὰ γεφύρας, διὰ λέμβων, διὰ τῶν πόρων, διὰ κολυμβήσεως. Δυνατὸν ἐπίσης νὰ γίνῃ ἡ διάβασις ὅταν εἶναι παγωμένος ὁ ποταμός. Τοὺς πόρους τοὺς εὐρίσκομεν, ὅταν ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν μας ὅτι οὗτοι εὐρίσκονται εἰς τὸ πλατύτερον μέρος τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐκεῖ πού καταλήγουν διάφοροι δρόμοι.

Ο Δ Ο Ι Ξ

— Αἱ ὁδοὶ διακρίνονται εἰς τὰς φυσικὰς, διὰ τὰς ὁποίας οὐδεμία φροντίς συντηρήσεως καταβάλλεται καὶ τὰς τεχνητάς, τὰς ὁποίας συντηροῦν.

— Καρροποίητος εἶναι ἡ φυσικὴ ὁδὸς ἀπὸ τὴν ὁποίαν δύναται νὰ περάσῃ δίτροχον.

— Ἡμιονικὴ εἶναι ἡ φυσικὴ ὁδὸς ἡ ὁποία ἐπιτρέπει τὴν διάβασιν εἰς φορτηγὸν ζῶον.

— Ἀτραπὸς εἶναι ἡ φυσικὴ ὁδὸς, πολὺ στενὴ καὶ εἰς ἀνώμαλον ἔδαφος, διὰ τῆς ὁποίας εἶναι ἀδύνατος ἡ διάβασις εἰς φορτηγὸν ζῶον.

— Ἀμαξιτὴ ὁδὸς εἶναι ἡ τεχνητὴ ὁδὸς, ἡ ὁποία ἐπιτρέπει τὴν διάβασιν ὀχημάτων. † †

— Λεωφόρος ἢ α' τάξεως λέγεται, ὅταν ἔχη πλάτος ἄνω τῶν δέκα (10) μέτρων.

— Ἐθνικὴ ἢ β' τάξεως λέγεται, ὅταν ἔχη πλάτος μέχρι δέκα (10) μέτρων.

— Ἐπαρχιακὴ ἢ γ' τάξεως λέγεται, ὅταν ἔχη πλάτος μέχρι πέντε (5) μέτρων.

ΚΑΤΩΚΗΜΕΝΟΙ ΤΟΠΟΙ

— Ἀγροικία, λέγεται μίᾳ οἰκίᾳ κτισμένη εἰς τοὺς ἀγροὺς με σταῦλον καὶ κατοικίδια ζῶα.

— Ἐπαυλις, λέγεται ἐξοχικὴ οἰκία πολυτελῶς κτισμένη.

— Χωρίον, λέγεται ὅταν ἔχη μέχρι 100 οἰκογενείας.

— Κωμόπολις, λέγεται ὅταν ἔχη μέχρι 300 οἰκογενείας.

— Πόλις, ὅταν ἔχη ἄνω τῶν 300 οἰκογενειῶν καὶ ὑπάρχῃ κανονικὴ ρυμοτομία, βάσει ἑνὸς σχεδίου.



ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ

α΄) Δεῖκται.

Δεῖκται λέγονται οἱ Φαλαγγῖται οἱ ὅποιοι βαδίζουν μεταξὺ τῶν κλιμακίων μιᾶς φάλαγγος πρὸς τήρησιν τοῦ διὰ τῆς ὁράσεως συνδέσμου.

Ἔχομεν δύο εἰδῶν δείκτας, τοὺς δείκτας τοὺς ὁποίους ἀποσπᾶ ἕκαστον ἐπόμενον κλιμάκιον διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ συνδέσμου πρὸς τὸ προηγούμενον του (δεῖκται ἐκ τῶν ὀπισθεν πρὸς τὰ ἔμπροσθεν) καὶ τοὺς δείκτας, τοὺς ὁποίους ἀφήνει ἕκαστον προηγούμενον κλιμάκιον, ὅπως δείξωσι τὴν ὁδὸν τῆς πορείας εἰς τὸ ἐπόμενον (δεῖκται ἐκ τῶν ἔμπροσθεν πρὸς τὰ ὀπίσω).

Ὁ Διοικητὴς ἑκάστου κλιμακίου, ὀρίζει ἀπὸ τῆς στιγμῆς ὅπου ἀρχίζει ἡ πορεία 4 δείκτας, διὰ τὸν σύνδεσμον ἐκ τῶν ὀπισθεν πρὸς τὰ ἔμπροσθεν, οἱ ὅποιοι βαδίζουν εἰς τὴν πρώτην τριάδα τοῦ κλιμακίου καὶ δύο διὰ τὸν σύνδεσμον ἐκ τῶν ἔμπροσθεν πρὸς τὰ ὀπισθεν, οἱ ὅποιοι βαδίζουν εἰς τὴν οὐραν τῆς Φάλαγγος. Οἱ πρῶτοι ἐκ τούτων ὀφείλουσιν νὰ παρατηροῦν διαρκῶς τὸ προπορευόμενον κλιμάκιον.

1ον) Διὰ νὰ βλέπουν τὰ σημεῖα συνεννοήσεως, τὰ ὁποῖα δυνατὸν νὰ κἀνη πρὸς τὸ κλιμάκιόν των, καὶ 2ον) διὰ νὰ ἐξέλθῃ ὁ πρῶτος, ὁ δεύτερος κλπ. δείκτης καὶ ἀποκαταστήσῃ τὸν σύνδεσμον, ἂν τὸ κλιμάκιον παύσῃ νὰ φαίνεται, οἱ δεῦτεροι στρέφουν συχνὰ πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ παρατηροῦν ἂν τὸ ἐπόμενον κλιμάκιον ἦ κανεὶς ἐκ τῶν δεικτῶν του ἀκολουθεῖ. Ἐὰν δὲν βλέπουν τίποτε, ἀναφέρουν ἀμέσως εἰς τὸν Ἄρχηγὸν τοῦ κλιμακίου των καὶ τρέχουν πρὸς τὰ ὀπίσω διὰ νὰ βεβαιωθοῦν τί συμβαίνει. Εἰς τὰς διχαλώσεις καὶ διασταυρώσεις τῶν ὁδῶν, σταματᾷ ὁ ἕνας ἐξ αὐτῶν καὶ δεικνύει τὴν ὁδὸν εἰς τοὺς δείκτας τοῦ ἐπομένου κλιμακίου.

Ὁ μηχανισμὸς τοῦ συνδέσμου διὰ δεικτῶν ἐκ τῶν ὀπισθεν πρὸς τὰ ἔμπροσθεν γίνεται ὡς κάτωθι:

Ὅταν ἕνα κλιμάκιον μιᾶς φάλαγγος, παύσῃ νὰ βλέπῃ τὸ προηγούμενον, ἀποσπᾶ ἕνα δείκτην, ὅστις προχωρεῖ ταχέως πρὸς τὰ ἔμπρός, ἕως ὅτου ἴδῃ τὸ προηγούμενον κλιμάκιον, καὶ ὅστις δείκτης παύει ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης νὰ ἐνδιαφέρεται μὲ τὸν σύνδεσμον διὰ τῆς ὁράσεως πρὸς τὸ κλιμάκιον ὅπερ τὸν ἀπέσπασεν, ἀλλὰ ὡς καθῆκον του ἀπομένει νὰ συνδέηται μὲ τὸ προηγούμενον κλιμάκιον.

Τὸ ἐπόμενον κλιμάκιον, λαμβάνει τὰ μέτρα του δι' ἀπο-



σπάσεως ἑτέρου δείκτου, νὰ συνδέηται διὰ τῆς ὁράσεως μὲ τὸν προηγούμενον τοιοῦτον καὶ ἐν ἀνάγκῃ τρίτον κλπ. Ὁ πρῶτος δείκτης τηρεῖ πάντοτε τὴν μεγαλυτέραν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς ὁποίας ἠμπορεῖ νὰ βλέπῃ τὸ προηγούμενον κλιμάκιον, ὁ δεύτερος, τρίτος κλπ. τὴν μεγαλυτέραν ἀπόστασιν ἀπὸ τὸν προηγούμενον δείκτην. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου καὶ σύνδεσμος διὰ τῆς ὁράσεως τηρεῖται καὶ οἰκονομία δεικτῶν γίνεται.

Ὅταν τὸ προπορευόμενον κλιμάκιον βραχύνῃ τὸν βηματισμὸν του, οἱ δείκται θὰ βραχύνουν ἐπίσης τὸν βηματισμὸν των, διὰ νὰ τηρήσουν ἀπὸ αὐτὸ καὶ μεταξύ των τὴν δυνατὴν μεγαλυτέραν ἀπόστασιν, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δύνανται νὰ ἐνωθῶσι διαδοχικῶς μετὰ τοῦ κλιμακίου, ὅπερ τοὺς ἀπέσπασεν.

Οἱ δείκται δὲν δεικνύουν μόνον τὸ δρομολόγιον τὸ ὁποῖον ἠκολούθησε τὸ προηγούμενον κλιμάκιον, ἀλλὰ μεταδίδουν προσέτι καὶ τὰ σημεῖα συνεννοήσεως, τὰ ὁποῖα δυνατόν νὰ κάμνουν μεταξύ των.

Κατὰ τὴν νύκτα ὁ σύνδεσμος εἶναι δύσκολος, τὰ κλιμάκια πλησιάζουν καὶ τοποθετοῦν περισσοτέρους δείκτας μεταξύ των, οἱ ὁποῖοι, ἂν δὲν δύνανται νὰ συνδέωνται διὰ τῆς ὁράσεως ἢ φανῶν, μεταχειρίζονται ἐνίοτε συνθηματικὰς φωνὰς νυκτοβίων πτηνῶν κλπ. Εἰς τὰς διακλαδώσεις τῶν ὁδῶν πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ μένη ἓνας δείκτης, ὁ ὁποῖος νὰ δεικνύῃ τὴν ὁδὸν εἰς τὸ ἐπόμενον κλιμάκιον.

Ὁ σύνδεσμος δύναται νὰ τηρηθῇ καὶ διὰ τῆς ἐξῆς μεθόδου μεταξύ δύο κλιμακίων.

Ἐκαστον κλιμάκιον ἀποσπᾷ μίαν μικρὰν ὁμάδα Φαλαγγιτῶν ἀπὸ ἓνα ὑπενωμοτάρχη καὶ 2 - 4 Φαλαγγίτας, ἡ ὁποία βαδίζει καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς πορείας εἰς τὴν οὐρὰν τοῦ προηγούμενου κλιμακίου. Ἡ ὁμάς αὕτη φροντίζει νὰ βλέπῃ διαρκῶς τὸ κλιμάκιόν της καὶ ἀφήνει τοὺς ἀναγκαιοῦντας δείκτας εἰς τὰ διάφορα σημεῖα, οἱ ὁποῖοι τηροῦν τὸν σύνδεσμον διὰ τῆς ὁράσεως καὶ δεικνύουν τὴν ὁδὸν εἰς τὸ κλιμάκιόν των. β') Ἀγγελιαφόροι.

Ἀγγελιαφόρος λέγεται ὁ Φαλαγγίτης, εἰς τὸν ὁποῖον δίδομεν νὰ μεταφέρῃ ἓνα ἔγγραφον ἢ νὰ διαβιβάσῃ μίαν προφορικὴν διαταγὴν ἢ ἀναφορὰν.

Ὁ Ἀγγελιαφόρος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐντολήν, τὴν ὁποῖαν ἔλαβε καὶ τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ ἐκτελέσῃ.

Κάθε Φαλαγγίτης, ἔστις πρόκειται νὰ ἀποσταλῇ ὡς ἀγγελιαφόρος, δεόν νὰ λόβῃ τὰ κάτωθι μέτρα, ἵνα δυνηθῇ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀποστολήν του.



1) Νά ἀκούσῃ μέ προσοχὴν τὴν διαταγὴν, νά τὴν ἐπαναλάβῃ καὶ νά ζητήσῃ κατόπιν ἐξηγήσεις, ὥστε νά μὴ τοῦ μείνῃ καμμία ἀμφιβολία.

2) Νά ζητήσῃ πληροφορίας, περὶ τῆς ὁδοῦ καὶ νά λάβῃ πρὶν ἀναχωρήσῃ σημεῖα κατευθύνσεως μεμακρυσμένα πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ μέρους εἰς τὸ ὁποῖον θὰ μεταβῇ.

3) Νά ἐρωτήσῃ, ἐὰν πρέπη νά ἐπιστρέψῃ καὶ ποῦ θὰ συναντήσῃ ἐκεῖνον, ὅστις τὸν ἀποστέλλει.

4) Νά ἐπιθεωρήσῃ λεπτομερῶς τὸ μεταφορικὸν μέσον, ὅπερ τυχὸν τοῦ διατίθεται (ἵππος, ποδήλατον κλπ.).

Ἐπὶ τοῦ φακέλλου τοῦ ἐγγράφου ἀναγράφεται, τὸ ὄνομα καὶ ἡ διεύθυνσις ἐκείνου, πρὸς τὸν ὁποῖον τὸν στέλλουν.

Τὰ ἀνοικτὰ ἐγγραφα οἱ ἀγγελιαφόροι τὰ ἀναγιγνώσκουν πρὶν ἀναχωρήσουν, ζητοῦν δὲ καὶ ἐξηγήσεις δι' ὅ,τι δὲν ἐννοοῦν, διότι δυνατὸν νά τὸ χάσουν ἢ νά τοὺς ζητηθῇ πληροφορία συμπληρωματικὴ.

Ὁ ἀγγελιαφόρος τὸ ἐγγραφοὺν τὸ τοποθετεῖ ἐντὸς τῶν θυλακίων του, διὰ νά μὴ τὸ χάσῃ καὶ διὰ νά τὸ ἔχῃ πρόχειρον.

Ἐὰν ὁ ἀγγελιαφόρος δὲν εὔρῃ ἐκεῖνον εἰς τὸν ὁποῖον ἀπευθύνεται τὸ ἐγγραφοὺν εἰς τὸ μέρος, ὅπου τὸν ἔστειλαν, δὲν ἡσυχάζει, ἀλλὰ καταβάλλει πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποστολῆς του, αἰτῶν πληροφορίας ἀπὸ ὁποιοῦνδήποτε ἀρμόδιον, ἔχει ὑπ' ὄψιν του ὅτι ὅπως δήποτε τὸ ἐγγραφοὺν πρέπει νά φθάσῃ εἰς τὸν προορισμὸν του. Μετὰ τὴν διαβίβασιν τοῦ ἐγγράφου ὁ ἀγγελιαφόρος ἀναφέρει ὅτι ἡ διαβίβασις ἐξετελέσθη.

(Ἰδέ καὶ διαβιβασταί, σελίς 48).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

ΠΕΡΙ ΠΟΡΕΙΩΝ

Ὅταν ἓνα τμήμα μεταβαίῃ περὶ ἓκ τοῦ ἑνὸς μέρους εἰς ἄλλο, τότε λέγομεν ὅτι ἐκτελεῖ πορείαν.

ΤΑΧΥΤΗΣ ΚΑΙ ΙΚΑΝΟΤΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ

Συνήθης ταχύτης κατὰ τὴν πορείαν ἑνὸς τμήματος εἶναι 4 χιλιόμετρα τὴν ὥραν. Πλὴν ὅμως ὅταν ἡ δύναμις τοῦ πορευομένου τμήματος εἶναι μικρὰ (λόχος, τάγμα) εἶναι δυνατόν νά πορευῆται μέ ταχύτητα 4.500 χιλιόμετρα τὴν ὥραν. Μεγαλυτέραν αὐτῆς τῆς ταχύτητος δὲν εἶναι δυνατόν νά



ἐπιτύχωμεν. Ἐπίσης ὅταν αἱ συνθῆκαι εἶναι δυσμενεῖς (ἐξαιρετική θερμότης, κακή κατάστασις τῶν ὁδῶν, πορεία κατὰ τὴν νύκτα), ἡ ταχύτης πρέπει νὰ εἶναι μικρότερα καὶ τῶν 4 χιλιομέτρων.

Ἡ ἀπόστασις τὴν ὁποῖαν δύναται νὰ διανύσῃ ἓνα τμήμα εἰς μίαν ἡμέραν εἶναι 24 χιλιομέτρα. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν θὰ ὑποβληθῇ εἰς ἐξαιρετικὸν κόπον, ἀλλὰ ἀνέτως θὰ διανύσῃ τὴν ἀπόστασιν αὐτήν, θὰ εἶναι δὲ οὕτω ἱκανὸν νὰ ἐξακολουθήσῃ πορευόμενον ἐπὶ πολλὰς συνεχεῖς ἡμέρας.

Εἶναι δυνατὸν τὸ μῆκος τοῦτο τῆς πορείας νὰ φθάσῃ ἡμερησίως μέχρι 35 χιλιομέτρων.

ΜΗΚΟΣ ΦΑΛΑΓΓΟΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΣ ΔΙΑΡΡΟΗΣ

— Λόχος τῶν 4 ομάδων, μῆκος φάλαγγος κατὰ τριάδας 125 μ., χρόνος διαρροῆς 1' 30''.

— Τάγμα τῶν 4 λόχων, μῆκος φάλαγγος κατὰ τριάδας 800 μ., χρόνος διαρροῆς 10'.

ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΠΟΡΕΙΑΣ

Τὰ τμήματα βαδίζουν πάντοτε εἰς φάλαγγα κατὰ τριάδας μετὰ τὰς κανονικὰς ἀποστάσεις, αἱ ὁποῖαι ἀναγράφονται εἰς τὸν Καν. Στρατ. Ἀσκήσεων.

Τὰ διάφορα τμήματα τίθενται ἐπὶ κεφαλῆς κατὰ σειρὰν διαδοχικῶς, οὕτω ὁ Τετράρχης ἀλλάσσει τοὺς ἐπὶ κεφαλῆς Λόχους, ὁ δὲ Λοχίτης τὴν σειρὰν τῶν ἐπὶ κεφαλῆς ομάδων. Αἱ ἀποστάσεις τῶν τμημάτων δυνατὸν νὰ αὐξηθοῦν μετὰ τῶν λόχων ἢ τῶν ομάδων κατὰ τὴν πορείαν ἵνα ἀποκτήσωσι τὰ τμήματα μεγαλυτέραν ἀνεξαρτησίαν μετὰ τῶν καὶ δοθῇ εἰς ταῦτα μεγαλυτέρα ἀνεσις.

ΔΙΑΤΑΓΗ ΠΟΡΕΙΑΣ. ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Ἡ διαταγὴ πορείας ἐνὸς τμήματος προβλέπει, τὸν σχηματισμὸν τῆς μετακινήθησομένης φάλαγγος, ἐνδείξεις σχετικὰς μετὰ τὸν σκοπὸν τῆς πορείας, τὴν ὥραν καὶ τὸν χῶρον συγκεντρώσεως, τὴν ὥραν ἐκκινήσεως, τὸ ἀκολουθητέον δρομολόγιον, τὸν χῶρον καὶ τὸ εἶδος τῆς σταθμεύσεως, τὴν προμήθειαν τῶν ἀπαιτούμενων εἰδῶν φαγητοῦ δι' ἓνα ἕκαστον, τὴν ὥραν ἐπιστροφῆς. Οἱ φαλαγγίται προπαρασκευάζονται διὰ τὴν πορείαν ἀπὸ ἀπόψεως φαγητοῦ, ὕδατος, ὑποδύσεως καὶ ἐνδυμασίας.

Τὸ φαγητὸν τῶν φαλαγγιτῶν ἐὰν δὲν παρασκευασθῇ ἐπὶ



τόπου, πρέπει νὰ εἶναι ὅσον τὸ δυνατὸν ὁμοιόμορφον, καὶ ἀπλοῦν καὶ νὰ καθορίζεται ἐκ τῶν προτέρων. Ἐὰν ὑπάρχουν τὰ ἀναγκαιοῦντα σκεύη, τότε εἶναι δυνατὸν τὸ συσσίτιον νὰ παρασκευασθῇ ἐπὶ τόπου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μεγάλης στάσεως. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ διοικητῆς τοῦ τμήματος δέον νὰ φροντίσῃ ὅπως προαποσταλῇ ἀνάλογον τμήμα ἐκ 5 φαλαγγιτῶν καταλλήλων καὶ τὰ ἀναλογοῦντα ὑλικά διὰ τὴν παρασκευὴν τοῦ συσσιτίου.

Πρὸς τήρησιν τῶν ἀνωτέρω πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπὸ ὄψιν μας τὰ κάτωθι:

— Πρέπει νὰ γίνεταί ἀναγνώρισις τοῦ δρομολογίου, τῶν χώρων ὑδρεύσεως καὶ σταθμεύσεως. Ὁ χῶρος σταθμεύσεως πρέπει νὰ εἶναι ὑγειῖνός, μακρὰν ἐλῶν ἢ λιμναζόντων ὑδάτων. Νὰ μὴν εἶναι πλησίον καλλιεργειῶν ἢ χώρων εἰς τοὺς ὁποίους εἶναι δυνατὸν νὰ προξενηθῶσιν ὑπὸ τῶν Φαλαγγιτῶν ζημίαι.

“Ὅσον ἀφορᾷ διὰ τὰ ὑλικά τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἔχη μεθ’ ἑαυτοῦ ἐν τμήμα τὸ ὁποῖον ἐκτελεῖ πορείαν εἶναι τὰ κάτωθι ἐνδεικτικῶς.

— Σημαία ἢ τὸ ἀντίσημον τοῦ τμήματος, ἵνα γίνῃ ἢ ἐπαρσις κατὰ τὴν ὥραν τῆς σταθμεύσεως καὶ ἢ ὑποστολή, κατὰ τὴν ἐκκίνησιν δι’ ἐπιστροφήν.

— Δοχεῖα διὰ τὴν μεταφορὰν ὕδατος.

— Μαγειρικά σκεύη ἐὰν παρασκευασθῇ κοινὸν συσσίτιον.

— Εἶδη δι’ ἀθλοπαιδιάς ἢ ἀθλητικὴν προπόνησιν.

— Ὑγειονομικὸν ὑλικὸν (φορεῖα, ὑγειονομικοὶ σάκκοι, φάρμακα).

— Ἐλαφρὸν δίτροχον.

Οἱ Φαλαγγῖται δύνανται νὰ φέρωσι μεθ’ ἑαυτῶν ἀναλόγως τῶν περιστάσεων:

— Κλινοσκέπασμα, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ εἶναι ὁμοιόμορφον δι’ ἅπαντας. Τοῦτο περιτυλίσσεται εἰς κύλινδρον, καὶ προσδένεται δι’ ἰμάντος κατὰ τὰ δύο ἄκρα, καὶ τοποθετεῖται χιαστί ἐκ τοῦ δεξιοῦ ὤμου πρὸς τὸ ἀριστερὸ πλευρόν.

— Ὑδροδοχεῖον.

— Σιτιοδόχος, ἐντὸς τῆς ὁποίας τοποθετοῦνται τὰ τροφίμα καὶ τὰ εἶδη ἐστιάσεως.

ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΔΙ’ ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΝ ΚΑΙ ΕΚΚΙΝΗΣΙΝ

Τὴν καθωρισμένην ὥραν γίνεται ἡ σύνταξις τῶν τμημάτων. Οἱ βαθμοφόροι ἐπιθεωροῦν τὰ τμήματά των ἵνα ἀφ’



ἕνός ἔχουν ὁμοιόμορφον στολήν καὶ ἐξάρτησιν, ἀφ' ἑτέρου δὲ μήπως ἔχουν μεθ' ἑαυτῶν ἀπηγορευμένα εἶδη (ποτὰ κτλ.). Ἐνεργεῖται πρόσκλησις καὶ λαμβάνεται ἀναφορά. Ἐκαστος βαθμοφόρος κρατεῖ δελτίον ὀνομαστικῶς τῶν φαλαγγιτῶν τοῦ τμήματός του, μέχρι καὶ τοῦ λοχίτου. Οἱ Διοικηταὶ ταγμάτων συντάσσουσιν ἀριθμητικὸν δελτίον, ὃ δὲ διοικητῆς τῆς φάλαγγος ἀριθμητικὸν δελτίον ὅλης τῆς δυνάμεως κατὰ λόχους.

Πρὸ τῆς ἐκκινήσεως ὀρίζεται ἡ σειρά τῶν τμημάτων.

Τὸ ὑγειονομικὸν συνεργεῖον ἢ τὰ ὀχήματα εἰάν ὑπάρχουν βαδίζουσι εἰς τὴν οὐρὰν τῆς φάλαγγος.

Ἐάν ὑπάρχουν ποδηλατισταὶ σύνδεσμοι, οὗτοι βαδίζουσι ἐπὶ κεφαλῆς ὅλης τῆς φάλαγγος.

Τὴν καθορισθεῖσαν ὥραν γίνεται ἡ ἐκκίνησις ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀναβολῆς.

Ἡ αὐτὴ φροντίς λαμβάνεται καὶ διὰ τὴν ἐπιστροφήν.

Ἡ ἐκκίνησις δίδεται ὡς ἐξῆς:

Προσοχὴ (διὰ σάλπιγγος ἢ διὰ ζώσης) εἰς φάλαγγα κατὰ τριάδας — μᾶρς.

Τὰ τμήματα ἐκκινουῦσι κατὰ σειράν βᾶδην. Οἱ σαλπικταὶ ἢ Τυμπανισταὶ σαλπίζουσι. Ὄταν τὸ τμήμα σχηματισθῇ εἰς φάλαγγα καὶ ἐξέλθῃ τοῦ κατωκημένου τόπου δίδεται ἄνευ ρυθμοῦ ἢ ὁδοιπορικῶς. Οἱ τυμπανισταὶ καὶ σαλπικταὶ τίθενται ἐπὶ κεφαλῆς ἐκάστου τάγματος.

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΠΟΡΕΙΑΣ

Τὸ τελευταῖον τμήμα τῆς φάλαγγος (δυνάμεως λόχου ἢ ομάδος), ἔχει καὶ τὰ καθήκοντα τῆς φαλαγγονομίας, καλεῖται δὲ **λόχος** ἢ **ὄμας** τῆς ἡμέρας, διὰ τοῦτο ἐναλλάσσεται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην μετὰ ἄλλα τμήματα.

Τὰ καθήκοντα τοῦ τμήματος τούτου εἶναι τὰ ἐξῆς:

— Χορηγεῖ τὴν φρουρὰν τῆς σημαίας.

— Ἀναλαμβάνει τὰς περιπόλους καὶ τοὺς σκοποὺς κατὰ τὰς στάσεις καὶ τὰς σταθμεύσεις εἰς τοὺς χώρους εἰς τοὺς ὁποίους ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ ὑπάρχωσι σκοποὶ καὶ περίπολοι (κρῆναι, φρέατα, καλλιεργημένοι τόποι, παραλία κ.τ.λ.), διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως, πειθαρχίας, καλῆς ἐμφανίσεως τῶν φαλαγγιτῶν καὶ ἐκτελέσεως τῶν δοθεισῶν διαταγῶν.

ΕΚΤΕΛΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ

Αἱ ἀπότομοι κινήσεις ἢ στάσεις κατὰ τὴν πορείαν καθὼς καὶ αἱ διακυμάνσεις τοῦ βηματισμοῦ προκαλοῦν ἐξαιρετικὴν κόπωσιν εἰς τὰ πορευόμενα τμήματα. Διὰ νὰ ἐπιτευ-



χθῆ πρὸς τοῦτο ὁμοιόμορφος ταχύτης, πρέπει εἰς τὴν κεφαλὴν ἐκάστου Τάγματος, εἰς καλῶς ἐξησκημένος ὀμαδάρχης νὰ ρυθμίζῃ τὸ βῆμα, ὥστε νὰ μὴ ἐπιταχύνῃ τοῦτο εἰς τὰς κατωφερείας, ἢ τὸ ἐπιβραδύνῃ ἀποτόμως εἰς τὰς ἀνωφερείας. Ἐν ἀνάγκῃ ὁ Λοχίτης τοῦ τελευταίου λόχου ἀναφέρει εἰς τὸν Διοικητὴν τοῦ Τάγματος ὁσάκις ὁ βηματισμὸς καθίσταται ἀνώμαλος εἰς τὴν οὐρὰν τοῦ λόχου του (δηλ. ὅταν οἱ φαλαγγῖται τῶν τελευταίων ὀμάδων σταματοῦν ἀποτόμως ἢ ἀναγκάζονται νὰ τρέχουν διὰ νὰ φθάσουν τὰ προηγούμενα τμήματα).

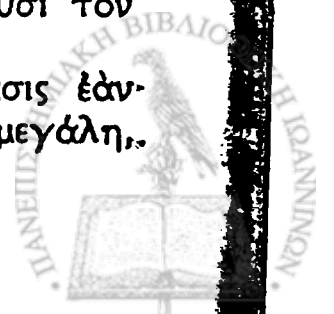
Διὰ τὴν τήρησιν τοῦ κανονικοῦ δρομολογίου, ἕκαστον τμήμα ὀφείλει νὰ συνδέηται μὲ τὸ προηγούμενον ἐξ ὄψεως ἢ διὰ συνδέσμων. Ἐνας ποδηλάτης δι' ἕκαστον Λόχον εἶναι ἀπαραίτητος ὡς σύνδεσμος πρὸς ἀποφυγὴν ματαίων κόπων κατὰ τὴν διαβίβασιν τῶν διαταγῶν ἢ ἀναφορῶν.

ΣΤΑΣΕΙΣ

Αἱ πορεῖαι διακόπτονται ὑπὸ στάσεων μικρᾶς ἢ μεγάλης διαρκείας. Τὰ πορευόμενα τμήματα ἐκτελοῦν δύο εἰδῶν στάσεις, τὰς ὠρίας στάσεις καὶ τὰς μεγάλας στάσεις.

Ὠ ρ ί α ι σ τ ᾶ σ ε ι ς. Αἱ ὠρίαί στάσεις εἶναι διαρκείας δέκα λεπτῶν καὶ γίνονται ἀνὰ 50' τῆς ὥρας. Δύο λεπτὰ πρὸ τῆς ὥρας τῆς στάσεως ὁ Διοικητὴς τοῦ Τάγματος διατάσσει διὰ παρατεταμένου ἠχήματος τῆς σύριγγος β ᾶ δ η ν — μ ᾶ ρ ς, εἶτα δὲ ἄ λ τ ! δι' ἑνὸς συρίγματος παρατεταμένου καὶ ἑνὸς βραχέως. Οἱ λοχῖται ἐπαναλαμβάνουσι τὰ παραγγέλματα. Μετὰ τὸ ἄλτ οἱ φαλαγγῖται ἀποθέτουσι κανονικῶς καὶ ὁμοιομόρφως τὰ εἶδη των καὶ ἐξέρχονται καὶ ἀναπαύονται δεξιὰ τῆς ὁδοῦ ἄνευ ἐτέρας διαταγῆς ἐκτὸς ἐὰν φράκτης ἢ ἄλλο τι ἐμποδίζῃ τοῦτο, ὅποτε ἐξέρχονται εἰς τὸ ἀριστερόν. Οὐδεὶς παραμένει εἰς τὸ κατάστρωμα τῆς ὁδοῦ ἵνα μὴ παρακωλύεται ἡ συγκοινωνία. Μετὰ τὴν παρέλευσιν τῶν 10 λεπτῶν τῆς στάσεως, ὁ Διοικητὴς τοῦ Τάγματος διὰ παρατεταμένου συρίγματος παραγγέλλει σ ὺ ν τ α ξ ι ς. Οἱ φαλαγγῖται συντάσσονται καὶ ἀναλαμβάνουσι ἀμέσως τὰ πράγματά των. Δι' ἑνὸς παρατεταμένου καὶ ἑνὸς βραχέως συρίγματος ἢ φάλαγγξ ἐκκινεῖ β ᾶ δ η ν, τὰ τύμπανα καὶ αἱ σάλπιγγες ἠχοῦσιν. Μετὰ δύο λεπτὰ διὰ παρατεταμένου συρίγματος παραγγέλλεται ὁ δ ο ι π ο ρ ι κ ῶ ς. Τὰ τμήματα ἀναλαμβάνουσι τὸν ὀδοιπορικὸν βηματισμόν.

Μ ε γ ᾶ λ α ι σ τ ᾶ σ ε ι ς. Γίνεται μεγάλη στάσις ἐὰν ἡ ἀπόστασις τὴν ὀποῖαν ἔχομεν νὰ διανύσωμεν εἶναι μεγάλη.



ἔαν ἡ θερμοκρασία εἶναι ὑψηλὴ ἢ ὅτι ἄλλη περίστασις συντρέχει. Κατὰ τὴν μεγάλην στάσιν τὰ τμήματα λαμβάνουσι τὸ συσσίτιόν των καὶ ἀναπαύονται.

Διὰ τοῦτο ὁ χῶρος τῆς μεγάλης στάσεως πρέπει νὰ εἶναι πλησίον ὕδατος, νὰ παρέχη σκιάν καὶ εὐκολίας διὰ τὴν ἀνετον διαμονήν. Μεγάλῃ στάσις ἐκτελεῖται ὅταν ἔχωμεν διανύσει τουλάχιστον τὰ 2)3 τῆς ὅλης ἀποστάσεως. Διάρκεια τῆς μεγάλης ἀποστάσεως δύναται νὰ εἶναι μέχρι δύο ὥρῶν. Ἀπαγορεύεται ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν φαλαγγιτῶν ἐκ τοῦ χώρου τῆς μεγάλης στάσεως. Κατὰ τὴν ἐκκίνησιν ἐκ τοῦ χώρου τῆς μεγάλης στάσεως, γίνεται πρόσκλησις καὶ ἐπιθεώρησις τῶν τμημάτων ὑπὸ τῶν βαθμοφόρων.

ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΚΑΙ ΕΥΤΑΖΙΑ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΠΟΡΕΙΑΣ

Οἱ φαλαγγῖται βαδίζουσιν ὁδοιπορικῶς, ἐκτὸς κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐκάστης ἐκκινήσεως ἢ πρὸ ἐκάστης στάσεως. Οὐδεὶς ἐξέρχεται τοῦ ζυγοῦ ἄνευ ἀδείας, ὑποχρεούμενος νὰ ἐπανέλθῃ τὸ ταχύτερον εἰς τὴν θέσιν του. Ἀπαγορεύονται ἐπίσης φωναί, ἐνοχλητικαὶ λέξεις διὰ τοὺς λοιποὺς διαβάτας. Πᾶσα κραυγὴ πρὸς ἐκκίνησιν ἢ στάσιν ἀπαγορεύεται. Τὰ τμήματα βαδίζουν πάντοτε εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ δρόμου, ἵνα τὸ ἀριστερὸν αὐτοῦ μένει τελείως ἐλεύθερον διὰ τὴν κυκλοφορίαν ὀχημάτων ἢ πεζῶν. Οἱ ἔξω τοῦ ζυγοῦ μετακινούμενοι βαθμοφόροι φροντίζουν νὰ μὴν ἐμποδίζουν τὴν κυκλοφορίαν.

Οὐδεμίαν βλάβην ἢ καταπάτησιν ἐπιτρέπεται εἰς βάρος τῆς ξένης ιδιοκτησίας. Ἐπίσης ἀπαγορεύεται ἀπολύτως ἡ χρῆσις οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, καὶ ἡ ἐπαφὴ μὲ πρόσωπα ἄσχετα πρὸς τὴν Ὀργάνωσιν.

ΔΙΕΛΕΥΣΙΣ ΔΙΑ ΚΑΤΩΚΗΜΕΝΩΝ ΤΟΠΩΝ

Κατὰ τὴν διέλευσιν διὰ κατωκημένων τόπων, ἀναλαμβάνεται ὁ βάδην βηματισμός, οἱ δὲ βαθμοφόροι καταλαμβάνουν τὰς κεκανονισμένας θέσεις των. Ἐὰν ὁ κατωκημένος τόπος εἶναι μεγάλης ἐκτάσεως, τότε πρὸς ἀποφυγὴν κοπώσεως, διὰ μὲν τῶν κεντρικωτέρων σημείων τὰ τμήματα διέρχονται βάδην, διὰ δὲ τῶν λοιπῶν μὲ ἄνευ ρυθμοῦ βηματισμόν.

ΕΚΔΗΛΩΣΙΣ ΣΕΒΑΣΜΟΥ

Ἀποδίδονται αἱ ὑπὸ τοῦ κανονισμοῦ παρελάσεων προβλεπόμενα τιμαί. Ἐὰν ἔχουσι λυθῆ οἱ ζυγοί, τὰ τμήματα τίθενται ἐν προσοχῇ ἐπὶ τόπου, χωρὶς νὰ συνταχθῶν.



Αἱ κινήσεις αὐταὶ ἐκτελοῦνται διαδοχικῶς καθ' ὁμάδα ἢ κατὰ λόχον.

ΑΦΙΞΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΤΕΡΜΑ ΤΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ

Κατὰ τὴν ἀφίξιν εἰς τὰ πρὸς ὄν ὄρον, ἡ φάλαγξ λαμβάνει κανονικὸν σχηματισμόν, οἱ δὲ φαλαγγῖται ἀποθέτουσι μὲ τάξιν τὰ εἶδη των. Μετὰ γίνεται ἡ ἔπαρσις τῆς σημαίας ἢ τοῦ ἀντισήμου καὶ ἀποδίδονται αἱ κεκανονισμένοι τιμαί. Τὸ τμήμα τῆς ἡμέρας (Λόχος ἢ ὁμάς) ἐκτελεῖ τὴν ὑπηρεσίαν, ἐγκαθιστᾷ τοὺς σκοποὺς καὶ τὰς περιπόλους. Ὁ Διοικητὴς τῆς φάλαγγος φροντίζει διὰ τὴν καθαριότητα τοῦ χώρου, τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματος ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν ψυχασγωγίαν τῶν φαλαγγιτῶν.

Ε Π Ι Σ Τ Ρ Ο Φ Η

Πρὸ τῆς ἐκκινήσεως γίνεται καθαριότης τοῦ χώρου, καὶ λῆψις παντὸς μέτρου πρὸς ἀποφυγὴν παραπόνων, πυρκαϊᾶς κ.τ.λ. Τὸ τμήμα συντάσσεται, λαμβάνεται ἀναφορά, γίνεται ὑποστολὴ τῆς Σημαίας καὶ ἐκκινεῖ διὰ τὴν ἔδραν του ἐφαρμοζομένων τῶν αὐτῶν ὡς καὶ κατὰ τὴν ἐκκίνησιν διατυπώσεων.

ΝΥΚΤΕΡΙΝΑΙ ΠΟΡΕΙΑΙ

Λόγω τῆς δυσκολίας τῆς παρακολουθήσεως τοῦ κανονικοῦ δρομολογίου, λαμβάνονται ὅλα τὰ μέτρα πρὸς ἀποφυγὴν παραπλανήσεων. Πρὸς τοῦτο ἐπισημαίνεται τὸ δρομολόγιον. Οἱ ποδηλάται χρησιμοποιοῦνται εἰς διακλαδώσεις τῶν ὁδῶν. Αἱ ἀποστάσεις ἐλαττοῦνται. Αἱ ἀνωμαλίας τοῦ βηματισμοῦ εἶναι συχναὶ καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ καταβάλληται φροντίς ὅπως ἀποφεύγονται.

ΜΕΤΡΑ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΠΟΡΕΙΑΣ

Πάντοτε τὸ πορευόμενον τμήμα πρέπει νὰ παρακολουθῆται ὑπὸ νοσοκόμου μὲ ὑγειονομικὸν σάκκον περιέχοντα τὰ χρειώδη φάρμακα. Εἰς πορείας περισσοτέρων χιλιομέτρων τῶν 20 καὶ ὅταν ἐπακολουθῆ στάθμευσις ἢ κατασκήνωσις ἢ ὅταν ἡ δύναμις τοῦ τμήματος εἶναι ἀνωτέρα τοῦ Λόχου, τότε δεόν νὰ ὑπάρχη κατὰ τὴν πορείαν καὶ ἰατρός.

Οἱ Φαλαγγῖται πρὸ τῆς ἐκκινήσεως πρέπει νὰ ἔχουν γευματίσει. Οἱ φαλαγγῖται ἀποφεύγουν κατὰ τὰς στάσεις νὰ κάθηνται εἰς δροσερὰ μέρη ἢ ὑγρά, εἰς ρεύματα ἀέρος ἢ νὰ πίνουν ψυχρὸν ὕδωρ, πρὸς ἀποφυγὴν κρυολογημάτων.



Τὰ φροῦτα ἐν ἀφθονίᾳ ἰδίως τὰ ἄωρα, ἀποφεύγονται. Ἡ ἐνδυμασία καὶ ἡ ὑπόδυσις δὲν πρέπει νὰ προξενῇ ἐνοχλήσεις ἢ πληγὰς κατὰ τὴν πορείαν. Ἐπὶ πλεόν φαλαγγίται ἀσθενεῖς, καχεκτικοὶ ἢ πάσχοντες, νὰ μὴ λαμβάνουν μέρος εἰς τὰς πορείας. Κατὰ τὴν πορείαν καλὸν εἶναι οἱ φαλαγγίται νὰ εἶναι ἐλαφρότερον ἐνδεδυμένοι, ἐνῶ κατὰ τὴν μεγάλην στάσιν ἢ στάθμευσιν νὰ φέρωσιν ἐφεδρικὸν ἐνδυμα, (πουλόβερ, φανέλλα). Εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν βραχοῦν, παρὰ τὰς προφυλάξεις, τότε κινοῦνται μέχρις ὅτου τὰ ἐνδύματα στεγνώσουν.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΠΟΡΕΙΑΣ

Ἡ ἱκανότης εἰς τὰς πορείας ἀποτελεῖ διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐν μέσον καθολικῆς ἐξασκήσεως τοῦ σώματος, ἀναπτύξεως καὶ διατηρήσεως τῆς ὑγείας, καὶ πρακτικῆς ὠφελιμότητος. Διὰ νὰ ἀντέχη κανεὶς εἰς τὸν κόπον ἐκ τῆς πορείας πρέπει νὰ ἐξασκηθῇ καταλλήλως. Πρὸς τοῦτο ἐκτελοῦμεν κατ' ἀρχὰς πορείας εἰς μικρὰς ἀποστάσεις, κατόπιν εἰς πλεόν μεγαλυτέρας. Κατ' ἀρχὴν ἐκτελοῦμεν τὰς πορείας ἄνευ οὐδενὸς φόρτου, κατόπιν μὲ φόρτον διαδοχικῶς αὐξανόμενον (ὑδροδοχεῖον, σακκίδιον μετὰ τῆς τροφῆς, κλινοσκεπάσματα). Ἐπίσης κατ' ἀρχὴν γίνονται αἱ πορεῖαι ἐπὶ ὄμαλοῦ καὶ πεδίου ἐδάφους καὶ ὁδῶν καλῶς συντηρουμένων, εἶτα δὲ ἐπὶ ὄρειου ἐδάφους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

Ἡ μετάβασις ἐνὸς τμήματος ἐξ ἐνὸς τόπου εἰς ἄλλον διὰ μεταφορικοῦ τινος μέσου λέγεται μεταφορά.

Αἱ μεταφοραὶ γίνονται δι' αὐτοκινήτων, σιδηροδρόμων, ἀτμοπλοίων.

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΔΙΑ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ

α) Οἷαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ δύναμις τοῦ ἐπιβιβασθησομένου τμήματος, ὁ διοικητὴς αὐτοῦ μεθ' ἐνὸς καταλλήλου βαθμοφόρου ὡς βοηθοῦ, καλουμένου βαθμοφόρου ἐπιβίβασεως, ἔρχεται ἐκ τῶν προτέρων εἰς συνεννόησιν διὰ νὰ λάβῃ γνῶσιν τοῦ χώρου καὶ τῆς ὥρας ἐπιβίβασεως, τὴν ὥραν καθ' ἣν ἡ ἀναγνώρισις τοῦ συρμοῦ δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ, τῆς ὥρας



ένάρξεως τῆς ἐπιβιβάσεως, τὴν ὥραν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἐπιβίβασις πρέπει νὰ ἔξη τελειώση, τῶν εἰδικῶν διὰ τὸν σταθμὸν τοῦτον ἀπαγορευτικῶν διατάξεων καὶ ὁδηγιῶν, τὰς σταθμεύσεις κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μεταφορᾶς.

ΔΙΑΤΑΓΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Βάσει τῶν ἀνωτέρω στοιχείων, ὁ διοικητὴς τοῦ τμήματος ἐκδίδει διαταγὴν διὰ τῆς ὁποίας καθορίζει τὰ ὡς ἀνω στοιχεῖα, ὡς ἐπίσης καὶ τὸν χῶρον καὶ ὥραν συγκεντρώσεως, τὴν μετάβασιν εἰς τὸν χῶρον τοῦ σταθμοῦ, τὴν τροφήν, τὴν στολὴν τοῦ ἐπιβιβασθησομένου τμήματος.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΙΣ ΤΟΥ ΣΥΡΜΟΥ

Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεως, ὁ ἀξ)κὸς ἐπιβιβάσεως μεθ' ἑνὸς βοηθοῦ, φθάνει εἰς τὸν σταθμὸν δύο τουλάχιστον ὥρας πρὸ τῆς ὀρισθείσης διὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ συρμοῦ.

Κατὰ τὴν ἀφιξίν του εἰς τὸν σταθμὸν μεταβαίνει πρὸς συνάντησιν τοῦ σταθμάρχου ἢ τῶν ἀρμοδίων καὶ βεβαιοῦται ὅτι οὐδεμίαν μεταβολὴν ἐπῆλθεν εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὰς ὥρας καθ' ἃς ἡ ἐπιβίβασις μέλλει νὰ γίνῃ. Ἀναφέρει δὲ ἀμέσως εἰς τὸν Διοικητὴν, περὶ τῶν τυχόν ἐπενεκτέων τροποποιήσεων εἰς τὰς ληφθεῖσας ὁδηγίας τὰς ὁποίας ἐπέβαλον αἱ ἀνάγκαι τῆς τεχνικῆς ὑπηρεσίας τοῦ σιδηροδρόμου.

Ὁ βαθμοφόρος οὗτος ἐπιβιβάσεως προβαίνει εἴτα εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ συρμοῦ. Λαμβάνει σημείωμα τῆς χωρητικότητος ἐκάστης ἀμάξης, τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῆς, βάσει δὲ τούτων κατανέμει τὴν δύναμιν τοῦ ἐπιβιβασθησομένου τμήματος. Ἡ κατανομή αὐτὴ πρέπει νὰ γίνῃ κατὰ ὀργανικὰ τμήματα εἰ δυνατόν, δηλ. ἡ αὐτὴ ὁμάς μετὰ τὸν ὁμαδάρχην της εἰς τὴν αὐτὴν ἄμαξαν.

Βάσει αὐτῆς τῆς κανονομῆς, ὁ Διοικητὴς τοῦ τμήματος βοηθούμενος ὑπὸ τῶν Λοχιτῶν κατανέμει τὰ τμήματα κατὰ τμήματα ἐπιβιβάσεως, ἐπὶ κεφαλῆς ἐκάστου τῶν ὁποίων τοποθετεῖ ἓνα βαθμοφόρον ὡς ἀρχηγὸν ἀμάξης.

Γνωρίζει εἰς τοὺς βαθμοφόρους τὸν ἀριθμὸν τῆς ἀμάξης των.

Ἐκαστον τμήμα ἐπιβιβάσεως ἔχει δύναμιν ὅση καὶ ἡ χωρητικότης ἐκάστης ἀμάξης.

Τὰ τμήματα ὡς κατενεμήθησαν ἀνωτέρω παρατάσσονται ἐντὸς τοῦ σταθμοῦ. Λαμβάνουν σχηματισμὸν ἀνάλογον



τοῦ διατιθεμένου χώρου, ἐν ἀνάγκῃ καὶ ἐκτὸς τοῦ σταθμοῦ, ὥστε νὰ μὴ ἐπέλθῃ συνωστισμός.

ΕΠΙΒΙΒΑΣΙΣ

Μετὰ τὸν σχηματισμὸν κατὰ τμήματα ἐπιβιβάσεως, ὁ Διοικητὴς διατάσσει νὰ προχωρήσουν πρὸς τὰς ἀμάξας. Ἐκαστον τμήμα τηρεῖ δύο βήματα ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ προηγούμενου. Ὁ ἀρχηγὸς ἀμάξης σταματᾷ τὸ τμήμα του ἀπέναντι τῆς ἐχούσης τὸν ὀρισθέντα εἰς αὐτὸν ἀριθμὸν, μετέωπον πρὸς αὐτήν. Διατάσσει τὴν πύκνωσιν τῶν στοιχείων, οὕτως ὥστε τὸ μήκος τοῦ τμήματος νὰ μὴ ὑπερβαίῃ τὸ μήκος τῆς ἀμάξης.

Μετὰ τὸ σάλπισμα Προσοχή! — προχωρεῖτε — προχωρεῖτε γίνεται μετ' ἀπολύτου τάξεως ἡ ἐπιβίβασις. Ἡ ἐπιβίβασις γίνεται κατὰ ἐνωμοτίας. Οὐδεμία ὁμιλία πρέπει νὰ ἀκούεται.

ΛΗΠΤΕΑ ΜΕΤΡΑ ΠΡΟ ΤΗΣ ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΥΡΜΟΥ

Οἱ φαλαγγῖται πρέπει νὰ ἔχωσιν εἰς τὴν μνήμην των τὸν ἀριθμὸν τῆς ἀμάξης των. Ἀπαγορεύεται νὰ κλείωσιν τὰς θύρας τῶν ἀμαξῶν, διότι ἡ φροντίς αὕτη ἀνάγεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὰ καθήκοντα τῶν ὑπαλλήλων τοῦ σιδηροδρόμου. Ὁ Διοικητὴς τοῦ ἐπιβιβασθέντος τμήματος, πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ συρμοῦ, ἐνεργεῖ ἐπιθεώρησιν καὶ λαμβάνει ἀναφορὰν ἐκ τῶν ἀρχηγῶν ἀμαξῶν.

ΜΕΤΡΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΑΞΕΩΣ

Ἀπαγορεύεται :

— Νὰ προκύπτωσιν τῶν θυρῶν καὶ τῶν θυρίδων ἢ νὰ προτείνωσιν διὰ μέσου αὐτῶν τοὺς βραχίονας.

— Νὰ ἀνοίγωσιν τὰς θύρας τῆς ἀμάξης ὅταν ὁ συρμὸς κινῆται.

— Νὰ μεταβαίνωσιν ἀπὸ τῆς μιᾶς ἀμάξης εἰς τὴν ἄλλην.

— Νὰ κραυγάζωσιν.

— Νὰ κατέρχωνται εἰς τοὺς σταθμοὺ πρὶν ἢ δοθῇ ἡ πρὸς τοῦτο ἐντολή.

— Νὰ ρίπτωσιν ἐκτὸς τῶν ἀμαξῶν ἀντικείμενα, δυνάμενα νὰ πληγώσωσιν τοὺς εὐρισκομένους πλησίον τῆς γραμμῆς ὑπαλλήλους ἢ ἐργάτας ἢ διαβάτας.

— Νὰ προξενῶσιν φθορὰς ἢ ἀκαθαρσίας.

— Νὰ ἀνέρχωνται εἰς τὰς στέγας τῶν ἀμαξῶν.

— Νὰ κάθηνται εἰς τὰς κλίμακας.

ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΑΡΧΗΓΟΥ ΑΜΑΞΗΣ

Ἐκαστος ἀρχηγὸς ἀμάξης εἶναι ὑπεύθυνος διὰ πᾶσαν



παράβασιν τῶν ὡς ἄνω διατάξεων. Ἀντίγραφον τῶν ἀνωτέρω δίδεται εἰς ἕκαστον ἀρχηγὸν ἀμάξης.

Ἐνεργοῦν τὰς προσκλήσεις τῶν φαλαγγιτῶν τῆς ἀμάξης των.

ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΑΘΜΟΙ

Ὁ Διοικητὴς τοῦ μεταφερομένου τμήματος, γνωστοποιεῖ εἰς τοὺς φαλαγγίτας καὶ βαθμοφόρους, τὰ ὀνόματα τῶν σταθμῶν ὅπου οἱ φαλαγγίται δύνανται νὰ κατέλθωσιν ἐκ τῶν ἀμαξῶν, ὡς καὶ τὴν χρονικὴν διάρκειαν τῶν στάσεων. Ὡς πρὸς τὰ ἀνωτέρω δέον νὰ ἔχωσιν ὑπ' ὄψιν των ὅλοι, ὅτι δυνατὸν αἱ πληροφορίαι αὗται περὶ τῶν σταθμῶν, νὰ μεταβληθῶσιν ἕνεκα τεχνικῶν λόγων ἐκμεταλλεύσεως τῆς γραμμῆς.

Ἐπὶ τῇ ἀφίξει ἐκάστου σταθμοῦ, ὁ διοικητὴς λαμβάνει γνῶσιν παρὰ τοῦ σταθμάρχου τῶν διαφορῶν ὁδηγιῶν ἢ ἀπαγορευτικῶν διαταγῶν τὰς ὁποίας γνωστοποιεῖ εἰς ὅλους.

Εἰς τὰς μικρὰς διαρκείας σταθμεύσεις, εἰς βαθμοφόρος ὀριζόμενος ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ, ἐνεργεῖ ἐπιθεώρησιν ἵνα βεβαιωθῇ ὅτι πάντες εὐρίσκονται ἐν τάξει, λάβη γνῶσιν τῶν αἰτήσεων τῶν φαλαγγιτῶν καὶ ἐπιτρέψη εἰς τινὰς ἔχοντας ἀπόλυτον ἀνάγκην νὰ κατέλθωσιν.

Κατὰ τὴν ἀποβίβασιν εἰς τοὺς σταθμούς οἱ βαθμοφόροι ἐπιβλέπουν τὴν κανονικὴν κάθοδον καὶ τὴν ἔγκαιρον ἐπιβίβασιν τούτων.

ΑΦΙΞΙΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΤΑΘΜΟΝ ΑΠΟΒΙΒΑΣΕΩΣ

Εἰς τὴν πρὸ τῆς ἀφίξεως τελευταίαν στάσιν τοῦ συρμοῦ, ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ μεταφερομένου τμήματος, εἰδοποιεῖ διὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ βαθμοφόρων τοὺς φαλαγγίτας νὰ τακτοποιήσωσιν τὴν στολὴν των καὶ ἐν γένει νὰ ᾧσιν ἔτοιμοι, ὅπως μεταβῶσιν εἰς τὸν ἐπόμενον σταθμόν.

ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΕΚ ΤΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ

Πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως ἐκ τοῦ σταθμοῦ, οἱ ἀρχηγοὶ ἀμάξης, ἐνεργοῦν ἐπιθεώρησιν μήπως εἶδος τι ἐγκατελείφθῃ ἐντὸς τῶν ἀμαξῶν, ὅσον τὸ δυνατὸν ταχέως τὰ τμήματα ἀπομακρύνονται ἐκ τοῦ χώρου τοῦ σταθμοῦ, καὶ ἰδίως τῶν γραμμῶν.

ΜΕΤΡΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΑΞΕΩΣ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΔΙΑ ΘΑΛΑΣΣΗΣ

Ἐντὸς τοῦ ἀτμοπλοίου ἀπαγορεύεται :

— Νὰ σπαταλῶσιν ἀσκόπως τὸ ἀποθηκευμένον ὕδωρ.



- Νὰ συναθροίζωνται καθ' ομάδας εἰς διάφορα μέρη καὶ νὰ παρακωλύωσιν οὕτω τὴν ἐλευθέραν δίοδον.
- Νὰ ἀνέρχωνται εἰς τὴν γέφυραν τοῦ πλοιοάρχου.
- Νὰ κάθηνται ἐπὶ τοῦ περιτοναίου τῶν λέμβων, ἢ τῶν ἐξεχόντων μερῶν τοῦ σκάφους.
- Νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὸ μηχανοστάσιον.
- Νὰ θορυβῶσι.
- Νὰ πτύωσιν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος.
- Νὰ προξενῶσι φθορὰς ἢ ἀκαθαρσίας.

ΜΕΤΡΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΔΙ' ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ

- Ἐπὶ τοῦ πρώτου αὐτοκινήτου τίθεται εἰς βαθμοφόρος ὡς ἀρχηγὸς ἀμάξης, ὁ ὁποῖος κανονίζει τὴν ταχύτητα. Εἰς τὸ τελευταῖον αὐτοκίνητον τίθεται ὁ ἀρχηγὸς τοῦ τμήματος.
- Τηρεῖται ἀπόστασις πάντοτε μεταξὺ τῶν αὐτοκινήτων περίπου 50 μ.
- Ἡ ταχύτης τηρεῖται πάντοτε κανονικὴ.
- Δέν γίνεται ποτέ ὑπέρβασις τοῦ ἑνὸς αὐτοκινήτου ὑπὸ τοῦ ἄλλου, ἀλλὰ τηρεῖται ἡ αὐτὴ σειρά.
- Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν γίνεται στάσις ἵνα ἡ φάλαγξ αὐτοκινήτων λάβῃ τὸν κανονικὸν τῆς σχηματισμόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'

ΜΕΣΑ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΒΙΒΑΣΕΩΝ

Σκοπὸς τῶν μέσων Συνδέσμου, καὶ Διαβιβάσεων εἶναι ἡ ἐκμάθησις ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς Ε.Ο.Ν. πάντων τῶν μέσων συνεννόσεως καὶ ἐπικοινωνίας, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦν εἰς τὸν καθημερινὸν βίον των, ἀφ' ἑνὸς δι' ἐγκυκλοπαιδικὴν μόρφωσιν καὶ ἀφ' ἑτέρου ἵνα χρησιμοποιηθῶσι μελλοντικῶς ἐν τῇ ὀργανώσει ἢ ὅπου ἡ ὑπηρεσία των θέλει κριθῆ ἀναγκαία.

Ὅταν λέγωμεν Σύνδεσμον ἐννοοῦμεν τὴν συνεννόησιν ἢ ἐπικοινωνίαν ἀτόμων, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται εἰς ἀπόστασιν τινα μεταξὺ των χωρὶς νὰ ἔλθωσιν εἰς ἀμεσον ἐπαφήν.

Διαβιβάσεις δέ, τὰ ὑλικά μέσα διὰ τῶν ὁποίων ἐπιτυγχάνομεν τὴν συνεννόησιν ἢ ἐπικοινωνίαν.



Τὰς διαβιβάσεις διακρίνομεν εἰς τὰς κάτωθι κατηγορίας:

1. Ἐμψυχα μέσα	α) Διαβιβαστής	Πεζός	
		Ἴφιππος ἐπὶ ποδηλάτου ἐπὶ μοτοσυκλέττας ἐπ' αὐτοκινήτου	
		β) Ἀγγελιαφόροι περιστεραὶ ἐπ' ἀεροπλάνου	
	γ) Ἀγγελιαφόροι	κύνες	
2. Ἀψυχα μέσα	α) Ἡλεκτρικὰ	Ἐνσύρμ. τηλέφωνον Ἐνσύρμ. τηλεγράφος Ἀσύρμ. τηλέφωνον Ἀσύρμ. τηλεγράφος	
		β) Ὀπτικὰ	Ὀπτικὸς τηλεγράφος Προβολεῖς Σηματοδοσία διὰ τῶν βραχιόνων Διάφορα πλαίσια Φωτοβολίδες
		γ) Ἀκουστικὰ	Σάλπιγγες, συρίκτραι, κ.τ.λ.

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΑΙ

α) Πεζός. Εἶναι τὸ εὐκολώτερον μέσον διαβιβάσεων, διότι ἡ μηχανὴ εἰς τοῦτο οὐδένα ρόλον παίζει.

Διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν ἐκλέγονται μεταξύ τῶν ἱκανωτέρων καὶ ἐξυπνοτέρων φαλαγγιτῶν. Ἀσκοῦνται εἰς τὴν μεταβίβασιν προφορικῶν καὶ ἐγγράφων διαταγῶν ἢ ἀναφορῶν.

Ἐὰν ἡ ἀπόστασις μεταξύ τῶν σταθμῶν ἀνταποκρισεως εἶναι μεγάλη, τότε σχηματίζονται αἱ ἀλύσεις λεγόμεναι δρομέων, δηλαδή ἀνά 150 - 300 μ. τοποθετοῦνται οἱ δρομεῖς φαλαγγίται καὶ ἕκαστος ἐξ αὐτῶν διανύει τὴν ἀπόστασιν του δίδων τὴν διαταγὴν ἢ ἀναφορὰν εἰς τὸν ἐπόμενον φαλαγγίτην, καὶ οὗτος εἰς τὸν ἐπόμενον κ.ο.κ. μέχρι τοῦ σταθμοῦ προορισμοῦ.

β) Ἴφιππος. Ἐὰν διατίθενται ἵπποι ἢ μεταβίβασις γίνεται δι' ἐφίππων φαλαγγιτῶν ἐφ' ὅσον τὸ ἔδαφος τὸ ἐπιτρέπει. Τὸ μέσον τοῦτο εἶναι ταχύτερον.

Ἡ ταχύτης τούτων ὑπολογίζεται εἰς 10 χιλιόμετρα τὴν ὥραν.



γ) Ποδηλάται. Ταχύ μέσον με μέσην ταχύτητα 10 - 15 χιλιόμετρα ἐφ' ὅσον ὑπάρχουσι δρόμοι.

δ) Ἐπιαυτοκινήτων καὶ μοτοσυκλετών. Μέση ταχύτης 25 - 50 χιλιόμετρα τὴν ὥραν. Ἀπαιτοῦσιν ὅμως καλοὺς δρόμους καὶ ἀρκετὸν χρόνον διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ προσωπικοῦ.

ε) Ἐπιαεροπλάνου. Εἶναι τὸ ταχύτερον μέσον διαβιβάσεως. Αἱ διαταγαὶ ἢ τὰ ἔγγραφα ἀποστέλλονται διὰ φακέλλων ἐντὸς θήκης μεταλλικῆς, ἢ ὅποια ρίπτεται ὑπὸ τοῦ αεροπλάνου εἰς τὸν τόπον τοῦ προορισμοῦ. Ἡ θήκη ἐφοδιάζεται διὰ λευκῆς ταινίας διὰ νὰ εἶναι εὐκόλως ὀρατή.

Ἐξαιρετικῶς εἶναι δυνατὸν τὸ αεροπλάνον ἐν πτήσει νὰ παραλάβῃ ἐκ τῆς γῆς δι' εἰδικοῦ ἀγκίστρου διαταγὴν πρὸς διαβίβασιν καίτοι ὁ τρόπος οὗτος εἶναι ἐπικίνδυνος. Ἡ μέθοδος αὕτη ἐφαρμόζεται εἰς φρούρια, ὅπου πάντες εἶναι πολιορκημένοι καὶ δὲν εἶναι εὐκόλον ἢ κατ' ἄλλον τρόπον ἐπικοινωνία.

Ἡ δι' αεροπλάνου ἐπικοινωνία εἶναι δυνατὴ μεταξὺ ἀνταποκριτῶν οἱ ὅποιοι ἀπέχουν ἀρκετὰ μεταξὺ τῶν.

στ) Ἀγγελιαφόροι. Ἡ χρησιμοποίησις τῆς περιστερᾶς ὡς ἀγγελιαφόρου, χρονολογεῖται ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων, στηρίζεται δὲ εἰς τὴν ἀγάπην τούτων τὴν ὁποίαν τρέφουν πρὸς τὸν περιστερεῶνα.

Ἡ ἀγάπη αὕτη αὐξάνει μετὰ τῆς ἡλικίας.

Ἡ ἱκανότης τῶν ἀγγελιαφόρων περιστερῶν νὰ ἐπιστρέψωσι εἰς τὸν περιστερεῶνα, εἶναι ἰδιότης ἔμφυτος ἢ ἀναπτύσσεται ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως.

Ἐκ τῶν ἰδιοτήτων τούτων αἱ σπουδαιότεραι εἶναι ἡ παρατηρητικότης καὶ ἡ μνήμη. Ἡ δὲ ἀξία τῆς περιστερᾶς ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν αἰσθήσεων τῆς διευθύσεως καὶ τῆς ὀράσεως.

Χαρακτηριστικά. Ἡ ἀγγελιαφόρος περιστερὰ δύναται νὰ διανύσῃ 500 - 700 χιλιόμετρα ἡμερησίως.

Τόσον τὸ ἄρρεν ὅσον καὶ τὸ θῆλυ ἔχουσι τὴν αὐτὴν ἀξίαν ὡς ἀγγελιαφόροι, ἐνίοτε τὸ ἄρρεν δύναται νὰ ταξιδεύσῃ συχνότερον.

Ἡ περιστερὰ ζῆ περίπου 15. ἔτη. Διανύει περίπου 60 χιλιόμετρα τὴν ὥραν καὶ δύναται νὰ διατρέξῃ 300 - 400 χιλιόμετρα χωρὶς νὰ ἀναπαυθῇ.

Ἐκπαίσεις. Ἡ περιστερὰ ὑποβάλλεται εἰς κανονικὴν ἐργασίαν καὶ προοδευτικὴν προπόνησιν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν πνευματικῶν καὶ φυσικῶν ἰδιοτήτων. Ἡ προ-



πόνησις γίνεται μεταφερομένης τῆς περιστερᾶς ἐκτὸς τῆς περιστερεῶνος καὶ εἰς ἀποστάσεις αὐξανόμενας.

Κατ' ἀρχὴν αἱ πτήσεις δὲν πρέπει νὰ γίνωνται ὑπὸ βροχὴν, χιόνα ἢ δμίχλην.

Εἰς τὰς μικρὰς ἀποστάσεις ἀπολύονται ὅλοι μαζί. Ἀπὸ τῆς ἀποστάσεως τῶν 100 χιλιομέτρων τὰς ἀπολύομεν κατὰ μικρὰς ομάδας ἢ μίαν μίαν χωριστὰ καὶ οὕτω γίνεται διαλογὴ ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι προσανατολίζονται εὐκόλως.

ΕΚΜΑΘΗΣΙΣ ΜΟΡΣΙΚΟΥ ΑΛΦΑΒΗΤΟΥ

Τὸ μορσικὸν ἀλφάβητον ἐφευρέθη ὑπὸ τοῦ Μόρς. Διὰ τούτου ὁ Μόρς κατῶρθωσε ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου διὰ συνθηματικῶν σημείων (τελειῶν καὶ γραμμῶν) ὥστε νὰ ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀποστολὴ καὶ λήψις τηλεγραφημάτων δι' ἐκείνων τῶν μέσων διὰ τῶν ὁποίων δὲν δύναμεθα νὰ ἀποστείλωμεν λόγῳ τεχνικῶν δυσκολιῶν αὐτὰ ταῦτα τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου καὶ τοὺς ἀριθμούς. Διὰ τὴν εὐκόλον καὶ ταχείαν ἐκμάθησιν, δὲν πρέπει νὰ διδάσκεται κατ' ἀριθμητικὴν σειρὰν, ἀλλὰ διαφορετικὰ, ὅπως εἶναι γραμμένο διὰ νὰ ἀποτυποῦται εἰς τὴν μνήμην καλλίτερα.

ΜΟΡΣΙΚΟΝ ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ

Ε .	κ - - -	Ἀριθμοί
ι . . .	ρ . - .	1 . - - - -
σ	λ . - . .	2 . . - - -
η	φ . . - .	3 . . . - -
τ -	π . - - .	4 -
μ - -	ξ - . . -	5
ο - - -	υ - - - -	6 -
χ - - - -	ψ - - - .	7 - - . . .
α . -	β - . . .	8 - - - . .
ν - .	γ - - .	9 - - - - .
δ - . .	ζ - - . .	0 - - - - - ἠ -
ω . - -	θ - - - .	

ΣΗΜΕΙΑ ΣΤΙΞΕΩΣ

Τελεία στιγμή (.)	(III)
Κόμμα στιγμή (,) . - - - -	(AAA)
Ἐρωτηματικὸν (;) . . - - .	(IM1)
Παῦλα (-) - -	(BA)
Κλασματικὴ γραμμὴ - - - - -	(MMM)
Παρένθεσις () N - - - - -	(KK)



Εισαγωγικά («») .-.-.-. (PP)
 Κεκλιμένη γραμμή (J) -.-.-. (NP)

Ὁ ἐκπαιδευτὴς ἐν συγκεντρώσει θὰ διδάξῃ τὸ μορσικὸν ἀλφάβητον, δίδων μόνος του τὰ διάφορα γράμματα καὶ διὰ τῶν χειρῶν.

(ἡ τελεία σημειοῦται δι' ἐκτάσεως τῆς δεξιᾶς χειρός, ἡ δὲ γραμμὴ δι' ἐκτάσεως ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν).

Ἐκαστον γράμμα δίδεται πολλὰς φορὰς καὶ ἐρωτῶνται οἱ ἐκπαιδευόμενοι, τοὺς ὁποίους μὲ τὴν σειρὰν ἐγείρομεν, ἵνα δώσωσι καὶ αὐτοὶ τὰ διάφορα γράμματα.

ΣΗΜΑΤΟΔΟΣΙΑ ΔΙΑ ΤΩΝ ΒΡΑΧΙΟΝΩΝ

Μετὰ τὴν ἐκμάθησιν κατὰ τὸν προηγούμενον τρόπον τοῦ μορσικοῦ ἀλφαβήτου, θέτομεν τοὺς φαλαγγίτας ἀνὰ δύο καὶ εἰς μικρὰν ἀπόστασιν τὸν ἕναν ἀπὸ τὸν ἄλλον καὶ ἀπέναντι ὥστε νὰ βλέπωνται. Καθένας χειρίζει εἰς τὸν ἀπέναντί του κατ' ἀρχὰς γράμματα καὶ κατόπιν μικρὰς λέξεις.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐξακολουθεῖ ἡ ἐκπαίδευσις εἰς τὴν σηματοδοσίαν αὐξανομένης διαρκῶς τῆς ἀποστάσεως μέχρι τῶν 500 μέτρων, ἀνωτέρου ὁρίου ποὺ διακρίνονται τὰ σήματα διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ. Διὰ τὴν καλλιτέραν ὁρατότητα οἱ συνεννοούμενοι φέρουσι εἰς τὰς χεῖρας μικρὰς σημαίας χρώματος πρασίνου ἢ ἐρυθροῦ. Σὲ κάθε σταθμὸν ὑπάρχουσι δύο, εἰς τηλεγραφητῆς ὁ ὁποῖος λαμβάνει καὶ δίδει τὰς διαφόρους λέξεις καὶ ὁ ἄλλος γράφει. Οὗτοι ἐναλλάσσονται μεταξύ των. Ὁ ἐκπαιδευτὴς διέρχεται καὶ τοὺς ὑποβάλλει διαφόρους ἐρωτήσεις ἐπὶ τοῦ μαθήματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

ΧΗΜΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΑΤΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

1. ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΑΕΡΙΑ

Τὰ πολεμικὰ ἀέρια ἀπὸ ἀπόψεως ἐπιδράσεως ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, διακρίνονται συνήθως εἰς :

- Ἀσφυκτικὰ
- Ἐρεθιστικὰ
- Δακρυγόνα
- Καυστικὰ.



Τὰ ἀσφυκτικὰ προσβάλλουν κυρίως τὰ ἀναπνευστικά ὄργανα, καὶ δύνανται νὰ προκαλέσουν τὸν θάνατον εἴτε ἀπὸ ἀσφυξίαν, εἴτε ἀπὸ παράλυσιν τῆς καρδίας. Τοιαῦτα ἀέρια εἶναι τὸ χλώριον καὶ τὸ φωσγένιον.

Τὰ ἐρεθιστικὰ εἶναι συνήθως καπνὸς παραγόμενος ἀπὸ διαφόρους ἐνώσεις τοῦ ἀρσενικοῦ (ἀρσῖναι). Ταῦτα προξενοῦν δρυσμεις πόνους εἰς τὴν ρίνα, τὸν λάρυγγα καὶ τὰς ἀναπνευστικὰς ὁδοὺς καὶ προκαλοῦν πταρνίσματα ἢ ἔμετόν.

Τὰ δακρυγόνα εἶναι οὐσίαι ἐρεθιστικαὶ τῶν ὀφθαλμῶν. Ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν (ἄφθονος δακρύρροια) παύει ἅμα τὸ προσβληθὲν ἄτομον ἀποσυρθῆ εἰς καθαρὸν ἀέρα. Τοιοῦτον ἀέριον εἶναι τὸ Βρωμιοῦχον Βενζύλιον (ὕγρον).

Τὰ καυστικὰ εἶναι οὐσίαι αἰτινες προκαλοῦν κυρίως ἐγκαύματα. Ὡσαύτως προσβάλλουν ὀλόκληρον τὸ σῶμα καὶ τοὺς πνεύμονας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὸν μεγαλύτερον κίνδυνον. Τοιαῦτα ἀέρια εἶναι ὁ ὑπερίτης καὶ ὁ λεβιζίτης.

II. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΣ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΟΣ «ΕΚΑΠ».

Ἡ πολιτικὴ προσωπίς Ἑλληνικῆς κατασκευῆς «ΕΚΑΠ» ἀποτελεῖται ἀπὸ:

- τὴν κυρίως προσωπίδα
- τὸ διηθητικὸν κυτίον
- τὸ σακκίδιον συσκευασίας.

α) ΚΥΡΙΩΣ ΠΡΟΣΩΠΙΣ

Κυρίως προσωπίς, καλεῖται τὸ τμήμα τῆς ὅλης προσωπίδος, διὰ τοῦ ὁποῖου καλύπτεται τὸ πρόσωπον. ἔχει κατασκευασθῆ ἀπὸ ὑφασμα ἐπενδεδυμένον ἐσωτερικῶς διὰ ἐλαστικοῦ, ὅπερ ἀφ' ἑνὸς εἶναι ἀδιαπέραστον ἀπὸ τὰ πολεμικὰ ἀέρια, ἀφ' ἑτέρου δὲ παρουσιάζει ἐπαρκῆ ἀντίστασιν κατὰ τῶν καυστικῶν ἀερίων (ὑπερίτου κτλ.). Ἡ κυρίως προσωπίς φέρει περιφερειακῶς καὶ πρὸς τὸ ἐσωτερικόν, πλαίσιον ἐκ δέρματος μαλακοῦ. Τὸ πλαίσιον χρησιμεύει διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς καλῆς (στεγανῆς) προσαρμογῆς τῆς προσωπίδος ἐπὶ τοῦ προσώπου. Ἡ κυρίως (σχῆμα 13) προσωπίς ἀποτελεῖται ἀπὸ:

- τὸ μεταλλικὸν στόμιον
- τὰς βαλβίδας εἰσπνοῆς καὶ ἐκπνοῆς



- τὰ δίοπτρα
- τὸ σύστημα προσαρμογῆς

1ον) ΜΕΤΑΛΛΙΚΟΝ ΣΤΟΜΙΟΝ

Κατασκευάζεται ἐξ ἀλουμινίου καὶ στερεοῦται ἐπὶ τῆς κυρίως προσωπίδος διὰ μεταλλικοῦ δακτυλίου. Φέρει ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐσωτερικὴν ἐλίκωσιν ἐφ' ἧς κοχλιοῦται τὸ διηθητικὸν κυτίον, ἀφ' ἑτέρου δὲ δύο εἰδικὰς ἐγκαθίσεις ἐφ' ὧν στερεοῦνται αἱ βαλβίδες εἰσπνοῆς καὶ ἐκπνοῆς.

2ον) ΒΑΛΒΙΔΕΣ

Χρησιμεύουσι διὰ νὰ ἐπιτρέπουν τὴν ἀποβολὴν πρὸς τὰ ἔξω τοῦ ἐκπνεομένου ἀέρος, ἢ νὰ παρακωλύουν τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ πρὸς τὸ διηθητικὸν κυτίον.

Αἱ βαλβίδες εἶναι δύο:

- Βαλβὶς εἰσπνοῆς
- Βαλβὶς ἐκπνοῆς.

1) Βαλβὶς εἰσπνοῆς. Κατασκευάζεται ἐξ ἐλαστικοῦ φύλλου ἀρίστης ποιότητος καὶ στερεοῦται ἐπὶ εἰδικοῦ πρὸς τοῦτο κομβίου τοῦ μεταλλικοῦ στομίου. Ἐπιτρέπει τὴν διόδον εἰσπνεομένου ἀέρος καὶ ἐμποδίζει τὴν ἐντὸς τοῦ διηθητικοῦ κυτίου κάθοδον τοῦ ἐκπνεομένου ἀέρος.

2) Βαλβὶς ἐκπνοῆς. Κατασκευάζεται ἐκ δίσκου ἐξ ἐλαστικοῦ ἀρίστης ποιότητος, χρησιμεύοντος διὰ τὴν ἔξοδον τοῦ ἐκπνεομένου ἀέρος.

Ἄμφότεραι αἱ βαλβίδες προστατεύονται ἐντὸς μεταλλικῶν πλαισίων.

3ον) ΔΙΟΠΤΡΑ

Κατασκευάζονται ἐξ ὑάλου τύπου τρίπλεξ. Τὰ δίοπτρα φέρονται ἐπὶ δακτυλίων δι' ὧν στερεοῦνται ἀεροστεγῶς ἐπὶ τῆς κυρίως προσωπίδος. Πρὸς ἀποφυγὴν τῆς θαμβώσεως τῶν διοπτρῶν, κατὰ τὴν φορὰν τῆς προσωπίδος, τοποθετοῦνται ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς τούτων ἐπιφανείας ἀνὰ εἰς ἀντιθαμβωτικὸς δίσκος, συγκρατούμενος διὰ κυκλικοῦ ἐλατηριωτοῦ δακτυλίου, ἐπιτρέποντος τὴν εὐχερῆ ἀντικατάστασιν.

4ον) ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ

Ἡ κυρίως προσωπίς προσαρμόζεται ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διὰ συστήματος ἐξ ἐλαστικῶν ἱμάντων, ἐκ τῶν ὁποίων δύο μετωπικοί, δύο κροταφικοί καὶ εἰς ἰνιακός.

Οἱ ἱμάντες (πλὴν τοῦ ἰνιακοῦ) προσαρμόζονται ἐπὶ τῆς κυρίως προσωπίδος μέσω πορπῶν αἰτίνες στερεοῦνται ἐπὶ τοῦ σώματος ταύτης.



Οἱ μετωπικοί, μετὰ προηγουμένην συνένωσιν των, ἀπολήγουσιν εἰς τὸ προσκεφαλίδιον. Εἰς τὸ προσκεφαλίδιον ἀπολήγουσι καὶ οἱ κροταφικοί ἱμάντες. Ὁ ἰνιακὸς ἱμᾶς στερεοῦται, διὰ μὲν τοῦ ἑνὸς ἄκρου αὐτοῦ διὰ ραφῆς ἐπὶ τοῦ σώματος τῆς προσωπίδος, διὰ δὲ τοῦ ἑτέρου φέροντος δακτύλιον, καὶ μετὰ προηγουμένην ἐξάρτησιν ἐκ τοῦ προσκεφαλιδίου, ἐπὶ τοῦ σταθεροῦ αὐτῆς ἀγκίστρου.

Ἡ ρύθμισις τοῦ μήκους τῶν ἱμάντων καὶ συνεπῶς ἡ ἐκάστοτε προσαρμογὴ τῆς προσωπίδος ἐπὶ τοῦ προσώπου, ἐπιτυγχάνεται διὰ μεταλλικῶν πορπῶν.

Εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς προσωπίδος ὑπάρχει εἰς ἓκ μαλακοῦ δέρματος (πωγωνικός) ἱμᾶς, δι' οὗ ἐπιτυγχάνεται νὰ τηρῆται τὸ στόμα, εἰς ἀπόστασιν τινὰ ἀπὸ τῶν βαλβίδων.

Διὰ τὴν ἀνάρτησιν τῆς προσωπίδος εἰς τὸν τράχηλον (προσωπὶς εἰς θέσιν ἀναμονῆς) ὑπάρχει ἱμᾶς (ἀορτήρ), προσηρμοσμένος διὰ τῶν δύο ἄκρων του εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς προσωπίδος.

III. ΔΙΗΘΗΤΙΚΟΝ ΚΥΤΙΟΝ

Τὸ διηθητικὸν κυτίον χρησιμεύει διὰ τὴν κάθαρσιν τοῦ εἰσπνεομένου ἀέρος, ἀπὸ τῶν πολεμικῶν χημικῶν οὐσιῶν.

Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα μεταλλικὸν δοχεῖον, τὸ ὁποῖον εἶναι πεπληρωμένον ἀπὸ διαφόρους οὐσίας, εἰς τρία διαδοχικὰ στρώματα.

α) ΜΕΤΑΛΛΙΚΟΝ ΚΥΤΙΟΝ

Κατασκευάζεται ἐκ μεταλλικοῦ ἐλάσματος καὶ εἶναι σχήματος κωλουροκωνικοῦ. Πρὸς ἀποφυγὴν ὀξειδώσεων τὸ κυτίον καλύπτεται κατ' ἀμφοτέρας τὰς ἐπιφανείας αὐτοῦ διὰ προστατευτικῶν ἐπιχρίσεων.

Τὸ κυτίον φέρει βάσιν μὲ ὄπας διὰ τὴν εἴσοδον τοῦ εἰσπνεομένου ἀέρος. Ἡ βάσις καλύπτεται διὰ ταινίας ἥτις ἀφαιρεῖται κατὰ τὴν χρησιμοποίησιν τῆς προσωπίδος. Εἰς τὸ ἄνω μέρος καταλήγει εἰς λαιμὸν ὅστις κοχλιοῦται ἐπὶ τοῦ μεταλλικοῦ στομίου τῆς προσωπίδος.

β) ΔΙΗΘΗΤΙΚΑΙ ΟΥΣΙΑΙ

Αἱ διηθητικαὶ οὐσίαι, δι' ὧν πληροῦται τὸ μεταλλικὸν κυτίον, εἶναι τρεῖς τὸν ἀριθμὸν καὶ εἶναι διατεταγμένοι εἰς τὰ ἑξῆς διακεκριμένα στρώματα ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω.

1) Σ τ ρ ῶ μ α τ ῶ ν ἄ ρ σ ι ν ῶ ν, ἀποτελούμενον ἐκ πεπιεσμένου βάμβακος εἰδικῆς ἐπεξεργασίας. Χρησιμεύει



διὰ τὴν συγκράτησιν τῶν ἐν τῷ ἀέρι αἰωρουμένων κόνεων (ἀρσινῶν κ.τ.λ.).

2) Στρωμα τοῦ ἀνθρακος, ἀποτελούμενον ἐκ κοκκώδους ἐνεργοῦ ἀνθρακος δι' οὗ συγκρατοῦνται αἱ ἐν τῷ ἀέρι ὑπὸ μορφὴν ἀτμῶν ἢ νεφέλης αἰωρούμεναι πολεμικαὶ χημικαὶ οὐσίαι.

3) Στρωμα χημικόν, ἀποτελούμενον ἐκ γεωδῶν πορωδῶν κόκκων διαπεποτισμένων δι' εἰδικῶν χημικῶν οὐσιῶν. Χρησιμεύει διὰ τὴν ἐνίσχυσιν καὶ συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου τοῦ ἐνεργοῦ ἀνθρακος.

ΙΥ ΣΥΝΤΗΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΣ

Ἡ προσωπίς δέον νὰ συντηρῆται μετὰ προσοχῆς, ἄλλως φθείρεται ταχέως. Κυρίως φθείρονται ταχέως τὰ ἔλαστικά μέρη τῆς προσωπίδος (κυρίως προσωπίς, βαλβίδες, λωρίδες στερεώσεως) ἐφ' ὅσον δὲν συντηροῦνται καλῶς.

Τὸ διηθητικὸν κυτίον οὐδεμίαν φθορὰν ὑφίσταται διὰ τοῦ χρόνου, ἀρκεῖ νὰ εἶναι προφυλαγμένον ἀπὸ τὴν ὑγρασίαν, τὴν ὁποίαν ἀπορροφᾷ εἰς βᾶρος τῆς προστατευτικῆς του ἰκανότητος.

Διὰ τὴν συντήρησιν τῆς προσωπίδος δέον νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν τὰ ἑξῆς :

α) Ἡ προσωπίς πρέπει νὰ ἀνήκη πάντοτε εἰς τὸ αὐτὸ ἄτομον, τὸ ὁποῖον δέον νὰ τὴν προσαρμόσῃ ἅπαξ διὰ παντὸς πρὸς τὴν διαμόρφωσιν τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ προσώπου του.

β) Ἡ προσωπίς ὅταν δὲν χρησιμοποιῆται, πρέπει νὰ φυλάσσηται μακρὰν τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, διότι ὁ ἥλιος ἐπιδρᾷ ἐπιβλαβῶς ἐπὶ τοῦ ἐλαστικοῦ.

γ) Ἐντὸς τοῦ σακκιδίου τῆς ἢ προσωπίς δέον νὰ μὴ συμπίεζεται ἰσχυρῶς, διότι αἱ σχηματιζόμεναι πτυχαὶ φθείρουν ταχέως τὸ ἐλαστικόν. Ἀπαγορεύεται ἡ ἐξαγωγή τῶν βαλβίδων ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν.

δ) Μετὰ πᾶσαν χρησιμοποίησιν, ἡ προσωπίς δέον νὰ καθαρίζεται ἀπὸ τὸν ἰδρῶτα τοῦ προσώπου καὶ τὴν ὑγρασίαν τῆς ἐκπνοῆς.

Κατ' ἐξαίρεσιν ἀπαγορεύεται ἀπολύτως ἡ ἀπόμαξις τῶν ἀντιθαμβωτικῶν δίσκων καθ' ὅσον ἀχρηστεύονται διὰ ταύτης. Ἡ κάθαρσις τῶν δίσκων τελεῖται αὐτομάτως διὰ τῆς μετὰ ταῦτα ἐπερχομένης φυσικῆς ξηράνσεως (στέγνωμα).



ε) Τὸ διηθητικὸν κυτίον πρέπει νὰ συντηρῆται οὐχὶ κοχλιούμενον ἐπὶ τῆς κυρίως προσωπίδος, ἀλλ' ἐντὸς τῆς θήκης τῆς προσωπίδος καλῶς ποματισμένον κατ' ἀμφοτέρα τὰ ἀνοίγματα αὐτοῦ καὶ τοῦτο διὰ τὴν προστασίαν τῶν ἐν αὐτῷ διηθητικῶν οὐσιῶν ὑπὸ τῆς ὑγρασίας.

Υ. ΠΩΣ ΦΕΡΕΤΑΙ Η ΠΡΟΣΩΠΙΣ

Αἱ θέσεις κατὰ τὰς ὁποίας φέρεται ἡ προσωπίς εἶναι αἱ ἑξῆς:

- α) Θέσις πορείας (Σχῆμα 14)
- β) Θέσις ἀναμονῆς (Σχῆμα 15)
- γ) Τοποθέτησις προσωπίδος εἰς θέσιν προστασίας (Σχῆμα 15α)
- δ) Θέσις προστασίας (Σχῆμα 16)
- ε) Θέσις προστασίας (Σχῆμα 16α)





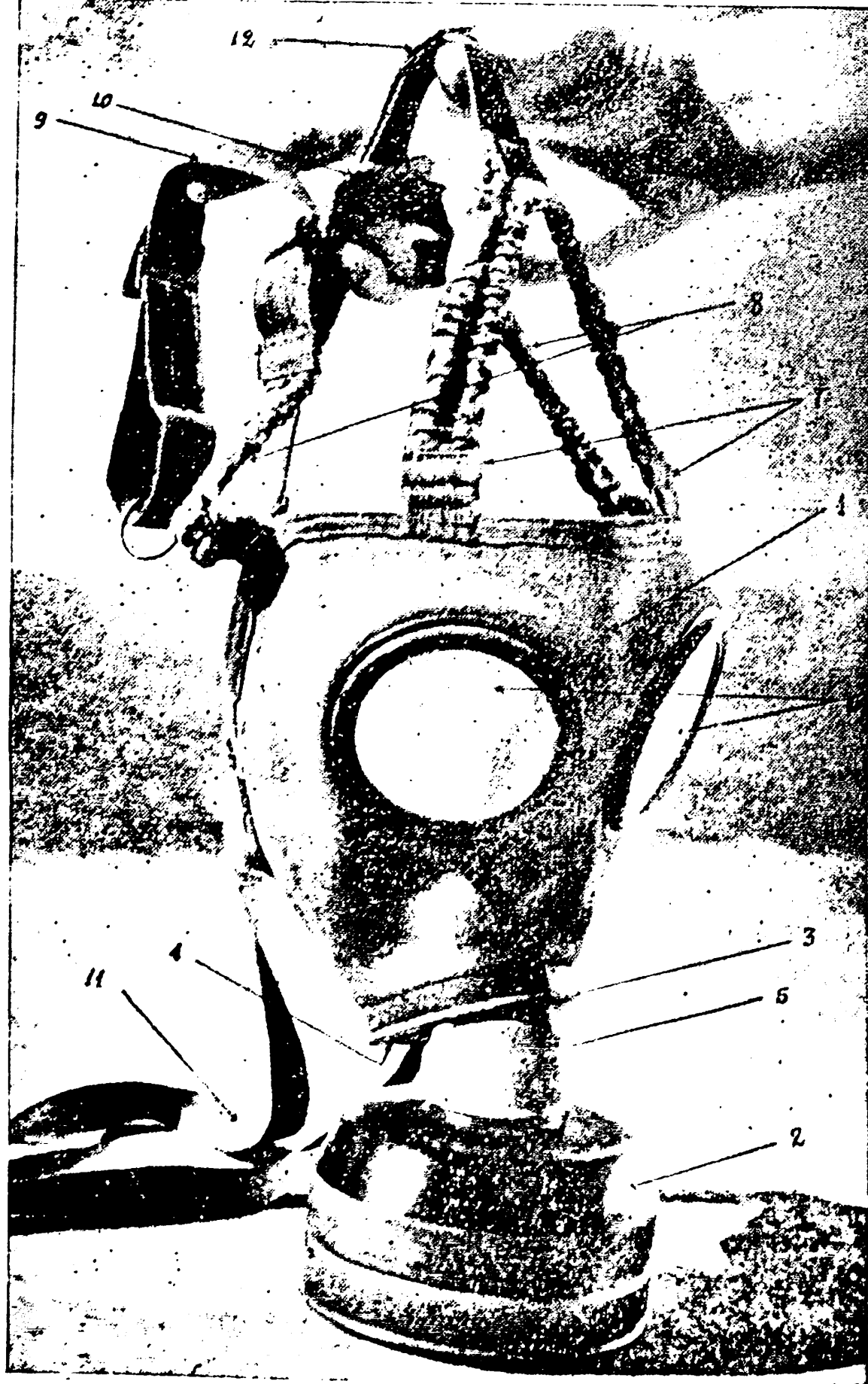
Σχῆμα 14



Όνοματολογία Προσωπίδος «ΕΚΑΠ» σχήμα 13

1. Κυρίως προσωπίς
2. Διηθητικόν κυτίον
3. Μεταλλικόν στόμιον
4. Βαλβίς έκπνοῆς
5. Βαλβίς είσπνοῆς
6. Δίοπτρα
7. Μετωπικός ίμάντις
8. Κροταφικός ίμάντις
9. Ίνιακός ίμάς
10. Προσκεφαλίδιον
11. Τραχηλικός ίμάς (άρτηρ)
12. Μεταλλική πόρπη





Σχῆμα 13





Σχῆμα 15





Σχήμα 15α





Σχῆμα 16





Σχῆμα 16α



ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

Τοπογραφία.

	Σελίς
Περί κλιμάκων	5
Κατασκευή και χρῆσις τῆς γραφικῆς κλίμακος	6
Πρόχειρον ἐπιπεδομετρικὸν σχεδιάγραμμα	7
Ἐπιπέδωσις ὁδοιπορικοῦ	12
Ἀνάγνωσις χάρτου	12
Εὗρεσις τῆς κλίμακος χάρτου, ὅταν δὲν εἶναι γνωστὴ	12
Κύρια σημεῖα τοῦ χάρτου	12
Χρησιμοποίησις τοῦ χάρτου	12
Πανοραματικὸν	14
Συνηθηματικαὶ παραστάσεις	19

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

Προσανατολισμὸς	21
Προσανατολισμὸς διὰ τοῦ ἡλίου	22
Προσανατολισμὸς διὰ τοῦ πολιτικοῦ ἀστέρος	23
Προσανατολισμὸς διὰ τοῦ ἡλίου καὶ ὠρολογίου	23
Προσανατολισμὸς διὰ τῆς πυξίδος	24
Προσανατολισμὸς δι' ἐρωτήσεως τῶν κατοίκων	25
Προσανατολισμὸς διὰ τῶν Ἐκκλησιῶν	25
Προσανατολισμὸς διὰ τοῦ τοπογραφικοῦ χάρτου	25
Πρακτικὰ μέσα προσανατολισμοῦ	26

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄

Ἐκτίμησις τῶν ἀποστάσεων	27
Ἐκτίμησις τῆ βοηθεία ὀργάνων	27
Ἐκτίμησις διὰ τοῦ χάρτου	27
Ἐκτίμησις ἐξ ὄψεως	27
Ἐκτίμησις διὰ τοῦ βήματος	28
Ἐκτίμησις διὰ μετρήσεως τῆς βάσεως	28
Στιγμαία τηλεμετρα	29



ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

	Σελίς
Ὅνοματολογία τοῦ ἐδάφους	31
Ἐψώματα καὶ βαθεῖαι γραμμαὶ	31
Δάση	32
Ἐδάτα	32
Ὅδοι	33
Κατωκήμενοι τόποι	33

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

Ἀτομικὰ καθήκοντα	34
Δείκται	34
Ἀγγελιαφόροι	35

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

Περὶ πορείων	36
Ταχύτης καὶ ἰκανότης πορείας	36
Μῆκος Φάλαγγος καὶ χρόνος διαρροῆς	37
Σχηματισμὸς κατὰ τὰς πορείας	37
Διαταγὴ πορείας. Προπαρασκευὴ	37
Σύνταξις δι' ἀναχώρησιν καὶ ἐκκίνησις	38
Ἐπιτηρία κατὰ τὰς πορείας	39
Ἐκτέλεσις τῆς πορείας	39
Στάσεις	40
Πειθαρχία καὶ εὐταξία κατὰ τὰς πορείας	41
Διέλευσις διὰ κατωκημένων τόπων	41
Ἐκδήλωσις σεβασμοῦ	41
Ἀφίξις εἰς τὸ τέλος τῆς πορείας	42
Ἐπιστροφή	42
Νυκτεριναὶ πορεῖαι	42
Μέτρα ὑγιεινῆς κατὰ τὰς πορείας	42
Ἐκπαίδευσις εἰς τὰς πορείας	43

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

Περὶ μεταφορῶν.

Μεταφοραὶ διὰ Σιδηροδρόμων

43



	Σελίς
Διαταγή τοῦ διοικητοῦ τοῦ τμήματος	44
Ἀναγνώρισις τοῦ συρμοῦ	44
Ἐπιβίβασις	45
Ληπτέα μέτρα πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ συρμοῦ	45
Μέτρα ἀσφαλείας καὶ τάξεως	45
Καθήκοντα ἀρχηγοῦ ἀμάξης	45
Στάσεις καὶ σταθμοὶ	46
Ἀφίξις εἰς τὸν Σταθμὸν ἀποβιβάσεως	46
Ἀναχώρησις τοῦ τμήματος ἐκ τοῦ σταθμοῦ	46
Μέτρα ἀσφαλείας κατὰ τὰς μεταφορὰς διὰ θαλάσσης	46
Μέτρα ἀσφαλείας κατὰ τὰς μεταφορὰς δι' αὐτοκινήτων	47

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄

Μέσα Συνδέσμου καὶ Διαβιβάσεων	47
Διαβιβασταὶ	48
Ἐκμάθησις Μορσικοῦ ἀλφαβήτου	50
Σηματοδοσία διὰ τῶν βραχιόνων	51

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄

Χημικὸς πόλεμος καὶ ἀτομικὴ προστασία	51
Πολεμικὰ ἀέρια	51
Προσωπὶς ὑποδείγματος Ε.Κ.Α.Π.	52
Συντήρησις τῆς προσωπίδος	55
Πῶς φέρεται ἡ προσωπίς.	56

